

**בַּבָּא בְּתְרָאָנוֹ
בִּצּוֹרָה קָלָה**

בבא בתרא בצורה קלה

תמצות דפי הגمرا

בתוספת שתי חבורות בענייני המסכת
(”אלון הנוטה”, ”זכר לחורבון”)
וקונטראס ”מאור התשובה”

בחמלת ד' עלי,
מאור יצחק בר רחמים צוברי ס"ט

, שיבת מרכז הרב
בסלו ה'תשע"א

עיצוב ועימוד:

צחי קנטור

tscantor@gmail.com

0506-529876

לע'לו' נשות

**אברהם בן מו"ר חיים
אדוארד ז"ל**

**נעמי בת יוסף
אדוארד ע"ה**

לְעִילוֹן נְשָׁמָת

**נִיסִים בָּנו מִיכָאֵל
חֶדֶד זֶל**

**אוֹרִי בָּנו נִיסִים
חֶדֶד זֶל**

**גּוֹטְקָעַ בָת לְאָהָרָבָּה וְאַלְיָזָר
ע"ה**

**אלְכָסְנְדֶר זִיסְקִינְד בָּנו יִצְחָק
ז"ל**

חִימָם בָּרְךָ מֹשֶׁה הַלוֹי ז"ל

לְעִילוֹן נְשָׁמָת

**צְבֵי וַרְחָל אַיִיכָן ז"ל
מְנַחֵם אֲרִיה בָּנו אֶלְיָהו קִינְד ז"ל**

**חִיה רָחֵל בָת יְחִיאֵל מָאִיר ע"ה
שְׁמַעְיָה אֲרִיה בָנָו אֲרִיה ז"ל
מְשָׁה בָנָו חִימָס יְהוּדָה ז"ל**

**שְׁלוֹם חִימָס בָנָו יְחִיאֵל ז"ל
יְוָאל בָנָו יְעָקָב מְרַדְכָי ז"ל**

**שְׁוָשָׁנָה בָת דָרְשָׁן שְׁלוֹם עֲזֹזָרִי ע"ה
שְׁלָמָה בָנָו מְסֻעָוד גִּיאָת ז"ל
מְרַיִם בָת הַאֲרוֹן ע"ה**

לְעִילוֹן נְשָׁמָת

אליהו בן מנחם מנ德尔 ז"ל

יהודית בת אליעזר ע"ה

ולהבדיל לרפואת
אבינעם בן סיגלית הי"ו
דבורה ינטע בת בלומה הי"ו
 אברהם אליהו בן חייה מאשה הי"ו

ולהצלה
نعم בן לאה הי"ו
אסף משה בן יעקב אליעזר הלווי הי"ו

לְעִילָה נְשָׁמָת

רבותינו הקדושים עיני העדה

ראש ישיבת מרכז הרב
והרב הראשי לישראל לשעבר

מן רבי אברם אלקנאה ב"ר שלמה זלמן
כהנא שפירא זצ"ל

הרואהן לציון
הרב הראשי לישראל לשעבר

מן רבי מרدبוי צמח ב"ר סלמאן
אליהו זצ"ל

לְעִילוֹן נְשָׁמָת

בchoriy החמד, שנרצחו עקד"ה
בעודם שוקדים על תלמודם
ער"ח אדר ב' ה'תשס"ח

דורון מהרעה הי"ד

יונדב חיים הירשפולד הי"ד

רועי אהרון רוט הי"ד

יוחאי ליפשיץ הי"ד

יונתן יצחק אלדר הי"ד

שגב פניאל אביחיל הי"ד

אברהם דוד מוזס הי"ד

נريا כהן הי"ד

ארץ אל תכסי דمم!

מכתב ברכה מאה מו"ר ראש הישיבה
הרה"ג הרב יעקב אלעזר כהנא שפירא שליט"א

בס"ד

חשוון תשע"א

מכתב ברכה

ישיבת
מרכז
הרבר

כבוד תלמידינו היקר מאור צוברי הי"ז העוסק ושוקד על תלמודו תמידין כסודם, עלות תמיד העשוייה בהר סיני, רחש לבו להו"ל קונטראס חורה על טוגיות בಗמ' במש' בבא בתרא, שלא נשתחח הימנו. ומיגו זכי לנטפיה זכי נמי לחבריה, לאות את הרבנים, וכבר אמרו חז"ל לאוקמי גירסה ופרש"י, לזכור תלמודו, סייעתא דשמייא, ובוחאי שיחיה זהה החוברת תועלת לכל עמי, התורה, ולעלום בעמוד וחוזר קאי בדברי הגרא"א זי"ע. ויה"ר שיזכה להוספה עוד ועוד בעולמה של תורה, בקריאות ובעיוו, כדי ד' הטובה עלי. ותורה שלמותה באף היא שעמדו לי – נתקיימה בו. ובצע"ה יזכה להגות מתוך מנווה ושמחה ונונג. ויפוצו מעינותיו חוצה להגדיל תורה ולהאדירה.

YESHIVAT
MERCAZ
HARAV

מייסדו של פרוץ הרב
아버지 יצחק קוק זצ"ל
Founded by Harav
Avraham Y. Kook

ברכה לכבוד התורה,

רב יעקב שפירא

הרבי יהודה (בן דוד)

ת.נ. 5010, ירושלים,

טלפון: 02-6524793

fax: 02-6540356

טלפון: 02-6540356

Phone: 02-6524793

Fax: 02-6540356

www.mercazharav.org.il

mercaz@012.net.il

הרה"ג רבי אביגדור הלוי נבנצל שליט" אמר מכתב ברכה מאת רביה של העיר העתיקה

בсад ג' פ' לעשות צדקה ומשפט תשע"א ירושלים עה"ק
תובב"א

בא לפניו ר' מאור צוברי נ"י והראנני אשר סדר מסכת בבא בתרא בצורה קלה בקוצר אמרים ובתמצית הענינים למען ירוץ קורא בו ויוכל לחזור על ענייני המסכת ויתקיים תלמודו בידו. יזכה ויפוץ מעינותו חוצה ויביאו תועלת לרבים, כי חשוב מאד לחזור על הלמוד ולזכור, זכות הרבים תלוי בו, ויתברך מأت נתן התורה בכל אשר יעשה,

כעתירת צעיר הלוויים אבייגדר נבנצל

מכתב ברכיה* מאת רבה של קריית ארבע-חברון וראש ישיבת "ניר"
הרה"ג הרב דוב ליאור שליט"א

הרבי דוב ליאור

רב העיר

קריית ארבע - חברון תשע

מנחת אב תשס"ט

לכבוד

התלמיד החשוב

מאור צובי נ"י

קיבלתי את הקונטראס שלך על מסכת ב"מ שענינו הוא להקל על החזרה בתלמוד ולאפשר לתלמידים שליטה במסכת שלמדו, אין ספק שככל פעלוה או יצירה שמתוודה היא לעודד חוזה ושינון ולאהב את התורה על לומדייה תבורך, ולכןו חוזה ושינון ולאהב את התורה על לומדייה לרווחת לתלמידי חכמים בייחود צעריהם.

ותזכה שיפוצו מעינותיך חוזה לזכות את הרביהם בעוד מסכתות להגדיל תורה ולהאדירה.

החותם לכבוד התורה ולומדייה

הרבי דוב ליאור

* ניתן לקונטרס "בבא מציעא בצורה קלה"

מכתב ברכה מאת ראש מכון "פועה"
הרה"ג הרב מנחם בורשטיין שליט"א

בס"ד פועה - פוריות ורפואה עפ"י ההלכה
Puah Institute - Fertility and Medicine in Accordance with Halacha

רחוב עזריאלי 19, ג. שאול, ירושלים 95477, טל: 02-6515050 Fax: 02-6517501
19, Azriel St. Givat Shaul, Jerusalem 95477, Tel: 02-6515050 Site: www.puah.org.il E-mail: info@puah.org.il

יום שלישי ב' בסיוון תשע"א

menachem@puah.org.il

הכה אונמאן מלכטן
כהן האכלה

מכתב ברכה

יזכני הקב"ה להזכיר זה מספר שנים את הבוחר הנפלא ר' מאיר צובר נ"י, אשר שוקץ נאהלה של תורה ועשהليلות כימים בלמידה הש"ס תמידים כסדרם.

יחד עם הלימוד בשקייה זוכה ופעול למען כל התלמידים בישיבה וקשרו בעבודות אהבה עם תלמידי הישיבה ולומדייה. מתווך אהבה זו וראה צורך להקל על צעירים הצאן בלמידה ועל כן לחבר הוא סיכום קל ונכיר על המסתכוות הנולדות בתחלת הדור ומתרוך כך זוכים הם לאהוב תלמידים ולהיכנס בשמחה באוהלה של תורה.

יהי רצון שהקב"ה ימשיך להאיר את דרכו בניתicot אמת של תורהנו ומתרוך כך ימלא משאלות ליבו לטונה. ויצו הורי היקרים ונולנו לרוחות ממו רוח נחת בשלמות אמיתית מתווך תורה ויראת שמייס.

ברכה רכה-

רב מנחם בורשטיין
נ' י"ג אייר תשע"ג

תוכן עניינים

11	מכח ברכה ממו"ר ראש הישיבה
12	הסכםות
16	אקדמיות מילין
	בא בתרא בצורה קלה
23	פרק השותפים
37	פרק לא יחפור
45	פרק חזקת הבתים
65	פרק המוכר את הבית
72	פרק המוכר את הספינה
83	פרק המוכר פירות
90	פרק בית כור
93	פרק יש נוחלין
110	פרק מי שמת
122	פרק גט פשוט
	נספחים
א. אילין הנוטה לרשות הרבים	א. אילין הנוטה לרשות הרבים
ב. זכר לחורבן	ב. זכר לחורבן
	ג. חיבור "מאור התשובה"
143	הקדמה
144	חובות האדם בעולמו
146	לקראת אלול
148	עקיירת תשובה את החטא
150	על מצוות התשובה ודין תוספת יה"ב
154	שני סוגים ווידויים

אקדמיות מילין

פתיחה

חי ד' וברוך צורי, וירום אלקי ישעי, על כן אודך בגוים ד' ולשمر אזמרה, אזמרה לאלקי יעקב, אלקית ישועתי תרנן לשוני צדקתך, ארוממר אלקית המלך, ואברכה שマーク לעולם ועד, בכל יום אברכך ואהלה שマーク לעולם ועד, אודך ד' אלקית בכל לבבי, ואכבהה שマーク לעולם, כי חסיך גדול עלי. ברוך שהחינו וקיינו להברך על המוגמר לאחר יותר משנה – של לימוד וכתיבה – ולראות בקונטרא החמיishi בסדרת "בצורה קלה" (והרביעי בסיכומי סוגיות על msecotot דף אחר דף), msecem דף אחר דף את כל msecet בבא בתרא.

דרך העולם הוא, שגם אנשים שלומדים וחוזרים פעמים רבות על הגمراה, אינם בהכרח יודעים לומר לאחר הלימוד מהן מסקנות ועיקרי הדף. על כן אוזנו אומץ, בסיעתא דשמייא, לכתוב חוברות שיסכם את מסקנות ועיקרי הדף, דבר דבר על אופניו, דף אחר דף.

הקונטרס שלנו בא לעזור לומד הרוצה לחזור על תלמודו, אשר לאחר הלימוד העצמי של הדף, יוכל הלמד בעצמו לתמצת את הסוגיא ולראות את מסקנותיה ע"י החוברת בתור סマーク ועזר לחזרותיו העצמיות, וע"י כך יוכל לעליו לזכור את ענייני הדף (יש לציין, שלעתים שניינו את לשון הגمراה, מטעמים שונים ואcum"ל) ונדרגש שכן זה במקום הלמוד עצמו ח"ו. ככל תפילה לישוב במרומים שאכן יעזור הסיכום לנו ולאחרים ותתקיים תורתנו בידינו, ולא ניכשל או חיללה נכשל אחרים במעשה ידינו. Amen כן יהיה רצון.

לחיבת הקודש הוספנו בנספחים בסוף, שני מאמרים בעיון בסוגיות בבא בתרא שבכתבנו במהלך השנה בבחינת "לעולם לגמר איניש והדר ליסבר" (ע"ז יט) ובבחינת אין בית מדרש בלבד חידוש, נקוות שהיהה לתועלת הלומדים (הדברים פשוטים שכן לסמוך על המאמרם להלכה, אלא לעיון בלבד). וכן הוספנו קונטרס קצר, הנקרא 'מאור התשובה' שהוצאננו אותו כבר שנה בעברה, המדבר אודות תשובה וחודש אליל, למען יהווה עוז לרבים.

זבח תודה

באן המוקם לחת שלמי תודה, לשכבה המרכזית העולמית 'מרכז הרבי' שמננה אנו סופגים תורה ויראת שמיים ולעומד בראשה מօ"ר ראש הישיבה הרה"ג יעקב אלעזר כהנא שפירא שליט"א, המדרבן אותנו לא הרף בכתיבת ובהוצאת דברי תורה לאור. יהי רצון שד' יוסיף לו כהנה וכהנה רוב נחת, וימשיך בעוזה להדריך את הישיבה הקדושה בדרך אשר ילכו בה, אכן.

כמו כן ברצוני להודות להורי היקרים, אשר משקיעים את כל כולם בחינוך וגידול, של אחיו ושלו. כל אשר לי שליהם הוא. מן המותר לצין, כי קונטראס זה ושאר הקונטרסים בסדרה, לא היו יוצאים מבלתי תמייניות ועדותם הן הגשמי והן הרוחני. יהי רצון שירבו ונחת מכל יצאי חלציהם, ויזכו לכל טוב בבריאות איתנה ונחורה מעלה.

כן יש להודות לאברך החשוב ר' אהרן שטרן נ"י, שטרח ושבtab את כל החומר הכתוב בקונטראס זה, וכן לבה"ח צחי קנטור נ"י, שעבד ימים ולילות למען עיצוב, סידור וגהה של חוברת זו. אין מיללים בפי להודות להם, יהי רצון שימלא ד' כל משלוחתם לטובה וזכות הרבים תעמוד להם ולכל ביתם. וכן ברצוני להודות לחברותי בישיבה, מזה שנים מס'ר, שאיתה אני לומד ומבלן את דברי האלקיים החיים', הרב יהודה וינגוט שליט"א נו"ב בישבתינו המרכזית, וכן תודתי שלוחה לכל המגיהים חברי לספסל הלימודים: ר' שמואל יוסיפון נ"י, יואב אהרון נ"י, שלמה קניגסברג נ"י, שמואל שילה נ"י, אילן אילוז נ"י ולאללה החפצים בעליום שם, נברכים שוכות הרבים תעמוד להם וימשיכו לעלות בקדוש מעלה, כמו כן תודתי נתונה לכל התורמים היקרים שעוזרו בהוצאה חוברת זו "ע"ץ חיים היא למחזיקים בה" ישלם ד' שכרם ופועל ידם ירצה.

נр זיכרון

קונטראס זה, כמו קודמיו, יצאת לעליוי נשמת שמונת הקדושים הי"ד, חבורי וידידי מהישיבה הגבוהה מרכזו הרב ומהישיבה לצעירים, שעלו בסערה השמיימה בליל ר"ח אדר ב' ע"י צורר ישמعال' ימ"ש שפגע בהם בתוך קודש הקודשים פנימה. יהי רצון שלא ידעו המשפחות השכולות עוד צער, וירבו בהם השמחות, ונזכה כולנו לראותה במהרה בבית מישיח צדקנו ותחית המתים, אמן ואמן.

לא אשכח להודות לד' יתברך שהצלני בדרך נס באותו לילה רע ונמהר; בשחוותי מטרים ספורים מבן העוללה המרצח ימ"ש, ולמרות זאת ריחם ד' עלי בחסדיו המרובים, ובניסי ניסים הצלני. הודה לד' כי טוב כי לעולם

חסדו. מי ימלל גבורות ד' ישמע כל תחלה. חסדי ד' כי לא תמננו, כי לא כלו רחמיו.

בעת כתיבת הקונטראס (שלקחה למעלה משנה), נלקח מאיתנו מרן הגאון הגדול והמקובל האלקי הגר"ם אליהו זצ"ל, אויל לו לעולם שאבד מנהיגו אויל לה לספינה שאבד קברניתה, יהיה קונטראס זה גם לעילוי נשמהתו.

כמו כן קונטרס זה מוקדש לעילוי נשמת שבתי מרים בת ר' יצחק ז"ל, סבי ר' אשר אנשל בן ר' חיים יהודה ז"ל, ודודיו היקרים, שמעון בן צדוק ז"ל וניסים בן צדוק ז"ל.

אחריות דבר

בORA עולם, אשר יצר את הים ואת היבשה, נתן לנו את ארצנו הקדושה על מנת לבנותה ולישב אותה, תוך ציווים מפורשים על חיזוב הבניה והיאחזות בכל מרחבה, והאיסור למסור חלקים ממנה לידי הגויים.

בימים סבוכים אלו, פורשים אנו אליו כפינו בתפילה, שיחזק את אחינו המתנחים בכל מרחבי ארץ קדשנו, בירושלים ובתל אביב, בגליל ובגולן, בנגב וביהודה, בשומרון ובשרון, ובפרט את הנאהזים במסירות נפש בכל המאהזים החוקיים על פי ציווי ד' האלקי, שלא ניתן לערערו. "יהי רצון... שתעלנו בשמחה לארצנו ותטענו בגבולנו" – "תטע אותנו כנטיעת שאינה נקרת בגבול ארץ ישראל" (ביאור הרוקח). יברך ד' חילם, ופועל ידיהם ירצה, "הן עם לבודך ישבון וবגויים (ועמ-רייק באכל) לא יתחשב".

יהי רצון שישלח ד' אורו ואמתו על מנהיגי העצbor, לא יתחשבו בגויים, אלא יכירו וידעו את האמתה הפשטota והברורה כי ארץ ישראל שייכת לעם ישראל על פי תורה ישראל, הצפיה לשועה מה策רות הפרטיות, ואכן אנו מצפים שמנהיינו יבינו כי התורה היא מפת הדרכים שלנו ואין זולתה. ד' ברחמייו המרוביים, יזכנו לשלוט שלטון מוחלט על כל מרחבי הארץ חיינו במהרה בימינו אמן.

מאור צובי

שיעור ה', ישיבת מרכז הרב
חשוון תשע"א

"שגיאות מי יבין, מסתרות נקני"

עם התפילה מאת בורא עולם שלא יצא דבר תקלה על ידי, אבקש מאת המיעינים היקרים להודיעני בדברים הנצרכים תיקון.
הערות ותיקונים יתקבלו בברכה בשיחות או בהודעות טקסט למספר –

050-5727709

כמוכן ניתן להשיג את הקונטראסים הקודמים במס' הנ"ל.
עד היום הוציאנו בס夷תא דשמייא:

- " מגילה (כולל מסכת תמיד) בצורה קלה" – תמצאות סוגיות.
- "נדרים בצורה קלה" – תמצאות סוגיות.
- "בבא מציעא בצורה קלה" – תמצאות סוגיות.
- "תורה על הפרשה בצורה קלה" –ckett ד"ת קצרים על כל פרשיות השבוע.
- " מאור התשובה" – מאמראים על ענייני תשובה ואלוול (חוורתה בפני עצמה).

**בבא בתרא
בצורה קלה**

פרק השותפים

דף ב

- משנה "השותפים שרצו לעשות מחלוקת בחצר... המוקם והאבנים של שניהם".
- לישנא קמא: מחלוקת – גודא, היוק ראייה לא שמייה היוק, ובכתוב במשנה "ובונין את הכותל", ולא – "ובונין אותו". דאי תנא "אותו", ה"א במסיפס בעלמא – קמ"ל כותל.
- "בונין את הכותל באמצעות" – פשיטה? לא, עיריכא – דקדים חד ורציה לחבריה, מהו דתימא מazi אל "כוי איתרכזاي לר באוירא, בתשMISSא לא איתרכזאי לר" – קמ"ל.
- ניסיונות להקשות ("וכן בגיןה", "כוטל חצר שנפל", "כופין אותו לבנות", "אין חולקין את החצר", "החלונות בין מלמעלה", "דאמר רב נחמן אמר שמואל גג") על היוק ראייה לאו שמייה היוק, אך הנSIONOT נדרחים.
- אמרין "היוק ראייה שמייה היוק" לפי האי לישנא:
- א. כאשר יש היוק דרבאים (שבכל בני רחה מסתכלים שם).
- ב. כאשר היוק הוא של הבית, דהיווק בית שאני (שאדם עושים בביתו דברי הענין).
- ג. כאשר היוק בגיןה, שכן אמרין שאסור לאדם לעמוד בשדה חברו בשעה שהיא עומדת בקמאותיה.

דף ג

- לישנא בתרא: מחלוקת – פלוגתא, היוק ראייה שמייה היוק, ובכתוב במשנה "شرطו לעשות מחלוקת", והוא דלא נקט "شرط לחוצאות" – לא קשה, שכן נקט כדאמרין אינשי "תא נעביר פלוגתא".
- לפי לישנא זו, משנתנו מדברת בשאיון בה דין חלוקה (ולכן דוקא אם רצוי או כי יש חיוב לבנות כותל), והחידוש ש策ריך לבנות כותל, שכן היוק ראייה שמייה היוק. ואם רצוי אין יכולים לחזור בהם, שכן:
- ❖ ר' יוחנן: קנו מידין ברוחות (ואז זה לא קניין דברים בעלמא).
- ❖ רב אשיה: מדובר בכגון שהלך זה בתורו שלו והחזיק, וזה הלך בתורו שלו והחזיק.
- באיור סוגים לבנים:
- גוויל – אבני דלא משפיא (גمرا גמיי לה), טפח נוסך למורשת דקרנתא.
- גזית – אבני דמשפיא (כדייתא בפסוק "כל אלה אבניים יקורת במדות גזית...").
- כפיסין – אריחי, טפח נוסך לטיט (לבניי אורבי).
- לבניין – לבנים.
- ❖ אבוי: ש"מ, כל בניי אורבי טפח –
- וה"מ בטינה, אבל בריכסא – בעי טפי.
- ❖ ואיכא דאמרין: ה"מ בריכסא, אבל בטינה – לא בעי כולי האי.

- בגוזית – כל ארבע אמות גובה, اي הו רוחב חמישה טפחים – קאי, וαι לא – לא קאי.
❖ "גדול יהיה בבוד הבית הזה האתרון מן הראzon":
 ❖ חד אמר: בבניין.
 ❖ חד אמר: בשנים.
 ❖ ואיתא להא ואיתא להא.
- אבוי – גמירי – اي כולהו בבניין (מקדש גמירי), اي כולהו בפרוכת (משובן גמירי).
בעה: אין וסידן, או דילמא אין בלא סיידן? ולא נפשטה הבעיה.
ר' חדדא: לא לסתור אדם בבית כניסה עד לבני בית כניסה אחר, והטעם:
 ❖ א. משום פשיעותא.
 ❖ ב. משום תפילה (ולפי טעם זה, אם יש בית כניסה אחר להתפלל בו – מותר).
 ❖ מתי מותר לסתור בכל זאת?
 ❖ א. אם יש תיזהא בבית כניסה.
 ❖ ב. כשהמלכות בונה, שלא הדרא בה – כרמצינו עם בבא בן בוטא והורדוס.

דֶּקְדָּקָה

- מעשהו של הורדוס, שהפרק מעבד למיל', הרג את בעליו ואת כל החכמים – והשאריר רק את בבא בן בוטא, לצורך עצה. בסופו של דבר, התפעל מאד מבבא בן בוטא על זהירותו הרבה, ועקב כך רצה לחזור בתשובה. שאל הורדוס את בבא, כיצד יכול הוא לחזור בתשובה, ונעה לו שיבנה את ביהם"ק. וכך עשה.
זה שנתן לו עצה – מותר היה, והטעם:
❖ אני עבדך, דמחייך במצוות.
 ❖ ב. שאני ביהם"ק, دائית לא מלבות – לא מתבני.
ועל בנין הורדוס אמרו: "מי שלא ראה בנין הורדוס, לא ראה בנין נאה מימי".
"הכל במנาง המדינה" – לאתווי הוצאה ודפנה. "לפייך, אם נפל הכותל – המקום והאבנים של שנייהם" – לא, ציריכא – דנפל לרשותא דחר מיניהו, אי נמי, דפנינהו חרד לרשותא דידייה; מהו דתימיא: המוציא מחברו עליו הראיה – קמ"ל.
"ובכן בגינה, מקום שנהגו לגדור..."
- ❖ אבוי: ה"ק: "ובכן סתם גינה ובמקום שנהגו לגדור בקעה – מחייבין אותו";
 ❖ רבא: ה"ק: "ובכן סתם גינה כמקום שנהגו לגדור דמי – ומחייבין אותו, אבל סתם בקעה – במקום שלא נהגו דמי, ואין מחייבין אותו".
חויטת מאין?
 ❖ רב הונא: אכפיה ליה לקרנא לבר.
 ❖ ר' יוחנן: נשעיה באממתא מלבר.
חוצה מאין?
 ❖ רב נחמן: סינופי יריבי מלבר.
 ❖ אבוי: הוצאה, לית ליה תקנה אלא בשטר.
 ❖ "אבל אם עשו מדעת שנייהם" – ולא יעשו לא זה ולא זה?
 ❖ רבashi: לא ציריכא, דקדים חד מיניהו ועובד דידייה, ואי לא עבד חבריה, אמר – דידייה הוא.

- ❖ ריבינה: הכא בהוציא עסקין, ולאפוקי מראבי, דאמו: הוצא לית ליה תקנה אלא בשטר – קמ"ל, דבחזית סגיא.
- משגה "המקיף את חברו משלוש... מגלגן עליו את הכל".
- שמואל: הלכה בר' יוסי דאמו: אם עמד גדרת הרבעית – מגלגן עליו את הכל, לא שנא עמד ניקף לא שנא עמד מקיף.
- "הכל" (דר' יוסי) –
- ❖ רב הונא: לפי מה שגדר.
- ❖ חייא בר רב: לפי דמי קנים בזול.
- ההבדל בין ת"ק לר' יוסי:
- ❖ רב הונא:
  - ❖ ת"ק: הכל לפי דמי קנים בזול.
  - ❖ ר' יוסי: לפי מה שגדר.
  - ❖ חייא בר רב:
  - ❖ ת"ק: אגר נטירא – כן, דמי קנים – לא.
  - ❖ ר' יוסי: דמי קנים בזול.
- בדעת חייא בר רב:
אפשרות ראשונה, מחולקת:
 ❖ ת"ק: רבעית הוא דיחיב ליה, אבל ראשונה שנייה ושלישית – לא יהיב ליה.
 ❖ ר' יוסי: גם ראשונה שנייה ושלישית יהיב ליה.
אפשרות שנייה, מחולקת:
 ❖ ת"ק: טעמא – דעתך ניקף, דמגלאן עליו את הכל; אבל עמד מקיף – איןנו נותן לו אלא דמי רבעית.
 ❖ ר' יוסי: לש ניקף לש מקיף, אם עמד גדר – מגלאן עליו את הכל.
לשנה אחרת:
 ❖ ת"ק: אם גדר מקיף, את רבעית גמי יהיב ליה.
 ❖ ר' יוסי: אם עמד ניקף וגדר את רבעית – הוא דיחיב ליה, דגלי דעתיה דניחאה ליה; אבל אם גדר מקיף – לא יהיב ליה מיידי.

דף ה

- משגה "בוחל חצר שנפל מחייבין... שיביא ראייה שנית".
- הקובע זמן לחברו ותבעו בזמןו ואמר לו: "פרעתיך בתוך זמני".
- ❖ ר"ל: איןנו נאמן, ולזאי שיפרע בזמןו.
- ❖ אבי ורבא: עביד איניש דפער בגו זמניה (זמןין דמתרמי ליה זוי), אמר: "אייזיל איפרעיה כי היכי דלא ליטרדן".
- נסיבות להוביח ("בחזקת שנית", "בחזקת שלא נתן") כאחת השיטות (ר"ל או אבי ורבא), אך נהנים.
- בעיה: תבעו לאחר זמן, ואמר לו: "פרעתיך בתוך זמני" – מהו? האם במקום חזקה אמרין מה לי לשקר, או דילמא במקום חזקה לא אמרין מה לי לשקר.

דף 6

- ניסיונות ("בחזקת שנתן", "מיד' אמות ולמעלה", "מנה לי בידך") **לפשט את הבעיה**, אך לא פשוטה.
- כל האומר: "לא לויתני" – באומר: "לא פרעתני" דמי.
- מחלוקת:
  - ❖ רב הונא: סמרק לפלא – סמרק לכולה.
  - ❖ רב נחמן: למאי דסמרק – סמרק, למאי דלא סמרק – לא סמרק.
  - ❖ ומודה רב חזנא בקרנא ולופטה, ומודה רב נחמן באפריזא ובקבעתא דכשווי.
- מחלוקת:
  - ❖ רב הונא: כי כוי לא הווי חזקה (ואע"ג דעתך ליה הימלט).
  - ❖ רב נחמן: אחזיק להורדי – לא אחזיק לבשרוי, לבשרוי – אחזיק להורדי. אחזיק לנטעי – אחזיק לשפבי, לשפבי – לא אחזיק לנטעי.
  - ❖ א"ד דבר נחמןזרב יוסוף: אחזיק להורדי – אחזיק לבשרוי. לבשרוי – אחזיק להורדי. אחזיק לנטעי – אחזיק לשפבי, לשפבי – לא אחזיק לנטעי. אבל לא לצריפא דאורבני (ויאילו לדב יוסף אף לצריפא דאורבני).
- מחלוקת:
  - ❖ רבה בר אבוח: המשביר בית לחבירו בבירה גדולה, משתמש בזיהה ובכתליה עד ארבע אמות, ובעובי הכותל במקום שנגה; אבל בתרבץ אפרני – לא.
  - ❖ רב נחמן: אפילו בתרבץ אפרני אבל רחבה שאחרי הבתים לא.
  - ❖ רבא: אפילו רחבה שאחרי הבתים.
- ריבינה: האי בשורא דמטלטה –
  - ❖ עד שלושים יום – לא הווי חזקה.
  - ❖ משלשים יום – הווי חזקה.
  - ❖ וαι סוכה דמצווה היא –
    - ❖ עד שבעה ימים – לא הווי חזקה.
    - ❖ משבעה ימים – הווי חזקה.
    - ❖ וαι חבירה בטינא –لالטר הווי חזקה.
- אביי: שני בתים בשני צידי רשות הרבים (וה"ה רשות היחיד) – זה עושה מעקה לחצי גנו וזה עושה מעקה לחצי גנו, זה שלא בוגד זה, ומידית, והחידוש הוא שמדובר בשקדם חד מיניו ועובד דידיה – מהו דתימא: נימא ליה אידך "שקלין יציאה, ועשה את כל הכותל" – קמ"ל דלא.
- שמואל: גג טמוך לחצר חברו, עושה לו מעקה גבוהה ארבע אמות; אבל בין גג לגג – לא זקור לארבע אמות.
- רב נחמן: אין זקור לאربع אמות בין גג לגג, אבל זקור למחיצה עשרה (לנתפס עלייו בגב, ובמשיט מצע להשתמט).
- שתי חצרות זו ולמעלה זו:
- ❖ רב הונא: תחthon בונה מכנדגו ועולה, ועלין בונה מכנדגו ועולה.
- ❖ רב חדדא: עלין מסיע מלמטה ובונה.

וتنיא כוותיה דרב חסדא.

דף ז

- מעשה על שני אחים שהילקו בית וعليה ביניהם, ונטבעו הכתלים התחתונים בארץ עד שפלת תקרת העלייה, ואין התהтонן יכול להיבנס בתוכו אלא א"כ שוחה – ודנים האחים ביניהם ומעליהם טענות, התהتون רוצה לתוך והעלין לא רוצה (כין שבתו לא יהיה זמני) – פוסק רב חמא – שהדיין עם העליין, אך אם نطבעו הכתלים למטה מעשרה טפחים מציא אמר ליה (התהтонן לעליון): "למטה מעשרה רשוטה דידי היא, ולא משעבך לך". ואם התנו ביניהם שאם תשפיל העלייה, יסתור העליין ביתו ויבנו ויתקנו לתהтонן – יכול התהтонן לכוף העליון, וצריך שהשלכות של התקירה תהיה עד שלא יהיה יכול להכenis חbillot קנים לתוכה הבית ולחוור עצמו איתם לכל הצדדים.
- מעשה דומה בשני אנשים, רק שאחד בנה חומה נגד חלון חבריו ומאפיל על החלון חבריו ורוצה לבנות זו את ביתו מחדש, ובעל החלון אין רוצה, וגם שם פוסק רב חמא – שהדין עם בעל החלון – והחידוש במעשה השני הוא שאפילו הבית עם החלונות זה בית שלא גרים בו אלא רק מבלים בהם עצים ותבן.
- מעשה בשני אחים שהילקו ביניהם, אחד טركlein יפה והשני קיבל גינה (ודמי לבני בשורי והדרי, של הטركlein) ובנה השני חומה על פי הטركlein בתוך גינתו והאפיל על חבריו, ופסק רב חמא שהדין עם בעל הגינה.
- האם יכול לטעון היורש: אני רוצה לדור כמו שדרו אבותי?
- ❖ שמואל: לא.
- ❖ רב: בן.
- החוא שטרא של יתומים שיצא עליו שובר, פסק רב חמא: לא מבין ולא מקרעין –
- ❖ רבנן: בכולו הלכתא כרב חמא לבר משטרא.
- ❖ מ"ר זוטרא בריה מרי: גם בזה הלכתא כרב חמא.
- משגה "כופין אותו לבנות בית שער ודلت לחצר רבן שמעון בן גמליאל אומר לא כל החצרות ראויות לבית שער כופין אותו לבנות לעיר חומה ודלתים ובריח... מיד".
- סתירה – "בית שער", משמע שטוב ומשמע שרע.
- תרוצים:

גראיות	מעליותא
מגראי	א. מבראי
مبرאי ויש דלת	ב. מבראי ויש דלת ואין דלת
مبرאי ויש דלת ואין מנעול	ג. מבראי ויש דלת ואין מנעול
مبرאי ויש דלת ויש מנעול אך המנעול מבפנים	ד. מבראי ויש דלת ויש מנועל, אך המנעול מבפנים

- רב"ג: "לא כל החצרות ראויות לבית שער", אלא חצר הסמוכה לרה"ר – ראוייה לבית שער; ושאינה סמוכה לרה"ר – אינה ראוייה.
- "לא כל העיריות ראויות לחומה", אלא עיר הסמוכה לספר – ראוייה לחומה; ושאינה סמוכה לספר – אינה ראוייה לחומה.

- בעיה: כשהן גובין – לפי נפשות גובין, או לפי שבח ממון? ופשטנו: לפי שבח ממון גוביין.
- איכא דאמר: כשהן גוביין – לפי קירוב בתים, או לפי שבח ממון? ופשטנו: לפי קירוב בתים.
- ר"ל: רבנן לא צריכי נטירותא, שכן כתוב "אֲסְפָרָם מִחוֹל יַרְבּוֹן" – אספרם למעשיהם של צדיקים מחול ירבון, וק"ו – ומה חול שמוועט – מגין על הימן; מעשיהם של צדיקים, שמורובה – לא כל שכן.

דף ח

- רב יודזה: הכל לאגלי גפא, ואפילו מיתמי; אבל רבנן – לא צריכי נטירותא.
- הכל לברא פתיא, ואפילו רבנן; ולא אמרן – אלא דלא נפק באכלוזא, אבל נפק באכלוזא – לא.
- רבבי לא היה מפרשנਸ עמי ארצות בשני בזורתה, דקסבר – אין פורענות באה לעולם אלא בשבייל עמי הארץ.
- כדי להיקרא יושבי העיר – צריך להיות שלישים ימים בעיר.
- כדי להיקרא אנשי העיר – צריך להיות שנים עשר חדש בעיר, ונפק"מ לנדרים.
- משנתינו מסכימה לבריתא שכותוב בה: "שלושים יום לתמחיין, שלושה חדשים לקופה, ששח לכתות, תשע לקבורה, שניים עשר לפסי העיר", ונוקטה שנים עשר חדש לפסי העיר.
- לפסי העיר וכן לצורך תיקון החומה ולפרשה ולטריזנא – גוביים אפילו מיתמי; אבל מות"ח – לא, שכן ת"ח לא צריכי נטירותא.
- פדיון שבויים מצווה גודלה, ומניין? "והיה כי יאמרו אליך אנה נצא ואמרת אליהם בה אמר ד' אשר לממות ואשר לחרב לחרב ואשר לרעב לרעב ואשר לשבי לשבי".
- אמר ר' ר'': כל המאוחר בפסק זה קשה מחברו (ושבי קשה מכולם, דבלולו איתנהו בה).
- קופה של צדקה (מע"ש לע"ש, לעניין העיר) – נגבית בשניהם (שאין עושין שררה על הציבור בפחות שנים, השורה מתבטאת בכך שאפשר למשכן על הצדקה ואפילו בע"ש אך לגבי הימוני, מהימן אפילו חד) ומתחלקת בשלושה (בדיני ממונות).
- תמחוי – נגבית ומחלקת בשלושה, שכן גבואה וחולקה שווים (כל יום, לעניין עולם).
- רשאים בני העיר: לעשות קופה תמחוי, ותמחוי קופה, ולשנותה לכל מה שירצזו; ורשאין בני העיר להנתנות על המדות, ועל השערם, ועל שבר הפועלים, ולהטייע על קיצתן (וה"מ, hicca דליקא אדם חשוב, לאו כל כמיניהם שיתנו אלא בפניהם).
- אין עושים שררות על הציבור בפחות ממשנים, שנאמר: "וזהם יקחו את היזחב". אם ממשבנין על הצדקה אנשים לא אמידים, עליהם נאמר: "ופקדתי על כל לחציך".
- גבאי צדקה אין רשאין לפרש זה מזה, אבל פורש זה לשער זהה, ובתנאי שרואים אלו את אלו; אין להם עניינים חלק – פורטין לאחרים, ולא לעצםם; וכן גבאי תמחוי, שאין להם עניינים חלק – מוכרין לאחרין, ולא לעצםם.
- מצא מעות בשוק או חברו מנה בשוק – לא יתnom לתוכך כיiso אלא לארנקי של צדקה, וכшибוא לבתו יטלים.

דף ט

- אין מוחשין בצדקה עם גבאי צדקה, ולא בהקדש עם הגזברין. ר' אלעוזר: אע"פ שיש לו לאדם גזבר נאמן בתוך ביתו – יצור וימנה, שנאמר: "ויצרו וימנו".
- ❖ רב הונא: בודקין למצוות, ולא בודקין לבסות.
- ❖ רב יהודה: בודקין לבסות, ואין בודקין למצויות, ותניא כוותיה דרב יהודה. אין פוחתין לעני העובר מקום למקום – מכבר בפונדיין מארבע סאין בסלע.
- לנ – נותנים לו פרנסת לניה, דהינו מיטה וכירית.
- שבת – נותנים לו מזון ג' סעודות.
- ואם מחזר על הפתחים – אין נוקין לו למותנה מרובה, אלא רק למותנה מועטה (אליבא דבר סמא בריה דרב ייבא).
- רב אשי: לעולם אל ימנע אדם עצמו מלחת שלישית השק' בשנה לצדקה. שוקלה צדקה בנגד כל המצוות.
- ר' אלעוזר: גadol המעשה יותר מן העושה, שנאמר: "ויהי מעשה הצדקה שלום ועבדת הצדקה השקט ובטח עד עולם". ואמר ר' אלעוזר: בזמן שביהם קיים – אדם שוקל שקלו ומתכפר לו. עבשו, שאן ביהם קיים – אם עושין צדקה מוטב, ואם לאו – באין גוים ונוטליין בזורע, ואפילו הבי נחשב לצדקה שנאמר "וינשך צדקה".
- רבש"י: מנין למצורע בימי ספרורו שמטמא אדם? נאמר כבוס בגדים בימי ספרורו, ונאמר כבוס בגדים בימי חולתו – מה להלן מטמא אדם, אף כאן מטמא אדם.
- גдол העושה צדקה בסתר יותר ממשה רבינו. ר' יצחק: כל הנוטן פרוטה לעני – מתרברך בשרכות; והמיפויו בדברים – מתרברך באחת עשרה ברוכות.
- ❖ ואמר ר' יצחק: כל הרודף אחר הצדקה – הקב"ה ממציא לו מעות, ועשה בהן צדקה.
- ❖ רב נחמן בר יצחק: כל הרודף אחר הצדקה – הקב"ה ממציא לו בנ"א המהוגנים לשעות להן צדקה, כדי לקבל עליהם שכרו.
- ריב"ל: כל הרגיל לעשות צדקה – זוכה ונהיים לו בנים בעלי חכמה, בעלי עושר ובעלי אגדה.
- לרוב שיטות קראeo: "ועלא משגש ארחותיה דאיימה" (עלול המשגש דרכי אמו), שקרה מקרה עם אמו, וגורם להטוהה מדרך שאר הנשים.

דף י

- אם ישאלך רשות: אם ד' אוהב עניים מודיע אינו מפרנסם? אמרו לו, כדי שניצול אנו בהם מדינה של גיהנום (וגם בזמן שאין עושים רצונו של מקום ונקראים אנו עבדים – אפילו הבי מחויבים אנו להכbia לעניים צדקה).
- ר' ברבי שלום: בשם שמזונותו של אדם קצובין לו מר"ה – כך חסרונותו של אדם קצובין לו מר"ה. ריב"ק: כל המעלים עניינו מן הצדקה – כאילו עובד עבדות כוכבים. ר' אלעוזר בר' יוסי: כל צדקה וחסד ישישראל עושים בעולם זהה – שלום גדול ופרקLitין גדולין בין ישראל לאביהם שבשמיים. ר' גدولה צדקה, שמקربת את הגואלה. ר'

- דוסתאי בר' ינא: אדם נותן פרוטה לעני – זוכה ומקבל פני שכינה. ר' אלעזר נתן פרוטה לעני, ואחריו זה התפלל – שנאמר: "אני בצדך אתחזה פניך".
- ר' יוחנן: נאמר פעמיים "צְדָקָה תִּצְלֶל מִמְוֹתָה" – שתי צדקות הללו למה? אחת שמצילתו ממשונה, ואחת שמצילתו מדינה של גיהנום.
  - וכייד נתן צדקה שמצילתו מדינה של גיהנום? נתן לארכני של צדקה (ואז מתקיים שום נתנה ואינו יודע למי נתנה וגם מקבלה ואינו יודע מי מקבלה). וצריך שהממונה על הארכני יהיה נאמן כמו ר' חנניה בן תדרין.
  - ר' אבהו: שאלו את שלמה, אייזו בן עולם הבא? כל שבג'ג' זקנ'ו בבוד'.
  - תניא: "צדקה תרומים גוי ויחסד לאםים חטא".
  - ❖ ר' אליעזר: "צדקה תרומים גוי" – אלו ישראל.
  - ❖ "יחסד לאםים חטא" – וחסד שהగויים עושים, חטא הוא להם – שאינם עושים אלא להתגדל בו (ורק בישראל אנו אומרים שהאומר: "סלע זו לצדקה בשל שיחיה בני" – הרי זה צדיק גמור).
  - ❖ ר' יהושע: "צדקה תרומים גוי" – אלו ישראל.
  - ❖ "יחסד לאםים חטא" – חסד שהגויים עושים, חטא הוא להם – שאין עושים אלא כדי שתימשך מלכובותן.
  - ❖ רבנן גמליאל: "צדקה תרומים גוי" – אלו ישראל.
  - ❖ "יחסד לאםים חטא" – חסד שהגויים עושים, חטא הוא להם – שאין עושים אלא להתייהר בו (וכל המתיהר נופל בגיהנום).
  - ❖ ר' אלעזר המודעי – "צדקה תרומים גוי ויחסד" – אלו ישראל.
  - ❖ "יחסד לאםים חטא" – חסד שהגויים עושים, חטא הוא להם – שאין עושים אלא לחרף אותןנו בו.
  - ❖ ר' נחニア בן הכהן – "צדקה תרומים גוי ויחסד" – אלו ישראל.
  - ❖ "לאםים חטא" – הגויים (ונראה דברי ר' נחニア בן הכהן מכוולם).
  - ❖ ר' יוחנן בן זכאי – בשם הצדקה מכפרת על ישראל, אך הצדקה מכפרת על הגויים.

דף יא

- בימין העדי היה ממונה על קופת של צדקה, פעם אחת הגיעו אליו איש (והיו לה שבעה בנים) בשני ביצורים, אמרה לו: "רבי פרנסני" ולא היה לו בקופה הצדקה, ופירנסה משלו כדי שלא תמותו, ופעם חלה ונטה למות וביקשו עליו רחמים מלacci השרת, והוסיף לחיות עשרים ושתיים שנה. מונבז המלך בזבו אוצרותיו ואוצרות אבותיו בשני בעורות לצורך עניים, ובית אביו התווכחו איתו על זה – אך הוא נשאר בשלו.
- "וזאם קנה בה בית דירה – הרי הואanganishi העיר" – מהנתניין דלא ברשב"ג, דתניתא: "רישב"ג אומר: אם קנה בה קרען כל שהוא – הרי הואanganishi העיר" (יש בריתא שאומרת: "רישב"ג אומר: אם קנה שם קרען הרואה בבית דירה והואanganishi העיר" – ותרי תנאי אליבא דרישב"ג).
  - משנה "אין חולקין את החזר... לא יחולוקו".
  - ר' יוחנן: ארבע אמות שאמרו – חוץ משל פתחים. ותניא כוותיה דר' יוחנן.
  - מחלוקת לגבי חזר מתחלקת –
  - ❖ רב הונא: לפि פתיחה.

❖ רב חסדא: גותנין ארבע אמות לכל פתח ופתח, והשאר חולקין בשווה. ותניא כוותיה
דברי חסדא.

אמימר: פירא דסופלי – יש לו ארבע אמות לכל רוח ורוח (ואם מייחדליהفتحא אין לו אלא ארבע אמות לפניفتحו). רב הונא: לאכדרה רגילה – אין לו ארבע אמות, כיון שהעתם

לארבע אמות הוא משומש פירוק משאו, והכא באכדרה אפשר דעיל לגואי ומפרק. אך אכדרה דבר רב ואכדרא רומייתא – יש להן ארבע אמות. לול של תרגולין – מטפס וועליה מטפס ויורד ואין לו ארבע אמות.

- בית חיינו מקורה וחציו לא מקורה – אין לו ארבע אמות. ולא מבועיא קירויו מבפנים – אלא אפילו מבחווץ, אפשר דעיל לגואי ומפרק.

- אחד מבני המבוי שבקש להחזרו למבויה אחר, בני המבוי מעכbin עליון. אבסניא – לפיה נ"א מתחלקת.

זבל שבচער – לפי פתחים מתחלקת.

אחד מבני המבוי שבקש לסתום כנגדו מעכbin עליון אבל לגבי הפנים:

❖ רב: לא מעכbin עליון בני המבוי כיון, שימושתמש לבדו.

❖ רבב"א: מעכbin עליון בני המבוי כיון, שכולם משתמשים עם כולם.

דָקִיב

היה סתום ובקש לפותחו – אין בני המבוי מעכbin עליון. רבא: לא שננו, אלא שלא פרץ את פצמייה; אבל פרץ את פצמיו – בני המבוי מעכbin עליון. ותניא סיוע לרבא.

ר' יוחנן: מבואות המפולשות לעיר אחרת, ובקשו בני העיר לסתומן – בני אותה העיר מעכbin עלייהן, ואפילו איכא דרכא אחרינא (וחטעם, משום דרב יהודה אמר רב, שמצר שהחיזקו בו ריבים – אסור לקלקלו).

שמעואל: מבואות המפולשות לרה"ר, וביקשו בני המבואות להעמיד להן דלתות – בני רה"ר מעכbin עלייהן (ואפילו שלא בתוך ד"א הסמכות לרה"ר, דזמנין דדחקי בני רה"ר ועיילי טובא).

בבלמאי?

רב יוסף: כי רדו דיומה.

ומהyi בירדו יומא:

אבע"א – יומא דברבא, דבריב ותני (ביומא דזרעא).

אבע"א – יומא דזרעא, בהדורו (ביומא דברבא).

דוללא – כי דלו יומא.

פרדסא – בת שלושה קבין.

פרדסא בבבל – שלוש שורות של שנים עשר גפנים, כי היכי דרפק גברא ביומא.

ר' אבדימי דמן חיפה: מיום שרurb ביהמ"ק, אע"פ שנטלה נבואה מן הנביאים – מן החכמים לא נטלה. אמיימר: וחכם עדיף מנביא, שנאמרו: "זנבא ללב חכמה" – מי נטלת במי? هو אומר: קטן נטלת בגודל.

למסקנה רב אשיה: תדע, דלא נטלה מחכמים הנבואה – דאמר גברא רבה מילתה וטעמא, ומהתאמורה הלכה למשה מסיני כוותיה.

ר' יוחנן: מיום שרurb בית המקדש נטלה נבואה מן הנביאים, וניתנה לשוטים ולתינוקות;

והגמרא מביאה שני מעשים (אחד על שוטה ואחד על תינוקת) להוכיח שניתנה נבואה להם.

ר' אבדימי דמן חיפה: קודם שיأكل אדם וישתה – יש לו שני לבבות, ואחר שאוכל

- ושותה – אין לו אלא לב אחד. רב הונא בריה דרב יהושע – הרגיל בין, אפילו לבו אטום בכבודה – יין מפקחו, שנאמר: "וְתִירוֹשׁ יָנוּבֵ בְּחַלּוֹת".
- **לבעור:** חלק בכור שלו וחלק פשוט שלו – יהבין ליה אחד מצרא.
  - **ליבם:**
  - ❖ אבוי: יהבין ליה, דבעור קראי רחמנא.
  - ❖ רבא: לא יהבין ליה, "זֶה הַבָּכָר" – הויתו בכורו, ואין חלוקתו בכורו.
  - **אדם שיש לו קרקע ליד שדות אביו, ונפטר אביו ורוצח לקבל את שדה אביו הקרוב לשדו (אמעראי):**
  - ❖ רבה: כופין על מדת סדום.
  - ❖ רב יוסף: לא כופין, דאמרי ליה אחיו: "מעלנן ליה עלייא כי נבטי דברי בר מרינו", והלכטה ברב יוסף.
  - **תרי ארעתא אתרוי יאוריים:**
  - ❖ רבה: כופין על מדת סדום.
  - ❖ רב יוסף: לא כופין, דזמנין דהאי מדoil והאי לא מדoil. והלכטה ברב יוסף.
  - **תרי ארעתא אחד יאורי:**
  - ❖ רב יוסף: כופין על מדת סדום.
  - ❖ אבוי: לא כופין, דמציע אמר: "בעינה דאפיש אריסי". והלכטה ברב יוסף.
  - **חד גיסא יאורי וחדר גיסא נהרא:**
  - ❖ פלгин ליה בקרנא זול.

דף ג

- אין בזה כדי זה וכדי זה, ואחד רוצה לחלוק והשני לא רוצה:
- ❖ **רב יהודה:** אית דין דגוד או אgod.
  - ❖ **רב נחמן:** לית דין דגוד או אgod.
  - **נסيونות להקשות** ("בעור פשוט שנייה להן", "מייתיבי מי שחציו עבר", "ת"ש שני אחין אחד עני", "כל שאלה") על שתי השיטות, אך נדחים.
  - **ברייתא – "טול אתה שיעור ואני פחות":**
  - ❖ **תיק:** שומעין לו.
  - ❖ **רשב"ג:** אין שומעין לו, משומם דאמר ליה "אי בדמי – לית לי דמי למיתן לך; ואי במחנה – לא ניחא לך, דכתיב 'ושׂנְאָמָּנָה מִקְנָתִיךְ'".
  - **אמימר: הלכטה אית דין דגוד או אgod (ואיפה דלמר מביע ליה תרויזה ולמר מביע ליה תרויזה כי קאמר ליה "שקל את חדא ואתנת חדא" – לאו גוד או אgod הוא. ומה שמצוינו שבכתבי הקודש חולקים אם יש שני ברכבים (וכదאמר שמואל) ה"מ (שרוצים)).**
  - **תנו רבנן:**
  - ❖ **ר"מ:** מדבריק אדם תורה, נביאים וכתובים כאחד.
  - ❖ **ר' יהודה:** תורה בפני עצמן וכתובים בפני עצמן.
  - ❖ **חכמים:** כל אחד ואחד בפני עצמו.
  - **בין חומש לחומש של תורה וכן בין כלنبيיא לנבייא – ארבע שיטין רוח. ובنبيיא של שנים עשר – שלוש שיטין רוחות. ומסיים מלמטה ומתחילה מלמעלה.**

דָקִיד

- תנו רבנן: הרוצה לדבק תורה נביאים וכותבים אחד – מדבר, ועשה בראשו "כדי לגול עמוד", ובסוףו "כדי לגול היקף". ומסים מלמטה ומתחיל מלמעלה, שאם בא לחותך – חותך.
- תניא: כל הפסים נגלים מתחילן לסופן. וסת' נгал לאמצעתו, ועשה לו עמוד אילך ואילך.
- תנוי רבנן: אין עושים ס"ת – לא ארכו יתר על הקיפו ולא הקיפו יתר על אורכו. רבי: שיעור אורך ס"ת בכמה: גויל – שישה טפחים, קלף – אני יודע.
- ארון שעשה משה אמיתי וחצי ארכו, אמה וחצי רחבו ואמה וחצי קומתו. והלוחות ארבען ורחבן שישה טפחים ועוביין שלושה טפחים, מונחות כנגד ארכו של ארון:
- ❖ ר' מ': ארון שעשה משה – באמה בת שישה טפחים. ס"ת קטן (ספר עזורה שגללו אותו לתחילה [עם עמוד אחד] וכיריך בה פורתה וכרכיה לעיל) מונח בתוכו, ושני עמודים היו מונחים מחוץ לארון. שברי להוחות מונחים בארון מהפסוק "אשר שכרת ושבתם" – מלמד, שהלוחות ושברי הלוחות מונחים בארון. "אשר נקרא שם שם ד' צבאות" – מלמד, שהשם וכל כינויו מונחים בארון.
- ❖ ר' יהודה: ארון שעשה משה, באמה בת חמישה טפחים. ס"ת קטן (בדלעיל) מונח מצד ארון הברית על הארגז ששיגרו פלישתיים, ושני עמודים היו בארון. שברי להוחות מונחים בארון מהפסוק "אין בארון רק שני לוחות" ואין מיועט אחר מיועט אלא לרבות. "אשר נקרא שם שם ד' צבאות" מלמד, שהשם וכל כינויו מונחים בארון. "אשר שכרת" ר' ל' אמר לו ד' למשה "ישר כוח שכרת".
- סדרן של נביאים: יהושע, שופטים, שמואל, מלכים, ירמיה, יחזקאל, ישעה ושנים עשר.
- ❖ הושע לא קודם לשעה למרות שדבר בתחילת, והטעם: הויאל ובתוכו נבאותיה גבי חגיג זכריה ומלאכי, שהם סוף הנביאים (ולכתבה לחודיה לא שיר דיידי דוטור היה נאבד).
- ❖ ישעה לא קודם לירמיה ויחזקאל למרות שקדם, שכן הסדר כך: מלכים (סוטו חרוכן), ירמיה (כלו חרוכן), יחזקאל (תחילה חרוכן וסוף נחמה), ישעה (כלו נחמה) – וסמיכין חרוכן להורבן, ונחמה לנחמה.
- סדרן של כתובים: רות, תהילים, איוב, משלי, קהילת, שיר השירים, איכה, דניאל, מגילת אסתר, עזרא ודבורי הימים. ולמ"ד איוב בימי משה היה, לא הוקדם איוב להתחלה, שכן לא מתחילים בפורענות דין לה אחרית, ורות אית ליה אחרית – דוד).

דָקְטוֹן

- ומי כתבע? משה – ספרו, פרשת בלעם ואיוב. שמואל – ספרו, שופטים ורות. יהושע – ספרו ושמונה פסוקים שבתורה. דוד – תהילים (ע"י: עשרה זקנים, אדם הראשון, מלכי צדק, אברהם, משה, הימן, יdotzon, אסף ושלושת בני קורח). ירמיה – ספרה מלכים ואיכה. חזקיה

וסיעתו – ישעה, משלו, שיר השירים וקהלת. אנשי בנטה"ג – יחזקאל, שנים עשר, דניאל ומגילת אסתר. עוזרא – ספרו. דברי הימים – עד יהוסו של עוזרא כתוב עוזרא, ומכאן ועד הסוף כתוב נחמייה.

”ר' יימת שם מנשה עבד ד“:

❖ ר"י ואמרי ר' נחמייה: יהושע כתבו.

❖ ר"ש: משה כותב בדמע (עפ"ד דבר ר' אלוי) והבריתא שלנו כרעה הראשונה.

רב: שמוña פסוקים שבתורה – יחיד קורא אותו, דהיינו שאין מפסיקין בהן. אלעזר ופנחס (אלעזר קודם ואחריו שנפטר המשיך פנחס) סיימו את ספר יהושע. גוד החוזה ונתן הנביא סיימו את ספר שמואל.

אברהם אבינו נקרא גם איתן האזרחי. תרי הימן היו (אחד מהם וזה משה שנקרא הימן). ר' לוי בר לחמא: איוב בימי משה היה, בכתב: ”מי יתן בספר ויקחו”, ובמשה בכתב: ”וירא ראשית לו, כי שם חילقت מחקק ספון”.

מחלוקות מתי היה איוב:

❖ ר' לוי בר לחמא: איוב בימי משה.

❖ רבא: איוב בימי מרגלים.

❖ והוא מרבען: איוב, משל היה (אך נדרשו דבריו).

❖ ר' יוחנן ור' אלעזר: איוב מעולי גוללה היה, ובית מדרשו בטבריא.

ותנייא:

❖ ר' אלעזר: איוב בימי שפטו השופטים.

❖ ריב"ק: איוב בימי אחشورוש.

❖ ר' נתן: איוב בימי מלכות שבא.

❖ חכמים: איוב בימיBSDIM.

❖ י"א: איוב בימי יעקב.

וכולחו סבירי (חו"ז מודיעת הי"א ומ"ד משל היה) דאיוב מישראל היה, دائיס"ד מאומות העולם היה – בתר דשכיב משה לא שRIA שכינה על גויים, שהרי משה ביקש שלא תשרה שכינה על גויים, וד' נתן לו את בקשתו.

ר' יוחנן: דורו של איוב – שטוף בזימה היה. ”ויהי בימי שפט השופטים” – דור שפט את שופטיו, אומר לו: ”טול קיסם מבין שיניך”, ומשיב לו: ”טול קורה מבין עיניך”. גدول הנאמר באյוב מאשר הנאמר באברהם, דайлוי באברהם בכתב ”בי עתה ירעתי בי ירא אָלְקִים אֶתְהָ” ובאיוב בכתב: ”אִישׁ תִּמְךָ וַיֵּשֶׁר יְרָא אֲלֹהִים וְסִרְמָרָעָ”. ”וְסִרְמָרָעָ”: ותרן בממוני היה, שהיה מוטה על חצי פרוטה משלו לפועל. ר' יוסי בר' חנינא: מקנהו של איוב נהג לא כדרך העולם, שכן העיזים שלו היו הורגים את הזאים ולא הפוך.

דף טז

”הַבָּקָר הַיּוֹתָר שׂוֹרָשׂוֹ וְהַאֲתָנוֹתָר רְעוֹת עַל יְדֵיכֶם”: מלמד שהטעימיו הקב"ה לאיוב מעין העולם הבא. ר' יצחק: קשה צערו של שטן יותר משל איוב, משל לעבד שאמר לו רבו: ”שברור חבית, ושמור את יינה”. ר' לוי: הוא שטן, הוא יוצר הרע, הוא מלאך המות.

ר' לוי: שטן ופניה התבוננו לשם שמיים:

- שtron – כיוון דחויה לד' דעתיה בתר איוב, אמרו: ח"ז ישכח לרחמנותיה דארברהם.
- פנינה – "ובעסתה צרתה גם בעס בעבור הר עמה".
- "ארץ נתנה ביד רשות פני שפטיה יבשה אם לא אפוא מי הוא".
- ❖ רבא: ביקש איוב להפוך קערה על פיה.
  - ❖ אבי: לא דיבר איוב אלא בנגד שtron (העמדנו מחלוקת זאת במחלוקת תנאים).
  - ❖ רבא: כפר איוב בתקנית המתים. רבבה: איוב בסערה חרף ובסערה השיבו (הבאת הרבה דוגמאות נימוי, טיפין, קולות, עליה, איליה) שלא התחלף לד' ביןיהם וכ"ש לא בין איוב לאריב).
  - ❖ "איוב לא בדעת ידבר ודבריו לא בהשפיר" – מכאן שאין אדם נתפס בשעת צערו.
  - ❖ "ויהי כי חיל האדים לרוב על פני הארץ ובנות ילדו להם".
  - ❖ ר"י – רבייה באה לעולם.
  - ❖ ר"ל – מריבבה באה לעולם.
  - ❖ "וז בך את אברחים בבל". Mai בבל:
  - ❖ ר"מ: שלא הייתה לו בת.
  - ❖ ר"י: שהיתה לו בת.
  - ❖ אחרים: בת היה לה, ו"בבל" שמה.
  - ❖ ר"א המודיע: איצטגניות היהת בלבו של אברהם, שכל מלבי מזורה ומערב משכימיין לפתחו.
  - ❖ רשב": אבן טוביה הייתה תלוי בצוותו של אברהם, שכל החוליה הרואה אותה מיד מתרפא (ובשעה שנפטר אברהם מן העולם, תלאה ד' בגלגל החמה).
  - ❖ ד"א: שלא מרד עשו בימי.
  - ❖ ועוד ד"א: שישמעאל עשה תשובה ביוםיו.
  - ❖ ר' יוחנן: חמש עבריות עבר עשו באותו היום שנפטר אברהם: בא על נערה מאורסה, הרג את הנפש, כפר בעיקר, כפר בתקנית המתים וביזה את הבכורה.

דָקִין

- תנו רבנן:
- שלושה הטעימן ד' בעולם זהה מעין העולם הבא: אברהם (נאמר "בכל"), יצחק (נאמר "מכל"), ויעקב (נאמר "כל"). וஸלושתם לא שלט יצר הרע. ו"א, שאף בודד לא שלט יצחק".
- תנו רבנן:
- ששה לא שלט בהן מלאך המות (אלא מתו בנשיקה על פי השבינה): אברהם, יצחק, יעקב, משה, אהרן ומרים.
- תנו רבנן:
- שבעה לא שלט בהן רימה ותולעה: אברהם, יצחק, יעקב, משה, אהרן, מרים ובנימין בן יעקב. ו"א: אף דוד.
- תנו רבנן:

ארבעה מתו בעטיו של נחש: בנימין בן יעקב, ישי אבי דוד, עמרם אבי משה וכלאב בן דוד – וכולחו גمرا, כבר מישى בן דוד דמפרש בו הפסוק: "אֲבִיגָל בַת נָחָשׁ" – והלא בת ישי הייתה, שנאמר: "וְאֶחָיוֹתֵיהֶם צְרוֹרָה וְאֶבְיָגֵל" – אלא בת מי שמה בעטיו של נחש.

סליק פרק השותפים

פרק לא יחפור

דף יז

- משנה "לא יחפור אדם... ארבעה מן השפה".
- אביו: מכותל בورو שניו. והוא קמ"ל, דכותל בור שלושה טפחים – ונפק"מ למקח וממכר.
- הבא לסמור בоро תחילת הצד המיצר, ולחברו אין שם בור:

  - ❖ אביו: סומר.
  - ❖ רבא: אינו סומר.

- לשגנא ראשונה: בשדה העשויה לבורות – ב"ע לא פלייגי, דאיינו סומר; כי פלייגי – באינה עשויה:

  - ❖ אביו סבר: סומר, דזה אינה עשויה לבורות.
  - ❖ רבא סבר: אינו סומר, דאמר ליה: "בי היבci דעת אימלכת וחפרת – אני נמי ממלכנא וחפרנא".

- לשגנא שנייה: בשדה שאינה עשויה לבורות – ב"ע לא פלייגי, דסומר; כי פלייגי – בעשויה לבורות:

  - ❖ אביו סבר: סומר, אפילו לרבען (دسברי: מರחיקין את האילן מן הבור עשרים וחמש אמה) – התחם הוא, דבעידנא דקא נטע – איתא לבור; אבל הכא – בעידנא דקא חפר, ליתא לבור.
  - ❖ רבא סבר: אינו סומר, ואפילו לר' יוסי (دسbery: זה חופר בתוך שלו וזה גונטע בתוך שלו) – ה"מ מתם, דבעידנא דקא נטע – ליתנהו לשישיו, דמזקי לבור; אבל הכא – אמר ליה: "כל מרא ומרא דקא מחייב – קא מרפית לה לארע".

- ניסיונות להוכיח על שתי השיטות ("לא יחפור אדם בור", "אייכא דאמורי ואייתמר", "סלע הבא בידים") – ונדרחים.

דף יח

- המשך ניסיונות להוכיח על שתי השיטות ("מרחיקין את הגפת", "מרחיקין את הזורעים", "ואת הריחים", "ואת התנור", "לא יפתח אדם חנות", "לא יטע אדם", "זהה גדר ביןתיים", "מרחיקין את האילן", "מרחיקין את המשרה") – אך נדרחים.
- נסיון נוסף "מרחיקין את המשרה מן הירק ואת הכרישין מן הבצלים ואת החדרל מן הדברים" – ור' יוסי מותיר בחדרל, מפני שיבול לומר: "עד שאתה אומר לי: הרחיק חרדלך מן דבראי – הרחיק דבריך מן חרדלאי, שבאות ואוכלות לגלוגי חרדלאי" – העמדנו בЛОחת, ור' יוסי סובר שעל הנזק להרחיק את עצמו, ולדבריהם דרבנן קאמר להו: "לדיidi, על הנזק להרחיק את עצמו – ואפילו משירה וירקא לא בעי רוחוקי; אלא לדידכו, דאמירתו על המזיק – תינח משירה וירקא, דהני מזקי הני והני לא מזקי הני –

אלא חרדל ודבריהם, תרוויהו מזקי אהדיי" (ורגן סברי, דברים לחודל לא מזקי ליה, אי בבגנתא – לא משכחת לה, אי בטראפה – הדר פארו).

דף יט

- רב נחמן:
- נברכת דמחמצן – יש להרחק שלושה טפחים.
- נברכת הנדיין – יש להרחק ארבע אמות (שכן ניתוח מים למרחוק).
- בתוב בראשיא של המשנה "וסד בסיד", והסתפקנו: "וסד בסיד" תנן, או דילמא: "או סד בסיד" תנן – ולא נפשט.
- שנינו במשנה בשבת, שטומני בחול (שמוסיף הבל), ואילו אצלנו במשנה, בנזקי הבל לכותל – לא שנינו חול. מדווע?
- ❖ רב יוסף: לפví שאין דרכן של בני"א להטמין בסלעים.
- ❖ אבוי: יגיד עליו רעהו. תנא הכא: סלעים, וזה חול; תנא החטם: חול, וזה לסלעים.
- ❖ רבא: בשבת, היינו טעמא דלא שנא סלעים – משום שמשברין את הקורתה; והכא לא שנינו חול – שכן חול בקרקע קר, ואין זה נזק של הבלא, אלא נזק של דבר לח – ואילו במשנה שנינו רק נזק של הבלא, חוות מאמת המים ונברכת הcovבשים שאת שנייהם ציריבא (ראי תנא אמרת המים – משום דקביעא, אבל נברכת הcovבשין, דלא קביעא – אימא לא; ואי תנא נברכת – משום דקו וקיימי, אבל אמרת המים – לא; ציריכא).
- זרעים משורשי במקומן, ומחלידין את הקרקע, ומעלין עפר תיחות. לא ישthin אדם מים בעד כותלו של חברו, אא"כ ירחיק ממנו שלושה טפחים; וזה מכוון לבנים, אבל בכוטל אבניים – מספיק טפה; ואילו בכוטל של צונמא – מותר גם בלי הרחקה.
- ר' טובי בר קיסנא: רקייק (שנילושumi פירות) אינו ממעט בחולון, הואיל וראוי לנוטלו (שכן ראוי לאכילה), וכן כל דבר שרואיו לנוטלו (והוא הדין לעבה; אלא חדש, שאפילו רקייק דממאיס, אימא: בטولي מבטל ליה – קמ"ל).
- ניסיונות להקשות על ר' טובי בר קיסנא ("קופה מלאה וחבית מלאה", "עשבין שתלשן וחניתן") – אך נדחמים.

דף ב

- את הברייתא האחרונה ממנה ניסינו להקשות על ר' טובי בר קיסנא, העמדנו כר':
- "עשבין" – באפרוזטא.
- "עשבין שעלו מעליהן":
- ❖ רבבה: בכוטל חורבה (دلא שkil להו, למורת שקה לכותל).
- ❖ רב פפא: אפילו בכוטל ישוב, בבאין חוות לשלושה לחולן.
- "מטלוניות" – בסמיכתא, וכעין ריסקא.
- "זהابر והבשר המודול דין בבחמה ובחיה" – בקשרורה ובטמאה וכחושה ולא פסיחה ושדי לבבים, כיון דאייכא צער בעלי חיים.
- "עוף שכנן בחולון" – קשרור טמא, ומען קלניתא.
- "זוגוי שיש בחולון" – בחבושי מלבות.

- "ובן שמונה המונח **חלוץ**" – בשבת, שאסור לטלטלו – שמוקצתה.
"מלח" – במרירותא, ואית בה קרעוי ויתבא אחספה (ובחרס, אין בו שיור כדי הבא חרס בשבת, ונוחש במאן דליתיה).
- "כלי חרס"** – דמיינטן ומינקב.
"ס"ת" – בבלוי ושם גונזים אותו.
- **עשויים מחייצה** – במלח סדומית, או אפילו במלח איסטרוקנית שמניח קורה שמעמידת את המלח.
  - **לא עשוים מחייצה** – במלח איסטרוקנית שלא הניח קורה, או ברוב.
  - **ריחיים של חמוץ** – מרוחיקים מן הכותל, והטעם: משום קלא. "זאת התנור שלושה מן הכליא שהן ארבעה מן השפה" – **אביי:** ש"מ: כליא דתנור טפח (גפק"מ למוקח וממכר).
  - **משנה** "לא יעמוד אדים... רפת בקר".
תנא: אם היה רפת בקר קודמת לאוצר – מותר. **בעי אביי** – כייד וריבץ לאוצר, ריבת בחולנות, בנה עליה על גבי ביתו, תמרי ורימוני – מהו? תיקו. "באמת בין התירו" – **תנא: בין התירו** – מפני **شمשביחו** (וין הדשתא לא משבייחו), ולא רפת בקר – מפני **שמסריחו** (וגם שחת של תבואה בכלל רפת בקר).
  - **משנה** "חנות שכחער... מקול התינוקות".

דף כא

מחלוקות:

- ❖ **אביי:** סיפא אתאן לחצר אחרת.
- ❖ **רבא:** סיפא אתאן לתינוקות של בית רבן, ומתקנת יהושע בן גמלא ואילך (ראע"ג דקول הבא מלחמת אחרים – לא מצוי מהוו).
- **התקין יהושע** בן גמלא שיהיו מושבין מלמדים לתינוקות בכל מדינה ומדינה ובכל עיר ועיר ומכניסין אותן בבן שש בבן שבע. אמר ליה רב לרבע שמואל בר שלית (שהיה מלמד דרדי): "עד שיש לא תקביל, מכאן ואילך – קביל, ואספי ליה כתורתא; וכי מחייב לתינוקא – לא תמייח אלא בערךתא דמסאננא; דקרו – קاري, דלא קاري – ליהו צוותא לחבריה".
- **ניסיונות** ("אחד מבני החצר", "שנים שישבים בחצר", "מי שיש לו בית החצר") להקשות על רבא ושסובר דמלמדים לתינוקות יכולין ללמוד בחצר ובין חצר מעכbin לעיהן) ונדהו, ומودה רבא בספר העיר (מלמד לתינוקות גודלו), שלא יוכל להיות בחצר.
- **רבא:** מתקנת יהושע בן גמלא, לא מטמיטין ינווקא ממהטא, אבל מבית כניסה לבית כניסה – כן; אם יש נדר מפסיק – גם לא, אם יש גשר רחב – כן, ואם יש גשר קצר – גם לא. **סך מקרי דרדי –** עשרים וחמש ינווקי, ואי איכא ארבעים – מוקמינן נמי ריש דוכננא (ומסייעין ליה מטהה).
- **מרקרי ינווקי דגריס, ואיכא אחרינא דגריס טפי מינה:**
- ❖ **רבא:** לא מסלקין ליה (دلמא את לאיירושאן).
- ❖ **רב דימי מנחרדעא:** מסלקין ליה, שכן "קנאת סופרים – תרבה חכמה".
- **תרי מקרי דרדי –** חד גריס ולא דיק, וחוד דיק ולא גריס:
- ❖ **רבא:** מותבין ההוא דגריס ולא דיק, והטעם: شبשתא ממילא נפקא.
- ❖ **רב דימי מנחרדעא:** מותבין דידייך ולא גריס (והטעם: شبשתא, ביון דעת – עלי).

- מקרי ינוקא, שטלא, טבחא אומנא וסופר מטא:
- רבא: כוון כמותרין ועומדין נינהו. כלל דמילתא: כל פסידא דלא הדר – מותרה ועומד הוא.
  - רב הונא: האי בר מבואה דאoki ריחיא, ואתה בר מבואה חבריה וקמוני גביה – דינה הוא דמעכט עילוה, דא"ל: "כא פסקת ליה לחיות". ולמסקנה בדיין "כא פסקת ליה לחיות" העמדנו מחלוקת תנאים: ♦ ת'ק: לא יכול לטען זאת.
  - רבש"ג: יכול לטען: "כא פסקת ליה לחיות".
  - רב הונא בריה דרב יהושע: בר מטה אבר מטה אחראית – מציע מעכט (אלא א"ב משלם ברגא דהכא דלא מציע מעכט). בר מבואה אבר מבואה דנפשיה – לא מציע מעכט. בר מבואה אבר מבואה אחרינה – מייא? תיקו.
  - ומודה רב הונא במרקורי דרדקי דלא מציע מעכט, דאמר מר: קנתת סופרים – תרבה חכמה.

דף כב

- ומודה רב הונא בריה דרב יהושע, ברוכlein המחוורי בעירות דלא מציע מעכט (וה"מ להאדורוי אבל לאקבועי – לא. ואם צובא מרבנן או מותר גם לאקבועי).
- מסופר על רב דימי מנהרדעא שהבייג גרוגורות למוכר בשוק, ואמר ריש גלוותא לרבעא שילך לבדוק אם הוא ת"ח ואז יבריז שלא ימכור אף אדם בעיר גרוגורות אלא הוא, ואזל רבא ואמר לר' אדא בר אבא, ובדק רב אדא בר אבא את רב דימי ולא ענה לו תשובה. ומהותיצאה מכך, לא ניתנה לו האפשרות למוכר בשוק קודם לכולם. והפסיד את כל הגרוגורות שלו והלך לפניו רב יוסף וסיפר לו מה שאירע וקליל רב יוסף את מי שגרם לו זהה. ואז מת רב אדא בר אבא, ונחלקו חכמים מי גرم למוותו:
  - ♦ רב יוסף – שהוא קיללו.
  - ♦ רב דימי מנהרדעא – שהפסיד את גרוגורותיו.
  - ♦ אביי – שהשתית את האנשים ללמידה אצל רבא, ולא אצל אביי.
  - ♦ רבא – שהיה רב אדא בר אבא מקבל חתיכתבשר לפני שימושו של רבא, בטענה שלו מגע קודם – שהוא יותר חשוב.
  - ♦ רב נחמן בר יצחק – שהකפיד עליו שלא בא להכחין אותו את השיעור (כמו כל פעם) של מסכת כליה (שהיה מעביר רב נחמן בר יצחק).
  - ♦ משנה "מי שהיה בותלו... ארבע אמות".
  - ♦ רב יהודה – ה"ק הבא לסמור לא יסמור אלא א"ב הרחיק ממנו ארבע אמות.
  - ♦ רבא – ה"ק מי שהיה בותלו סמור לבותל חברו ברוחוק ארבע אמות ונפל, לא יסמור לו בותל אחר אלא א"ב הרחיק ממנו ארבע אמות. והטעם – דודושא דהכא מעלי לחתם.
  - בותל גינה: אסור אף פעם לסמור לו. בותל חצר: אם עיר ישנה – מותר לסמור. אם עיר חדשה – אסור לסמור.
  - "חולנות בין מלמעלן בין מלמתן בין מכונגןן ארבע אמות": ותני עליה: מלמעלן – כדי שלא יציץ ויראה. מלמתן – שלא יעמוד ויראה. ומכונגן – שלא יאפיל (וכמובן במלא רוחב חלון). ומדובר במשנה, בכותל בבא מן הצד, שאז מרחיק

"כדי שלא יאיפיל" ומידיר את כותלו (דהיינו, עושה אותו מדרון). ואם הכתלים שרוצה לסמור הם משני רוחות או צרייך הרחק ארבע אמות.

משנה "מרחיקין את הסולם מן... את הסולם".

אפשר לומר שמשנתינו היא גם לפני ר' יוסי (שסביר, זה חופר בתוך שלו וזה גטוע בתוך שלו) דמודי ר' יוסי בגירוי דידיה, והכא נמי זמניון דבחדי דמנחליה יתבא בחור וקפיצה, וא"ת גרמא – מכאן רואים גרמא בנזקין אסור.

דף כג

אין חזקה לנזקין:

❖ רב מרוי – בקטריא.

❖ רב זвид – בבית הכסא.

ולאנני דעת – יכול להיות עוד דברים שבהם אין חזקה.

משנה "מרחיקין את השובך... הרי הוא בחזקתו".

אבי – יונים מישט שיט טובה, וברטיזיו בחמשים אמרתא מליא.

"וזאム ל��וח... הרי הוא בחזקתו" רב פפא ואיתימא רב זвид – מהמשנה רואים, שטוענים ללקוח וטוענים לירוש, בין אם זה מול רה"ר בין אם זה מול רה".

"הרוי הוא בחזקתו" – ומה דאמירין אין חזקה לנזקין, ה"מ בקוטרא או בבית הכסא.

משנה "ניפול הנמצא בתוך... שניהם יהלוקו".

ר' חנינא – רוב וקרוב – הולכים אחר הרוב, וاع"ג דשניהם דאוריתא.

משנתינו עוסקת במדדה, דאמר רב עוקבא בר חמא – כל המדדה אין מדדה יותר מהמששים אמה. ואם נמצא חוץ לחמשים אמה – אולין בתר רובא, דיצא מתורת מדדה וكم אליה בתורת מפרית.

בעי ר' ירמייה: רgel אחת בתוך החמשים אמה ורגל אחת מחוץ לחמשים אמה מאי? ועל דא אפקחוו מבימ"ד.

ניסיונות להקשות על ר' חנינא (ויהי העיר הקרובה, "תנן ניפול הנמצא", "נמצא בין שני שובבות") ונדרחו.

דף כד

אם איתא (דוגול מדדה) דמעלמא אתי, בין דמיידי לא מציא אתי, דכל דמיידי והדר חי ליה לקינה – מידיידי, ואם לא – לא מידיידי.

אין הבדל בין רוב המצעי לרוב רגיל ובשניהם אולין בתר רובא, וברוב המצעי מי שחולק חולק.

חבית שצפה בנهر:

❖ רב – נמצאת כנגד עיר שרובה ישראל – מותר. נמצאת כנגד עיר שרובה גויים – אסורה.

❖ שמואל – בין בר ובין בר – אסורה.

וטעם מחלוקתם – לשניהם יש את ר' חנינא. ורב דמתיר בכינגד עיר שרובה ישראל מפנוי שיש עיקולי ופשוורי בנهر, והוא מטבעי ליה. ושמואל דאסר דאפשר לומר דחריפא דנהרא נקט ואתאי למורות העיקולי והפשוורי.

- משנה "מרחיקין את האילן... ואינו נותן דמים".
- והטעם, לעומת – משום נוי העיר, ולא מטעם דלא עשין מגרש שדה, לד"א כן עושים שדה מגרש ומגרש שדה דרך הליים לא, ולרבנן נמי ה"מ דלא עושים בזורעים אבל באילנות עבדין.
- "אם האילן קדם קווץ' ונותן דמים" – ולימא להו, "חבו ליה ברישא דמי והדר איקוץ?"
- רב כהנא – קידרא דבר שותפי לא חמימה ולא קרייה.
- "ספק זה קדם וספק זה קדם קווץ' ואינו נותן דמים", מ"ש מבור דאמורת לא יקוץ? התם דודאי לאו למיקץ קאי – ספיקו נמי לא אמרנן ליה קווץ, הכא דודאי למיקץ קאי – ספיקו נמי אמרנן ליה קווץ. ואי משום דמים, אמרנן ליה איתתי ראייה וشكול.
- משנה "מרחיקין את הגורן... שלא זיק".
- מ"ש רישא ומ"ש סיפא?
- ❖ אבוי – אתאן לגורן שאינו קבוע (גורן קבוע – כל שורחה ברחת. גורן שאינו קבוע – כל שאינו זורה ברחת) ונשאר בקשיא.
- ❖ רב אשוי – מה טעם קאמר, מה הטעם מרחיקין גורן קבוע מן העיר חמישים אמה? כדי שלא זיק.
- מרחיקין מנירו אמאי? מפני שעושה אותו גל.

דף כה

- משנה "מרחיקין את הנבלות ואת הקברות... מתיר בחורדל".
- ר"ע ה"ק במשנה – לכל רוח הוא עווה ומרחיק חמישים אמה, חוץ ממערבה דאינו עווה כל עיקר מפני שהיא תדירה!
- תדירה – תדירה בשכינה, דאריב"ל – באו ונחזיק טוביה לאבותינו שהודיענו מקום תפילה דכתיב "וְצִבָּא הַשְׁמִים לְךָ מִשְׁתְּחוּם", והקשה רב אחא בר יעקב – ודלמא בעבד שנוטל פרס מרכבו וחוזר לאחרורי ומשתחווה – ונשאר בקשיא.
- היכן השכינה:
- ❖ ריב"ל – שכינה במערב (בדלעיל) ואף רבイ אחו – שכינה במערב (אוריה (מערב) – אויר י-ה).
- ❖ ר' אושעיא – שכינה בכל מקום, דכתיב "אתה הוּא ד' לְבָדֵךְ אַתָּה עֲשִׂית אֶת הַשְׁמִים". (שלוחיך לא בשלוחי בשר ודם – שלוחיך בשר ודם ממוקם שמתחלחים לשם מחזירין שליחותן, אבל שלוחיך למקום שמתחלין שם מחזירין שליחותן).
- ❖ ר' ישמעאל – שכינה בכל מקום שנאמר "זהנה המלאך הדבר כי יצא ומלאך אחר יצא לךראתו", אחריו לא נאמר אלא "לקראתו" מלמד שכינה בכל מקום. ואף רב ששית סובר שכינה בכל מקום.
- דרש רב יהודה את הפסוק "יערף בפניט לךתי תזל בטל אמרתי בשערם עלי דשא וברביבים עלי עשב":
- ❖ "יערף בפניט לךתי" – רוח ערבית שבאה מערכו של עולם.

- "תזל פטל אמרתי" – רוח צפונית שמלחת את הזזה.
- "בשערים עלי דשא" – רוח מוזרheit שמסערת את כל העולם בשער.
- "זוכרים עלי עשב" – רוח דרומית שהיא מעלה רביבים ומגדלת עשבים.
- מחלוקת למה עולם דומה:
- ❖ ר"א – עולם דומה לאבסדרה ורוח צפונית אינה מסובבת, ובין שהגעה חמה אצל קרן מערבית צפונית נכפת ועולה מעלה מן הרקיע.
- ❖ ר' יהושע – עולם דומה לקובה ורוח צפונית מסובבת, ובין שהגעה מגעת לקרן מערבית צפונית מוקפת וחזרה אחורי כיפה.
- לפי ר"א דבריתה (דעליל):
- "מן החדר הבוא סופה" – רוח דרומית.
- "זמופרים קרה" – רוח צפונית.
- "מנשות אל יתן קרח" – רוח מערבית.
- "וירחב מים במזק" – רוח מוזרheit (כי אטייא גשם בשיפוכותא), ובאשר בא הגשם בניחותא בא מן הרוח הדרומית.
- רב חסדא – מיום שחרב ביהמ"ק: לא הוגשמה רוח דרומית. אין הגשמי מאוצר הטוב.
- מחלוקת:
- ❖ ר' יוחה: הרוצה שיחכים – ידרים. ושיעשר – יצפן, וסימן שולחן בצפון ומנורה בדרום.
- ❖ ריב"ל – לעולם ידרים (והכוונה דמצעד אצורי ודעיקר השכינה במערב) שמתו רשותם מתחשר.
- בבל בצפונה דאי דכתיב "מצפון תפוח הרעה".
- ר' יוסי מתייר בחרדל, שיכול לומר לו "עד שאתה אומר לי הרחק חרדלך מן דברוי, הרחק דבריך מן חרדי", שבאות ואובלוות לגelogי חרדיי".
- משנה "מרחיקין את האילן... בתוך שלו".
- תנא – בין שהbor למטה והailן לעלה ובין שהbor לעלה והailן למטה ובמקרה שהailן למטה, שורשו מגיעים מתחת לקרענית הבור ומחלין קרקעיתו של בורו.
- שמואל – הלכה בר' יוסי, ועוד ר' יוסי בגירוי דידיה.

דף כו

- משנה "לא יטע אדם... והעצים שלו".
- ארבע אמות שאמרו – כדי עבודה הכרם. שמואל – לא שניהם ארבע אמות אלא בא"י אבל בבל שתי אמות (שכן מחרישתן קצרה).
- רב יוסף – מה שנאמר במסנה שצריך להרחק ארבע אמות מן הגנים ומן האילנות, זה דוקא גפנים מול גפנים וכן אילן מול אילן אבל גפנים מול אילנות צריך יותר.
- רב – האי דיקלא דעתין קבא – אסור לקוץ אותו.
- חזקה על אילן, וזה דוקא באשר השני לא נמצא בתוך השש עשרה אמה שלידו של אילן, ואם נמצא מחוץ השש עשרה אמה או אין לבעל האילן חזקה.
- עצים של מי?

- רביינא – אם בתוך שיש עשרה אמה – הולכים אחר אילן. מחוץ לשש עשרה אמה – הולכים אחר קרקע.
- עליא – אילן הסמור למייצר בתוך שיש עשרה אמה – גזLN הוא, ואין מביאין ממנו ביכורים.

דף כז

- וمنין לעולא שאילן יונק שיש עשרה אמה? דתנן שלשה אילנות של ג' בנ"א – הרי אלו מצטרפין וחורשין כל בית סאה בשביבן. שיעור יניקה לאילן על פי המשנה שモונה מאות שלשים ושליש מאות מרובעת, וועליא חישב על פי היקף עיגול ולא מרובע (ויתר מרובע על העיגול רבע) ונשאר לפि עולא שבע מאות ששים ושמונה מאות מרובעת שווה שיש עשרה אמה של יניקה. והוא דלא נקט שיש עשרה אמה וחצי (שאו זה היה בדיק שモונה מאות שלשים ושליש מאות מרובעת) דאמירין לא דק, ולחומרא לא דק.
- ניסיונות להוכיח על עולא ("הקונה אילן וקרקעו", "קנה שני אילנות", "ר"ע קרקע כל שהוא", "אילן מנקתו בארץ ומנקתו בחו"ל", "מරחיקין את האילן מן הבור") ונדרשו.
- לפי עולא – האילן מיזל טובא, אבל יונק ומתביחס לקרקע עד שיש עשרה אמה.
- לפי רבנן אליבא דר"י – אילן הסמור למייצר (וגם אילן הנוטה) מביא וקורא, שעל מנת כן הנחilih יהושע את הארץ.
- משנה "אילן שהוא נוטה... בוגר המשkolot".
- אבא שאל ארישא קאי ובן מדויק במשנה.
- משנה "אילן שהוא נוטה לרה"ר... מפני הטומאה".
- מן תנא דבנציין בתר אומדן דהשתא אולין כמו משנתינו?
- ❖ ר"ל – ר"א (שהולך על רבנן) וסובר, שעושין חلل תחת רה"ר, כמו: בורות וכיר"ב ובתנאי שתהאה עגלת מהלכת וטעונה אבניים ולמרות שטופה שתחליע.
- ❖ ר"י – אפיקו רבנן דסבירו שלא עושים חלל – התם זימני שטפה ולאו אדעתיה אבל הכא קמא קמא קא קייז ליה.
- שיעורא רבנן נפש מדר' יהודה. ור' יהודה בשיעורא דרבנן Mai עבידי? אפשר דגחין וחליף תותיה.
- תנא " מפני אוחל הטומאה" – והחידוש, دائית ממתניתין ה"א שאין צריך לקוץ לגמרי אלא מספיק בדלקולי דדילמא מוקי עורב טומאה ושדי התם Km"ל הברייתא, שככל האילן בוגר המשkoloth נקוץ, דחיישין שיeahil על הטומאה.

סליק פרק לא יחפור

פרק חזקת הבתים

דף כח

- משגה "חזקת הבתים והברורות והשיחין... הרי אלו ג' שנים".
- ר' יוחנן – שמעתי מהולבי אוושא (ר' ישמעאל) מנין לחזקת ג' שנים? משור מועד, מה שור המועד בין שנגה ג' נגיחות נפק ליה מחזקת תם וקם ליה בחזקת מועד, ה"ג כיון דאבלה תלת שנים, נפק לה מרשות מוכר וכיימה ליה ברשות לocket.
- ולמרות שדרעת ר' ישמעאל היא שדין חזקה נלמד משור המועד. חזקה שאין עמה טענה אינה חזקה, והטעם – דאמרין "دلמא בדק אמר השטא איזה לא טען אין ליטען ליה".
- לפי ר' ישמעאל – אבלה תלתא פורי בתלתא ירחוי, בגין אספטה הי' חזקה כמו דמצינו במשנה "ר' ישמעאל אומר: בד"א – בשדה הלבן, אבל בשדה אילן – כניסה את תבאותו ומסק את זיתיו ובנס את קיצו הרי אלו ג' שנים".

דף כט

- לרבען דפליגי על ר' ישמעאל – מנין לחזקת שהיא של ג' שנים?
- רבא: שתא קמייתא – מיזדרה איינש בשטריה, תרתי ותלת – מיזדרה, טפי – לא מיזדרה (ומחהה שלא בפניו הי' מהאה, דאמרין "חברך – חברא אית ליה, וחברא דחברך – חברא אית ליה").
- רב הונא: שלש שנים שאמרו – הוא שאבלן רצופות, ולא מפוזרות ולא קטועות. ומודי רב הונא באתרא דמובי באגי, בראיכא דמובר ואיבא דלא מובר, והאי גברא מובהה מ"ד אל "אם איתא דדייך הויא איבעי לך למיזערעה" קמ"ל דאמר ליה "חויא ארעה בכוליה באגא לא מצינא לינטרא" וא"ג "בהבי ניחא לי דעבדא טפי".
- תנן "חזקת הבתים", והוא בתים דביממא ידע בלילה לא ידע, והו' חזקה, וקשה לרבע הונא דאמר מפוזרות לא הו' חזקה?
- ❖ אבוי – מאן מפקיד אבותים – שיבבי, שיבבי מידע ידע ביממא ובليلא.
- ❖ רבא – בגין דאתו בי תרי ואמרי "אנן אגרינן מיניה ודrintן בה תלת שנים ביממא ובليلיה" (ובגון דנקיטי אגר ביתה ואמרי למאן ליתבה).
- מיר זוטרא – ואי טעין ואמר "לייתו תרי סהדי לאסתהדי ליה דדר ביה תלת שני ביממא ובليلא" – טענתו טענה (וברכלן המחוירין בעיריות, אע"ג דלא טען – טענין ליה), ומודה רב הונא בחנותא דמחוזא דליםמא עבידא, ליליא לא עבידא.
- לרמי בר חמיא ורב עוקבא בר חמיא היהת שפהה בשותפות, אחד השתמש בה בשנה הראשונה השלישית וחמישית, והשני בשניה ברביעית ובשישית, אז יצא ערער עילויה – ופסקין דלא הו' להם חזקה, אך אם כתבו עיתרא – כלל אית ליה, והו' חזקה.

- רבא: אכלה כולה חוץ מבית רובע – קנה כולה, חוץ מהותו בית רובע. ונחalker:
- ❖ רב הונא בריה דבר יהושע – לא אמרן אלא דבר זרעה היא, אבל דלאו בר זרעה היא – קני ליה אגב ארעה.
- ❖ רב ביבי בר אביי – גם דלאו בר זרעה, לא קנייה ליה אם לא שטח בה פירי או שם שם חייתה).
- החוא דאמר לחברו, "מה אתה עושה בביתך?" ואמר לו "מיןך זבינהה, ואכלתי שני חזקה" וענה לו "אני בחדרים הפנימיים הייתי" (וממילא אין לך חזקה), נחלקו האמוראים מה הדין:
- ❖ רב נחמן – אמרין ללווקח "זיל ברור אכילתך" (שהה כמו שטר, וצריך לבורר ולקיים שטרו).
- ❖ רבא – המוציא מתחבירו עליו הראה (וכאן הלווקח מוחזק).

דף ל

- החוא דאמר לחברו "כל נכסיך דברי בר סיסין מזבינה לך" והיה לו נכס שהייתה נקראת נכסיך דברי בר סיסין אך לא הייתה של בר סיסין:
- ❖ רב נחמן – אולכמא ביד לוקח (דעל המוכר רמייא לגליי דלאו דברי בר סיסין היא).
- ❖ רבא – המוציא מתחבירו עליו הראה (וכאן המוכר מוחזק).
- החוא דאמר לחברו "מה בעית בהאי ביתא?" ואל "מיןך זבינהה, ואכלתי שני חזקה" וענה לו "בשוקא בראשי הוואי" והשיב לו "יש לי עדדים שככל שנה היה שלושים יום בעיר" (והיה לך למחות) ואמר לו "שלושים יום הלו בשוקאי זהה טרידנא" (ולכן לא מחית), רבא – הדין עם המערער.
- החוא דאמר לחברו "מה אתה עושה בקרקע שלו?" וענה לו "מפלוני קניתי, והוא אמר לישקנה ממך", והשיב לו "את לאו קמודית דהאי קרקע שלו היה ואת לא קנית ממוני – Ziil לאו בעל דברים דידי את", רבא – הדין עם הבעלים הראשון.
- החוא דאמר לחברו "מה אתה עושה בקרקע שלו?" וענה לו "מפלוני קניתי ואכלתי שני חזקה" והשיב לו "פלוני גולן" ואמר לו "יש לי עדדים שאתה יעצץ לי לנקות שדה זו" השיב וטען לו שייעץ לו בغال ש"השני נוח לי, הראשון קשה הימנו", רבא – הדין עם המערער (זה גם כأدמוני שאפשר לטעון "השני נוח לי..." וגם כרבנן, דבריבורה מודי דעיביד איןיש דמייקרי ואמר).
- החוא דאמר לחברו "מה אתה עושה בקרקע שלו?" וענה לו "מפלוני קניתי ואכלתי שני חזקה" ענה לו "פלוני גולן" והשיב לו "יש לי עדדים שביליה רצית לנקות ממוני את הקרקע הזה" ענה לו "אמינא איובון דיןאי", רבא – הדין עם המערער.
- החוא שאמיר לחברו "מה אתה עושה בקרקע שלו?" וענה לו "מפלוני קניתי, ואכלתי שני חזקה" אמר לו "אני מחזיק שטרא ביד", דזבוני ליה מיניה הא ארבע שנים" השיב לו "מי סברת שני חזקה, דהינו לשולש שנים התבונתי, לשני חזקה טובא התבונתי", רבא – הדין עם המערער. וזה מאכלה שבע שניםDKדים חזקה דהאי לשטרא דהה, אבל אבל שש שנים, אין לך מראה גודלה מזו ולא מועילה החזקה.

דף לא

- זה אומר "של אבותי" וזה אומר "של אבותי" האイ איתי סהדי דאבותית היא, והאי איתי סהדי דאכללה שני חזקה:
  - ❖ רבה – אמרינן – מה לו לשקר, אי בעי אמר "מין זבנתיה ואבלתיה שני חזקה".
  - ❖ אבוי – מה לישקר במקומות עדים, לא אמרינן.
- לאחר שבכל אחד טען את טענתו (דלעיל) אמר הדני "אין דאבותה היא זבנתה מינך, והאי דאמריו לך דאבותית דסמייך לי עללה בראבותה":
  - ❖ עולא – טוען וחוזר וטעון (ומודי עלה לנחדיע), היכא דאל "של אבותי ולא של אבותין" והיכא דהוא קאיubi דין ולא טען, אתה מאבראי וטען).
  - ❖ נהדריע – אינו טוען וחוזר וטעון (ומודי נהדריע לעולא, היכא דחצרו ואל "של אבותי שלקוחה מאבותונך", והיכא דאישתעי מייל אבראי ולא טען ואתה לבוי דין וטען). וhalbca בעולא דעתן וחוזר וטעון.
- זה אומר "של אבותי" וזה אומר "של אבותי" האי איתי סהדי דאבותית היא ואבלת שני חזקה והאי איתי סהדי דאכללה שני חזקה:
  - ❖ רב נחמן – אוקי אכילה להבדי אכילה, ואוקי ארעה בחזקת אבותה.
  - ❖ רבא – עדות מוכחתת היא.
- לאחר מבן, השני הביא גם עדות שזה היה שייך לאבותיו:
  - ❖ רב נחמן – אנן מחתנן (לקראע את הראשון) ואנן מסקין ליה, ליזלוטא דברי דין לא חיישין.
  - ❖ רבא ואיתימא ר' זעירא (וכן רב המנוח (בஸוריא) – חיישין ליזלוטא דברי דין).

דף לב

- רב נחמן עבד עובדא ולא חש ליזלוטא דברי דין דתלייא באשלוי רברבוי, דתנן "ר' יהודה – אין מעLIN לכבודנה על פי עד אחד: ר"א – אימתי, במקום שיש עוררין אבל במקום שאין עוררין מעLIN לכבודנה על פי עד אחד. רשב"ג – מעLIN לכבודנה ע"פ עד אחד." זהסביר (למסקנה) רב אשוי מחלוקתם:

בגון דמחזיקין ליה באבוה דהאי דכהן הוא, ונפק עליה כלל לא דברן גירושה ובן חלוצה הוא, ואחותיניה, ואתא עד אחד ואמר דכהן הוא ואסקינניה, ואתו כי תרי ואמרי דברן גירושה ובן חלוצה הוא ואחותיניה, ואתא עד אחד ואמר דכהן הוא, ודכ"ע לא חיישין ליזלוטא דברי דין (זהינו אשי רבבי), ובצלרף עדות קא מפלגי (בדמצינו מחולקת ת"ק ור' נתן, דת"ק – אין עדות מתקיימת בב"ד עד שעמדו שניהם כאחד. ר' נתן – שומען דבריו של זה היום, ולכשיבוואחבירו למהר שומען דבריו).

ההוא דאמר לחבריה "מאי בעית בהאי ארעה"? אל "מין זבנתה, והוא שטרא" וענה לו "השטר מזוייף" לחש מחזק השטר לרבה "אין שטרא זיפא הוא, מיהו שטרא מעלייא הוועה לי וαιרכס ואמינא אינקט האי בידאי כל דהו".

- ❖ רבה – מהו לו לשקר, אי בעי אמר ליה "שטרא מעלייא הוא".

- ❖ רב יוסף – האי שטרא חספה בעלמא הוा. מובה עוד מעשה זהה, רק שבמקרה ההוא מדובר באחד שנשה בחבריו וזויים ע"י שטר וגם שם אותה מחלוקת. והלכטה כרבה באראעא, דהיכא דקימא ארעה תיקום. והלכטה כוותיה דרב יוסף בזוזי, דהיכא דקיימי זוזי לוקמי.
- החוא ערבע דאמר ללווה "הוב ל' מהא זוזי דפרעתני למלה עילוך, והא שטרא" וענה לו "לאו פרעתיך"? והשיב לו "פרעתה, אך לאחר מכון הדרת שקלתינחו": אבוי – הכספי נשאר אצל המוחזק (הלווה), והוא"מ דאל" "הדרת אוחפינחו מינאי" אבל אל "הדרתינחו ניהלך מחמת דהו שיפי וסומקי" אכתי איתיה לשעבודא דשטרא.

דף לג

- אם אדם הלווה, וקיבל משכון (משכנתא דסורא) ואוכל מהמשכון כפרעון, ויש לו חזן מזה חוב אחר (שאין לו עליי משכון) לאותו אחד – אין הוא יכול להעלות את שטר המשכון, ולהמשיך לגבות את החוב השני מן המשכון בטענת מיגו "דא" בעינה אמיןא לקוחה היא ביד" מายמנא גם עבשו (ויש לו חזקתו ג' שנים בקרקע), דיבין שיצא קול שגובה מקרקע שלא שלו (מהשעה שמתחילה לגבות מהחוב השני) – אין חזקתו חזקה דריש בגין מהחאה.
- קרובו של רב אידי בר אבין נפטר והשאר דקל, טعن רב אידי בר אבין שהוא הבי קרוב לנפטר ואדם אחר אמר שהוא יותר קרוב מרוב הרבה בא רבין, לבסוף הודה אותו אדם הרב אידי בר אבין קרוב טפי, אוקמה רב הסדא בידיה הרב אידי בר אבין. אך לגבי הפירות נחלקו מה דינם:
- ❖ רב הסדא – אין השני צריך להחזיר לרבות אידי בר אבין, הרב אידי בר אבין סמיך אהאי והא קאמר ד"אנא מקרבנא טפי".
- ❖ אבוי ורבא – השני צריך להחזיר, בין דאודי אודי.
- ההוא דאמר לחבריה "מה אתה עושה בקרקע של"? וענה לו "מיןך זבנה, ואבלתיה שני שני חזקה", אזל והביא סהדי דאבלתת הרתיה שני, רב נחמן – הדרא ארעה, והדרי פרי. והוסיף רב זвид – אם השני טען ואמר, "לפירות ירדתיך" (בדין אריסט) – נאמן, דלא חזוף איניש למכיל פירי דלאו דיליה (ושטרא לפירי לא עבידי אינשי).

דף לד

- ההוא דאמר לחבריה "מאי בעית בהאי ארעה"? וא"ל "מיןך זבנתיה ואבלתיה שני חזקה", איתי חד סהדא דאבלתת שלוש שנים:
- ❖ רבנן – הינו נסכא דר' אבא, והואו אחד שאבל מתוך שמחובי שבועה ואיןו יכול להשבע – ישלם.
- ❖ אבוי – לא דמי (ולא ישבע וישלם) לנסכא דרבי אבא, דבנסכא דר' אבא סהדא לאوروועי קאתי, וכי אתה שני בהדייה מפקין לה מיניה, ואילו אצלנו סהדא לסייעי קאatti, וכי אתה אחרינה מוקמינו לה בידיה (אלא אי דמייא לנסכא דר' אבא – זה במרקחה, שלו יש חד סהדא, שמעיד על שתי שנים ולפירות).
- ההוא ארבעה דהו מינצעו עלה בי תרי, האי אמר "דידי היא" והאい אמר "דידי היא" הפסין או לא הפסין:

- ❖ רב הונא – תפסין.
- ❖ רב יהודה – לא תפסין.
- אם תפסו ב"ד, מפקין או לא מפקין?
- ❖ רב יהודה – לא מפקין.
- ❖ רב פפא – מפקין.
- והלכתא: לא תפסין. והיבא דתפס לא מפקין.

דף ל'ה

- זה אומר "של אבותינו" וזה אומר "של אבותי":
- רב נחמן – כל דלים גבר, כי אייכא למיקם עליה דAMILתא, ואין בגין דררא דממוני.
- אם בא אחד מן השוק והחויק בה:
- ❖ נהדרעי – אין מוציאין אותו מידות, דתני ר' חייא – גולן של רבים לא שמייה גולן.
- ❖ רב אש – מוציאין אותו מידות, ומה דתני ר' חייא לאו שמייה גולן הכוונה, שלא ניתן להישבון.
- ר' אבא – אי דלי ליה איזה גופיה צנאה דפירי לאלתר הווי חזקה. רב זביד – ואמ טען "לפירות הורדתיו", נאמן. וה"מ בתוך שלוש שנים אבל לאחר שלוש לא נאמן, כיון שהיה לו למחות בתוך שלוש שנים שהורד אותו רק לפירות ולא לקרקע (נלמד ממשכנתא דסראא).

דף ל'

- רב: ישראל שבא מלחמת גוי – הרוי הוא בגוי, מה גוי אין לו חזקה אלא בשטר אף ישראל הבא מלחמת גוי אין לו חזקה אלא בשטר. ואמר ר' בא – אי אמרו ישראל "קמי דידי זבנה גוי מינך זבנה ניהלי" – מהימן (מיגו דאי בעי אל"ג אנא זבניתה מינך").
- האי מאן דנקית מגלא ותובליא ואמר "אייזיל איגזרה לדקלא דפלניה זבניתה מינה"
- נאמן, דלא חציפ איניש למגור דיקלא דלאו דיליה.
- האי מאן דאחזיק מגודא דערודו ולבר – לא הווי חזקה, והטעם – מימר אמר "כל דזרע נמי ערודי אבל לייה".
- אבלה ערלה – אינה חזקה (וותניא נמי הכי, 'אבלה ערלה, שביעית, כלאים – אינה חזקה').
- רב יוסף – אבלה שחת – לא הווי חזקה. ואמר ר' בא – ואי בצוואר מהוזא קימא – הווי חזקה.
- אפיק כורא ועיל כורא – לא הווי חזקה. דבר ריש גלוטא – לא מחזקי בן ולא מחזקין בו.
- רבא – גודרות אין להם חזקה לאלתר, אבל יש להן חזקה לאחר ג' שנים, וה"ה לעבדים במסנה. ואמר ר' בא – אם היה קטן מוטל בעירסה ויש לו אימה – יש לו חזקה לאלתר, דין אין אמא שוכחת בנה.
- מחלוקה במסנה בין ר' ישמעהאל ור' עקיבא:
- ❖ ר' ישמעהאל – פירא רבא, דהינו פרי חשוב, ולפיכך צרייך ג' חודשיים.

- ❖ ר' עקיבא – פירא זוטא, דהינו בגון שחת שגדל בשלושים יום הויא חזקה, וاع"פ שלא נגמרה התבואה. (ולפי שניהם ניר לא הויא חזקה).
- ❖ מחלוקת אם ניר הויא חזקה (דעת ר' אחא) או לא הויא חזקה (דעת ת"ק).
- ❖ הטעם למ"ד ניר לא הויא חזקה – מימר אמר "כל שיבא ושיבא דברבו לעיל فيها".
- ❖ וגם רב ושמואל סוברים (בנוסף לר' ישמעאל ור' עקיבא) דניר לא הויא חזקה, וצריך ג' שנים ואיכא בינייהו דקל נערה.

דף ל'ז

מדרש ישמעאל נשמע לדבנן – היו לו שלושים אילנות ממיטה עשרה לבית סאה, ואבללה עשרה בשנה זו (ושאר האילנות לא הוציאו פירות) וכן בשששית אבל עשרה אחרים (ושאר האילנות לא הוציאו פירות) וכן בששית אבל עשרה אילנות אחרים (ושאר האילנות לא הוציאו פירות) – הויא חזקה לכוללו פירי (זהו דברוי באוזו).

- ❖ שני לקוחות – זה החזיק בקרקע וזה השחיזק באילנות:

❖ רב זבד – זה שהחיזק בקרקע כנה את ה الكرקע כולה, וזה שהחיזק באילנות כנה רק את האילנות ולא את ה الكرקע שמתוחתם, ולכן אם ישב אין יכול ליטע אחרים במקומם.

❖ רב פפא – זה כנה אילנות ואת ה الكرקע שתחתייהם, וזה כנה את שאר ה الكرקע, ולכן אם ישב האילן יוכל ליטע אחרים במקומם.

- ❖ מביר קרקע ושיר אילנות לפניו:

יש לו קרקע (שמחתה האילנות), ואפילהו לר' עקיבא דאמור מוכר בעין יפה מוכר ה"מ גבי בור ודורות – שלא מחייבו באירוע, אבל אילנות דקמבחן באירוע שירוי שיר, די לא שיר לימא לייה "עקור אילנא זיל".

- ❖ מביר אילנות ושיר קרקע לפניו:

❖ לר"ע דמוכר בעין יפה מוכר – אית ליה קרקע שמתחת האילנות, ואפילהו לר' זבד (שדיבר על שני לקוחות), הtmp לא דמי דא"ל בבעל ה الكرקע לבעל האילנות "כ כי היבי דlididi אין לי באילנות אף לנו אין חלק כלל בקרקע" אבל פה מוכר בעין יפה מוכר.

❖ ולרבנן דמוכר בעין רעה מוכר – לית ליה קרקע, ואפילהו לר' פפא (שדיבר על שני לקוחות), דא"ל בעל האילנות לבעל ה الكرקע "כ כי היבי דlididi ובין בעין יפה אף לדידי בין בעין יפה אבל הכא מוכר הוא ומוכר בעין רעה מוכר".

- ❖ אבלן רצופין – נהרדע – אין לו חזקה. ורבא חולק ולבן אומר:

מכאן רצופין – רבא – אין לו קרקע (והעמדנו זאת במחלוקת תנאים).

דף ל'ח

מי שקונה דקל מחברו:

- ❖ נהרדע – קני ליה משפולה עד תהומה, ואם ישב יכול לנטווע במקומו אחר.
- ❖ רבא – מה שנחרדע אומר זה נכון רק אם בא מחמת טענה, כשהחברו לא מיה בתוך ג' שנים, והלו מבר לו את ה الكرקע רק בשיש פירות בדקל (כמו במשכנתא דסורה).
- ❖ משגה שלוש ארצות לחזקה... לשנה אחרת".

- ת'ק סבר מחהה שלא בפניו הויא מחהה, ומשנתינו בשעת חירום שני, ונקט יהודה וגליל להשミニינו דסתם יהודה וגליל בשעת חירום דמו.
- רב – אין מחזיקין בנכסי בורח, דעתира לאיה שלא בפניו – לא הויא מחהה (ומה שמעינו שרבי אמר, מחהה שלא בפניו הויא מחהה, מפרש לנו קמא אך ליה לא סבירא ליה).
- ולפי האיבא דאמורי בדעת רב – מחזיקים בנכסי בורח. ובא להשミニינו שאפילו מיחה בפני שנים שאין יכולין לומר לו – הויא מחהה. והטעם, דחברך חברא אית ליה וחברא חברך חברא אית ליה (ושמואל פליג וסבר, שאין מוחין בפני שנים שאין יכולין לומר לו).
- רבא – הלכתא מחהה שלא בפניו הויא מחהה, אך בנכסי בורח יש לחלק: אם בורח מלחמת ממון – יש חזקה. והטעם, שהיה לו למחות ולא היה לו לחוש אם יכולו מוחבו.
- אם בורח מלחמת נפשות – אין חזקה. והטעם, שלא היה יכול למחות מחשש שהוא יגלו מקום מוחבו.

דף לט

- ה"ר מחהה? רב זвид – "פלניא גולנא הו, דנקיט לה לאירועי בגזלנותא ולמחרת תבענה ליה בדיןא".
- סוגים מקרים במחאה ודיניהם:
  - ❖ אמר "לא תימרו לייה":
  - ❖ רב זвид – לא הויא מחהה.
  - ❖ רב פפא – הויא מחהה (דרידיה לא תימרו, אך לאחרים תאמרו וחברך חברא...).
  - ❖ אמרו ליה "לא אמרינן לייה":
  - ❖ רב זвид – לא הויא מחהה.
  - ❖ רב פפא – הויא מחהה (בטעם כנ"ל).
  - ❖ אמר لهו "לא תיפוק לבו שותא":
לכ"ע לא הויא מחהה.
  - ❖ אמרו ליה "לא מפקנן שותא":
  - ❖ רב פפא – לא הויא מחהה.
- רב הונא בריה דרב יהושע – הויא מחהה (דכל מילתא דלא רמייא עליה דאייניש, אמר ליה ולאו עדתיה).
- מחהה בבמה?
  - ❖ ר' חייא בר אבא בשם ר' יוחנן – בפני שניים.
  - ❖ ר' אבחו בשם ר' יוחנן – בפני שלושה.
במאי קמיפלני:
  - ❖ אפשרות ראשונה – בדורבה בר רב הונא קא מיפלגי, דעתר רבה בר רב הונא "כל מלטא דמתאمرا באפי תלטא לית ביה משום לישנא בישא", מ"ד בפני שנים – לית ליה דרבה בר רב הונא. ומ"ד בפני שלושה – אית ליה.
  - ❖ אפשרות שנייה – לכ"ע אית ליה דרבה בר רב הונא, והכא בהא קמיפלגי, מ"ד בפני שנים – קסביר מחהה שלא בפניו – לא הויא מחהה. ומ"ד בפני שלושה – קסביר מחהה שלא בפניו – הויא מחהה.

כבא בתרא

פרק חזקת הบทים

בצורה קלה

- ❖ אפשרות שלישיית – כ"ע מוחאה שלא בפניו הוי מוחאה, והכא בהא קמייפלגי, מ"ד בפני שניים – סבר טהדותא בעיןן. ומ"ד בפני שלושה – קסביר, גilio מילתא בעיןן.
- בר קפרא – צריך למחות בסוף כל ג' וג', וכן פסק רבא להלכה.
עוד אמר בר קפרא – ערער וחזר וערער וחזר וערער:
אם מהמת טענה ראשונה ערער – אין לו חזקה. ואם מהמת טענה ראשונה ערער – יש לו חזקה.

דף מ

- רב נחמן:
  - ❖ מוחאה, ומודעה – בפני שניים, ואין צריך לומר בתובו.
  - ❖ הודהה – בפני שניים, וכך לך לומר בתובו.
  - ❖ קניין – בפני שניים, ואינו צריך לומר בתובו (דקניין לאו במעשה ב"ד דמי, אבל סתם קניין לבתיבה עומדת).
  - ❖ קיום שטרות – בפני שלושה.
מחלוקת בענין מודעה:
    - ❖ רבה ורב יוסף – לא בתבין מודעה, אלא על מי דלא ציתת דין.
    - ❖ אבי ורבא – בתבין מודעה אפילו עלי וועלך.
  - רבא – רק במודעה דאונס, שיפסיד הכל אם לא ימכור (כמו המקרה עם הפרಡט) – בתבין מודעה, וכותבים בה "אנן ידעינן ביה באונסא דפלניא".
  - מותנה טמירתא – לא מגבין בה. ה"ד מותנה טמירתא?
    - ❖ רב יוסף – דאמר להו לטהרי "זילו אטמורו וכתחבו ליה".
    - ❖ אייכא דאמרи בשם רב יוסף – דלא אמר להו "תיתבו בשוקא ובבריתא ותכתבו ליה".
ונפק"מ, במקרה דעתמא, דאמר "בתובו" **دلפי הלישנא הראשונה** – כשרה והוא מותנה.
ולפי הלישנא השנייה – לא הוי מותנה.
  - רבא – מותנה טמירתא – הויא מודעה לחברתא, וזאת כאשר מוכחה מילתא דמחמת אונסא הוא דכתב ליה.

דף מא

- בעיה – סתמא,מאי?
- ❖ רבינא – לא חיישין, ומותנה בשרה.
  - ❖ רב אשיה – חיישין,
והלבכתא חיישין.
- משגה "כל חזקה שאין עמה... צריך טענה".
  - ❖ ההוא אמיןא של טענה "שלא אמר לי אדם דבר מעולם" שיהיה כאן חזקה היא: מהו דתימא האי גברא קנה את הקruk והיה לו שטר נאבר, והאי דקאמר הכי סבר "אי

אמינא מיזבן זבנה לי האי ארעה אמר לי אחוי שטרך", הלך לימה לייה אנן (ב"ד) "دلמא שטרא היה לו ונאבד" ובגון זה פתח פיך לאלם הווא – קמ"ל דלא. לית הלבטה כוותיה דרי ישמעאל ורי יהודה דאמרו – כל בפנוי לאalter הווי חזקה.

בת אחת דהינו, שאחד אומר מנה והשניה אומרת מאתיים:

❖ ב"ש – נחלה עדותן.

❖ ב"ה – בכל מאותים מנה.

זה הוא גברא שגר בעליה ארבע שנים, והגיע אדון הבית ושאלו מהו הוא עושה פה? וענה לו "מפלניה זבינה דזבנה מינר" – פסק ר' חייא במקורה כזה:

אם יש עדרים דדר בה איהו דזבנת מיניה ואפילו חור יומא – אוקימנא לה ביד המוחזק. ואם אין עדרים באלו – לא מוחזקין ביד המוחזק.

נראה בומאי?

❖ אבי – היה היא.

❖ רבא – עביד איניש דסיאר ארעה ולא זבין.

דף מב

שלואה לקחוות מצטרפין – רב – וכולם בשטר, דשטר איתת ליה קלא ועדים לית ליה קלא. ומה שמצוינו שאמר רב שמוכר שדה בעדים – גובה מנכסים משועבדים, התם לקחוות אפסידו אנטשייחו (במלואה לא אמרין לקחוות אפסידו אנטשייחו, דמלואה כי קא זיף בענעה זיף וכי היכי דלא ליתזלו נכסיה עליה).

אכליה האב שנה והבן שתים וכן הפוך, או אפילו האב שנה והבן שנה והולoch בשטר שנה – הרוי זו חזקה, דלולochait ליה קלא. ומה דמצוינו בבריתא "אף אכליה בפני האב..." בפני האב שנה ובפני הבן שנה ובפני הולוקה שנה – הרוי זו חזקה" ומשמע דין קול, דעתם היה קול אין לך ממחאה גודלה מזו – שם מדובר, במוכר שdotio סתום.

משמעותו "האמנון והשתפן... הרוי זו חזקה".

מחלוקה לגבי חזקה לשותף:

❖ אבוח דשמעואל ולוי – תננו – שותף אין לו חזקה (וכ"ש אומן דין לו).

❖ שמואל – תנוי – שותף יש לו חזקה, אבל אומן אין לו חזקה.

শמואל – השותפין מוחזקין זה על זה, ונעשים שומרין שכיר זה להזה, ומעידין זה על זה. לבאורה סתרה – אמרנו לעיל שמואל סובר שותף יש לו חזקה, ומайдך אמר שמואל שותף כיورد ברשות דמי, למימרא דין לו חזקה?

❖ סתמא דגמרא – הא דנחתית לכל הקרקע, הא דנחתית לחצי קרקע – ויש לפרש תירוץ זה לכל צד.

❖ רבינא – הא והא דנחתית לכל הקרקע ולא קשיא, כאשר ירד לשדה שאין בה דין חולקה – אין חזקה. כאשר ירד לשדה שיש בה דין חולקה – יש חזקה.

শמואל – שותף כיورد ברשות דמי – מיי קמ"ל? לומר שנוטל בשבה המגיע לכתפים, בשדה שאינה עשויה ליטע בשדה העשויה ליטע.

דף מג

- "ומיעדין זה לזה" – חמיציות היא, ששותף אחד כתוב לשותף השני ש"זין ודברים אין- ל' על שדה זו" (על החלק שלו בשותפות), ועשה זאת ע"י קניין, וקיבול עליו אחריות לכל דאתיה להיה מחמתית).
- ניסיונות להקשوت ("יזהניא בני העיר שנגב ס"ת"), ת"ש האומר מנה לבני עירין, "ת"ש האומר לנו מנה לעני עירין) על מה שאמרנו, שאפשר להסתלק מן הדבר ואז להיות עד ואין כאן בעיה של נוגע בעדות, אך הם נדחים.
- "ונעשה שומר שבר זה לזה" – ומדובר במקרה "שמור לי היום ואני אשמור לך למחר" (דאין כאן שמירה בבעליים).
- ת"ר: מכר לו בית מביר לו שדה – אין מעיד לו עליה, מפני שאחריותו עליו.
מכר לו פרה מביר לו טלית – מעיד לו עליה, מפני שאין אחריותו עליו.
מ"ש רישא ומ"ש סיפא?
- ר' רב ששת – רישא מדבר בראובן שנזל שדה משמעון ומכרה ללו, ובא יהודה ומערער,
ואמרין – דלא ירך שמעון להיעיד לטובה לוי ולטעון שהוא יודע שקרע זו לא של יהודה (ועדריפות של לוי על פני יהודה וככלפי שמעון):
א. יהודה אדם אלים והשני נוח לו מהראשון.
ב. ליהודה יש עדים שהוא שיר לאבותיו, ואם נינח בדין את שמעון יהיה המוחזק בשדה והוא לא יוכל שמעון להוציאו ממנה את השדה, שכן אמרו רבנן – ארעה היכא דקיימה תיקום).
- ונקט רישא במכיר (ולא בגזין גרידא) אגב סיפא, שדווקא מביר דהוה ליה יאור ושיינוי רשות (ולכן יכול להיעיד), ומדובר, שמת הגזLEN שהיורשים פטורים מלשלם.

דף מד

- רבין בר שמואל – מדובר, שמוכר שדה לחברו שלא באחריות ואע"פ כן אין מעיד לו עליה, מפני שמעמידה לפני בע"ח בשםודבר על בית או שדה, אך בסיפה המדוברת על פרה וטלית ויש עדים שלא היה לו קרע מעולם, הוαιיל ולא משתעבד לבע"ח ואם לא בגין, כמו הכא דמכיר לאחריו אין לחוש שמשועבד, ומותר להיעיד ולפי רב פפא – דסובר, שום במוכר שדה לחברו שלא באחריות, ונמצאת שאינה שלו – חור למויבר, מדובר שהקונה מביר בה שהיה טלית של המורה, ולפי רב זביד שחולק על רב פפא וסובר, שנמצאת שאינו שלו – גם אינו חור על כן, מביר שאל באחריות לא צריך לאוקמי במכיר בה שהיא טליתו).

דף מלה

- שמואל – המוכר שדה לחברו שלא באחריות – אין מעיד לו עליה, מפני שמעמידה בפני בע"ח, ומדובר שאין למוכר עוד קרע ולי ניחאליה דליהו "לוּה רְשֻׁעָה וְלֹא יִשְׁלַּם" בclfpi בע"ח, ולכן מעדיף שישאר בידי הלווקה שלו, שיוכן בע"ח לגבות, ולכן הוαιיל וኖגע בעדות – אסור לו להיעיד לטובה הלווקה.

מחלוקת:

- ❖ רבא ואיתימא רב פפא – מכר חמור לישראל אחר, ובא גוי ואנש מהלוקה בישראל וטען שהחמור נגנבו ממנו, ציריך היישראל לפצת את הלוקה הישראלי, וה"מ בשני סייגים:
  - א. הלוקח אינו מכיר בה, שהוא בת חמורו של המוכר.
  - ב. הדגוני לא אניס גם לאוכף.
- ❖ אמרmor – גם בעלי שני הסיגים, אין צורך לפצת המוכר את הלוקה, שכן סתם גוי אונס הוא שנאמר "אֲשֶׁר פִּيهַם דָּבָר שֹׁוא וַיְמִינֵם יְמִין שָׁקָר".
- ❖ "אומן אין לו חזקה":
- ❖ רבה – לא שנו אלא שמסר לו בעדים (סובר שהמפקיד בעדים, ציריך לפורע בעדים). וגם ראה, אך אם אחד מהם לא קיים אז יש לאומן חזקה.
- ❖ אבי – הכל תלוי בראיה (סובר שהמפקיד בעדים, אין צורך לפורע בעדים). אם ראה – אין לאומן חזקה. ואם לא ראה – יש לאומן חזקה.

דף מז

- בעקבות קושיות רב נחמן בר יצחק ("אומן אין לו חזקה – אומן הוא דאין...") רבה נשאר בתיבותא.
- ת"ר: נתחלפו כלים בכלים בבית האומן – הרי זה ישמש בחן, עד שיבא הלה ויטול את שלו.
- נתחלפו לו כלים בבית האבל/המשתה – הרי זה לא ישמש. ובסברא בראשית – שכן אדם עשוי לומר לאומן "מכור לי טלית", ול"ש אלא שנtan ליה אבל אשתו ובניו לא ישמש, ול"ש אלא דאמור ליה "טלית" אבל אם אמר "טליתך" – לא ישמש.
- "אריס אין לו חזקה": ר' יוחנן – באירועי בת' אבות שננו.
- רב נחמן – אריס שהוריד אריסין תחתיו – יש לו חזקה. והטעם – שלא עבד אנייש דנחתי אריסי לארעה ושתיק. ר' יוחנן – אריס שחילק לאירועין – אין לו חזקה. והטעם – אימור הרמניא (רשות) בעלמא שוועיה (בעל הקרקע).
- אריס מעיד או לא מעיד למעסיקו (בעל הקרקע)?
- אם יש עדין פירות בשדה, ולא נטל – אינו מעיד.
- אם אין פירות בשדה – מעיד.

דף מז

- ערב מעיד ללזה – והוא דעתך ליה ארעה אחריתא.
- מלזה מעיד ללזה – והוא דעתך ליה ארעה אחריתא.
- לוקח ראשון מעיד לлокח שני – והוא דעתך ליה ארעה אחריתא.
- ערב קובלן:

- ❖ אמרי לה – מעיד כמו ערבי.
- ❖ אמרי לה – לא מעיד, דנicha ליה דליהו בידיה תרוייהו דבריathi בע"ח Mai דעתך.
- ❖ אמר – אין לו חזקה. בן אומן – יש לו חזקה.
- ❖ אריס – אין לו חזקה. בן אריס – יש לו חזקה.
- ❖ גולן ובן גולן – אין להן חזקה. בן בנו של גולן – יש לו חזקה.
- ח"ד? לא צריכא דקא אמרי עדים "בפניו הודה לו", הנר (בן אומן וכן אריס) אייבא למימר קושטא קא אמרי, האי (בן גולן) ע"ג דאורי נמי לא מהימן, בדרב כהנא דאמר "אי לאו דאודי ליה הוה ממוט ליה ולחרמה לשחוור". רבע – בן בנו של גולן טוען בטענת אבא דאבה – אין לו חזקה.
- ח"ד גולן:
- ❖ ר' יוחנן – שהוחזק על שדה זו בגולנותה.
- ❖ רב חסדא – בגין דבית פלוני, שהורגין נפשות על עסקיו ממון.
- ❖ אומן – אין לו חזקה. ירד מאומנותו – יש לו חזקה.
- ❖ אריס – אין לו חזקה. ירד מא里斯ותו – יש לו חזקה.
- ❖ בן חלק – יש לו חזקה (דס"א אחולוי אחיל גביה ולבכן לא מיחהו קמ"ל דלא).
- אשה שנתגרשה (מדובר במגורשת ואינה מגורשת שהיא ספק גירושה, שחיבב במצוותה) – יש לה חזקה.
- רב נחמן בשם רב הונא – בולן שהביאו ראייה – ראייתן ראייה, ומעמידין שדה בידן.
- ❖ גולן שהביא ראייה – אין ראייתו ראייה, ואין מעמידין שדה בידו (ואפלו והביא שטר לא קנה, כדרשモאלא).
- רב ביבי בשם רב נחמן – קרקע אין לו (לגולן) אבל מעות יש לו (דרפי שיטתו, תליהו זובין – זビיניה זבini) ובד"א שאמרו עדים "בפניו מנה לו" אבל אמרו עדים "בפניו הודה לו" לא (ובדרב כהנא).
- רב הונא – תליהו זובין – זビיניה זבini.

דף מ"ח

- למסקנה הטעם של רב הונא – סברה הוא, אגב אונסיה גמר ומוקנה (שכן מקבל גם מעות ולא מסFIELD).
- ניסיונות להקשות על רב הונא ("גט המעשה בישראל", "לקח מסטיריקון", "ולרב ביבי דמסיים") אך נדחחים.
- רבא – הלכתא, תליהו זובין – זビיניה זבini, ולא אמרן אלא אבל בשדה סתום אבל בשדה זו נמי לא אמרן אלא שלא ארצי זוי אבל ארצי זוי לא, ולא אמרן אלא שלא דלא הוה לאישותמווי אבל הוה ליה לאשתמווי לא. והלכתא בכולחו דהו זビיניה ואפלו בשדה זו – דהא אשה בשדה זו דמאי, ואמר אמרימר – תליהו וקדיש קדושים קדושים. חולק מר בר רבashi על אמרימר בענין תליהו וקדיש – באשה ודאי קידושין לא הוו, והטעם דהו עשה שלא כהוגן, ולפיכך עשו עמו שלא כהוגן ואפקעינחו ממנו קידושין (בכיסף – הפסכו המיעות למנתנה. בביאה – שוויה בעילתו בעילת זנות).

- רבה בר בר חנה חתים אמודעה ואשקלתא: רב הונא – אי לאו מודעה מאן דחתים אashedkolta שפיר חתים ושכן שטר מול שטר מרעה לשטרא בתרא, משא"כ בע"ח שלא מרעה לשטראו, ואזיל לטעמה דאמר תליוהו זבין – זבינה זבינה.

דַק מִט

- מחלקה:
  - ❖ רב נחמן – "אמנה היי דברינו", "מודעה היי דברינו" – אין נאמניין.
  - ❖ רב אשיה – "אמנה היי דברינו" – אין נאמניין (לא ניתן להיכתב). "מודעה היי דברינו" – נאמניין (ניתן להיכתב).
- "ולא איש חזקה בנכסי אשתו" – מדובר, דכתיב לה בעודה ארcosa ש"דין ודברים אין לי בנכסייך", וא"כ לא אוכל מתකנת חכמים בנכסי מלוג שלה, ואע"פ כן אם אוכל מן הפירות שלא דין – לא הי חזקה, שכן אשתו לא מקפידה למחות אף כאשר אוכל שלא דין.
- רבע – כל האומר "אי אפשר בתקנת חכמים" כגון זו שומעין לו. אין לאיש חזקה בנכסי אשתו. אך אם הביא ראייה לכך שאשתו מכירה לו את נכסי המלוג (דווקא מלוג, דלא יכולתטעון "נחת רוח עשית לבעל") – קנה.

דַק ג

- אמימר – איש ואשה שמכוירו בנכסי מלוג – לא עשו ולא כלום:
- ❖ הסבר ראשון וסובר כמו משנתינו – לא מדובר שהם שניהם מכרו ביחד אלא דהוא מכיר ומתה, ואז אשתו באה והוציאה מהליך, א"נ מכירה היא ומתה, ובא הוא והוציא מהליך (כתקנת אישא).
- ❖ הסבר שני (חולק על משנתינו וסובר כר"א) – סובר כר"א האומר שהמכור את עבדו אך התנה שבשלושים יום הראשונים עובד את רבו הראשון – שניהם אינם דין יום או יומיים" זה לפי שאינו כספו, וזה לפי שאינו תחתיו וכותוב "בפסוף הוא" כספו המיעוד לו. וזה בנכסי מלוג שהם משותפים לבעל ולאשה אף אחד לא הבעלים, וא"כ לא יכולים למוכר.
- לכארה סתירה:
  - בתוב במשנה – אין לאיש חזקה בנכסי אשתו, ואין אשת איש צריכה למחות. ומайдך אמר רב – אשת איש צריכה למחות (ומדבר בבעל, שכן באדם אחר אמר רב אין מחזיקין בנכסי אשת איש), וא"כ סתירה?
  - ❖ רבא – לעולם בבעל אמר רב שצעריך למחות, ומדובר שחרפר בורות וכו'... בשדה, שבדבר כזה יש חזקה.
  - ❖ רב יוסף – לעולם לאחר אמר רב שצעריך למחות, וכגון שאכללה מקצת בחיי הבעל וג' שנים לאחר מיתת הבעל, ואז יש חזקה (שכן יש לה מיגו, די בי אמר לה "אנא זבינה זבינה"

מינך" ולכן כי אמר לה נמי "את זビיתה ליה וובנה ניהלי" – מההן) וצריכה אשה למחות. ומה שאמרנו שאין מחוקיקן בנכסי אשת איש, זה באשר בעלה בחיים.

דָקָ נָא

- מחלוקת אם מחוקיקן בנכסי אשת איש:
- ❖ רב – אין מחוקיקן בנכסי אשת איש.
- ❖ דיני גולה – מחוקיקן בנכסי אשת איש.
- "ולא לאישה בנכסי בעלה" – מדובר שיחד לה קרקע אחרת למזונות, ואכלת יותר מזה, ואפיול הכי לא מكيف ולן לא מחה ואין חזקה.
- אם יש ראייה לאישה שקיבלה מותנה מבعلا – كنتה (ולענן מכר לא אמרין, דאמירין לגלוי וזהו הוא דברי אלא אם כן מוכר שדרה מפני רעתה. וכן במלואה אמרין, שלא גמר ומKEN אלא לגלוי וזהו הוא דברי דלא ניחא לה לשוויה נשפה "عبد לוּה לאיש מלֹה"). מחלוקת:
- ❖ רב: המוכר שדה לאשתו – كنتה, והבעל אוכל פירות. במתנה – كنتה, ואין הבעל אוכל פירות.
- ❖ ר"א – אחד זה ואחד זה – كنتה, ואין הבעל אוכל פירות.
- רבא – הלכתא – המוכר שדה לאשתו:
אם מעות טמונה – לא كنتה האשה. אם המעות גלוים – كنتה, והבעל אוכל פירות.
במתנה – كنتה, ואין הבעל אוכל פירות.

דָקָ נָב

- אין מקבלין פקדנות לא מן הנשים ולא מן העבדים ולא מן התינוקות, ואם קיבל:
מן האישה – יחזיר לאשה. ואם מתה – יחזיר לבעלה.
מן העבד – יחזיר לעבד. ואם מת – יחזיר לרבו.
מן הקטן – יעשה לו סגולה. דהינו:
- ❖ רב חדא – ס"ת.
- ❖ רב בר רב הונא – דיקלא דאכל מיניה תמרי.
ואם מת – יחזיר לירושיו.
- ובולן שאמרו בשעת מיתתן "של פלוני חן" – יעשה כפирושן.
ואם לא מאמין לו, הנפקד לקטן (לוזגמא) – יתן לירושיו (ובשאר המקרים לבעלים, באשה לבעה ובעבר לאדונו).
- "ולא אב בנכסי הבן ולא בן בנכסי האב":
❖ רב יוסף – אפילו חלקו – אין חזקה.
❖ רבא – חלקו – יש לו חזקה. והלכתא ברבא.
אחד מן האחין יהיה נושא ונוטן בתוך הבית, והיו אוניות ושטרות יוצאי על שמו,
ואומר "שלוי הם שנפלו לי מבית אבי אמא":
❖ רב – עליו להביא ראייה.

❖ **שמעאל** – על האחין להביא ראייה.
רב חסדא – ולא שננו מה שאמור רב שעליו להביא ראייה, במקום שאין חלוקים בעיסותן אבל במקום שחלוקתם בעיסותן, אימור מעיסטו קימץ ועליהם להביא ראייה.

ראייה במא依?

❖ **רבה** – ראייה בעדים.

❖ **רב ששת** – ראייה בקיים השטר.

"במה דברים אמרים במחזיק אבל נותן..." – חסורי מחסרא וה"ק "במה דברים אמרים ביחס
בחזקה שיש עמה טענה בגון, מוכר אומר "לא מברתי" ולוקח אומר "לקחתתי", אבל חזקה שאין עמה טענה בגון, נותן מותנה, והאחין שחלקו והמחזיק בנכסי הגור דלמكني
בعلמא הוא, נעל גדר פרץ כל שהוא – הרוי זו חזקה".

דָּף נֶג

נעל גדר פרץ כל שהוא:

בפניו – אין ציריך "לומר לר' חזק וקני", והרי זו חזקה.

שלא בפניו – ציריך "לומר לר' חזק וקני".

מחלוקת לגבי מותנה:

❖ **רב** – מסתפק במותנה, אם ציריך לומר לו "לר' חזק וקני".

❖ **שמעאל** – ציריך לומר לו "לר' חזק וקני".

וכמה כל שהוא?

גדר – מעיקרא הוו סלקי לה ברוחה, והשתא קא סלקי לה בדוחקה.

פרצה – מעיקרא הוו עיili בה בדוחקה, והשתא עיili בה ברוחה.

ר' יוחנן – נתן צורו – דעתך ליה מיא, או נטול צורו – ואrhoת לה מיא – הרוי זו חזקה.

ר' יוחנן – שתי שdotות ומוצר אחד ביןיהן:

החזיק באחת מהן, לknותה – קנאה.

החזיק באחת מהן, על מנת לknות אותה ואת חברתה – אותה קנה, חברתה לא קנה.

החזיק באחת מהן, על מנת לknות את חברתה – אף אותה לא קנה.

בעי ר' זира – החזיק באחת מהן לknות אותה ואת המוצר ואת חברתה מהו? מי אמרין –

מוצר דארעא חד הוא וקנה, או דילמא האי לחודיה קאי והאי לחודיה קאי ולא קנה –

תיקו.

בעי ר' אליעזר – החזיק בגורם לknות שתיזון מהו? מי אמרין דערעא דארעא

הוא וקני, או דילמא האי לחודיה קאי והאי לחודיה קאי – תיקו.

רבה בר אבוח – שני בעלים זה לפנים מזו:

החזיק בחיצון לknותו – קנאו.

החזיק בחיצון לknתו ואת הפנימי – חיצון קנה, פנימי לא קנה.

החזיק בחיצון לknות את הפנימי – אף חיצון לא קנה.

החזיק בפנימי לknותו – קנאו.

החזיק בפנימי לknתו ואת החיצון – קנה שנייה.

החזיק בפנימי לknות את החיצון – אף פנימי לא קנה.

בבא בתרא

פרק חזקת הבתים

בצורה קלה

- רבה בר אביה – הבונה פלטרין גדולים בנכסי הגר, ובא אחר והעמיד להן דלתות – קנה השני. והטעם – קמאי לבני בעלמא הוא דאפייר.
- רי אליעזר – המוציא פלטרין בנכסי הגר, וסיד בהן סיוד אחד או כיור אחד – קנאן (יצר שהיהה אמה על אמה וכנגד הפתח).
- רב ששת – המציג מצעות בנכסי הגר – קנאה (שכנאה בשכיבתו על הקרקע, שננה בה).

דף נד

- רב יהודה – האי מאן דשדא ליפטא בי פילי דארעא דגר – לא הוイ חזקה. והטעם – בעידנא דשדא לא הווי שבחה, השטה דקא שבח ממילא קא שבת.
- האי מאן דפשה דיקלא: אדרעתא דדריקלא (שקל מהאי גיסא ומוהאי גיסא) – קני.
- אדרעתא דחוiotא (הבל מהאי גיסא) – לא קני.
- האי מאן דזובי זיביא: אדרעתא דארעא (שקל רבבי וווטרי) – קני.
- אדרעתא דציבוי (שקל רבבי ולא וווטרי) – לא קני.
- האי מאן דאתקיל תיקלא: אדרעתא דארעא (שקל מוליא וסדרא בנצעא) – קני.
- אדרעתא דבי דרי (מוליא במוליא ונצעא בנצעא) – לא קני.
- האי מאן דפתח מיא באערעא: אדרעתא דארעא (פתח חד באבא) – קני.
- אדרעתא דכובורי (פתח תרי בבוי, חד מעיל וחדר מפיק) – לא קני.

שדה מסוימת במצרים:

- ❖ רב – כיון שהכניס בה מכוש אחד, קנה כולה.
- ❖ שמואל – לא קנה, אלא מקום מכושו בלבד.
- שדה שאינה מסוימת במצרים – עד כמה? רב פפא – בראזיל תירא דשווי והדר.
- שמואל – נבסי גוי הרי זה במדבר, כל המתויק בהן זכה בהן. והטעם – גוי מבית זוויז ליריה אסתלק אליה, ישראל לא קני עד דמטי שטרא לידי, הילך הרי זה במדבר, וכל המחויק בהן זכה בהן.
- שמואל – דיןא דמלבוחא דיןא, ומלבא אמר "לא לך ארעה אלא באינגרתא" וכן אמר המלך "מאן דיהיב טסקא ליבול ארעה".

דף נה

- רבה:
  - א. דיןא דמלבוחא דיןא.
  - ב. אריסטותא דפרסאי עד ארבעים שנה.
- ג. אני זהוררי זובין ארעה לטסקא – זビינו זビינו. וה"מ בטסקא אבל לברגא לא (ברגא אקרוף דגברי מנה). רב הונא – אפילו שעריך דכרא, משתעבדי לברגא.

כבא בתרא

פרק חזקת הבתים

בצורה קלה

- רְבָבָ אֲשִׁי – פרדכת מס' מ' מטה. וה"מ דאצילתייה מטה אבל אנדייסקי סייטה דשמייא.
- מחלוקת:
- ❖ רְבָבָ אַסִּי וּרְבָבָ יְוָהָנָן – המצר והחצר מפסיקין בנכסי הגר, אבל לענין פאה (שייחוה הפסק וחיב בעוד פאה) וטומאה (להחשב בשדה אחת, לענין הנכנס לבעה במות הגשמיים) לא חשוב הפסק.
- ❖ רְבָבָ יְוָהָנָן בשם רְבָבָ יְוָהָנָן – גם לפאה וטומאה מפסיקין, אבל לשבת לא.
- ❖ רְבָבָ – אפלו לשבת מפסיק.
- שבת מיי היא? דתנייא "חווציא חצי גרוגרת לרשות הרבים והנicha, וחור וחווציא חצי גרוגרת אחרת:
- ❖ ת"ק – בהעלם אחד – חייב. שני העלמות – פטור.
- ❖ רְבָבָ יְוָסִי – בהעלם אחד ברשות אחת – חייב. שני רשות – פטור".

דף נז

- מאימת חשיב שתרי רשותות?
- ❖ רְבָבָ – שיש חיוב חטא בינויהם, אבל ברמלית לא.
- ❖ אַבְבָיִ – אפלו ברמלית, אבל פיסלא לא.
- ❖ רְבָבָ – אפלו פיסלא (דאמיר רבא, רשות שבת כרשות גיטין דמי).
- אין לא מצער ולא חצב Mai – כל שנקראת על שמו, קנה הכל במכוש אחד.
- ע"י חזוכה תחכם יהושע את א"י. לאמנה יהושע אלא עיריות העומדות על הגבולין.
- שמואל – כל שהראחו ד' למשה חייב במעשר, לאפוקי קני קני זיקוי וקדמוני.
- ומה הם שלושתם?
- ❖ ר"מ – נפתחא, ערבה ושלמאה.
- ❖ רְבָבָ יְהוּדָה – חר שעיר, עמון ומואב.
- ❖ רְבָבָ שְׁמֻעוֹן – ערדיסקיס, אסיא ואספמיא.
- משגחה "דו שנים מעידין... להזמה".
- מהנתינין דלא בר"ע, דאמר דבר ולא חצי דבר. ורבנן האי דבר ולא חצי דבר לומדים,
- למוטי שנים אומרים "אחת בגבה" ושנים אומרים "אחת בכרכיסה" דפסול.
- רב יהודה – אחד אמר "אכלת חיטים" ואחד אמר "אכלת שעורים" – הרי זו חזקה.
- והטעם – בין חיטי לשעריו לאו אדעתיתיו דיןיש, ומדובר בשניהם מעדים על אותה שנה.

דף נז

- ההוא שטרא דהוה חתימי עלייה בי תרי, שכיב חד מיניהו אתה אחוה דהאי דקאי, וחוד אחרינא לאסיהודי אחותימת ידיה דאייך – שטר זה אינוبشر. והטעם – דנבי רביעא דמונו נפיק אפומא דachi.

- משנה "אלו דברים שיש להן... זו חזקה".
מ"ש רישא ומ"ש סיפאי?
- ❖ רבה בר אבוח – הכא ברחבה של אחורי בתים עסקינן, דבහעמדה כדי לא קופדי
ואמהחיצה קופדי.
- ❖ רב פפא – אידי ואידי בחצר השותפים, ואייבא דקופדי ואייבא דלא קופדי, לגבי ממונא
לקולא ולגביה איסורא (נדורים) לחומרא (ולבן לא יכנס לחצר).
- ❖ רבינא – לעולם לא קופדי. ומה דמעינו בחצר השותפים שנדרו הנאה זה מזה
שאסורין להיכנס לחצר, זהה דעת ר' אליעזר דסובר, דאפילו ויתור אסור במודר
הנאה.
- ר' בנאה – בכל שותף מעבביין זה את זה, חוץ מן הביבסה שאין דרכן של בנות ישראל
להתבזבז על הביבסה. "וְעַצְם עִנְיָנוּ מְרֹאוֹת בָּרוּעַ" – נאמר על מי שאין מסתכל בנשים
בשעה שעומדות על הביבסה, ומדובר אףלו דליך ארכא אחרינא דאפ"ה מיבעי ליה
למין נפשיה.
- דברים של ת"ח:
חולוק של ת"ח – כל שאין בשרו נראה מתחתיו.
טלית של ת"ח – כל שאין חולוק נראה מתחתיו טפח.
שולחן של ת"ח – שני שלישיש גדייל ושליש גלייאי, ועליו קערות וירק. ולגביה הטעבה של
השולחן פעמים בחוזן (אייכא ינוקא, לייכא ינוקא וליבא שמעא, אייכא שמעא ומדובר ביממא) ופעמים
בפנים (הפרק משלושת המקרים הקודמים הנ"ל).

דף נח

- (שולחן של ע"ה – דומה למדורה, וקדורות מקיפות אותה).
מטה של ת"ח – כל שאין תחתיה אלא סנדלין בימות החמה, ומנעלין בימות הגשםים.
(מטה של ע"ה – דומה לאוצר בלוט).
- ר' בנאה היה מצין מערות הקבורה כדי שלא יהילו העוברים והשבין על הטומאה,
ובשהגיגי למערת אברהם אבינו, קיבל רשות מאברהם להיכנס ומדד את גודל המערה,
וכשבא להיכנס למערה של אדם הראשון לא קיבל רשות, אבל אמרו לו שהזאת באותו
גודל כמו המערה של אברהם אבינו ולבן אין צורך לדודדה.
- פני כל האבות והאמות ביחס לפניה שרה בקוף בפני אדם, וכן שרה כלפי חזה וחזה
כפני אדם ואדם כלפי שכינה. שופריה דרב כהנא מעין שופרא דר' אבחו ודרכ' אבחו
מעין דיעקב אבינו וייעקב אבינו מעין אדם הראשון. מעשה באדם ששמעו שאשתו
אומرت לבתו, "מדוע את לא צנעה תראי אותה שיש לי עשרה בניים ורק אחד מהם
 מבועל", וכשנתה האב אמר "כל הנכסים יהיו לאחד מבניו" וכדי לברר כוונתו באור לר'
בנאה ופסק להם, שילכו ויחבטו בקשר אביהם, כולם הלכו חוץ מאחד, ואז פסק ר' בנאה,
הבן שלא הילך, הוא זה שלא ממזור ומסתמא לו נתן האבא כי מסתמא הוא לא עז פנים
ואהבו יותר, וכששעה המלבות על כך שיש אדם שמוציא ממון בלי עדים, כלאה
אותו בבית הכלא, ולאחר זמן (ע"י מעשה עם אשתו) שיחזרו אותו, ושמו אותו בתור דין
שישב בשער העיר וידון את תושביה.

- אגטל – זו מידת רביעית של תורה.
- משנה "לא יפתח אדם... לתוך ביתו".
- "המרזב אין לו חזקה ויש למקומו חזקה":
- ❖ שמואל – המרזב אין לו חזקה מרווח אחת, ויש למקומו חזקה ממשתי רוחות.
- ❖ ר' חנינא – המרזב אין לו חזקה, שאם היה ארוך מקרים, ויש למקומו חזקה, שאם בא לעורקו אינו עוקרו.
- ❖ רב ירמיה בר אבא – המרזב אין לו חזקה, שאם רצה לבנות תחתיו בונה, ויש למקומו חזקה שאם בא לעורקו אינו עוקרו.

דף נט

- צינור המקלח מים לחצר חבירו, ובא בעל הגג לסתותמו:
- ❖ שמואל ור' אושעיא ור' ביסא – מעכבר עלייו (דאמר ליה "כבי היבי דעת קנית לך חצר דידי למשדה ביתה מיא, לדידי נמי קני לי מיא דאייגרא").
  - ❖ ר' חמא – אינו מעכבר עלייו.
  - סולם המצרי ה"ד? כל שאין לו ארבעה שלבים. (פירש מידת חלון במשנה, ר' יהודה חולק עליה).
  - ❖ שמואל – ולأورה, אפילו כל שהוא יש לו חזקה.
  - ❖ ר' זירא: למיטה מרבע אמות – יש לו חזקה, יוכל למחות. למלعلا מרבע אמות – אין לו חזקה, ואין יכול למחות.
  - ❖ ר' אילעא: אפילו למלعلا מרבע אמות – אין לו חזקה, יוכל למחות. מידת סדום, ושאני הכא דאמר ליה "זימניין דמותבת שרשיפא תותך וקיימות וקא חיית".
  - ❖ משנה "היזו עד טפח... יכול למחות".
  - ❖ החזיק רוחב טפח במשך ארבע – החזיק ברוחב ארבע. "פחות מטפח אין לו חזקה, ואין יכול למחות".
  - ❖ רב הונא – לש אלא בעל הגג בבעל החצר אבל להפך לא.
  - ❖ רב יהודה – אפילו בעל החצר בבעל הגג. וכ"ע סברי הייך ראייה שמייה הייך, ושאני הכא דאמר ליה "תשמשתא לא חזי למאי חזי למתחלא ביה מידי מהדרנא אפאית ותלינה ביה". ואידך – זימניין דבעיתת ואוז חזז. משנה "לא יפתח אדם... לתוך ביתו".
  - ❖ האק משנתינו – לא מיביעא לחצר חבירו כלל, אבל לחצר השותפני מהו דתימא דא"ל סוף סוף הא קא בעית אעתנו עיני מיナイ בחצר" קמ"ל דאמר ליה "עד האידנא בחצר הוה בעינא אעתנו עיני מינך, השתא אפילו בבית נמי בעינא אעתנו עיני מינך".
  - ❖ אדם שפתח חלונותיו לחצר שותפני:
  - ❖ ר' ישמעאל בר ר' יוסי – החזיק לאalter.
  - ❖ ר' חייא – לא החזיק, כיון שלא עברו ג' שנים.
  - רב נחמן – ולסתותם לאalter – הוא חזקה, שאין אדם עשו שסתומים אורו בפניו ושותק.

דָקָס

- "לקח בית בחצר אחרת, לא יפתחנו לחצר השותפים". והטעם – מפני שמרבה עליהם את הדרך, ומה דנקט בסיפה "אם רצה בונה את החדר לפנים מביתו ובונה עליה על גבי ביתו" הכוונה: חדר – שחלקו בשנים. עלייה – אפתאי.
- משנה "לא יפתח אדם לחצר... אותן שנים".
- מניין? דכתיב "וישא בלבם את עיניו וירא את ישראל שכן לשבטיו" – מה ראה? ראה שאין פתחי אהליים מכובנים זה זהה, אמר "ראויין היללו שתשרה עליהם שכינה".
- "יהיה קטן לא יעשה גדול" – ואפילו בר תרתי, לא לשוויה בר ארבעה.
- "אחד לא יעשנו שנים" – ואפילו בר תמני, לשוויה בני ארבעי ארבעי.
- "אבל פותח הוא לרה"רفتح נגנדفتح". והטעם – דא"ל "סוף סוף הא בעית עצנוועי מבני רה"ר".
- משנה "אין עושים חלל... הרי זו בחזקה".
- בני מבואה יוכלו למחול על הוצאה ויין אצלך אך בני רה"ר מאן מחייב?
- להוציא, כ"ע לא פלייג שם בסיס יכול להוציא. אך חולקים ר' יוחנן ור"ל מהו להוציא הכתלים למקום אם בסיס:
- ❖ ר' יוחנן – אינו מחזיר. כدرב יהודה דאמר, מצער שהחיזקו בו רביהם – אסור לקלקלו.
- ❖ ר"ל – מחזיר. דה"מ hicca דליך רוחה,anca האיכא רוחה.
- רב הונא – נפלה, חזר וavanaugh אותה, ומה שמעינו שלקח חזר מסודרת וכדומה שם נפלה אינו חזר וavanaugh אותה – איסורא שאני.
- לא יסוד אדם ביתו בסיד ואם עירב בו חול:
- ❖ ת"ק – מותר.
- ❖ ר"י – אסור.
- תבן – מותר.
- בשחרב בית שני, רבו הפרושים בישראל שלא לאכול בשר ויין עקב חורבן הבית, עד שלימדים ר' יהושע שלא להתאבל כל עיקר אי אפשר שכבר נזורה גזירה, ואילו להתאבל יותר מודאי אי אפשר שאין גוזין גזירה על העזיבור אלא א"כ רוב העזיבור יכול לעמוד בה. אלא כך אמרו חכמים – סד אדם את ביתו בסיד ומשייר בו דבר מועט (אמה על אמה כנגד הפתח), עושה אדם כל צורכי הסעודה ומשאיר דבר מועט (כסא דהרסנא), עושה אישת כל תשכיתיה ומשירות דבר מועט (בת צדעה), אף מקלה מניהים חתנים בראש מקום שהחפילין מונחות.

סליק פרק חזקת הבתים

פרק המוכר את הבית

דף סא

- משנה "המוכר את הבית... אינו מכור".
- ייעוץ:
  - ❖ הכא תרגימו – אפתחא.
  - ❖ רב יוסף – בדקה חיללה.

למ"ד אפתחא לא מזדבנה, ב"ש בדקה חיללה דלא מזדבן, ולמ"ד בדקה חיללה אבל אפתחא מזדבנה.
- שלושה שמות יש לו:
  - א. יצעע ("היציע התתְּבָנָה").
  - ב. צלע ("זהצלעות צלע אל צלע").

ג. תא ("וַתֹּאמֶר קְנָה אֶחָד וְקָנָה אֶחָד רֵבֶב", ובב"א – "כותל החיבל שיש והתחא שיש כותל התא חמיש").
- מר זוטרא – צריך הייעוץ להיות ארבע אמות – כדי שלא יմכר יחד עם הבית, דהויאל ותשמיים שווה, אי הווי ארבע אמות חשב בפניהם עצמו, ואם לאו לא חשב בפניהם עצמו.
- נערכנו לחדר חדש, דאע"ג דמצר ליה מצרי אבראי – לא מכר את הדירה, אלא רק את הבית ומצרים הרחיב לו.
- המוכר בית לחבריו בגולה, ע"פ שמצויר לו מצרים החיצוניים – אמרינן מצרים הרחיב לו, ומדובר במקרה דקרו לבית בית ולביבה ביריה ואיכא נמי דלבירה קרי ליה בית, מהו דתימא כולה זבין ליה קמ"ל מדוחה למיכtab "ולא שיירית בזובני אלין כלום" ולא כתוב ש"מ שירוי שיר. והגמרא מביאה עוד דוגמא שונה אך עם אותו דין, לגבי מכר לו שדה בתוך בקעה. ונשאלת השאלה ומה נוצרך שני דוגמאות?
- וצריכה די אשמעין בית משומ דהא תשמשא לחוד והא תשמשא לחוד, אבל בקעה דכולה חדא תשמשתא אימא כולה זבין ליה. ואי אשמעין בקעה משומ דלא הויה ליה למיצר ליה, אבל בית דוחה ליה למיצר ליה ולא מצר ליה אימא כולה זבין ליה קמ"ל.
- ההוא דא"ל לחבריה – "ארעה דבר חייא מזובניא לך" והואיליה תרתי ארעתא דוחה מתקין דבי חייא:
- רבashi – חדא אמר ליה תרתי לא אמר ליה. ואי אמר ליה "ארעתא" – מיעוט ארעתא שתים וקנה שנייהם. ואי א"ל "כל ארעתא" – קנה כל ארעתא דאית ליה לבר מבוי בוסתני ופרדיסי. ואי א"ל "זיהרא" – אפיקלו בי בוסתני ופרדיסי קנה לבר מבוי ועבדי. ואי אמר ליה "נכסי" – אפיקלו בתוי ועבדי קנה.

דף סב

- מצר לו מצר אחד ארוך ומיצר אחד קצר:

רב – לא קנה אלא כנגד הקוצר. ושאלו למה שלא יקנה כנגד ראש תור? ושתיק רב. ומودה רב (לפני דשטייך), דהיכא מצער ראובן ושמוען מהד גיסא ומצער לוי ויהודא מחד גיסא, מודהוה ליה למכתב ליה "דרואבן כנגד לוי ודושמען כנגד יהודא" ולא כתוב ליה ש"מ כנגד ראש תור הוא אמר ליה.

מצער ראובן מזרחה וממערב ומctr שמעון צפון ודרום:

צעריך למכתב ליה "מצער ראובן רוחין תרין ומctr שמעון רוחין תרין".

בעיה – סיים לו קרנותיו מהו? מבין גםם מהו? בסירוגין מהו? תיקו.

מצער לו מצער ראשון ומctr שני ומctr שלישי, ומctr רביעי לא מצער לו:

❖ רב – קנה הכל חוץ ממctr רביעי.

❖ שמואל – קנה אפילו מצער רביעי.

❖ רב אסי – לא קנה אלא תלם אחד על פניהם (מידשייר במצער שיר נמי בכולה).

רבא – הילכתא – קנה הכל חוץ ממctr רביעי.

משמעותו מחרוזתו לשוני דרבא:

א. דברשה לא שיר ולא מידי.

ב. דהיכא דמלע, וליכא עלייה ריבבא דדיילא ולא הו תשעת קבין – קנה.

ג. לא מבלע זאייכא עלייה, לא מבלע וליכא עלייה – אתמר להאי גיסא ואתמר להאי גיסא,

ד. מבלע זאייכא עלייה, לא מבלע וליכא עלייה – אתמר להאי גיסא ואתמר להאי גיסא,
ולכן יעשו שודא דדייל.

מחלוקות:

❖ רבה – "פלגא דעתך לי באירועך" – פלגא. "פלגא באירועך דעתך לי" – ריבעה.

דף סג

"מצער ארעה דמינה פלגא" – פלגא. "מצער ארעה דמינה פסיקה" – ט' קבין.

❖ אבוי (אליבא דרב יייר בר שלמה) – בין "מצער ארעה דמינה פלגא" ובין "מצער ארעה דמינה פסיקה": אי א"ל "אלין מצרנהא" – פלגא. ואי לא א"ל "אלין מצרנהא" – ט' קבין.

"יחלך פלוני בנכסי" – פלגא.

"תנו חלק לפלוני בנכסי" – יטול'Reビיע (זה הוכח מהברייתא ד"האומר לנו חלק לפלוני בבור סומכוס אומר אין פחת מרבייע...").
בן לוי שמכור שדה לישראל ואמר לו "על מנת שמעשר ראשון של'" – מעשר ראשון של' שלו.

ואם אמר "לי ולבני" – מות, יתן לבניו.

ואם אמר לו "כל זמן שהשדה זו בידך", מכירה וחזר ולקחה – אין לו עליון כלום, ואין בגין מקנה דבר שלא בא לעולם, דכיון דאמר ליה "על מנת שמעשר ראשון של'" – שיורי שיריה למקום מעשר.

ר"ל – זאת אומרת, המוכר בית לחברו ואמר לו "על מנת שדיוטא העליונה שלו" – דיוטא העליונה שלו. למאי הילכתא:

❖ רב זביד – שאם רצה להוציא בה זיין, מוציא.

- ❖ **רב פפא** – שם נסתה הגג, יכול לבנות שוב (ולמסקنا הנמורה נשארה בקשיא על רב פפא).
- **רב דימי** – האי מאן דמזבין ליה ביתא לחבריה, אע"ג דכתב ליה "עומקאו ורומה" ציריך למכתב ליה "קני לך מותהום ארעה ועד רום רקיעא", והטעם – דעומקאו ורומה בסתמא לא קני, ואהנוי "עומקאו ורומה" למיקנא עומקאו ורומה גופא, ואהנוי "מותהום ארעה ועד רום רקיעא" למיקנא בור ודות ומחלות.
- **נסינוות לסייע לרבות דימי** ("ולא את הגג בזמנ שיש") אך נדחים.

דף סד

- ונסיוון להקשות עליו ("דאמר ריל ז"א המוכר בית לחבבו ואמר לו") אך גם נדחה.
- **משנה** "לא את הבור ולא את הדות... ליקח לו דרך".
- **בור ודות בקרקע**, אך שהBOR בחפירה והdots בבניין.
- **למסקנה**, הוכחנו מסיפה דמתניתין: "לא את הבור ולא את הגג... מכין לאחר ר' עקיבא אמר אינו צריך ליקח לו דרך. והחייבים אומרים צריך"
- ❖ **דר"ע סובר** – מוכר בעין יפה מוכר.
- ❖ **ורבן סברי** – מוכר בעין רעה מוכר.

דף סה

- **מחלוקת** כמו מי ההלכה:
- ❖ **רב** – הלבכה בחכמים.
- ❖ **רב ירמייה בר אבא** בשם שמואל – הלבכה בר"ע.
וזודו לטעמייהו – דאמר שמואל – האחין שחלקו אין להן לא דרך זה על זה ולא סולמות זה על זה ולא חלונות זה על זה ולא אמת המים זה על זה. **רב** – יש להן. והhalbטה – כשםואל.
- **שני בתים זה לפנים מזה:**
שניהם במכבר, **שניהם** במתנה – אין להן דרך זה על זה, וב"ש חייצון במתנה ופנימי במכבר.
- **חייצון** במכבר ופנימי במתנה – יש להן דרך זה על זה, דמן דיןיב מתנה בעין יפה יהיב.
- **משנה** "המוכר את הבית... הרי כוון מכורין".
- **מחניתין** דלא בר"מ דאמר "מכר את הכרם – מכיר השמיישי ברם".
- **ת"ר**: המוכר את הבית – מכיר את הדלת ואת הנגר ואת המנוול, אבל לא את המפתח. מכיר את המכחתת החזקה אבל לא את הקבוצה. מכיר האיצטראוביל אבל לא את הקלחת, לא את התנור ולא את הכיריים ולא את הריחים. **ר' אליעזר** – כל המחוור לקרקע הרי הוא בקרקע. בזמן שאמר לו "זהו וכל מה שבתוכו" – הרי כוון מכורין, בין בר ובין בר לא מכיר את הבור ולא את הדות ולא את הייציע.
- **"צינור** שחקקו ולבסוף קבעו – פוטל את המקווה. קבעו ולבסוף חקקו – אינו פוטל את המקווה" – מנין לא ר"א ולא רבן.
- **הרי ר' אליעזר והרי רבן?**

דף סוף

- ניסיונות למוצא הילעוד והרבן. ולמסקנה יוצאה שזה לא כמו ר' אליעזר של דף של מתכת, אך כן כמו רבן של דף מתכת, ושאני שאיבת דרבנן היא.
- בעי רב יוסף מי גשמי שחשב עליהם להודיע את האסטרובלין, מהו לזרעים? אליבא דדר' אמר – כל המחוור לקרע הרי הוא בקרע, לא תבעי לך אלא מبشر, כי תבעי לך אליבא דרבנן (דמכתשת קבואה דאמרי – אין בקרע) – תיקון.
- אגבה עישור נכסים אפילו מאסטרובלוי דרייחים. רב אשיה הוה מגבנן אפילו מעמלא דברתי.

דף סוף

- משנה "המוכר את... של חדר".
- ת"ר: המוכר את החצר – מכיר בתים החיצוניים והפנימיים ובית החולסאות. חניות פתווחות לתוכה – נמכרות עמה, ושאין פתווחות לתוכה – אין נמכרות עמה, ואם פתווחות להבא ולהבא:
- אם רוב תשミニשתיו לגז – נמכרות עמה.
- אם רוב תשミニשתיו לביר – לא נמכרות עמה.
- "ו"א המוכר את החצר – לא מכיר אלא אויראה של חצר":
- ❖ רבה – אי דאמר ליה "דרתא" – ב"ע לא פליגי דברי משמע. כי פליגי דא"ל "דרתא", מיר סבר – תרביツא, ומיר סבר – בתיה.
- ❖ איכא דאמרי – אי דאמר ליה "דרתא" – ב"ע לא פליגי דברי משמע. כי פליגי דא"ל "חצר", מיר סבר – חצר אויראה משמע, ומיר סבר – בחצר המשכן.
- מכיר לו חולסית ומצולה וחזוק בחולסית:
- ❖ רבה – לא קנה מצולה.
- ❖ איכא דאמרי – החזוק בחולסית – קנה מצולה.
- משנה "המוכר בית הבד... את הקורה".
- ביאור מושגים:
- "יום" – טליתא. "ممיל" – מפרכתא. "בתולות" – קלנסאות של איזו, שמעמידין בהן את הקורה. "עבורים" – כבשי. "גלאג" – חומרתא. "קורה" – קורה.
- משנה "המוכר את המרחץ... של עצים".
- המוכר את המרחץ – מכיר את בית הנסרין/בית היקמין/ בית הספלים/בית הוילאות, אבל לא את הכלים עצמם שמוחזקים בבתים אלו. ובזמן שאמר לו "הייא וכל מה שבתוכה" – הרי כוון מקורין. ובין ברך ובין ברך – לא מכיר לא את הביריות המוספקות לו מים, בין בימות החמה ובין בימות הגשם, ולא בית כינוס עצים. ואם אמר לו "בית המרחץ וכל התשミニשו ואילין מצרנהא" (וככל אוטם בטעם המצריים) – קנה אף אותם.

דף סוף

- משנה "המוכר את העיר... את הסנטר".
- מהו סנטר?

- ❖ הכא תרגימו – בר מהונוניתא.
- ❖ שמעון בן אבטולמוס – באגי.
- בית השלחין במשנה? או באגי או גינוייתא (חלוי בשלב).
- ר' יהודה: סטטר – מכור עם העיר, ואנקולמוס – לא מכור. וכן לא מכורים לא שייריה ולא בנותיה, ולא חורשין המוקוץין הימנה, ולא ביברין של חיה ועופות ודגים שהפתחים לא לתוך העיר.
- משנה "המורcer את השדה... סדן השקמה".
-

דף סט

- ביאור הדברים השנויים במשנה:
- "**בנייה** **שחן** **לצרבה**:
- ❖ הכא תרגימו – אבני דאכפא.
- ❖ **עלוא** – אבני הסדרורים לגדר.
- "**קנים** **בכרם**" – קנים המחולקין, שמעמידים תחת הגפינים.
- "**יותת התבואה המחוורת**" – וاع"ג דמתיא למשצד (והפרק במקורה החפות).
- "**יותת חיצת הקנים**" – אע"ג דאלימי (והפרק במקורה החפות).
- "**יותת השומריה**" – אע"ג דלא קביעה באראעא (והפרק במקורה החפות).
- "**יותת החרוב** **ויאת השקמה**" – אע"ג דאלימי (והפרק במקורה החפות).
- ר' יוחנן – לא חיצת קנים בלבד, אלא אפילו ערוגה קטנה שלשמים ויש לה שם בפני עצמה – אינה נמכרת עמה.
- בעי ר' אליעזר – מלבדות של פתחים, מהו? היכא דמחבר בטינה לא תיבעי לך דהא מחבר, כי תבעי לך דנקיטי בסיבי – תיקו. בעי ר' זירא – מלבדות של חלונות, מהו? האם אמרינן לנוי בעלמא הוא דעבידי או דילמא בגין דמחבר מוחבי – תיקו. בעי ר' רומייה – מלבדות של ברעיה המיטה, מהו? כל היכא דmittellui בהודה לא תיבעי לך דהא mittellui, כי תיבעי לך היכא דלא mittellui מיין תיקו.
- וילא החروب המורכב ולא סדן השקמה", מנין? דכתיב "ויקם שדה עפרון אשר במקפהלה" – מי שצורך לגובל סביב, יצאו אלו שעון צריכין לגובל סביב (רב משטייא – מכאן למקרים מן התורה).
- רב יהודה – האי מאן דמזובין ארעה לחבריה, צריך למכתב ליה "קני לך דיקליין ותאלין והוזען וצעיין" ואע"ג דכי לא כתוב ליה הכי – קני, מ"מ שופרא דשטרא הווא.
- מרקמים שונים ודיניהם:
- אמר ליה "ארעה ודיקלי":
- אי אית ליה דיקלי – יהיב ליה תרי דיקלי.
- ואוי לית ליה – זבין ליה תרי דיקלי.
- ואוי משעבדי – פריך ליה תרי דיקלי.
- אמר ליה "ארעה בדיקלי":
- אי אית בה דיקלי – יהיב ליה.
- ואוי לית ליה – מוקח טענות הווא.
- אמר ליה "ארעה בי דיקלי":

ליית ליה דיקלי, מ"ט דחויא לדיקלי קאמור ליה.

אמר ליה "לבר מדיקלא פלניא":

אי דיקלא טבא הוא – שיורי שיריה.

ואי דיקלא בישא הוא – כ"ש הנר.

אמר ליה "לבר מאילני":

אי אית ליה אילני – לבר מאילני.

אי אית ליה דיקלי – לבר מדיקלי.

אי אית ליה גופני – לבר מגופני.

אי אית ליה אילני וגופני – לבר מאילני.

אי אית ליה אילני ודיקלי – לבר מדיקלי.

אי אית ליה גופני ודיקלי – לבר מגופני.

היכא דא"ל "לבר מאילני", נחלקו רב ודייני גולה:

❖ רב – כל שעולין לו בחבל – הווי שירו. וכל שאין שעולין לו בחבל – לא הווי שיר

(דיבר על דקלים).

❖ דייני גולה – כל שהעול כובשו – לא הווי שירו. כל שאין העול כובשו – הווי שיר

(דיבר על אילנות).

דף ע

בעיה – "חוין מהרוב פלוני חווין מסדן פלוני" מהו? אותו חרוב לא קנה, הא שאר חרובים

קנה או דילמא שאר חרובין נמי לא קנה? וענה רב שתת – לא קנה.

איכא אמרי בעיה – "חוין מחצי חרוב פלוני חווין מחצי סדן פלוני" מהו? שאר חרובין

ודאי לא קני, הא מה שישיר באותו חרוב קני או דילמא אפילו מה שישיר באותו חרוב
נמי לא קני? וענה רב שתת – לא קנה.

בעיה – המפקיד אצל חבירו בשטר, ואמר לו "החוורתים לך" מהו? מי אמרין מיגו دائ'

בעי אמר "נאנסו" מהימן, השתא נמי מהימן או דילמא אמר ליה "שטרך ביידי מאי
בעי"? וענה רב חדא – מהימן בשבועה.

תניא – שטר ביס היוצא על היתומים:

❖ דייני גולה – נשבע וגובה בולו.

❖ דייני איי – נשבע וגובה מחוצה.

ב"ע אית להו דנהרדעאי דהאי עיסקא חזי מלוה וחזי פקדון, וב"ע אית להו דרב חדא

(דנאנן שהחומר החוב) והבא באהא קמייפלגי, דייני גולה סברי –adam איתא דפרעהה מימר

זהו אמר. ודייני איי סברי – אימור מלאר המתות הוא דאנסיה.

•

•

•

•

•

דף עא

משנה "לא את הבור... סדן השקמה".

מ"ש מבר ומ"ש מותנה? מותנה היה לו לפרש ולא פירש (ולכן מבר הכלול). מבר לא היה לו

לפרש.

•

•

ר' הונא – אע”ג דאמור רבנן הקונה שני אילנות בתוך של חבירו – הרוי זה לא קנה קרקע. מבר קרקע ושיר שני אילנות לפניו – יש לו קרקע (ואף לר”ע דאמר מוכר בעין יפה מוכר – ה”מ גבי בור וחות דלא קא מכחשי ארעה, אבל אילנות דקא מכחשי בארעא, אם איתא דלא שיר למما ליה “עקור אילן שקול זילל”). והחוידוש של ר' הונא – נפק”מ دائני נפלី הדר שטיל לדון.

דף עב

- דעת ר”ש – המוכר והמקדיש – בעין רעה מוכר ומקדיש (ואלייא דרבנן דסבירי מוכר בעין רעה מוכר, ודלא בר”ע דסבירי מוכר בעין יפה מוכר [וכ”ש מקדיש]).

- תניא – מנין ללקח שדה מאביו והקדישה ואח”כ מת אביו, מנין שתהא לפניו כשרה אהוזה? ת”ל “אם את שדה מקנתו אשר לא משדה אהזתו” – שדה שאין ראוייה להיות שדה אהוזה, יצתה זו ראוייה להיות שדה אהוזה דברי ר”י ור”ש.

- ר”מי – מנין ללקח שדה מאביו ומת אביו ואח”כ הקדיש, מנין שתהא לפניו כשרה אהוזה? ת”ל “אם את שדה מקנתו אשר לא משדה אהזתו” – שדה שאינה שדה אהוזה, יצתה זו שהיא שדה אהוזה.

וטעם ר’ יהודה ור”ש?

- רב נחמן בר יצחק – ליעולם בعلמא ר”י ור”ש לא אוזלי בתר פדיון, והכא קרא אשכחו ודרשו, א”כ לכתחוב קרא “אם את שדה מקנתו אשר לא אהזתו” א”ג “שדה אהזתו”, מאyi “אשר לא משדה אהזתו” – את שאינה ראוייה להיות שדה אהוזה, יצמה זו שריאייה להיות שדה אהוזה.

- רב הונא – חרוב המורכב וסדן השקמה:

- תורת אילן עליו – דהיכא דאקדיש או זבין שני אילנות והוא – יש לו קרקע.
- תורת קרקע עליו – דלא מזדבן אגב ארעה.

עומר שיש בו סאותים:

- תורת עומר עליו – דשני עומרים – שכחה. ושנים והוא – לא שכחה.
- תורת גריש עליו – עומר שיש בו סאותים, ושכחו – איןו שכחה.

סליק פרק המוכר את הבית

פרק המוכר את המפינה

דף עג

- משנה "המוכר את הספינה... כולם מכורין".
- ביאור מושגים:
- "טורן" – איסקريا. "נס" – אדראה. "עוגין" – עוגינין שלה. "מנהייגין" – משוטין שלה.
- המוכר את הספינה מבאר את – האיסבללה, בור המים שבתוכה ואת הביצית/דוגנית (הינו הר – ספינה קטנה שבسفינה הגדולה, ביצית על שם בוציאות דמיישן. ודוגית על שם "זאתה רתקן בסירות דוגה").
- סיפורו יורדי הים לרבה –
- א. הגל שמטבע ספינה נראה לנו כצוציתא דנורא לבנה ברישא, ומcheinן ליה במקלות שחוק עליהם "אהיה אשר אהיה – ה צבא – ותאמן סלה", ואז נח הגל.
- ב. בין גל לגל יש שלוש מאות פרטאות וגובה הגל שלוש מאות פרסה, ושםעו שצועק גל לחברו "שבקה מידי בעלמא דלא שטפתיה דניתיא אנא ונאבידה" וענה לו "פוק חוי גברותא דמירך מלא חוטא חלא ולא עבררי".
- אגודות רבה בר בר הנח ("הורמין בר לילית", "אוריליא בר יומיה", "לדיי חזיא לי הדיא אקרוקטה", "זהיא בורא דיתבא ליה אכללה טנא", "זהיא בורא דיתבא ליה חלהא אגביה וקדח אגמא", "סגאי ספינטא בין שיצא לשיצא", "זהוא ציפרא דקאים עד קרווליה", "הגהו אוזוי דשפטוי גדייףיו", "זהוא טיעעא").

דף עד

- עוד כמה מעשי אגדות מאמורים (ר' יוחנן – "בורא דafkaה לרישיה מימה ודמיין עיניה", "ספינטה וחוינן ההיא קרטלהטא", רב ספרא – "בורא דafkaה לרישיה מימה והוה ליה קרני וחיק עליה", רב יהודה הינדא – "זהוא אבן טבא דוחה החיר לה תנינא").
- מעשה בר' אליעזר ור' יהושע שהיו בספינה ויישן ר'א, וראה ר' מאור גדול ונורא ועקב בר נזדעוז והעיר את ר'א, ואמר לו ר'א שמא ראה עיניו של לויtan.
- "יברא אֶלְקִים אֶת הַתְּנִינָם הַגָּדְלִים":
- ❖ הכא תרגימו – אריזילי דימה.
- ❖ ר' יוחנן – לויtan נש בריח ולויtan נש עקלתון.
- רב – כל מה שברא ד' בעולמו, זכר ונקבה בראמ. אף לויtan נש בריח ולויtan נש עקלתון, זכר ונקבה בראמ. ואלמלי נזקין זה זהה – מהריבין כל העולם כולם, ולכן ד' סירס את הזוכר, והרג את הנקבה ומלהה לצדיקים לעתיד לבוא. ואף בהמות בהררי אלף זכר ונקבה בראמ וכו'... ואת הזוכר סירס, ואת הנקבה צין ושמרה לצדיקים לעתיד לבוא.
- בשעה שביקש ד' לבראות את העולם, אמר לו לשר של ים (שנקרא רה-ב) – פתח פיר, ובלו כל מימות שבועלם. וענה לו – רבש"ע, די שאעמדו בשל'. מיד בעט בו ד' והרגו.
- ירדן יוצא ממערת פמיס. שבעה ימים (ימה של טבריא,ימה של סודום,ימה של חילת,ימה של

חילתה,ימה של סיבכי, ים אספמייא והים הגדול) וארבעה נהרות (ירדן, ירמוֹר, קיחמון ופיגה) מקיפים את א"י.

דף עה

- ר' יונתן – עתיד גבריאל לעשות קניינית על לוייתן, ואלמלא ד' עוזרו – אין יכול לו. ר' יוחנן – בשעה שלoitן רעב, מוציא הבל מפיו, ומרתיח כל מימות שבמצולחה. ואלמלא מכניס ראשו לגן עדן – אין כל בריה יכולה לעמוד בראשו. ובשעה עצמא, עושה תלמידים תלמים בים.
- רב אחא בר יעקב – אין תהום חוזר לאיתנו עד שבעים שנה. עתיד ד' לעשות סעודה לצדיקים מבשרו של לוייתן שנאמר "יברו עלייו תְּבָרִים", ואת שאר הבשר מהלקין, ועשה בו סחרה בשוקי ירושלים, שנאמר "יזחצחו בין בְּנָעַנִּים". עתיד ד' לעשות טוכה לצדיקים מעורו של לוייתן, לא זכה לזה יעשה לו צלצל, לא זכה אף לזה יעשה לו ענק, ואם לא זכה אף לזה יעשה לו קמייע והשאר פורטו ד' על חומות ירושלים וחיו מבהיק מסוף העולם ועד סופו.
- "ישמתי בקדב שמשתני", פלייגי בה –
- ❖ חד אמר: שוהם.
- ❖ חד אמר: ישפה.
- אמר להו הקב"ה: ליהו כי דין וכדין. ר' יוחנן – עתיד ד' להביא אבני טובות ומרגליות שהם ל' על ל' וחוקק בהם עשר על עשרים ומעמידן בשעריו ירושלים (לחילונת החומה). עתיד ד' לעשות שבע חופות לכל צדיק וצדיק, ועשה לו ד' לכל אחד חופה לפי כבודו וכל אחד נכה מוחפותו של חברו. כל מי שעיניו צרות בת"ח בעולם הזה או מותמלאות עיניו עשן לעולם הבא. מחלוקת כמה חופות עשה ד' לאדם הראשון:
- ❖ ר' חמוא בר חנניה – עשר חופות עשה ד' לאדם הראשון בן גן עדן.
- ❖ מר זוטרא – אחת עשרה חופות עשה ד', וגרוע שבכולן זהב.
- "מלאתך תפיך ונקביך בר'" :
- ❖ רב – אמר ד' לחורים מלך צור "בר נסתכלתי ובראיyi נקבים באדם".
- ❖ אייכא דאמר – "בר נסתכלתי וקנטתי מיתה על אדם הראשון".
- ר' יוחנן – לא בירושלים של העולם הזה ירושלים של העולם הבא. ירושלים של עולם הזה כל הרוצה לעלות – עולה. ירושלים של עולם הבא – אין עולין אלא המזומנן לה. ג' נקראו על שמו של הקב"ה – צדיקים, מישיח וירושלים. עתיד הקב"ה להגביה את ירושלים ג', פרסאות למעלה, ועתיד הקב"ה להוסיף על ירושלים גינויות, מגדים, בירניות, טופראות – וכל אחת ואחת בציופרי בשלותה.
- משיכה בספינה:
- ❖ רב – כיון שמשך כל שהוא – קנה.
- ❖ שמואל – לא קנה, עד שימושך את כללה.

דף עז

- למסקנה, תנאי – ספינה נקנית במשיכה (בין לפ' ר' ובין לפ' שמואל) ואותיות במשירה. ור' נתן – בספינה מודינא לר', אך אותיות צריכות גם שטר. – ופפלוגתא דהני תנאי, דעתיא – אותיות נקנות במשירה – דברי רבי, וחכמים אומרים – בין כתוב ולא מסר, בין מסר ולא כתוב – לא קנה, עד שיכתוב וימסור (לפי רבי ברשות הרבים אי אפשר לקנות במשיכה, ולכן ספינה קונה במשירה, ואילו בסמטה אפשר לקנות במשיכה). – אבוי ורבא:
- מסירה – קונה ברה"ר, ובחזר שאינה של שניהם. משיכה – קונה בסימטיא, ובחזר שהיא של שניהם. הגבהה – קונה בכל מקום.
- רב פפא – האי מאן דמוצין ליה שטרא לחבריה צריך למכתב ליה, "קני הוא וכל שעבודא דביה".

דף עז

- אמיימר: הלבטה – אותיות נקנות במשירה כרבוי, וידע זאת אמיימר מגمراא'.
- מחלוקת כמה שטרות הן:
  - ❖ רב בר יצחק: שתי שטרות הם:
א. זכו בשדה לפולני וכתבו לו את השטר" – חזר בשטר, ואני חזר בשדה.
ב. ע"מ שתכתבו לו את השטר" – חזר בין בשטר בין בשדה.
  - ❖ רב חייא בר אבון: שלוש שטרות:
א. כדלעיל.
ב. כדלעיל.
- ג. אם קדם מוכר וכתב את השטר, באוטה שניינו: "בותבין שטר למוכר, אע"פ שאין ליקח עמו", ביוון שהחויק זה בקרקע – נקנה שטר בכל מקום שהוא.
אנטיקי – עיסקא דבגואה.
משגה "מכר את הקרן... ראייה".
מה ששניינו: "מכר את הקרן – מכיר את הפרדות" (וללא כהמשנה) – מדובר באדווקין בו.
"מכר את החמד – לא מכיר את הבкар". היבוי דמיין באתרא דקרו ליה לעמידא צימדא ולבקר בקר, ואיבא נמי דקרו לבקר צימדא.

דף עז

- "וחכמים אומרים – אין הדמים ראייה":
א. ביטול מכת.
ב. מהנה יחייב ליה, ביוון שאין בדעת טועה.
משגה "המוכר את החמור... כלוז מכורין".

- עילא – מחולקת בשק ודיסקיא ובומני (מרכבה דנשי).
- דת"ק – סתם חמור, לרוכב קאי.
- וnochom hemdi – סתם חמור למשאי קאי.
- אבל אוכף, מרදעת, קלילקי וחבק – דברי הכל: מBORIN.
- בעיה: בעוד עליו מחלוקת, אבל בשאנין עליו – מודה להו nochom hemdi, או דילמא בשאנין עליו מחלוקת, אבל בעוד עליו – מודים רבנן לנוחם hemdi ולא נפשט.
- אביי – ר'א, רשב"ג, ר' מאיר, ר' נתן, סומכוס ונוחם hemdi – כולהו סבירא להו, כי מזבין איניש מידי – איהו וכל תשימושה מזבין.
- מ"ש "חמורך זו", ומ"ש "חמורך הוא"?
- רבא – "חמורך זו" – ידע דחמורו דידיה, והאי דכא א"ל: "זו" – משום כליו. "חמורך הוא" – דלא ידע דחמורו דידיה, והכי קא"ל: "חמורך היא שתמכרנה לי"?
- משנה "המוכר את החמור... מבר יוננים".
- היבי דמי? דאמר ליה "חמור מניקה", פרה מניקה אני מוכר לך" – בפרה איכא למימר: לhalbba beui lah, ובחמור דילכא למימר היבי – היא ובנה קאמור להה.
- בן חמור נקרא סיח, כיון שמהלך אחר סיחה נאה.
- על בן יאמרו המושלים באו חשבון תבנה ותפונן עיר סייחון, כי אש יצאה ממחשבון לhalbba מקרית סייחן אכללה עיר מואב בעלי במוות ארנן:
- "המושלים" – אלו המושלים ביצרם.
- "באו חשבון" – בואו ונחשב השבונו של עולם, הפסד מצוה בנגד שכחה, ושבר עבירה בנגד הפסדה.
- "תבנה ותפונן" – אם אתה עושה כן, תבנה בעולם הזה ותוכנן לעולם הבא.
- "עיר סייחון" – אם משים אדם עצמו בעיר זה שמהלך אחר סיחה נאה, מה כתיב אחריו? "בי אש יצאה ממחשבון..." – תצא אש ממחשבון ותאכל את שאינן ממחשבון. "halbba מקרית סייחון" – מקרים צדיקים שנקרוו סייחין.
- "אכללה עיר מואב" – זה המהילך אחר יצרו בעיר זה שמהלך אחר סיחה נאה.
- "בעל במוות ארנן" – אלו גסי הרות. כל אדם שיש בו גסות הרוח נופל בגיהנום.

דף עט

- כל הפורש מד"ת – אש אוכלתו. כל הפורש עצמו מד"ת – נופל בגיהנום.
- תנן התם – כל הרואי למזבח ולא לבדוק הבית, לבדוק הבית ולא למזבח לא למזבח ולא לבדוק הבית – מועלין בהן ובמה שבתוכן. כיצד? הקדיש בור מלאה מים... – מועלין בהן ובמה שבתוכן, אבל הקדיש בור ואח"כ נתמלא מים... – מועלין בהן ואין מועלין במה שבתוכן – דברי ר' יהודה.
- ר' יוסי – המקדיש את השדה ואת האילן – מועלין בהן ובגידוליהם, מפני שהן גידולי הקדש (ולפי ר' יהודה – אין מועלין בגידוליהם).
- ת"ר: הקדישן ריקניין, ואח"כ נתמלאו –
- ת"ק – מועלין בהן, ואין מועלין במה שבתוכן.
- ר"א בר' שמעון – אף מועלין במה שבתוכן.
- הקדישן מלאין –

- ת"ק – מועלין בהן ובמה שבתוכן.
 ר"א בר' שמעון – מחוליף.
 (רבה (מסקנה) – בשדה ואילן כ"ע לא פלגי דמוועlein בהן ובמה שבתוכן, בבור ושובך – מחולוקה).
 בהקדיש רינקין –
- ❖ ת"ק סבר כרבנן – אכן אדם מקנה דבר שלא בא לעולם.
  - ❖ ר"א בר' שמעון סבר כרי מאייר – אדם מקנה דש"ל (ובמציאות דעתך דעתו, במים הhaiים דרך חצרו לבור ויונם הhaiים דרך שובכו לשובכו).
  - ❖ בהקדיש מלאים – כגון שהקדיש בור סתם:
  - ❖ ר"א בר' שמעון סבר כאבואה, דאמר: דנין דין גבוה מדין הדירות, מציא אמר: "בירא זביגנא לר, מייא לא זביני לר"; אף דין גבוה, מציא אמר: "בירא אקדיש, מייא לא אקדיש".
  - ❖ רבנן – לא דנין דין גבוה מדין הדירות.

דף

- משנה "הלוקח פירות... שתין גרופיות".
- וצריך בರיכה ראשונה (לאם), ובריכה שנייה לבריכה הראשונה (ברכתא אמא לא מיצטוותא).
 במה מסרטן?
  - ❖ שמואל – בחרדל.
  - ❖ ר' יוסי בר חנינה – לא חרדל מסרטן, אלא מתוך שפייחן חד – חוותות ואוכלות את דובשן.
  - ❖ ר' יוחנן – נוטל שלושה נחללים בסירוס (במתניתא תנא – נוטל שלושה נחלין בזה אחר זה, ומכאן ואילך – נוטל אחת ומניה אחת).
  - רב הנא: דבש בכורות – אין יווץ מידי מאכל (לא בעי מחשבה). ומה דמצינו "דבש בחוורת אין לא אוכל ולא משקה":
  - ❖ אבי – לא צריבא, אלא לאותן שתי חלות.
  - ❖ רבא – זה דעת ר"א, דסובר דכורת הרי הוא בקרקע (דלומד מהפסקוק "יעטבל אותה ביבערת הדבש"), ואין בה שם אוכל. ותניה כוותיה דרב הנא.
  - ת"ר: הלוקח אילן מחייב לקוץ – מגביה מן הקרע טפח וקורץ. בתולת השקמה – שלושה טפחים. סדין השקמה – שני טפחים. בקנים ובגפנים – מן הפק ולבעה. בדלקים ובארזים (במיין הארץ שאין גוזע מחוליף, כי ישנו עשרה מניין ארץ) – חופר ומשרש הוואיל ואין גוזע מחוליף.
  - לעניין שביעית מצינו שאיפלו במשחו (מעם הארץ) מועליל לבחולת השקמה לנגדל ואין צורך בגין טפחים וא"כ למה ציריך ג' טפחים בבריתא לעיל (שדיברה על מוקח וממכה)? מעם הארץ וראי קשה לה ולמעלה מג' טפחים ודאי מועליל לה, ולכן גבי שביעית עבדין מידי הוודאי קשי לה, וגבוי מוקח וממכה עבדין מידי הוודאי מעלי לה.

דף פא

- משנה "הקונה שני אילנות... יש לו קרע".
- הקונה שני אילנות בתוך של חברו:

  - ❖ ת"ק – מביא ואינו קורא.
  - ❖ ר"מ: מביא וקורא.

- שמואל: מחייב היה ר"מ אף בלוקח פירות מן השוק ממשנה יתרה. והקשינו על שמואל, ונשאר בתויובתא.
- ר"מ באילן אחד, ורבנן בשני אילנות – לשיטתם מביא ואינו קורא, דמספקא להם אם קנה קרע או לא. ואין לחושם לעולין לעוזה, כיון שמדובר שהקדיש את הביכורים ואו מבנים, ולאחר מכן פודה אותם וגם מפריש מהם מעשר, ואנו אוכלים הכהן. ואת המעשר והתרומה מבאים לכהן, ואף מעשר ראשון מבאים לכהן, כדרעת ר"א בן עזיריה. ועם הקראייה לא עושה אדם אחד, או הדין הוא – מביא ואינו קורא. והענין שלא קוראים את הפסוקים (חרי לבארה מה הבעה בלקראת פסוקים?) –
- אין מיחזי בשיקרא.
- ב. דלאathi לאפקיע מתרומה ומעשר.

דף פב

- מן הגוע – כל שראה פניו חמה. מן השורשין – שאינו רואה פניו חמה. ומתחניתין דקtiny "היווצה מן הגוע שלו" הכוונה בשביבו לקוץ ישר ולשרוף ולא להניח (לטמא מסקה ארעה שרטון ואיל" שלש זבנית לי ואית לי ערעה").
- רב נחמן: נקטיןן, דקל – אין לו גוע:
- ❖ רב זביד – אין לו גוע לבעל הדקל, דכיון דלמחפר ולשרש קאי אסוחי מסח דעתיה.
- ❖ רב פפא – אין לו גוע לבעל הדקל, לפי שאין מוציא גוע.
- "קנה שלושה קנה קרע", ובמה? הרי זה קנה תחתיתן וביניהן וחוץ להן במלוא אורה וסלו (ר' זירא ולומד מדברי ר' א) בקנה שניים יש לו דרך, דא"ל: "בארעה דירך קימא").
- אותן אורה וסלו מי זורען?
- ❖ רב יוסף – בעל השדה (כמו "החייצין זורע את הדרך").
- ❖ אבי – זה וזה אינו רשאין לזרען. ותניא כוותיה דאבי. ובמה יהא ביןיהם (דנמייא קנה כל מה שביניהם)?
- ❖ רב יוסף בשם שמואל – מארבע ועד שמונה אמות.
- ❖ רב נחמן בשם שמואל – משמונה ועד ששה עשרה אמות.

דף פג

- רבא – הלכתא מארבע אמות ועד שעשרה אמות. ותניא כוותיה דרבא.
- בשווא מודדי מודד מעיקר החשי. אם מכר לו שלושה בדי אילן, פשטו שיש לו קרע,
- למרות שיונקים מאותו אילן. בעי רב פפא – מכר לו שתיים בתרוק שדחו ואחת על

בצורה קלה

פרק המוכר את הספינה

כבא בתרא

המוצר מהו, מעצרף ויש לו קרקע או לאו? וכן שניים בתוך שלו ואחד בתוך של חברו (סמור לו) מהו? בור מהו? אמת המים מהו? רה"ר מהו? ריבבא דידילא מהו? תיקו (יהה ארז בינויין – קנה וקנה ולא הוא הפסיק).

• ביצד חן עומדים?

❖ ❖ רב – בשורה (וכ"ש בחצובא).

❖ ❖ שמואל – בחצובא (אבל בשורה לא, דמיודרע בינתייהו).
(צירק שני תנאים כדי שיודה לו קרקע: א. חשיבות דעתנות. ב. שלא מיודרע בינתייהו).

משנה "המורר ראש... לחזור בהן".

• רב חסדא מביר לו שוה חמש בשש (שותה מעות) והוקר ועמד על שמונה – נתנה הולכת, ויכול לוקח לחזור בו, ולא מוכר משום דבריו לוקח למוכר "אילו לא אונרני – לא הוה מצית הדרת בר; השתא דאונרני – מצית הדרת בר?" ותנא תונא "יפות ונמצאו רעות – לוקה יכול לחזור בו" ולא מוכר.

דף פ

ובן מכר שווה שש בחמש (שותה מעות) והוזל ועמד על שלוש – נתנה מוכר, ויכול מוכר לחזור בו ולא לוקח, משום דבריו לוקח "אילו לא אונרני לא הוה מצית הדרת בר, השתא מצית הדרת בר?" ותנא תונא "רעות ונמצאו יפות – מוכר יכול לחזור בו" ולא לוקח. ולולא רב חסדא מהמשנה בלבד לא הייתי יודע את דינו של רב חסדא והיינו חשבים שבקרה זה שניהם יכולים לחזור בהם, משום שנייהם נטענו בסופו של דבר, מה שאין כן במשנתינו, ש"ר ע רע יאמר הקונה".

• רב פפא – מדקתני לבנה – ש"מ האי שמשא סומקי הייא. תדע דקה סמקא צפרא ופניא, והאי דלא קא חיזין בוליה יומא נהוריון הוא דלא בר. "

"ין ונמצא חומץ, שניים יכולין לחזור בהן" – מתניתין גם כedula רבי דאמר מפורש בבריתא "יין וחומץ מין אחד הוא. רבי אומר שני מינין" שזה שני מינין, וגם רבנן מודדים במקח ומוכבר, שלמרות שהם מין אחד כיון דaicא דניחאהליה בחמורה ולא ניחאהליה בחלא ואיבא דניחאהליה בחלא ולא ניחאהליה בחמורה ולכך שניים יכולין לחזור בהם.

משנה "המורר פירות... שהוא קנה".

• מדד והנich על גבי סימטא:

❖ ❖ ר' יוחנן – מדד והנich על גבי סימטא – קנה (ואפילו בכל מוכר).

❖ ❖ ר' זира – מדד והנich על גבי סימטא – קנה, ובתנאי שמדובר על בלי לוקח (لتוער קופתו).

ומסתפקת הגمراה אם לבסוף קיבלה ר' זира מיניה ר' יוחנן והסתכם לדעתו, או לא.

דף פה

• ר' אבחו בשם ר' יוחנן – כליו של אדם קונה לו בכל מקום שיש לו רשות להנich, ומודיקת הגمراה: יש לו רשות – כן. אין לו רשות – לא ולכן נפשט בסימטא לא קונה.

בבא בתרא בצורה קלה פרק המוכר את הספינה

ניסיונו להקשות מות"ש "ארבע מידות במוכרין עד שלא נתמלאה... עד שישכור את מקוםן", אך נדחתת הקושייה.

- בעיה: כליו של לוקח ברשות מוכר – קנה לוקח או לאו?
ניסיונות לפשט את הבעיה ("אמר ליה תנותו ור�� לה", "ברשות מוכר לא קנה", "משך חמריו ופועליו", "ת"ש דרב ושמואל דאמר תרוויחו כליו").

דף פט

ולא נפשטה הבעיה.

- תנן חתום: נכסים שיש להם אחריות נKENIN בכיסף ובשטר ובחזקה, ושאין להם אחריות אין נKENIN אלא במשיכה. מה שאמרנו שנKENIN מטלטליון במשיכה, לא שננו אלא דברים שאין דרכן להגביה אבל דברים שדרך להגביה בהגביה – נKENIM, ולא במשיכה.
ניסיונות להקשות על ה"לא שני" ("הגונב כס", "ברשות מוכר לא קנה", "המוכר פירות לחבירו", "בחמה גסה") אך נדחים דקה נKENית במשיכה למורת שהוא בר הגבהה, והטעם – שכן סרכא).
- רב ושמואל:

- "בור בשלושים אני מוכר לך" – יכול לחזור בו אפילו בסאה אחרונה.
"בור בשלושים טאה בסלע אני מוכר לך" – ראשון רASON קנה.
- נסיונות להקשות על רב ושמואל ("אם היה מידה של אחד מהן", "השוכר את הפועל לעשות"), אך נדחים.

דף פז

ר' – "זלZOלי בשכירותה מי אסיר".

- זואם היה מחומר בקרקע ותלש כל שהוא קנה": רב ששת – דאמר ליה "לך יפה לך קרקע כל שהוא וקני כל מה שעלייה".

משנה "המוכר יין ושמן... עם השכבה פטור".

- מדובר במשנה: ברישא – במדת סרטור, וסיפא – בסרسور עצמו.
- "הרכינה ומיצית – הרי הוא של מוכר" – משומם יאוש בעליים נגעו בה.
- ר' יהודה אסיפה קאי ולחותרא, דתניא: "ר' יהודה אומר: ערב שבת עם השכבה חנוני פטור מפני שחנוני טרוד".

משנה "השולח את בנו... שחנוני פטור".

לגבוי איסר ושםן ישנה מחלוקת:

❖ רבנן – לאודומי שדריה.

❖ ר' יהודה – לשדרוי ליה שדריה.

אבל לגבוי הצלוחית, بماי פלייגי? הרי זו אבידה מדעת ופטור!

דף פח

למסקנה העמדנו בשיטת רבא – הכא עסקין בגון שנטלה (המוכר) למוד בה לאחרים,

ובשואל שלא מדעת קמיילגי רבנן סברי – גוזן הו. ור' יהודה סבר – שואל הו.

שמואל – הנוטל כל מון האמון לבקרו ונאנס בידו – חיבב, וה"מ דקייצי דמייה.

בבא בתרא בצורה קלה פרק המוכר את הספינה

- ירא שמיים שגמר לבבו לknות – קנה, ובגון רב ספרא דקיים בנפשיה "וזכר אמתה בלבבו".
- משגה "הסיטון מנקח מדתו... לא ימחוק".
- מנין שצריך להוציא על המשקל? ר"ל – דאמר קרא "אבן שלמה וצדק" – צדק משלך ותן לו. ובמוה גירומין? אחד מעשרה בליטרא בלבד לעשרה ליטרין.
- אחד לעשרה בלבד ואחד לעשרים ביבש: בעיה, היכי קאמור? אחד מעשרה בלבד לעשרה בלבד ואחד מעשרים ביבש לעשרים ביבש, או אחד מעשרה לעשרה בלבד ולעשרים דיבש – תiko.
- ר' לוי – קשה עונשן של מדות (שבהם כתוב "אללה") יותר מעונשן של עריות (שבהם כתוב "אל") – דעריות אפשר בתשובה, ומידות לא אפשר בתשובה.
- קשה גזול דהדיות (חטא ואחריו זה מעילו) מגול דהקדש (מעילו ואחריו זה חטא). שלא כמדת ד' מדת ב"ו – ד' ברך ישראל בעשרות ושתיים אותן וקלם בשמונה, ואילו משה רבינו קלם בעשרות ושתיים וכרכם בשמונה.

ד' פט

- ת"ר: מנין שאין מוחקן במקומות שוגדים וכן הפוך, וכן אין מכריען במקומות שמעיינין וכן הפוך? ת"ל "אייפה שלמה". וממן שאם אמר "הריני מוחק במקומות שוגדים וכן הפוך לו מן הדרמים" וכן הפוך וכן אם אמר "הריני מעיין במקומות שמכריען ולפחות לו מן הדרמים" וכן הפוך, שאין שומען לו ת"ל, "צדקה יהיה לך".
- רב יהודה מסורא: "לא יהיה לך בביבתק" – מה הטעם, משום "אייפה ואיפה".
- "לא יהיה לך בביבתק" – מה הטעם, משום "אבן ואבן".
- אבל "אבן שלמה וצדק" – יהיה לך, "אייפה שלמה וצדק" – יהיה לך.
- "יהיה לך" – מלמד שמעמידין אגרדמין למדות, ואין מעמידין אגרדמין לשערם; ויש אומרות שוגם לשערם מעמידין אגרדמין – מפני הרماءים.
- מתකין ליטרא וחצי ליטרא ורבע ליטרא משקלות, יותר לא. אם מבקש ממנו שלושה רבבי ליטרא – ישקול ליטרא, ומניה רביע ליטרא עם בש. וכן היה מבקש ממנו עשרה ליטרין – שוקל לו כולן בבית אחת, וננותן הכרעה אחד כולן.
- ת"ר:

נפש מאזנים	תלויה באוויר	גובהה מן הארץ	וקנה ומנתנא שלה
דיגרומי	ג' טפחים	יב' טפחים	չמן ווגגין
צמרים ווגגין	ב' טפחים	ט' טפחים	חנוני ושל בעה"ב
חנוני ושל בעה"ב	טפח	טפח	ר' טפחים
טורטני	ג' אכבעות	ג' אכבעות	אני יודע

- ר' מני בר פטיש – כדרך שאמרו לענן איסורן, כך אמרו לענן טומאתן. אין עושים משקלות לא של בעץ/אבר/גיטרין/שאר מני מתקות, אבל עיטה הוא של צונמא ושל זוכנית. אין עושים המחק של דלעת מפני שהוא כל ולא של מתכת מפני שהוא מכבים, אבל עשושו של זית/אגוז/סקמה/אשברוע. אין עושים המחק צדו אחד עב וצדו الآخر קצר, ולא יmachok בבית אחת שמרוויח לך ולא מעט שמרוויח מוכר.

בצורה קלה

פרק המוכר את הספינה

כבא בתרא

- "לא תעשו עול במשפט במדה במשקל ובמשקל": מדה – מידידת קרע שלא ימודוד באותו חבל בימوت החמה וגם בימות הגשימים. משקל – שלא יטמין משקלותיו במלח.
במסורת – שלא ירתיה.
- רב – אסור לאדם שישחה מדה חסירה או יתרה בתוך ביתו, ואפילו היא עבית של מימי רגלים, רב פפא – לא אמרן אלא באתרא דלא חתימי, אבל באתרא דחתימי – אי לא חזוי חתימה – לא שkil, ותניא כוותיה.

דָקָע

- עובלא, כמה? אחד מחמשה ברבע (קב).
- לא יעשה מדה קבועים שמא ATI לאחולופי בחצי تركب דעתינו אינשי בריבוע (אך במדות קטנות לא טעוי אינשי דבקאי בהו אינשי).
- **שמעואל** –

א. אין מוסיפין על המדות יותר משתות.

ב. לא על המתבע יותר משתות.

ג. המשתבר אל ישתכר יותר משתות.

- מה הטעם אין מוסיפין על המדות יותר משתות? קרא אשכח ודרש "והשקל עשרים גירה עשרים שקלים חמשה ועשרים שקלים עשרה וחמשה שקל – חמגה יהה לך?", ולפי הפסוק יוצא שמנה זה מאותים וארבעים דינר, והרי דינר באמת לא שווה קר?!

- אלא שם: מנה קודש כפול הוא, ומוסיפין שתות מלבד על המדות.
או צרי פירות, מלאי ברביה, מקטני איפה ומפקיע שעירים – עליהם נאמר הפסוק "נשבע ד' בגאון יעקב אם אשכח לנצח כל מעשיהם".

- רב – עושה אדם את קבו אוצר. ומותר לאדם לאוצר פירות בארץ ג' שנים – שישית, שביעית ושמינית. ובשני בצדקה, אפילו קב חרובין לא יאוצר מפני שכנים מארה בשערים.

מחלוקת:

- ♦ ♦ ♦ **תיק** – אין מוציאין פירות מא"י דברים שיש בהן חי נפש, כגון יינות שמנים.

- ♦ ♦ ♦ **ר' יהודה בן בתירא** – מותר בין, מפני שמעט התפללה. וגם לسورיא לא יוציא.

- ♦ ♦ ♦ **רבי** – מתיר מהיפרבי לא להיפרבי.

דָקָע

- אין משתברין בא"י בדברים שיש בהם חי נפש כגון יינות ושמנים, אך ר' אלעזר בן עוריה היה משתבר בין (כדעת ר' יהודה בן בתירא) ובשםן (דבאתריה היה שכיח שםן). אין משתברין פערמים בביצים.

פערמים:

א. על חד תרי.

ב. תגר לתגרא.

בבא בתרא בצורה קלה פרק המוכר את הספינה

- מתריען על פרקמטייא שהוזלה ואפילו בשבת ר' יוחנן – כגן kali פשtan בבבל, וין ושמן בא"י. רב יוסף – והוא דול וكم עשרה בשש).
- אין יוצאי מאי לחו"ל אלא אם כן עמדו סאותים בסלע. ר' שמעון – אימתי? בזמן שאיןנו מוצאים ליקח; אבל בזמן שמצויא ליקח, אפילו סאה בסלע לא יצא. וכן היה רשבי אמר ר' אלימלך וכליון גדויל הדור היו ופרנסי הדור היו, ומפני מה גענשו – מפני שיצאו מארץ לחו"ל, שנאמר "ויתהם כל העיר עליך ותאמנה זאת נעמי" – חזיתם עמי שיצאת מארץ לחו"ל, מה עלתה לה?
- ר' יוחק – אותו היום שבאה רות לא"י, מטה אשתו של בועז (הינו דامر איןשי עד שלא שכיב שיבבא קיימה מנו בייתה").
- אבצן זה בועז, ונפק"מ שלמרות שלאבצן היו שניים בניים ובנותם כדרמצינו, צריך לישא עוד אישה (כמו שמעינו שבועו – והיינו אבצן – נשא את רות) ויליד ילדיים ממנה שמא ימותו הילדים מהראשונה. וכן היה שמתהם כל שניים הילדים מהראשונה של אבצן. אפילו מי שיש לו זכות אבות – אינה עומדת לו בשעה שיווצא מארץ לחו"ל.
- אמו של אברהם – אמתלי בת ברנבו. אמו של המן – אמתלי בת ערבתי. אמו של דוד – נצבת בת עדאל. אמו של שמשון – צלפונית (ואהו – נשין). עשר שנים נחשב אברהם אבינו.
- אותו היום שנפטר אברהם מן העולם – עמדו כל גדויל אומות העולם בשורה ואמרו "אווי לו לעולם שאבד מנהיגו, אווי לה לספינה שאבד קברניתה". רב – אפילו ריש גרגותא, ממשיא מוקמי לה.
- ר' יהושע בן קירה חולק על ר' שמעון לעיל, וטוען שנענשו מחלון וכליון ואליימלך בגלל שלא ביקשו רחמים על דורם. ר' יוחנן – לא שננו אלא מעות בזול ופיריות ביויר (או נענים על היציאה ואסור לצאת לחו"ל), אבל עם מעות ביוקר – אפילו ארבעה סאים בסלע, יוצאי.
- כתיב "מחלוֹן וכליוֹן", וכתיב "יוֹאשׁ וּשְׁרָף". רב ושמו אל :
- ❖ חד אמר – מחלון וכליון שמן, ולמה נקראו יוash ושרף? שנתיאשו מן הגולה ונתחיבבו שריפה.
- ❖ חד אמר – יוash ושרף שמן, ולמה נקראו מחלון וכליון? שעשו גופן חולין וכליון, שנתחביבו בליה למוקם.
- רות המואביה וכתה לראות את שלמה במלכותו, שהוא בן בנו של בן בנה. "אֲכַלְתֶּם מִן הַתּוֹאָה יָשֵׁן" – בלי סלמנטור. Mai סלמנטור?
- ❖ רב נחמן – רציניתא.
- ❖ רב ששת – שדיפא.
- כל המישן מחברו הי' יפה מחברו, וגם דברים שאין דרכן לישן.
- רב פפא – כל מיל' עתיקתא מעלייא, לבר מתמרי ושיכרא והרסנא.

סליק פרק המוכר את הספינה

פרק המוכר פירות

דף צב

- משגה "המורcer פירות לחברו... באחריותן".
- המוכר שור לחברו ונמצא בכך:
- ❖ רב – הרוי זה מכך טעות.
- ❖ שמואל – יכול לומר לו "לשחיטה מכרתיו לך".
- ומדובר שמספר את השור גם לנכסתו וגם לרדייה, ואיך בישרא וكم בדמי רדייה (ונפק"מ לטירחא) ולמורcer איבא מעות לאשתלומי מיניה:
- טעמו של רב: בתר רובא אולין, ורובא לרדייה.
- טעמו של שמואל: כי אולין בתר רובא – באיסורא, בממון לא אולין בתר רובא.
- נסioxן קושיא על רב, אמר דאולין בתר רובא בממונה, ואילו במשנה "האה שנתאלמנה או נתגרשה..." רואים, שלא אולין בתר רובא? ונדרחית הקושיא.

דף צג

- המשך נסioxן קושיא על רב: "שור שנגח את הפרה ונמצא עוברה בצדה...", ונדרחית גם קושיא זו.
- נסioxן ראשון להעמיד מחולקת תנאים כמחולקת רב ושמואל – אך נדרחה.
- למסקנה מעמידים בתנאי, דתנאי –
- המוכר פירות לחברו וזרען ולא צמחו, זרעוני גינה שאין נאכלין – חייב באחריותן. זרע פשתן – אינו חייב באחריותן;
- ❖ ר' יוסי – נותן לו דמי זרע (בתר רובא דוריה).
- ❖ אמרו לו – הרבה לוקחים (בתר רובא דאייש) לדברים אחרים.
- ❖ וה坦נא – או ת"ק ור' יוסי, או ת"ק ו"אמרו לו".
- מהו נתן לו?
- ❖ ת"ק – דמי זרע ולא הוצאה.
- ❖ רשב"ג – אף הוצאה.
- רשי"ג? דתנאי:
"המוליך חייטין לטחון ולא לחתן, ועשהן סוביין או מורסן, כמה לנחותם ואפאו פת ניפולין בהמה לטבח וניבלה – חייב, מפני שהוא בנושא שבר.
- רשב"ג אומר – נותן לו דמי בושתו ודמי בושת אורחיו...
- עוד מנהג גדול היה בירושלים – מפה פרוסה על גבי הפתח. כל זמן שטפה פרוסה – אורחין נכנסין; נסתלקה המפה – אין אורחין נכנסין".
- משגה "המורcer פירות לחברו... למאה".

דף עז

- רב קשינא – רובע קטנית לסתה, פחות מרובע עפרורית לסתה.
- רב הונא – אם בא לנפנות – מנפה את כולו.
- ❖ אמרי לה – דין,
- ❖ אמרי לה – קנסא.
- נסינוות קושיות וסיעות ("בל סאה שיש בה", "אימא סיפא ר' יוסי", שנים שהפקידו אצל אחד),

"מסיפא אמר ר' יוסי א"כ מה הפסיר הורמאי", "שטר שיש בו ריבית קונסין", מסיפא והבאים אומרים גובה את הקרן", "דרתני ר宾 בר רג לא את") על רב, אך נדחים.

דף עז

- המשך הנסינוות על רב ("האונאה פחות משותות נקבה מוקח", "המקבל שדה מהבריו ליטע"), אך גם הם נדחים.
- מחלוקת:
  - ❖ תניא: "מרתח של יין אני מוכר לך" – נותן לו יין שכולו יפה.
  - ❖ "מרתח זה של יין אני מוכר לך" – נותן לו יין הנמכר בחנות.
  - ❖ "מרתח זה אני מוכר לך" – אפילו כולם חומץ, הגיעו.
  - ❖ תניא רב זביד דברי ר' אושעיא: "מרתח של יין אני מוכר לך" – נותן לו יין שכולו יפה.
  - ❖ "מרתח זה של יין אני מוכר לך" – נותן לו יין שכולו יפה.
  - ❖ "מרתח זה של יין אני מוכר לך" – נותן לו יין שכולו יפה ומקבל עליו עשר קוססות למאה.
- למסקנה, משנתינו מדברת כאשר אמר "מרתח זה של יין אני מוכר לך", ולא קשה בין תני רב זביד לתניא; דרב זביד דבר על שאמר לו "למקפה", והבריתא דיברה שלא אמר "למקפה".
- ופירוש תני דרב זביד – "מרתח של יין, וא"ל למקפה" – נותן לו יין שכולו יפה.
- "מרתח זה של יין, וא"ל למקפה" – נותן לו יין שכולו יפה, ומקבל עליו עשר קוססות למאה.
- "מרתח זה של יין ולא אל למקפה" – נותן לו יין הנמכר בחנות.
- בעיה – "מרתח של יין ולא אל למקפה" מאי? פלייגי רב אחא וריבינה –
  - ❖ חד אמר – מקבל.
  - ❖ חד אמר – לא מקבל.
- יין הנמכר בחנות:
- ❖ רב יהודה – מברכין עליו "בורא פרי הגפן" (ומודה רב יהודה בפורצנא דמיוזדן אקרנטא, דمبرכין עליו "שהכל נהיה בדברו").
- ❖ רב חסדא – מברכין עליו (על יין הנמכר בחנות) "שהכל נהיה בדברו".

דף עז

- הילכה ברב יהודה או ברב חסידא? כתוב בבריתא "הבודק את החבית להיות מפריש עליה תרומה והולך ואח"ב נמצאת חומץ כל ג' ימים וראי, מכאן ואילך – ספק"; ומחלוקת ר' יוחנן וריב"ל מה הפשט בבריתא (ובהאי פלוגתא תלייא אם הלכה ברב יהודה או ברב חסידא):
- ❖ ר' יוחנן – כל ג' ימים הראשונים וראי, מכאן ואילך ספק; והטעם – אין מעילאי עקר והאי טעימה ולא עקר, את"ל בתיר דעתימיה עקר – הווה ריחא חלא וטעמא חמרא, וכל ריחא חלא וטעמא חמרא – חמרא (ופוסק ברב יהודה, שכן זה כמו אין הנזכר בשוק, וمبرכין עליו בפה").
- ❖ ריב"ל – כל ג' ימים האחרונים וראי חומץ, מכאן ולהלן ספק; והטעם – אין מהתאי עקר, ואמור עקר ולאו עדותיה. ואת"ל מעילאי עקר – והוא טעימה ולא עקר, דלמא בתיר דעתימיה עקר הווה ריחא חלא וטעמא חמרא, וריחא חלא וטעמא חמרא – חלא (ופוסק ברב חסידא וمبرכין שהכל). – וכמאנן הלכה? פליגי בה, רב מרוי ורב זבד –
- ❖ חד אמר – בר' יוחנן.
- ❖ חד אמר – כריב"ל.
- המוכר חבית אין לחברו וזה חמיצה:
- ❖ רב – כל ג' ימים ראשונים – ברשות מוכר. מכאן ואילך – ברשות לוקח.
- ❖ שמואל – אין אכפתא דמאיריה שוואר, ותמיד ברשות לוקח. והלכתא כוותיה דשמואל.
- ת"ר: אחד שיכר תמרים, ואחד שיכר שעורים ואחד שמרי אין – מברכין עליהם "שהכל נהיה בדברו".
- אחרים (על שמרי אין) – מברכין "בורא פרי הגפן" (רבה ורב יוסף – אין הילכה כאחריהם).
- רבא – במאי פליגי ת"ק ואחריהם? בرمאה שלושה ואתא ארבעה – חמרא הוא לב"ע. בرمאה שלושה ואתא שלושה – לא חמרא הוא לב"ע. בرمאה שלושה ואתא שלושה וחצי – פליגי:
- ❖ ת"ק – תלתא עיל ותלתא נפק, פש ליה פלגא, ופלגא בשיטתא פלגי מיא – ולא כלום הוא (ולא אין).
- ❖ אחרים – תלתא עיל ותרתי ופלגא נפק, פש ליה כוזא וכוזא בתרי ופלגא – חמרא מעילא הוא.

דף עז

- שמורים של תרומה: ראשון ושני – אסור. שלישי – מותר. רב"ם – שלישי בנזון טעם.

- שמרם של מעשר ודאי (כי במעטה דמאי לעולם מותר):
ראשון – אסור. שני – מותר.
ר"מ – שני בנזון טעם.
- שמרם של הקדש (קדושת דמים, ובקדושת הגוף לעולם אסור): שלישי – אסור. רביעי – מותר.
ר' יוחנן – כדרך שאמרו לענין אישורן בר אמרו לענין הבשרן. הכהן – לא ערכא אלא בתמדנו במני גשמיים (מאלייו) ובפרה שותה ראשון ריאו.
- רב – אין אומרים קידוש היום אלא על היין הראוי לניסך על גבי מזבח – למעטין יין שריחו רע, ואבע"א למעטין יין מגולה בעבריה במסנתה. בר' נחמייה אפילו הכיב "הקריבתו נא לפחתך, הירצך או היישא פניך?!"
חומר חורין – לאبشر לניסוך, רכתיב: "אל תרא יין כי יתאךם". תאנא – פטשות נאות ומוגפות.
משנה "המוכר יין לחברו... ג' שנים".

דף עץ

- מחלוקת לגבי העמדת המשנה:
❖ ר' יוסי בר' חנינא – מדובר במשנה בקנקנים דלוקח (וזامر ליה "למקפה"), דאיילו במוכר אמר ליה "הא חמוך והוא קנקן".
- ❖ רב חייא בר יוסף – מדובר במשנה אפילו בקנקנים דמוכר, דחומרא מזלא דMRIה גרים, שנאמר "ואף בְּיַין בָּוגֵד גָּבֵר יִהְיֶה".
האי מאן דיהיר – אפילו אינשי ביתיה לא מתקבל. כל המתגאה בטלית של ת"ח, ואיינו ת"ח – אין מכניין אותו במחיצתו של ד'.
רבא – האי מאן דזובין ליה חביתא דחומרא להנואה אדרעתא לשבואה ותקיף אפלגא או אתיילתא – דינה הוא דמקבל לה מינה (ולא אמרן אלא דלא שני בברוא, אבל שני בברוא – לא; ולא אמרן אלא דלא מטה יומה דשוקא, אבל מטה יומה דשוקא – לא).
ועוד אמר רבא – האי מאן דקביל חומרא אדרעתא דמטמי ליה לפרטא דועל שפט ואדמיטי התרם זל – דינה הוא דמקבל ליה (לגביו זהה חלא – אילא דאמרי: מקבל אפילו הכי, ואילא דאמרי: לא מקבל).
- תאנא – ומישן והולך עד חג.
משנה "המוכר מקום לחברו... בבניין ההיכל".
לא דרכא דחתנא למידרבי חמורה. "הכל שקלתי בכף מאזנים, ולא מצאתי כל מסובין;
וקל מסובין – חתן הדר בבית חמיין, وكل מהותן – אורח מבנים אורח; وكل מאורח – מшиб דבר בטרם ישמעו, שנאמר: 'משיב דבר בטרם ישמעו אונלת היא לו וככלמה'."
- רפת בקר, מאן כתני לה?
❖ אילא דאמרי: ר' עקיבא כתני לה, וה"ק – אע"פ שרפת בקר היא, פעמיים שעדים עושה דירתו ברפת בקר.
❖ אילא דאמרי: ר' ישמעאל כתני לה, וה"ק – שהרוצה לעשות רפת בקר עושה ארבע אמות על שש.
ביואר מושגים:
טרקלין – קובתא בי וורדי תאני. קנתיר (שתים עשרה על שתים עשרה) – תרביץ אפדי.

- "ראיה לדבר" – מאן קתני לה? •
- ❖ איכא דאמרין: ת"ק – ורש"ג אתמווי קא מתמונה, וה"ק ליה לת"ק: "ראיה מנין? מבניין ההיכל – אותו כ"ע בבניין היכל עבדי".
- ❖ איכא דאמרין: רשב"ג – וזה: "ראיה לדבר מנין? אמר רשב"ג: הכל בבניין היכל". •
- אחרים – רומו בקורותיו.

דף עצט

- ר' לוי – מקום ארון והכרובים – אינו מן המידה, והקשו על דבר זה מספר קושיות ("בולטין כתנגולין", זה שלא נגזר זה, "באלכסונא הווי קיימין", "ביתה מעילאי רוח", "מייקף הווי כייפוי דידיהו", "שלוחפי הווי משלחפי").
- ביצד הן עומדים (הכרובים)? מחליקת ר' יוחנן ור' א' :
- ❖ חד אמר – "וּפְנֵיכֶם אִישׁ אֶל אֶחָיו".
- ❖ חד אמר – "וּפְנֵיכֶם לְבִתְּךָ".
- ביצד כל דעתה תישב את הפסוק שכונגדה: למ"ד הראשון – בזמן שישRAL עושים רצונו של מקום מסתכלים איש אל אחיו, ובזמנן שלא או מסתכלים כלפי הבית.
- למ"ד השני – דמצדי אצדודי כתלמיד הנפטר מרבו, אך שיש גם כלפי הבית וגם איש אל אחיו.
- משנה "מי שיש לו... עושה לו פותחת".
- שתי הפותחות לבורא:
- א. בעל הבור בעי לאשתמורין מיא דבוראייה.
- ב. בעל הבית – משום חדר אשתו.
- משנה "מי שיש לו... רשאים לזרעה".
- שמואל:
- "אמה בית השליחין אני מוכר לך" – נותן לו שתי אמותות לתוכה, ואמה מכאן ואמה מכאן לאגפיה.
- "אמה בית הקילין אני מוכר לך" – נותן לו אמה אחת לתוכה, וחצי אמה מכאן וחצי אמה מכאן לאגפיה.
- ואוthon אגפיהם, מי זורען?
- ❖ רב יהודה בשם שמואל – בעל השדה זורען (וכ"ש גוטען).
- ❖ רב נחמן בשם שמואל – בעל השדה גוטען (אבל זורען – לא, דחלחולי מחלחולין).
- שמואל: אמת המים שכלו אגפה – מתקנה מאותה שדה, בידוע שלא כלו אגפה אלא באותה שדה (ועל מנת כן קיבל עלי בעל השדה).
- משנה "מי שהיתה דרכך... בית ארבעה קיבין".
- אין להזכיר מהמשנה שאין אדם דין דין לנפשיה אפילו במקום פסידא, שכן מדובר במקרה:
- ❖ רב זвид משמיה דרב בא: גזירה משום דרכך עקלתון.
- ❖ רב מישריא משמיה דרב בא: בגיןם להם דרכך עקלתון.

❖ רב אשי: כל מין הצד – דרך עקלתון היא, שכן קרובה לה ורחוקה לה.

דף ק

- ולימא להו: "שקלו דידכו, והבו לי דידי?".
- מתניתין היא ר' אליעזר, שאומר שרבים שבררו דרך עצם – מה שבררו בררו (וכגון שבאה להן דרך באותה שדה).
- ולמ"ד אין הלכה בר"א טעם מתניתין הוא, משום רב יהודה אמר מצר שהחזיקו בו רבים – אסור לקלקלו.
- תניא הילך בה לארכבה ולחרכה – קנה מקום הילoco דברי ר' אליעזר, והכמים אומרים אין הילוך מועיל כלל עד שיחזיק.
- מ"ט דברי אליעזר – דכתיב "קום חתך לארך לארכבה ולחרבה כי לך אנתנה".
- מודים הכמים לד"א, בשביל של ברמים והטעם – הויל ונעשה להילוך נקנה בהילוך.
- בשביל של ברמים מקבל בגודל, כי היכי דדרוי טונא דשבישתה והדר, ולא אמרן אלא דמסימין מחייבת אבל לא מסימין מחייבת, כי היכי דשקליל כרעא ומench ברעא.
- דרך היחיד ארבע אמות: אחרים אומרים – כדי שייעביר חמור במשאו (שני גמדים ומחצה).
- ופסק רב הונא הלכה כאחריהם.
- דרך היחיד – ארבע אמות. דרך מעיר לעיר – שמונה אמות. דרך הרבים – שש עשרה אמות. דרך ערי מקלט – שלושים ושתיים אמות (מאי קראה? "תקין לך הערך" – דרך הדור).
- דרך המלך – שהמלך פורץ גדר לעשות לו דרך, ואין מחייבין בידו. דרך הקבר – משום יקרא דשכבה.
- המוכר קברו, דרך קברו, מקום מעמדו ובית הספרו – בגין בני משפחה וקוברין אותו על כרחו (של קונה) משום פגם משפחה.
- אין פוחתין משבעה מעמדות ומושבות למת, בנגד מס' הבלתי דכתיב בפסוק "הבל הבלתי הבלתי אמר לך לחתה, הבל הבלתי הבלתי הבלתי".
- אין עושים מעמדות אלא בקרוביים. אין עושים אלא ביום הראשון וגם אין עושים אלא בבית הקברות. ו עושים רק במקום שנהגו.

דף קא

- משנה "המורר מקום לחברו... לפि הסלע".
- הגי תורי, להיכא שדי להו!
- ❖ ר' יוסי בר' חנינא – כמוין גמר הוא.
- ❖ ר' יוחנן – בקרן זווית.
- ולא נוגעים כוכים אהדרי כיון:
- א. מעמיך. (או) ב. במערה של נפלים.

דף קב

- תנן החטם: "המורר מות מושכב בדרכו נוטלו ואת תפוסתו, שנים – נוטלן ואת תפוסתן.
- מצא שלושה – אם יש ביןיהם מרבע ועד שמונה – הרי זו שכנות קברות ובודק ממנו

ולהן עשרים אמה, מצא אחד בסוף עשרים אמה בודק ממנה ולהן עשרים אמה
שרגליים לדבר, שאליו מתחילה מצאו נוטלו ואת תפוסתו.
מני מתניתין?

רישא: "מארבע ועד שמונה" – ר' שמעון (דתניה: "מצאן רצופין ואין בינהן מארבע אמות עד
שמונה – יש להן תפוצה, ואין להן שכנות קברות; ר' שמעון בן יהודה משום ר' שמעון: רואין את האמצעיים
כאליו אין, והשאר מצטרפין מארבע ועד שמונה").
סיפא: "בודק הימנו ולהן עשרים אמה" –
א. רבנן, ובגון דבדק באלבסונא (וחדא אלבסונא אמרינן, ולא תרתי).
ב. ר' שמעון, והב"ע בניפלי (ותרתי ניפלי לא אמרינן).

סליק פרק המוכר פירות

פרק בית כור

- **משנה** "האומר לחברו... נמדדין עמה".

דף קג

- תנן התם: "המקדיש שדהו בשעת היובל, נותן לו לבית זרע חומר שעורירים חמישים שקל בסך. היו שם נקעים עמוקים י' טפחים או סלעים גבוהין י' טפחין – אין נמדדין עמה, פחותות מכאן – נמדדין עמה". והכא עסקין – בנקעים מלאים מים דלאו בני זרעה נינחו (דיקא נמי דקתי דומיא דסלעים) ובפחות מ' טפחים נמדד עמה, כיון דהני נגאני דארעא מיקרו שדרי דארעא מיקרו.
- אצלנו במשנה מדובר בנקעים עמוקים י' טפחים – אפילו לא מלאים מים, והטעם – אין אדם רוצה שתין מועתו במקומות אחד ויראו לו בשניים ושלושה מקומות.
- ר' יצחק: טורים שאמרו, בית ארבעה קבין:
- ❖ **רב עוקבא בר חמא** – והוא שמובלען בחמישה קבין.
  - ❖ **ר' יוחנן** – והוא שמובלען ברובה של שדה.
  - בעיות – רובן במיוטה ומיעוטן ברובה מהו? בשורה מהו? איצטדנין מהו? דרך עקלתון מהו? תיקו.
  - אם היה סלע יחידי, אפילו כל שהוא – אין נמדד עמה, וכן אם היה סמוך למצר אפילו כל שהוא – אין נמדד עמה.
  - בעי רב פפא – מופסק עפר ביןתיים, מי הוא הפסיק? עפר מלמטה וצונמא מלמעלהמאי? עפר מלמעלה וצונמא מלמטהמאי? תיקו.
  - **משנה** "בית כור עפר... כל המותר".

דף קד

- בית כור סתמאמאי? כ"הן חסר יותר" דמי או "כמידה בחבל"? ופשטיין דעתמא כ"הן חסר והן יתר" דמי.
- "שאמ שיר בשדה בית ט' קבין":
- ❖ **רב הונא** – תשעה קבין שאמרו, ואפילו בבקעה גדולה.
  - ❖ **רב נחמן** – נותן שבעה קבין ומהצה לכל כור וכור; ואי איבא מילתא יתירה, לתשעת קבין HDR.
  - בעי רב אשיה – שדה וגעשית גינה, וכן הפור –מאי? תיקו.

- אם היה סמור לשדו אפילו כל שהוא – מחויר לו קרקע.
בעי רב אשוי – בור מהו שתפסיק? אמת המים? דרך הרבים? ריבבא דדיילא מהו? תיקו.

דף קה

- משנה "מידה בחבל אני... בן ננס".
- רב – חולקין עליו חביריו על בן ננס, ואין ללמד את דעת רבנן מהמשנה "מעשה בעזיפורי באחד שבר מרחץ מהבירו בשנים עשר זוהבים לשנה, דין זוחב לחדר ובא מעשה לפני רשב"ג ולפני ר' יוסי ואמרו – יהלוקו את חדש העיבור", دائית המשנה, הו"א: במשנה הוא דאיבא למימר מיהדר קא הדר בה, ואיבא למימר פרושי קא מפרש; אבל הכא, דודאי קא הדר בה, אימא לא – קמ"ל רב.
- שמואל – זו דברי בן ננס, אבל חכמים אומרים הלך אחר פחות שלשונות (זו ולא סבירה ליה, וטעמא משום דתפיס).
- רב הונא: אמרוי כי רב – "איסתרא מאה מעי" – מאה מעי. "מאה מעי איסתרא" – איסתרא.

דף קו

- משנה "בטיםניו... שתות ינכח".
- מה דין שתות?
- ❖ רב הונא – בפחות משותות.
- ❖ רב יהודה – כיוטר משותות.
- רב יוסי – האחין שחלקו – בין שעלה גורל לאחד מהם – קנו כולם, והטעם – כתחלת אי"י (ובזה הוא הנה דקא ציתתי להודי, גמרי ומקיי אהודי).
- שני אחין שחלקו, ובא להן אח מדינתם חיים:
  - ❖ רב – בטלת מחלוקת.
  - ❖ שמואל – מקמצין.

דף קז

- האחין שחלקו, ובא בע"ח ונטל חלקו של אחד מהן:
- ❖ רב – בטלת מחלוקת (האחין בירושין דמי).
- ❖ שמואל – יותר (האחין בחלוקת שלא ברשות דמי).
- ❖ רב אשי – נוטל רביעו בקרקע או במעות (מסתפק اي ירושין הו, או לקוחות).
- כיצד הולכת:
  - ❖ רב פפא – הולכת בכל הני שמעתתא (המקורה הזה וקודמו) – מקמצין.
  - ❖ אמיימר – הולכת בכל הני – בטלת מחלוקת.
  - ❖ והולכת – בטלת מחלוקת.
- שלישה שירדו לשום, אחד אומר "במנה" ושניים אומרים "במאתיים" (וכן הפרק):
  - ❖ אולין בתר רובא.

אחד אומר מנה ואחד אומר עשרים ואחד אומר שלושים:

❖ ת"ק – נדון במנה (ሚלתא מציעתא).

❖ ר' אליעזר בר' צדוק – נדון בתשעים.

❖ אחרים – עושים שימוש ביןין ומשלשים (93%).

והלכאתא:

❖ רב הונא – הלכה באחרים.

❖ רבashi – אין הלכה באחרים, שכן טעם לא ידועין.

משנה "האומר לחברו חצי שדה... ובן חריין שלושה".

ЛОKH NOTUL CHOSH. Chriin – MACHAZ, BEN Chriin – MABPENIM VUZA VUZA ACHORI GDR – CDI SELA

תaea chih KOPFZT VUZIN Chriin – TPFH.

סליק פרק בית כור

פרק ייש נוחליין

דף קח

- משנה "יש נוחליין ומנהליין... ולא מנהליין".
- הינתן התהילה בירושת אב את בנו (למרות שזאת קללה), והטעם: הוαιיל ואתה מדרשא, חביבא ליה.
- ומאי דרשאי? דתניא "שָׁאוֹר" – זה האב, מלמד שהאב קודם לאחין, יכול יהא קודם לבן? ת"ל "הַקְּרוּב" – קרוב קרוב קודם, ומרבים את הבן ומוציאים את האח (למרות שהאה קם תחת אחיו ליבום), שכן קם תחת אביו ליעודה ולשדה אחוזה, וגם ביבום אין ראייה לאח – דכלום יש י bom אלא במקום שאין בן, הא במקום שיש בן – אין bom.

דף קט

- נסינות להקשוט על הברייתא ("שארו זה האב מלמד שהאב קודם לבת", "מלמד שהאב קודם לאחי האב") ונדרחו.
- קראי שלא בסדרן כתבי. ר' ישמעאל בר' יוסף – "איש כי ימות ובן אין לו", במקום בתacha מעביר נחלה מן האב, ואי אתה מעביר נחלה מן האב במקום אחין.
- "שָׁאוֹר" – זו אשתו, מלמד שהבעל יורש את אשתו. רבי – בכולן נאמר בהן נתינה ובן נאמרה בהן העברה, לומר לך שאין לך שמעיר נחלה משבט לשבט אלא בת הוαιיל ובנה ובעה יורשין אותה.
- "שָׁאוֹר" זה אב, דכתיב – "בממשפחתו ויבש אתה", משפחת אב קרואה משפחה, משפחת אם אינה קרואה משפחה.
- "ויהונתן בן גרשם בן מנשה", והלא היה בן משה? אלא מתרך שעשה מעשה ממשה, תלאו הכתב במנשה (מכאן שתולין את הקללה במקולקל).
- ר' אליעזר: לעולם ידקב אדם בטוביים, שהרי משה שנשא בת יתרו – יצא ממנה יהונתן, אחרן שנשא בת עמיינדר – יצא ממנה פנחס.

דף קי

- "מבנות פוטיאל" – אבוה דאיימה מיווסף, אמא דאיימה מיתטרו (או הפוך).
- רבא – הנושא איש ציריך שיבדק באחיה. רוב בניים דומין לאחיה האם. שאלו את יהונתן שעבד אצל פסל מיכה "לאו ממשה קאอาทית", וענה להם "בר' מקובלני מבית אבי אבא, לעולם ישביר אדם עצמו לע"ז ואל יצטרך לבריות" (זהו סבר לע"ז ממש), והוא – אלא ע"ז, הכוונה לעובדת שורה לו – דהינו מלאכה מבוה ומכובעת, אלא שאין בה איסור). כיון שראאה דוד שממן חביב עליו ביותר (על יהונתן) מינחו על האוצרות, שנאמר "ושבאל בן גרשום בן משה נגיד על האוצרות", והלא יהונתן שמו? אלא שב לאל בכל ליבו.

- מנגנון דהبنים קודמים לבנות?
- א. "איש ב' ימות" – טעמא דין לו בן, הא יש לו בן – בן קודם.
- ב. "והתנתקתם אַתֶּם לְבָנֵיכֶם אֲחָרֵיכֶם" – בנייכם ולא בנותיכם.
- "והאחים מן האב נוחלין ומונחילין" – "ממשפחתו וירש אתה", משפחת אב קרויה משפחה, ומשפחת אם אינה קרויה משפחה.

דף קיא

- מניין שהאיש יורש את אמו, וקודם לבת?
- דת"ר: "ובכל בת יורשת נחלתה ממפטות בני ישראל", הייך בת יורשת שני מטוות? אלא זו שאביה משפט אחד ואמה משפט אחר ומתו וירשתן, ואין לי אלא בת, בן מנין? אמרת ק"ו – ומה בת, שהורע בחחה בנכסי האב,יפה בחחה בנכסי האם – בן, שיפה כחו בנכסי האב, אינו דין שיפה כוחו בנכסי האם? וממקום שבאת – מה להלן בן קודם לבת, אף בגין בן קודם לבת.
- ר' זכריה בן הקعب – אחד הבן ואחד הבת שווין בנכסי האם, והטעם – דאמרין דיו לבא מן הדין להיות בניידון (ולפי ת"ק גם אמרין בעלמא די, אך הכא יש היקש "ממפטות" – מקיש מטה האם למטה האב, מה מטה האב, בגין בן קודם לבת אף מטה האם בגין בן קודם לבת).
- היה אמורים שרצו לפ██וק בר' זכריה בן הקعب, אך חכמים אחרים לא הסכימו איתם, דסבירי כרב ושמואל דאמרי תרוייתו – אין הלכה בר' זכריה בן הקعب.
- מניין לבן שקדם לבת בנכסי האם? כתיב "מפטות" – מקיש מטה אב למטה אם, מה מטה האב – בגין קודם, אף מטה האם – בגין קודם. ואי מה מטה האב – בכור נוטל פי שניים, אף מטה האם – בכור נוטל פי שניים?
- ❖ אבוי – "בבָּל אָשֵׁר יִמְצָא לוֹ", לו ולא לה.
- ❖ רב נחמן בר יצחק – "ראשית אנו", למה כתוב אונו? יכתוב הפס' "און". מיי אונו? ש"מ תרתי (וגם לבא אחר נפלים דליהי בכור לנחלתה, מי שליבו דזה עליו – יצא זה שאין ליבו דזה עליו).
- ❖ רבא – "לו מישפט הבכורה", משפט הבכורה לאיש, ולא משפט הבכורה לאישה. בגין שהבעל יורש את אשתו, ואין היא יורשתו? ת"ר "שארכו" – זו אשתו, מלמד שהבעל יורש את אשתו, יכול אף היא תירשנו? ת"ל "וירש אתה", הוא יורש אותה ואין היא יורשת אותו. ולכארה יש לשאול, והרי הפסוק לא כתוב בצורה שהבעל יורש אותה?
- ❖ אבוי – תריין הבי: ונתחם את נחלהו לקרוב אליו, שארו וירש אותה.
- ❖ רבא – תריין הבי: ונתחם את נחלה שארו לו (כא סבר גורען ומוסיפין ודורשין).
- ר' ישמעאל (לומד שבעל יורש את אשתו) – "ובכל בת יורשת נחלתה ממפטות..." – מלמד שנשא יair אשה ומטה – אך לימוד זה של ר' ישמעאל נשאר בקורסיא ("אם אמא דנפלה לייה נשדה חרמים").

דף קיב

- אבוי – סוף סוף הא קא מתעקרא נחלה משבטא דאיימה לשבטא דאבא, וכבר הוסבה לא אמרין – ולא קשה מהפסקוק היכי תיקום הסבת בעל ובן, שכן מנשבין לה לגברא דאבייה משבטא דאבא ואיימה משבטא דאיימה.
- תניא בהסתת בן.

דף קיג

- תניא בהסתת בעל. לב"ע "מִמְטָה לְמִטָּה אַחֲרָיו", בסיבת הבעל הכתוב מדבר, Mai משמע?
- ❖ רבא – הואיל וכותוב בפסוק זה "יִקְבֹּקוּ מִטָּות".
- ❖ רב אש"י – "מִמְטָה לְמִטָּה אַחֲרָיו" – ובן לאו אחר הוा. מנון לבעל שאינו גוטל בראיו כבומו? אמר קרא "וְאֶל עָזָר בֵּן אַחֲרֵן מֵת וַיַּקְבִּרֵו אֹתוֹ בְּגַבְעַת פִּינְחָס בֶּןּוּ" – נחלה הרואה לו וירושה בנו, שאלעוזר נסיב איתתא ומתה בחיי מורישיה ואזו מתו מורישיה וירושה פנחס.
- כתוב במשנה "ובני אחות" – בני אחות ולא בנות אחות, והלכתא לקדם. תניא רב שמואל בר רב יצחק – "יריש", מקיש ירושה שנייה לירושה ראשונה – מה ירושה ראשונה בן קודם לבת אף ירושה שנייה בן קודם לבת.
- רב בר חנינא – דין נחלות, דתנייא "וְיִתְהַלֵּךְ לְבָנֵי יִשְׂרָאֵל לְחַקְתַּת מִשְׁפָט" – אורעה כל הפרשה יכולה להיות דין וכדרב יהודה, דאמר רב יהודה – שלושה שנכנסו לבקר את החוללה, רצו כותבין רצו עושים דין, שניים שנכנסו לבקר, כותבים ואין עושים דין. ואמר רב חסדא – ל"ש אלא ביום אבל בליליה אפילו שלושה כותבין ואין עושים דין והטעם – דהו להו עדים ואין עד נעשה דין.

דף קיד

- קניין עד אימתי חוזר?
- ❖ רבה – כל זמן שיושבין.
- ❖ רב יוסף – כל זמן שעסוקין באורתו עניין.
- אלה את בנה דומיא דasha את בעלה, מהacha את בעלה – אין הבעל ירוש את אשתו בකבר, אףacha את בנה אין הבן יירוש את amo בקבר להנחיל לאחין מן האב.

דף קטו

- ר' יהודה ברבי שמעון – ד"ת האב יירוש את בנו ואsha יירושת את בנה שנאמר "מִטָּות", מקיים מטה האם למטה האב, מה מטה האב – אב יירוש את בנו אף מטה האםacha יירושת את בנה. ונסיון להקשوت עליו מהמשנה "האשה את בנה והאשה את בעלה ואחיה האם מנהילן ולא נוחליך" ותירץ שהבריתא אינה עיקר שהיא עצמה קשה, שכן ממש"ג אי דריש "מִטָּות",acha נמי תירש, ואי לא דריש "מִטָּות" בןDKודם לבת בנבכי

האם (כదאמרנו "בני אחות" – ולא בנות אחות והלכתא לקדם) מנא ליה. אך למסקנה יש תרוץ למשנה דלעומם דריש "מطنות" ושאני אשה דלא יורשת את בנה כי בתוב "וְכל בַת יָרֶשֶׁת נִנְחָלָה" – יורשת ואני מורשת.

משנה "סדר נחלות... לכל יוצאי יריכו".

בן הבן או בן בת הבן מנין? ת"ל "אין לו", עיין עלייו (ואותו צורת לימוד לגבי בת הבית).

רב הונא – כל האומר תירש בת עם בת הבן אףלו נשיא שבישראל – אין שומעין לו שאינן אלא מעשה צדוקים, שכן יש לחلك מה לבת בנו שכן יפה בחוה במקום האחין, התאמור בנתו שהורע בחוה במקום אחין (וחתווכחו על זה חכמים עם הצדוקים ונעצה ועשה זו אותו היום יי"ט וזה היה בכ"ד בטבת).

דף קטז

"**יואמרו** ירשות פליטה לבניין ולא ימחה שבט מישראל" – מלמד שהנתנו על שבת בניין שלא תירש בת הבן עם האחין.

ר' יוחנן – כל שאינו מניח בן לירושו הקב"ה מלא עליו עברה.

"אשר אין חילופות למו ולא יראו אלקים":

❖ ריב"ל – כל שאינו מניח תלמיד.

❖ ר' יוחנן – כל שאינו מניח בן.

קשה עניות בתוך ביתו של אדם יותר מחמשים מכות. כל שיש לו חולה בתוך ביתו ילך אצל חכם ויבקש עליו רחמים.

בע רמי בר חמא – אבי האב ואחיו (אברהם ויעקב בנכסי עשי) Aiזה מהן קודם?

❖ רבא – האב קודם לכל יוצאי יריכו.

❖ רמי בר חמא שהסתפק סבר דאייבא למירר האב קודם ליווצאי יריכו ולא ליווצאי יריכו של בנו (הגמורה אונורת שך מסתבר יותר).

משנה "בנות צלפחד... שני חילוקים".

דף קיז

משנתינו כמו"ד ליווצאי מצרים נתחלקה הארץ דתניתא:

❖ ר' יאשיה – ליווצאי מצרים נתחלק הארץ, שנאמר: "לשנות מطنות אבותם ינחלו", "לאלה תחולק הארץ בנחלה" – לאלה כאלה, להוציא את הטעלים.

❖ ר' יונתן – לבאי הארץ נתחלק הארץ, שנאמר "לאלה תחולק הארץ בנחלה", "לשנות מطنות אבותם ינחלו" – משונה נחלה זו מכל הנחלות שבעולם, שככל נחלות שבעולם חיין יורשין מתים ובאן מתים יורשין חיין.

❖ ר"ש בן אליעזר – לאלו ולאלו נתחלק הארץ, כדי לקיים שתי מקראות הללו. המשך הברייתא: מרגלים – יהושע וככל נטו חלקים, מתלוננים (بعدת קרח) – לא היה להם חלק בארץ, והבניהם של אלה ולאלה נטו בזכות אבי אביהן ובזכות אבי אמותיהם.

דף קיה

- ניסיונות להקשות על מ"ד לבאי הארץ נתחלקה ("לבד תרבה נחלתו", "דקא צווחן בנות צלפחד", "דקא צווחן בני יוסף") והראשון נשאר בקשיא והשאר נדחוי.
- "**ויאמר אליהם יהושע** אם עם רב אֶתְהָ עַלְהָ לְךָ הַיּוֹרֶה" – אמר לו "לכו והחביבאו עצמכם ביערים שלא תשלוט בהם עין הרע" וענו לו בני יוסף "אננו מזועען דיוסף דלא שולט בו עין הרע", והטעם: **"בן פרת יוסף בן פרת עלי עין"**, ר' אבavo – אל תקרי עלי עין אלא עולי עין.
- ב. "**וינדרגו לרוב בקרבת הארץ**" – מה דגמים שבים, מים מבסים עליהם, ואין העין שלטת בהם – אף זדרעו של יוסף, אין עין שלטת בהם.
- "**מרגלים, יהושע וכבלב נטלו חלקם**" – דכתיב "**ויהושע בן נון וכבלב בן יפנעה חי מון האנשימים ההם**", שחיו בחלקם.
- מחלוקת אם מתלוננים (שבعدות קrho) לא היה להם חלק בארץ, ולא מקיש מתלוננים למרגלים או שייהושע וכבלב נטלו אף להם חלקם, ומ קיש מתלוננים למרגלים.
- תניא:** "**נתן תתן להם**" – זו נחלת אביהם. "**בתוך אחיך אביהם**" – זו נחלת אבי אביהם. "**והעברת את נחלת אביהם להן**" – זו חלק בכורה.
- ר' **אליעזר בן יעקב** – אך חלק אחיך אביהם נטלו שנאמר "**נתן תתן**", ולמ"ד תרי אחיך דאבא הווה فهو – החוא מ"**אחות נחליה נפקא**".

דף קיט

- סתירה – "והבנות נטלו בזכות אבי אביהם...". ומайдך כתוב "זכות עצמן"?
- א. הא ליווצאי מצרים, הא לבאי הארץ.
- ב. אידי ואידי לבאי הארץ, הא דהיו בני עשרים, הא דלא היו בני עשרים.
- "**ושהיה בכור נוטל שני חלקים**" – ואמאי רואי הוא, ואין בכור נוטל ברاءו בבמו חזק?
- רבה – ארץ ישראל מוחזקת היא.
- ר' **שמעון השקמוני** – יודע היה משה רבני שבנות צלפחד יורשותهن, אבל לא היה יודע אם נוטלות חלק בכורה אם לאו וראואה היהתה פרשת נחלת ליכתב ע"י משה אלא שזכו בנות צלפחד ונכתבה על ידן. יודע היה משה שהמקושש בmittah שנאמר "מיחלליה מות יומת", אבל לא היה יודע באיזו מיתה הוא ימות וראואה היהתה פרשת מקושש שתכתב ע"י משה אלא שנתחייב מקושש ונכתבה על ידו – למדך שמוגלים זכות ע"י זכאי וחובה ע"י חייב.
- "**ויתעמדנה לפניהם משה ולפניהם אלעזר הכהן ולפניהם הנשאים וכל הערדה**:
- ❖ ר' **יאשיה** – סרט המקרא ודרשו דאין חולקין כבוד לתלמיד במקום הרב.
- ❖ **אבא חנן** – בבי"מ"ד היו יושבין ולהלכו ועמדו להן לפני כולם, וסביר דחולקין כבוד לתלמיד במקום הרב.
- הלבטה חולקין והלבטה אין חולקין ולא קשייא, חולקין – היבא דפליג ליה רביה יקרה. אין חולקין – היבא דלא פליג ליה רביה יקרה.

- בנות צלפחד – חכמניות, דרשניות וצדקניות:
חכמניות – שלפי שעה דברו, שבאותו זמן שנגשו למשה היה משה יושב ודורש בפרשת יבמין ואמרו לו בנות צלפחד "אם בן אנו חשוב לנו נחלה בן ואם לאו תביבם אמנו", מיד "זינירב מישא את מישפטן לפני ד".
- דרשניות – שהיו אומרות: אילו היה לו בן, לא דיברנו (ולפי אבי) – אילו היה לו בת הבן לא דיברנו).
- צדקניות – שלא נישאו אלא להגון להן. (мотрוך שצדקיות היו נעשה לחן נס כיובבד [שילדה בגיל מהה ושלושים את משה], וילדו בגיל מאוחר [דלאפהות בנות ארבעים הולידו]).

דף קמ

- מחלוקת לגבי בנות צלפחד:
❖ ת'ק – כשבדבר הפסוק על חתונה, מנאן הכתוב את בנות צלפחד דרך גدولתן, וכשבדבר על דיני היירושה, מנאן לפי חכמתן (משמעות לר' אמי – דבישיבה הילך אחר החכמה והוא דמופלג) ובמסיבה – הילך אחר זקנה (והוא דמופלג בזקנה).
❖ ר' ישמעאל – בנות צלפחד שקולות היו.
❖ שמואל – בנות צלפחד והתרו להינשא לכל השבטים שנאמר "לטוב בעיניהם תהיה נשים" אלא מה אני מקים "ארך למשפחתי מיטה אביהם תהיה נשים", עזה טובה קמ"ל שלא ינשו אלא להגון להן.
❖ באבות הוא אומר "ובכל בת יורשת נחלה", באבות בן בבנים לא, מי משמע?
❖ רבא – "זה הדבר", דבר זה לא יהיה נהוג אלא בדור זה. בשחוותי חוץ שנאמר "זה הדבר" לא אמרין לא יהא נהוג אלא בדור זה, כיון דכתיב "לזרתם" והויאל וילפין ג"ש "זה" מיחפרת נדרים, או זם בנדרים לומדים דרכ אגב (דאין ג"ש לחצאי) שנוהג לדורות, ומהי הג"ש? נאמר כאן "זה הדבר" ונאמר להלן "זה הדבר", מה להלן (בשחוותי חוץ) אהרן ובניו וכל ישראל אף הכא (במחפת נדרים) גם כן.
❖ הכלתא – הפרת נדרים בשלושה הדיווטות (או אפשר במקומות זה היחיד מומחה), ומה הכא (במחפת נדרים) ראשית המתוות אף להלן (בשחוותי חוץ) ראשית המתוות. והכלתא – יש שאלת בהקדש, ולפי בית טמאי לא ילפין ג"ש זו, דאין ג"ש למחצה ולשיטות אין שאלת בהקדש (שכן סוברים שהקדש טעות הוא הקדש וחולקים על בית הלל). ודורשים "זה הדבר" דשחוותי חוץ, על השוחיטה חייב בחוץ ואין חייב על המילקה בחוץ. ודורשים "זה הדבר" דראשי המתוות, לחכם מתייר ואין בעל מתר בעל מפר ואין חכם מפר.

דף קכא

- ומניין לפי בית טמאי דהפרת נדרים בשלושה הדיווטות?
דאמרין "מוועדי ד" ערכיכים שלושה מומוחין (כמו שכותב זינירב משה את מעדי ד' אל בני ישראאל") ואין הפרת נדרים צריכין שלושה מומוחין.
- רשב"ג – לא היו ימים טובים לישראל בטיז באב ובכיווכב"פ, שבחן בנות ישראל יוצאות בכלי לבן שאולין שלא לביש את מי שאין לו. בשלמא יוהכ"פ يوم סליחה ומיחילה ויום שנתנו בו לוחות אחראנות. אלא ט"ו באב מי היא?
❖ שמואל – יום שהותרו שבטים לבוא זה בזו.

- ❖ ר' יהונ – יום שהותר שבט בניימין לבא בקהל.
- ❖ רב נחמן – יום שכלו בו מתי מדבר.
- ❖ עולא – יום שביטל בו הווען בן אלה פרדייסאות שהושיב ירבעם על הדריכים.

- ❖ רב מתנה – יום שננתנו הרוגי ביתר לקבורה.
- ❖ רבה ורב יוסף – יום שפוסקין בו מלכורות עצים למערכה (תניא ר' אליעזר הגadol – כיון שהגיע ט'ו באב, תשש של חמה ולא היו כורותים עצים למערכה).
- ת"ר: שבעה קפלו את כל העולם כולם: מותשלח ראה אדם, שם ראה מותשלחת, יעקב ראה שם, עמרם ראה יעקב, אחיה השילוני ראה את עמרם, אליו הנביא ראה את אחיה השילוני ועדין קיים.
- על שבט לוי לא נgorה גורה למות במדבר, דכתיב "בmidbar hozeh yefلو פגרכם וכל פקדריכם לכל מטפרקם מבן עשרים שנה ומעלה", מי שפוקדיו מבן עשרים יצא שבטו של לוי שפוקדיו מבן שלושים. וכן משאר השבטים לא מתו מי שייצאו ממצרים יותר מבני ששים (לבד מלאה שהיו פחותים מבני עשרים) דכתיב "מבן עשרים שנה ומעלה", ומגר "מעלה" מערביין, מה בערךין יתר מבן ששים כפחות מבן עשרים אף כאן יתר מבן ששים כפחות מבן עשרים.

דף קכבר

- בעיה: א"י נתחלקה לשבטים, או לקרקע דגברי? ופשטו דלשבות נתחלקה.
- תניא: עתידה א"י שתחליק לשולשה עשר שבטים (הנותף זה לשיא), שבתחלילה לא נתחלקה אלא לשנים עשר שבטים ולא נתחלקה אלא בכיסף (עלות דמי, לענין קרובה ורוחקה מירושלים), שנאמר "בין רב למעט".
- ר' יהודה – סאה ביהודה שוה חמש סאין בגיל, ולא נתחלקה אלא בגורל שנאמר "אך" בגורל ("אך" בא למעט את יהושע וככל שלא נטהו בגורל אלא רק באורים ותומים. יהושע קיבל את התנא חרס וככל את הכהנים והשדות שביב חברון) ולא נתחלקה אלא באורים ותומים שנאמר "על פי הגורל" הא כיצד – אלעזר מלובש אורמים ותומים ויוהושע וכל ישראל עומדים לפניו וקלפי של שבטים וקלפי של תחומיין מונחים לפניו, והוא מכונין ברוח הקודש ואומר "זבולון עלה תחום עכו עולה עמו", טרפ' בקלפי של שבטים ועלה בידו זבולון טרפ' בקלפי של תחומיין ועלה בידו תחום עכו וכן כל שבט ושבט. ולא חלוקה של העולם זהה חלוקה של עולם הבא, שחלוקתה של עולם הזה – אדם יש לו שדה לבן אין לו שדה פרדס אך לחולקה של העולם הבא – כל אחד ואחד יש לו בהר ובשפלה ובעמק שנאמר: "שער רואבן אחד..." ובקב"ה בעצמו מחלוקת להן, שנאמר: "ויאלה מחלוקתם נאם ד'".

- משנה "אחד הבן ואחד הבת... מנכסי האם".
- מאי "אחד הבן ואחד הבת"? למסקנה, מור בר רב אש"י – ה"ק: אחד הבן ואחד הבת שווים בנכסי האם ובנכסי האב, אלא שהבן נוטל פי שניים בנכסי האב ואינו נוטל פי שניים בנכסי האם.

דף קכג

- בעיה: "לחת לו פַי שְׁנִים" – פי שנים באחד או אינו אלא פי שנים בכל הנכסים? ופשטו נסכמה פי שנים באחד.
- מה ראה יעקב אבינו שנתן את הבכורה לישע?
- ר' שמואל בר נחמני – משל למה הדבר דומה לע"ב (יוסף במצרים) שגדל יתום (יעקב במצרים) בתוך ביתו, לימים העשיר אותו יותם ואמיר أنهו לבעה"ב מנכסי.
- ר' חלבו שמע מר' יונתן – ראויה היהת בכורה לצאת מרחול, דעתיב "אליה תולדות יעקב יוסף" אלא שקדמתה לאה ברחמים, ומתרע צניעות שהיתה ברחל החזירה ד' לה.
- לאה קדמתה ברחמים, דעתיב "עינני לאה רבות", שכות ממש (ר'א חולק ומסביר שמתנותיה ארכות). ושבח הוא לה שהיתה שומעת על פרשת דרכיהם בן"א שהיו אמורים שני בניהם יש לרבקה ושתי בנות לבן והגדולה לגודול והקטנה לקטן, ושאלת לאה מה מעשו של גדול ואמרו לה איש רע ושאלת על קטן ואמרו לה איש תם ויושב אזהלים, והיתה בוכחה עד שנשרו ריסי עיניה. מה היה הצעירות ברחל – דעתיב "ויאגד יעקב לרחל כי אחיך אביך הוא", שיעקב אמר לרחל אחרי שאמרה לו שאביה רמאי והוא יתן לך את לאה ולאוותי אז אמר לה יעקב שהוא אחיו בرمאות ("עם נבר תתקבר...") ומסר סימנים לרחל ולפניה הנושאין ממש, לא רצתה רחל שלאה התכbias ומסרה ללאה את הסימנים ואיז התחנן יעקב עם לאה ולא עם רחל.
- אין זרעו של עשו נמסר אלא ביד זרעו של יוסף.
- ת"ר הבכור נוטל פי שנים: בזרוע לחיים וקיבה – מדובר במכרי כהונה ודאשחית בחיה דabhängig, וקסבר מתנות שלא הורמו למי שהורמו דמיין.
- מוקדשין – קדשים קלים וככיסח"ג דאמור ממון בעליים הוא.
- בשבח ששבחו נכסים לאחר מיתת אביהם בכור נוטל פי שנים, כיצד הניח להן אביהם פראה מוחכרת ומושכרת ביד אחרים או שהיתה רועה באפר וילדה (וקמ"ל מוחכרת ומושכרת דומיא דרועה באפר – מה רועה באפר שבכא דמלילא קא ATI ולא מחסרי בה מזונא אף במוחכרת ומושכרת שבכא דמלילא קא ATI דלא חסרי בה מזונא) אבל בנו בתים ונטעו כרמים – אין בכור נוטל פי שנים.

דף קכד

- מחלוקת בשבח ששבחו נכסים ממילא לאחר מיתת אביהם, אם נוטל בכור פי שנים בזו או לאו:
- ❖ רבנן – אין בכור נוטל פי שנים בשבח ששבחו נכסים ממילא לאחר מיתת אביהם.
- ❖ רבבי – בכור נוטל פי שנים.
- ❖ ולכ"ע – בשבח שהשבחו הייתומים, אין נוטל הבכור פי שנים.
- ירשו שטר חוב – בכור נוטל פי שתים. יצא עליהן שטר חוב – בכור נוטן פי שנים ואם אמר "אני נוֹתֵן וְאַנְתָּן נוֹטֵל" – רשאי.
- טעמי רבנן ורבבי:
- ❖ רבנן – "לחת לו", מתנה קריא רחמנא, מה מותנה עד דמטיא לדייה אף חלק בכורה עד דמטיא לדייה ("פי שנים" – נלמה, למתבהליה אחד מצרא).
- ❖ רבבי – "פי שנים", מקיש חלק בכורה לחלק פשוט ע"ג שלא מטה לדייה

כבא בתרא

פרק י' ש נוחלי

בצורה קלה

אף חלק בכוורת אע"ג דלא מטה לידיה ("לחתת לו" – נלמד, שאם אמר אני גוטל ואני גותן – רשאי).

וזאמר רב פפָא – בדיקלא ואלים וארעה ואסיק שרטון – כ"ע לא פלייגי דשקליל פי שניים.
כפי פלייגי – בחפירה והוה שובלוי, שלופפי והוא תמרי:
דרבן – אישתני, ולכון לא גוטל.
ורבי – שבחא דמAMILא, ולכון גוטל.

מחלוקת:

❖ ר' חייא – עשה בדברי רבי – עשה. בדברי חממייס – עשה (דמסתפק האם הלכה כרבי גם מחביריו או רק מהבר).
❖ רב – אסור לעשות בדברי רבי (דסביר הלכה כרבי רק מהבר).
❖ רב נחמן – מותר לעשות בדברי רבי (דסביר הלכה כרבי גם מחביריו).
❖ רבא – אסור לעשות בדברי רבי, ואם עשה – עשה (דסביר מטיין איתמר).

•

❖ שמואל – אין בכור גוטל פי שניים במלואה לדעת רבנן, והוא"א מלואה כיון דנקיטת שטרא
במאן דגביה דמייא קמ"ל.

❖ שלחו מתחם – בכור גוטל פי שניים במלואה (אבל לא בריבית), ולעלום לדעת רבנן ומלואה
במאן דגביה דמי.

•

מחלוקת לגבי גבו קרקע או מעות:

❖ רבה – גבו קרקע – יש לו פי שניים. גבו מעות – אין לו פי שניים.
❖ רב נחמן – גבו קרקע – אין לו פי שניים. גבו מעות – יש לו פי שניים.

•

דף קכח

ניסיונות להקששות על הרבה ורב נחמן ("מ"ט מעות דלא דלאו הני מעות", "מסת婢 טעמא דבני
מערבא", "מ"ש קרקע דלא דלאו הא קרקע", "יתומים שגבו קרקע בחובות אביהם", אך נדחים).
זה הוא דאמור "נכסי לסתטא ובתראה לירתאי" והואילו ליה בתרא דהווה נסiba ושכיבא
ברתא בחיי בעלה ואחריו זה מטה הסבתא, ובא הבעל לתבעו:

•

❖ רב הונא – יכול להתבע (דסביר – כל האומר "אחריך" באומר מעבשו דמי).

•

❖ שלחו מתחם – איינו יכול להתבע, אין הבעל גוטל בראיי כבמווחזק (והלבטה כוותיה).
רב פפָא, הלבטה – אין הבעל גוטל בראיי כבמווחזק. ואין הבבור גוטל פי שניים במלואה
בין שגבו קרקע בין שגבו מעות. ומלואה שעמו פלייגי האחים.

•

דף קכו

❖ רב אשי – בכור שמייחה – מיהה, גוטל בשבח פי שניים.
ומסת婢 טעמיה דרב אשי – בענבים ובערום, זיתים ומסקום; אבל דרכום – לא,
דמעיקרה עינבי והשתא חמורא. ורב יוסף אמר – שאם דרכום, גותן לו דמי הייזק ענביו.

•

❖ רב אשי – בכור שנטול חלק בפשו, ויתר, מאי ויתר:

•

❖ רב פפָא – ויתר באוותה שדה (דקסביר – אין לו לבכור קודם חלוקה).

- ❖ רב פפי – ויתר בבל הנבטים (דקסבר – יש לו לבכור קודם חלוקה, ומדאחיל בהא – אוחיל בכלוח),
והלבטה – יש לבכור קודם חלוקה.
- ❖ משנה "האומר איש פלוני... דבריו קיימים".
מהתניתן נמי בר' יהודה, דסביר בדבר של ממון – תנאו קיים.
- ❖ רב יוסט: אמר "איש פלוני בני בכורי הוא" – נוטל פי שניים.
אמר "איש פלוני בכור הוא" – איןנו נוטל פי שניים, דלמא בוכרא דאימא קאמר.
- ❖ גמירי, בוכרא דאבא – מסי רוקיה. בוכרא דאימא – לא מסי רוקיה.
דיןימ לגב טומטום:
- ❖ ר'AMI – טומטום שנקרע ונמצא זכר, איןנו נוטל פי שניים.
- ❖ רב נחמן בר יצחק מוסיף – אף איןנו נידון בגין סורר ומורה.

דף קבז

- ❖ אמרימר מוסיף – אף איןנו ממעט חלק בכורה.
- ❖ רב שיזבי מוסיף – אף איןנו נימול ביום שנייני אם יוצא בשבת – אך נשאר בקשיא.
- ❖ רב שרביה מוסיף – אף אין אמו טמאה לידי – אך נשאר בתוובתה.
וחטעם לתוובתה – דבכל הפסוקים של עניינים אלו כתובים עם לשון הויה, בגין
"כִּי יְהִי לְאִישׁ בֶּן סֹעֵר וּמוֹרָה" או לשון ילודה בגין "וַיַּלְדֵה לֹא בְּנִים", ודרשין עד
שיהא בן משעת לידי/הויה.
- ❖ תניא כוותיה דריAMI. שתי נשים שלידו שני זברים: אם הוכרו ולבסוף נתערבו – כותבין
הראשה זה לה. לא הוכרו – אין כותבין הרשאה זה לה.
תניא, "יביר" – יכירנו לאחרים, מכאן אמר ר' יהודה – נאמן אדם לומר "זה בני בכור",
ובשם שנאמין אדם לומר "זה בני בכור" קר נאמן אדם לומר "זה בן גירושה וזה בן
חולצה". חכמים – איןנו נאמן לא בהזה ולא בהזה (והפסק נוצר ל"צרך היכירא").
למאי הלבטה – למיתבא לו פי שניים, ולא צריכא אלא בנבטים שנפלו לו לאחר מכאן
(ולר' – בנבטים שנפלו לו בשחווא גוטס).
- ❖ ר' יוחנן:
אמר – "בני הוו" וחזר ואמר "עבדי הוו" – איןנו נאמן.
אמר – "עבדי הוו" וחזר ואמר "בני הוו" – נאמן, דמשמש לי בעבדא קאמר.
ובבית מכס:
- ❖ אמר – "בני הוו" וחזר ואמר "עבדי הוו" – נאמן.
- ❖ אמר – "עבדי הוו" וחזר ואמר "בני הוו" – לא נאמן.

דף קכח

- שליח ר' אבא לר' יוסף בר חמא – האומר לחבירו "עבדי גנבת" והוא אומר "לא גנבתי",
אמר לו "מה טיבו אצלך" וענה לו "אתה מכברתו ל'" (או) "אתה נתחו לי במתנה", ואמר
לו "רצונך השבע וטול", ונשבע – איןנו יכול לחזור בו (ואשמעין "דבאתן לר'" מחלוקת והלבטה

בדברי חכמים).

שליח ר' אבא לרוב יוסף בר חמא – הלבכה: אין גובין מן העבדים, וכן אמר רב נחמן (כך למסקנה הגירסא).

שליח ר' אבא לרוב יוסף בר חמא – הלבכה: שלישי בשני בשר, ורבא מוסף אף בראשון, ומור בר אשיש אבש אבא דאבא (ולית הלכתא כmor בר רב אשיש).

שליח ר' אבא לרוב יוסף בר חמא – היה יודע לו בעדות קרקע עד שלא נסתמא ונסתמא, פסול (ולפי טמוואל – בשר, אך פסול בಗלימה, רב ששת – בשר בגילה, אך פסול בנasca. רב פפא – בשר אפילו בנasca, אך שלושתם נשארו בתיזבטה).

שליח ר' אבא לרוב יוסף בר חמא – אביי – האומר על תינוק בין הבנים "יריש כל נכסיו" – נאמן בר' יוחנן בן ברוקה (ור' יוחנן – אינו נאמן, ברבן).

רבא – האומר על תינוק בין הבנים "בכור הוא" – נאמן בר' יהודה (ור' יוחנן – אינו נאמן, ברבן).

שליח ר' אבא לרוב יוסף בר חמא – האומר "תטול אשתי באחד מן הבנים" – נוטלת כאחד מן הבנים (רבא – ובנכיסים של עבשי, ובנכיסים הבאים לאחר מכאן).

שליח ר' אבא לרוב יוסף בר חמא – המוציא שטר חוב על חברו, מלוה אומר "לא נפרעת כי לולם" ולולה אומר "פרעתך מהচזה", והעדים מעידים שפער בולו – הרי זה נשבע וגובה מהיצה מנכסין בני חורין (אבל ממשעדי לא, דameri הקווות "אנן אעדים סמיכין") ואיפילו לר' עקיבא דאמר משיב אבידה הו, ה"מ היכא דלייכא עדים אבל היכא דאייכא עדים – אריתותי אירחתת ונשבע.

מיר זוטרא, הלבcta בכל הני שמעתה כדשלח ליה ר' אבא לרוב יוסף בר חמא.

דף קבט

ה"ד מיתה בתילה/באמצע/בסוף (עם לשון יורשה) שדבריו קיימים:

❖ רב דימי בשם ר' יוחנן – "תיננת שדה פלונית לפלוני וירשה" – זהה מיתה בתילה, "ירשה ותיננת לי" – זו היא מיתה בסוף. "ירשה ותיננת לו וירשה" – זו היא מיתה באמצע.

ודוקא באדם אחד ושדה אחת, אבל בשתי שדות ובאדם אחד או הפוך לא מועיל אמרית היירושה.

❖ ר' אלעזר – איפילו אדם אחד ושתי שדות וכך הפוך מועיל, אבל שני בני נ"א ושתי שדות – לא.

❖ רבנן בשם ר' יוחנן – איפילו שני בני נ"א ובשתי שדות (וכל השאר נשארו בתיזבטה).

❖ ר"ל – לא קנה עד שיאמר "פלוני ופלוני ירשו שדה פלונית ופלונית שנתחים להם במתנה וירשותם".

הלכתא: תוך כדי דיבור כדיbor דמי, לבר מקידושין ועובדת זרה.

דף קל

❖ משתנה "האומר איש פלוני... דבריו קיימים".

- הסבר א' – משנתינו סוברת שריב"ב חולק על חכמים, וסובר אחר במקום בת – דבריו קיימים וחכמים חולקים.
- הסבר ב' – כל משנתינו ריב"ב, וגם ריב"ב סובר שאחר במקום בת – אין דבריו קיימים ואילו בן בין הבנים – דבריו קיימים.
- רבא – הלכה בר' יוחנן בן ברוקה. והטעם – "זהה ביום הנחילו את בנו" – התורה נתנה רשות לאב להנחיל לכל מי שירצה.
- תניא: נאמר "זהה ביום הנחילו את בנו" שיכול ולא דין הוא ומה פשוט שיפה כוחו שנוטל בראי כבמוץק, התורה נתנה רשות לאב להנחיל לכל מי שירצה, בכור שההורע כחו שאינו נוטל בראי כבמוץק לא כל שכן ת"ל "לא יכול לבפר", ולא דין הוא ומה בכור שההורע כחו שאינו נוטל בראי כבמוץק אמרה תורה "לא יכול לבפר", פשוט שיפה כוחו שנוטל בראי כבמוץק לא כל שכן ת"ל "זהה ביום הנחילו את בנו", נתנה התורה רשות לאב להנחיל לכל מי שירצה.
- מחלוקת:
  - ❖ ר' זרייקא בשם רבי – הלכה בר' יוחנן בן ברוקה (ד浩כה עדיפא).
  - ❖ ר' אבא בשם רבי – הורה בר' יוחנן בן ברוקה (מעשה רב עדיפא).
- ת"ר: אין למדין הלכה לא מפני למוד ולא מפני מעשה עד שיאמרו לו הילכה למעשה. שאל ויאמרו לו הילכה למעשה – ילך ויעשה מעשה, ובלבך שלא ידמה (בטריפה).

דף קלא

- بعי רבא, בבריא האיך? בשכ"מ דבר אורתי הוא, אבל בבריא לא – או דלמא אפילהו בבריא נמי? ופשטו שגם בבריא אמר ר' יוחנן בן ברוקא.
- הכותב כל נכסיו לאשתו – לא עשה אלא אפוטרופוס. בני גדול ובנו קטן שכותב את כל נכסיו להם – לא עשה אותם אלא אפוטרופוסים. אשתו אروسה/גרושה, בת אצל הבנים,asha אצל האחין,asha אצל בני הבעל:
- ❖ רביינא משמיה דרבא – ביכולתו לא קנו לבר מאשתו אروسה/גרושה.
- ❖ רב עיריא משמיה דרבא – ביכולתו קנו, לבר מאשה אצל האחין ואשה אצל בני הבעל.

דף קלב

- بعי רבא, בבריא שכותב כל נכסיו לאשתו הייך? בשכ"מ הוא דעתה ליה דליישתמעון מיליה אבל בבריא הא קאי איהו או דלמא בבריא נמי ניחא ליה דליישתמעון מלה מהשתא? וניסינו לפשט מ"הכותב פירות נכסיו לאשתו..." אך למסקנה לא נפשט. כתוב כל נכסיו לאשתו ויצא עלייו שטר חוב":
- ❖ ר"א – תקרע מותנה ותעמוד על כתובתה.
- ❖ חכמים – תקרע כתובתה ותעמוד על מתנהה, ונמצאת קרחות מכאן וממכאן. ופסק רב נחמן הלכה בחכמים (ואה"ג דאית בתר אומדנא, הכא דעתה ליה דתיפוק עליה קלא דכתיבינהו ניהלה להנחו נכסיים).

הכותב נכסיו לבניו וכותב לאשתו קרקע כל שהוא – אבדה כתובתה. ומה הטעם?

- ❖ רב – מדובר במזוכה על ידה.
- ❖ שמואל – מדובר במחלוקת לפניה והוא שותקת.
- ❖ ר' יוסי בר' חנינא – מדובר באומר לה "טל' קרקע זו בכתבובייך".
ונשארכנו למסקנה בתיבותה על שלושת אמראים הללו.
רב נחמן – כיון שעשאה שותף בין הבנים – אבדה כתובתה.
- ❖ בעי רבא – בבריא היאן? מי אמרין בשכ"מ הוא דעתה דלית ליה וקמלה אבל בבריא סברה הדר קני (ולא מחלה), או דלמא השטה מיהת ליה – תיקו.
- ❖ שמואל – אפלו לא הקנה לה אלא דקל אחד לפירותיו – אבדה כתובתה (ובמטלטל ודאי לא אבדה כתובתה).

דף קלג

זהו דאמר לו "תלתא לברת ותلتא לברת לאיתה" ושביבא חדא מבניתה:

- ❖ רב פפי – לא שקלא אלא תלתא.
- ❖ רב כהנא – אילו הדר קני מי לא שקלא, וכיון דאיilo הדר קני שקלא השטה נמי שקלא.
- ❖ החוא דפליגנוו לנכסייה לאתתיה ולבניהם ושיר חד דיקלא:
- ❖ רביינא – לית לה אלא חד דיקלא.
- ❖ רב יימר – מיגו דנחתא לדיקלא, נחתא נמי לכולחו נכסי.
- ❖ החוא דהוה קא שכיב, ואמרו ליה "נכסייה למאן דלמא לפלוני" ואמר לו "אלא למאן?":
ואמר על זה רב הונא, אם ראיו לירושו – נוטלן משום ירושה.
ואם לאו – נוטלן משום מהנה.
- ❖ מי נפק"מ אם משום מהנה או משום ירושה? כדשלח רב אחא בר רב עוייא, לדברי ר"י בן ברוקח "נכסי לך ואחריך לפלוני" – אם היה ראשון ראיו לירושו, אין לשני במקום ראשון בולם, כיון שירושה אין לה הפסק (וא"כ מדובר הכא שאמר "ואלא למאן ואחריו לפלוני").
משמעותה "הכותב את נכסיו... זכור לטוב".
- ❖ מי פלייגי רבנן עליה דרישב"ג (בבניהם שאים הונאים) או לאו? ופשטין למסקנה דפליגי.
מעשה באדם אחד שלא היו בניו נוהгин בשורה, עמד וכותב נכסיו ליוונתן בן עוזיאל. מה עשה יונתן בן עוזיאל, מכיר שליש והקדיש שליש והחזיר לבניו שליש, בא עליו שמאי במקלו ובתרמילו, וא"ל יונתן בן עוזיאל לשמאי: "אם אתה יכול להוציא מה שמכרת**ה** מה שהחזית**ה**?", ואמר שמאי: "הטיח עלי בן עוזיאל, הטיח עלי בן עוזיאל" (שמאי טעה בಗל מעשה דבית חורון).

דף קלד

- שימושים תלמידים היו להלל הוקן. שלושים מהן ראוים שתשרה שכינה עליהם במשה רבינו, שלושים מהן ראיין שתעמדו להם חמה ביהושע בן נון, עשרים בינוינו – גדול שבכלן יונתן בן עוזיאל, קטן שבכולם ריב"ז. ועל ריב"ז שלא הנית מקרא ומשנה גمرا הלבות ואגדות דקדוקי תורה ודקדוקי סופרים וקלין וחמורין וגזרות שנות ותקופות וגמריאות ומישות כובסים ומשלות שעולים שיחת שדים ושיחת דקלים ושיחת מלאכי השרת ודבר גדול ודבר קטן – דבר גודל – מעשה מרכבה, ודבר קטן – הוית דאבי ורבא). וכי מאחר קטן שבכולם כן, גדול שבכולם על אחת כמה וכמה. אמרו עליו על יונתן בן עוזיאל, בשעה שি�ושב ועובד בתורה, כל עוף שפורח עליו נשך.
- משנה "האומר זה בני... אחיו עמו".
- "זה בני נאמן", למאי הלכתא? לירשו ולפטור את אשתו מן היובם. וצריכותא לפטור את אשתו מן היובם, למרות שאוחזק לו באח.
- שמואל – מפני מה אמרו "זה בני נאמן", הוויא ובירדו לגרשא.
- בעל שאמר "גרשתי את אשתי" – איינו נאמן למפרע, אך נאמן מבאן ולהבא – הוויא ובירדו לגרשא (הסתפקנו למפרע מהו להימוניה להבא, מי פליגין דיבורא או לאו – ומיצינו מחלוקת רב מאייר ורב זיביד, חד אמר: פליגין, חד אמר: לא פליגין).

דף קללה

- שני מעשים ("חויא לבנה רבה", "וזامر בשעת מיתה דלית לי אח") כאשר במעשה הראשון הייתה מוחזקת ליבום ולבסוף פסקנו שנחשוש להזה. ובשני שלא היה מוחזק ליבום ולבסוף פסקנו גם שנחשוש להזה.
- "זה אחוי איינו נאמן", ואיך מאין קאמרין אמרי "אין אנו יודיעין". "מת יחוירו נכסים למקומן" – בעי רבא, שבח ששבחו נכסים מאיליהם מהו? בשבח המגע לכתפים לא תבעיא. דבי נפללו לו נכסים ממוקם אחר דמי, כי תבעי, בשבח שאינו מגיע לכתפים, בגין דיקלא ואלים, מאין תיקו.
- משנה "מי שמות... דבריו קיימין".
- איזהו "דייטיקי" – כל שבתוב בה "דא תהא למיקם ולהיות". איזה היא מתחנה ברייא שהיא כמתנת שכיב מרע דלא קני אלא לאחר מיתה? כל שבתוב בה "מהיים ולאחר מיתה".
- שכיב מרע שאמר "בתבו ותנומנה לפלוני" ומזה:
- ❖ סתמא דגמרא – אין כותבין ונוטנין, שמא לא גמר להקנותו אלא בשטר ואין שטר לאחר מיתה.
- ❖ ר' יוחנן – שתבדק, דהינו אם יפה כוותו (כלומר, דאמר "אף כתבו וחתמו והבו ליה"), הדין הוא שכותבין ונוטנין. ואם לאו – אין כותבין ונוטנין. והלכתא בר' יוחנן.

דף קלע

- משנה "הគותב נכסיו... שיממות האב".

- "מהיום ולאחר מיתה" בGET אין דומה לזה שבמתנה, שכן בGET היא ספק מגורשת דספק תנאי הווה ספק חזורה, אבל במתנה – היכי קאמר ליה: גופה קני מהוים, פירא לאחר מיתה.
- "ר' יוסי אומר אינו צריך" שכן זמנו של שטר מוכחים עליו. ורבה בר אבוחה פסק בר' יוסי.

בקנאה מהו? צריך לומר "מהיום" או לאו (לפי ר' יהודה)?

- ❖ רב נחמן – אינו צריך.
- ❖ רב פפי – כתוב קודם "אקנייה" ואז "וקנינא מיניה" – לא צריך.
- ❖ כתוב קודם "קנינא מיניה" ואז "ואקנייה" – צריך.
- ❖ רב הונא בריה דבר יהושע – בין אמר קודם "אקנייה" ואז "וקנינא מיניה", ובין חפור – לא צריך. וב"דוברן פתגמי דהוה באגפנא" – פליגי ר' יהודה ור' יוסי.
- אהתמר, מכיר הבן בחיה האב ומות הבן בחיה האב:
- ❖ ר' יוחנן – לא קנה לocket, דקנין פירות בקנין הגוף דמי.
- ❖ ר"ל – קנה לocket, דקנין פירות לאו בקנין הגוף דמי.
- נסיוון קירושיא על ר"ל מ"נכסי לך ואחריך יירש פלוני...", ודיחינו זאת ואמרנו "אחריך" שאני (دمשמע גוף ופירות נתן).

דף קלץ

- סתירה: תניא: "נכסי לך ואחריך לפולני" יורד ראשון ומוכר ואבל, השני מוציא מיד הלקוחות, דברי רב. רשב"ג – אין לשני אלא מה שישיר ראשון. ורמינהו "נכסי לך ואחריך לפולני" – יורד ראשון ומוכר ואבל, דברי רב. רשב"ג – אין לראשונה אלא אכילת פירות בלבד. ואם כן קשיא דרב עיל רבי וכן דרשב"ג על רשב"ג?
- הבריתא הראשונה מדברת ברבי – על דמוכר הגוף, והשניה מדברת על מכירת פירות וכדעת רשב"ג. הבריתא הראשונה מדברת על בדיעבד, והשניה מדברת על לבתילהה.

- אבוי – איזהו רשות ערומי? המשיא עזה למוכר בנכסים ברשב"ג. ר' יוחנן – הלכה ברשב"ג, ומודה שם נתן במתנה שכיב מרע, לא עשה כלום. והטעם – מתנת שכיב מרע לא קנה עד לאחר מיתה, וכבר קדמו מותנת "אחריך" שזה עם גמר המיתה. וכן איפלו היו עבדים והוויאן לחירות (לפי רשב"ג) וכן איפלו שעשן תכרכין למות (לפי רשב"ג). "אתרוג זה נתון לך במתנה ואחריך לפולני" – ודאי יוצאת ידי חובה, دائ לא – למאי יבהיר ניהליה? אבל מכירה או אכלה – אנחנו למחלוקת רבוי ורשב"ג.
- רב בר רב הונא – האחין שקנו אתרוג בתפוסת הבית, נטלו אחד מהן ויצא בו –

- אם יכול לאוכלו – יצא. ואם לאו – לא יצא.
- רבא – "אתרוג זה נתון לך במתנה ע"מ שתחוירתו לי", נטלו ויצא בו, החזירו – יצא. לא החזירו – לא יצא. וكم"ל, דמתנה על מנת להחזיר – שמה מתנה.
- רב הונא בריה דבר יהושע – איפלו לרשב"ג לא קאמר אלא לאחר, אבל לעצמו לא (דקה נטה לו רק פירות).

- רַב נָתַן – "שׂוֹר זוּ נָתַן לְךָ בִּמְתָנָה עַל מִנְתָּה שְׁתַחֲזֵירָהוּ לִי הַקְדִּישׁוּ וְהַחֲזִירׁוּ":
אם אמר "על מנת שתחזרהו" – הא אהדריה.
ואם אמר "על מנת שתחזרהו לי" – מידידי דחווי ליה קאמר ליה, ומוקדש לא חוויליה.

דף קלחה

- הכותב נכסיו לאחר, ואמר הלה "אי אפשר בהן" –
אם צוח מעיקרא – לא קנה.
שתק ולבסוף צוח – קנה.
- רב נחמן בר יצחק – זיכה לו ע"י אחר, ושתק ולבסוף צוח – באננו למחוקת רשב"ג
ורבען:
دلרש"ג – הוכיח סופו על תחילתו. והאי דלא צוח עד השטא, דסביר כי לא מטו לידי,
מאי אצוחו?
- ות"ק – מדשטייך קניינהו, והאי דקא צוח – מהדר הוא דקא הדר ביה.
ת"ר, שב"מ שאמר: "תנו מאתים זוז לפולוני ושלוש מאות לפולוני וארבע מאות לפולוני"
– אין אומרין כל הקודם בשטר זוכה, לפיכך – יצא שטר חוב, גובה מבולן. אך אם אמר:
"מאתים זוז לפולוני ואחריו לפולוני..." – אמרניין, דכל הקודם בשטר זוכה. לפיכך – יצא
שטר חוב, גובה מן الآخرון; אין לו, גובה משלפנוי, וכן הלאה.
- ת"ר, שב"מ שאמר "תנו מאתים זוז לפולוני בני בכור בראיו לו" – נוטל, ונוטל את
בכורתו. ואם אמר "ביבורתו" – ידו על העלונה, ריצה נוטל ריצה נוטל בכורתו. וזה
שכ"מ לענין בתובה ולענין בעל חוב (סבר בר"ע דדיק לשנא יתרא דבא לטפיי מילתא).
- ת"ר, שב"מ שאמר "מנוה יש לי אצל פולוני" – העדים כתובין, אע"פ שאין מכירין. לפיכך
בשהוא גובה, צריך להביא ראייה – דברי ר"מ; וחפ"א: אין בותבין (חייבין לב"ד טוען)
אא"ב מכירין. לפיכך כשהוא גובה, אין צריך להביא ראייה. והלבטה: אין חושש לב"ד
טועין (ב"ד בתר ב"ד – לא דיקי, ויש לחוש לב"ד טוען; ואילו ב"ד בתר עדים – דיקי, ואין לחוש לב"ד
טוען).
משנה "האב תולש... של יורשין".

דף קלט

- בן – המחבר שיר למקבל המתנה, הויאל ודעתו של אדם קרובה אצל בנו. ואילו
אצל אחר שכחטו האב לאחר "מהיום ולאחר מיתה" – אין לו חלק במחבר, וזה הולך
ליורשין.
- משנה "הנין בנימ... על הבנות".
- רבא – האי גדולathy דלבש ואיבסי מביתא – Mai דעבד עבר. והמשנה דיבירה על
שרכא, דהוא אמיןיא: ניחא لهו שלא נינול – קמ"ל.
- "נשו גדולים ישאו קטנים" – מיי קאמרי? נשאו גדולים בחמי אביהם ואמרו קטנים לאחר מיתה אביהם, ישאו
קטנים לאחר מיתה אביהם. נשאו גדולים בחמי אביהם ואמרו קטנים לאחר מיתה אביהם:
הרוי אנו נושאין בדרך שנשאתם אתם" – אין שומעין להן, אלא מה שנתן להן אביהם –
נתן.

- למסקנה, רב אש – בעל שוויחו רבנן כירוש ושויחו כלוקח, והיכא דטבא ליה עבדו ליה.

סליק פרק ייש נוחליין

פרק מי שמת

- משגה "מי שמות... דברי אדמוני".
- וכמה מרוביין:
- ❖ רב – כדי שייזנו מהן אלו ואלו י"ב חדש.
- ❖ שמואל – זו דברי ר"ג בר רביה, אבל חפ"א: כדי שייזנו מהן אלו ואלו עד שיבגרו.

דף קמ

- הסביר רבא דכשהן מועטין – מוציאין לבנות מזונות עד שיבגרו והשאר לבנים, ואם יגמר – ישאלו על הפתחים.
- בין מרוביין הנכסים ונתמתעו, ובין מועtein הנכסים ונתרבו – ברשות יורשין קימי.
- בע"ח – מהו שימעתט בנכסים, וכן בת אישת – מהו שתמעט בנכסים, וכן אלמנתו מהו שתמעט בנכסים? ולא פשטו.
- אלמנתו ובת, אייה מהן קודמת?
- רב אשי – עשו אלמנה אצל הבית כבת אצל האחין בנכסים מועטים – מה בת אצל האחין הבית ניזונת והאחין ישאלו על הפתחים אף האלמנה אצל הבית אלמנה ניזונת והבת תשאל על הפתחים.
- "אדמוני אומר: בשליל שאני זכר, הפסדי": רבא – בשליל שאני זכר, ורקוי אני לירש בנכסים מרוביים – הפסדי בנכסים מועטים!
- משגה "הניח בניים... את הכל".
- סתירה: כתוב בירושא "דוחין אותו אצל נקבות" – וشكיל בת, ובסיפא כתני "ילדה טומטום אינו נוטל" – דלא נוטל אף לא בתה?
- ❖ אבי – דוחין אותו ואין לו (בנו הוא).
- ❖ רבא – דוחין אותו ויש לו (ספק הוא), וסיפא אתהן לרשב"ג, דסביר שטומטום בריה בפני עצמה הוא.

דף קמא

- "האומר אם ילדה אשתי זכר", למיירה דבת עדיפא?
- א. לענן ירושה – בן עדיף, אך לענן הרוחה – בת עדיפה.
- ב. שמואל – במשנהנו מדובר במברחת, וכדבר חסידא, דאמר: בת תחיללה, סימן יפה לבנים (וחטען: א. מרביה לאחיה. ב. לא שלטה בה עינה בישא).
- ג. משנתינו בדעת ר' יהודה, דתניא: מצוה לוזן את הבנות, וק"ו לבנים דעסקי בתורה – דברי ר"ג; ר' יהודה אומר: מצוה לוזן את הבנים, וק"ו לבנות דלא ליתולן.

- הא דתניא: ילדה זכר ונקבה, הזכר נוטל שישה דיןין, והנקבה נוטלת שני דיןין – במא依 עסקין? מדובר במסרטס, דאמר: "זכר תחילת מאתים נקבה אחריו ולא כלום", "נקבה תחילתמנה זכר אחראיתמנה" וילדה זכר ונקבה, ולא ידען הי מיניהו ברישא.
- הא דתניא: ילדה זכר ונקבה, אין לו אלא מנה – במא依 עסקין?
מדובר במברשני. דאמר: "המברשני במנה נפטר רחמה של אשתי, אם זכר ונקבה – יטול מנה" (ולמעוטי נפל).
- זה הוא דבר לדביתחו "נכסי להאי דמעברת", רב הונא – המזוכה לעובר לא קנה,
ומשנתינו (שמשנו שכן עובר קונה) אני יודע מי שנאה.

דף קמב

- מחלוקת:
  - ❖ רב נחמן: המזוכה לעובר – לא קנה. לבשתלד – קנה.
  - ❖ רב הונא – אף לבשתלד – לא קנה.
  - ❖ רב ששת – אחד זה ואחד זה – קנה.
- תינוק בן יום אחד נוחל ומונחיל', ודורשת הגمرا: בן יום אחד – בן, עובר – לא. ונחלקו בלימוד אמראים:
  - ❖ רב ששת – נוחל בנכסי האם להנחיל לאחין מן האב, ודוקא בן יום אחד אבל עובר לא – והטעם, דהוא מית בירושא ואין הבן יורש את אמו בAKER להנחיל לאחין מן האב.
  - ❖ (בסורתא) מיר בריה דרב יוסף משמייה דרבא – לומר שמעט בחיל בכוורתה, ודוקא בן יום אחד, אבל עובר לא; והטעם: "וילדו לו" אמר רחמנא.
  - ❖ (בפומבדיתא) – מיר בריה דרב יוסף משמייה דרבא – בכור שנולד לאחר מיתת אביו – איינו נוטל פי שתים, והטעם: "יביר" אמר רחמנא, והוא ליתא.
והלכתא כבל הני לישני דאמר מיר בריה דרב יוסף משמייה דרבא.
- מחלוקת:
  - ❖ ר' יוחנן: המזוכה לעובר – לא קנה, ומשנתינו (שבתו בה הפוך) שאני, הוαιיל ואדם דעתו קרובה אצל בנו.
  - ❖ שמואל: המזוכה לעובר – קנה.
והלכתא: המזוכה לעובר – לא קנה.
- ההוא דבר לדביתחו "נכסי לבני דיהו לי מינך" אתה בריה קשיישא אמר ליה "זה הוא גברא Mai Tihhi Uliha?" א"ל: "זלי קני בחד מברא" – הנך ודאי לא קנו דאכתי ליתנהו, אך האי אית חולק לטליה במקום בנייא או לאו?
  - ❖ י"א – שיש לו.
  - ❖ י"א – שאין לו.

דף קמג

- ה"י"א שאין לו, טעם: באומר "קני כחמור" דלא קנה, דכמו שהבנים לא קנו – גם הבני הקיים לא קנה.
- אתמר: "קני כחמור" – לא קנה, "את וחמור":
  - ❖ ר"ג – קנה מוחוצה.
  - ❖ רב המנוגא – לא אמר כלום.
  - ❖ רב ששת – קנה הכל.
- ההוא דאמר לה לדביתתו "נכסים לך ולבעניך" – רב יוסף – קנתה מוחוצה, והלכטה כרב יוסף ב"שרה" "ענין" וב"מחוצה".
- ההוא דאמר لهו "נכסים לבני" הוה ליה בן ובת. האם קוראים אינשי לברא בניי, או דלמא לא קרי אינשי לברא בניי – ולמושבה לרברתא במתנה קatti?
- ופטענו מהפסוקים "ובני פלא אלֵאב", "ובני איתן עורייה", دمشע דקרו אינשי לברא בניי.
- ההוא דאמר لهו "נכסים לבנאי" הוה ליה ברא ובר ברא. האם קוראים אינשי לברא ברא, או לא:
- ❖ רב חביבא – קרי אינשי לברא ברא ברא.
- ❖ מיר בר רב אשוי – לאקרו אינשי לברא ברא. ותניא כוותיה דמר בר רב אשוי. משגה "הניח בניים גדולים... השבייה לעצמה".
- לא שנודהшибחו לאמצע, אלא ששבחו נכסים מחמת נכסים; אבל שבחו נכסים מחמת עצמן – השביחו לעצמן.

דף קמד

- "האהשה שהшибיחה את הנכסים, השבייה לאמצע" – עסקנן באשה יורשת, ומהו דתימא: בין דלאו דרכה למטרח, אע"ג דלא פריש – כמי דפריש דמי, קמי"ל.
- "וזאם אמרה: ראו מה שהניח לי בעלי, הריני עושה ואוכלת – השבייה לעצמה", מהו דתימא: בין דшибicha ליה מילתא דאמר: "קא טרחא קמי יתמי", אז אחולוי אחלה – קמ"ל דלא.
- ר' חנינה – המשיא אשה לבנו הגדל בבית קנוו, ודוקא בתולה ודוקא אשתו ראשונה ודוקא שהשiao ראשון, פשיטה ייחד לו אביו בית ועליה – בית קנה עליה לא קנה, בית ואבstdרה מהו? שני בתים זה לפנים מזה מהו? תיקו.
- מיתיבי – ייחד לו אביו בית וכלי בית: כלוי בית – קנה, בית – לא קנה?
- תירץ ר' ירמיה – בגין שהיה אוצרו של אביו מונח שם.
- מר זוטרא – הני תלת מייל שוינחו רבנן כhalbכתא בלא טעמא:
  - א. הא דרי חנינה.
  - ב. הכותב כל נכסיו לאשתו – לא עשה אלא אפוטרופא.
  - ג. רב – "מנה לי בידך, תנחו לפולוני" במעמד שלשתן – קנה.
  - משגה "אחין השותפין... משל עצמו".

- "אמנות" – לאומנות המלך. אחד מן האחין שמנוחו גבאי או שוטר, אם מחתמת האחין – לאחין (ואפילו שהאח חריף טפי, ומהו דתימא: חורפה גרים ליה – קמ"ל לאחין) אך אם מחתמת עצמו – לעצמו.
- ת"ר: אחד מן האחין שנTEL מעתים זו ללימוד תורה או ללימוד אומנות – יכולין האחין לומר לו: "אם אתה אצלנו יש לך מזונות, אם אין אתה אצלנו אין לך מזונות" (כדי ברכת הבית ברובה אין לו אבל לפ' ברכת הבית יש לו).
- "חלה ונתרפא – נתרפא مثل עצמו" – מדובר שהלה בפשיעה, אבל באונס – מתרפא מן האמצע, וה"ד בפשיעת צינים ופחמים.
- **משנה** "האחין שעשו... גמלות חסדים".
- ורמינהי בבריתא: "שלח לו אביו שושבינות כשהיא חוזרת – חוזרת לו. נשתלהה לאביו שושבינות כשהיא חוזרת – חוזרת מן האמצע" סתירה, שלא בהמשנה:
- ❖ ר' אסי – המשנה מדברת בסותם והבריתא מדברת במפרש.
- ❖ **שמעאל** – באמת חוזרת לו, והמשנה מדברת ביבם שאינו נוטל בראשי כבמו חזק, והאידך צריך לשלם לירושי ראשון, ולא יכול לטען "תנו לי שושבני ואשכח עמו", שכן מדובר ששמה עמו שבעה ימי משתה, ולא הספיק לפורעו עד שמת.

דף קמה

- נסיוון העמדת מחולקת תנאים, אם אשה שמת בעלה יכולה לומר "תנו לי בעלי ואשכח עמו" ולא צריכה להחזיר את הקידושין, אך נסיוון זה נדחה. ואמרין לב"ע יכולה לומר "תנו לי בעלי ואשכח עמו" ופליגי בשם מה היא ובקידושין לטיבועין ניתנו (וסבלנות תלוי במנוג לב"ע) או לאו.
- רב נחמן: בכל מקום שנגנו להחזיר – מחזרין, ותרגומה – נחרדעת. שאר בבלמאי רבה ורב יוספ: מוחרי – הדרי. קדושי – לא הדרי.
- **מחולקת** לגבי ההלכה:
- ❖ רב פפא – הלכתא, בין שמת הוא בין שמתה היא והדר בה הוא – מוחרי הדרי, קדושי – לא הדרי. הדרה בה איה – אפילו קידושי נמי הדרי.
- ❖ אמרmor – קידושי לעולם לא הדרי, גורה שמא יאמרו קידושין תופסין באחותה (ורבashi רצה לדחות ולומר שגיטה מכחיה עליה, אך נדחה דעתה דשמע בחזרת קידושין ולא שמע בגט).
- חמישה דברים נאמרו בשושבינות:
- א. נגנית בבית דין (וחטעים – כמלוה דמייא).
- ב. חוזרת בעונתה.
- ג. ואין בה ממשום ריבית (דלא אדרעה דהכי יהיב ליה).
- ד. ואין השביעית משפטה (דלא קרינא ביה "לא יגוש").
- ה. ואין הבכור נוטל פי שניים (דזהו ליה ראוי, ואין הבכור נוטל בראשי כבמו חזק).
- **רב כהנא: כלל דושבינותא –** זהה במתא – איבעי ליה למיטתא. לא שמע קל טבלא – איבעי ליה לאודועי. לא אודעה – תרעומת אית ליה עליה, אך שלומי משלם.
- **עד כמה? נגנו בני גננא:** "עד זוזא" – איתא בכפיה אכליה בכרסיה (ולכן לא עריך

- לשלם).
- "עד ארבעה זוזים" – משלים פלוגא.
  - "מכאן ואילך" – איניש איניש בחשיבותיה.
  - עשה עמו בפומבי, ובקש **לעשות עמו בצענעה** – יכול לומר לך: "בפומבי אתה עמך בדרך שעשית עמי".
  - עשה עמו בבתולה, ובקש **לעשות עמו באלמנה** – יכול לומר לך: "בבתולה אתה עמך בדרך שעשית עמי".
  - עשה עמו בשניה, ובקש **לעשות עמו בראשונה** – יכול לומר לך: "לבשתה אשא אחרית אתה עמך".
  - עשה עמו באחת, ובקש **לעשות עמו בשתיים** – יכול לומר לך: "באחת אתה עמך בדרך שעשית עמי".
  - עתיר נכסים עתיר פומבי – בעל הגdots.
  - עתיר סלעים עתיר תקווע – בעל פלפול.
  - עתיר משח עתיר כסיס – בעל שימושות.
  - והכל צריכין למורי חטא – גمرا.
  - דרשות אמוראים את הפס' **"כל ימי עני רעים וטוב לב משטה תמיד"**:
טוב לב משטה תמיד	כל ימי עני רעים
בעל משנה	רב – בעל גمرا
בעל גمرا	רבא – בעל משנה
זה שיש לו אשה טובה	ר' חנינה – זה שיש לו אשה רעה
זה שדעתו יפה	ר' יגאי – זה אסטניס
זה אכזרי	ר' יהנן – זה רחמן
זה שדעתו רחבה	ריב"ל – זה שדעתו קצרה

דף קמו

- משנה "השולח סבלונות... אין נגבין".
- ר' דוקא דינר, אבל فهو מדינר – לא; דמהו דתימא: הוא הדין אפילו فهو מדינר, והאי דקתני דינר או רוחא דAMILTAKA קתני – קמ"ל.
  - "אבל" תנן, "שתח" מאין ופשטו: אפילו שתה, שלוחו מאין שגר לו מאין ולא פשטו.
  - בעיה: מהו שישלח שבח סבלונות? בין דאי איתנהו לדידיה הדרי, ברשותה שבותה; או לדלא, בין דאי אבדי או מגנבי עלי שלומי ליה, ברשותה דידיה שבות – תיקו.
  - בעי ר' רבא: סבלונות העשוין ליבלוות ולא בלה, מהו לאחוזה? ולא נפשטו.
  - רב: מעשה באדם אחד שיגר לבית חמיו יין חדש ושמן חדש וכלי פשתן חדש בעצרת, וקמ"ל:
  - א. חשיבותא דאי".
  - ב. דאי טען – טעניתה טענה.
- מעשה באדם אחד שאמרו לו שאשתו (שנשואה לו) תורתנית היא. נכנס אחריה לחורבה לבודקה, אם היא בעלת מום שעלה דעת שהיא לא בעלת מום נשאה, אמר לה "ר' ריח צנון אני מריח בגלייל" ואמרה לו "מן יהיה לנו מכותבות דיריחו ואכלנא בה" ואז נפל

עליה החורבה ומתה – אמרו חכמים, הויאל ולא נכנס אחריה אלא לבודקה, מתה – איןו יירושה.

• ריבין סבא: בין שמתה היא ובין שמת הוא –

הדר הוא: סבלנות – הדרי. מאכל ומשתה – לא הדרי.

הדרא בה איה: אפילו כי שא דירקא – הדרה (ושמיין להן דמי בשול עדר תילתא).

משגה "שבכ' מרע שכטב... מתנתו קיימת".

מן תנא דאולין בתר אומדנא?

❖ רב נחמן: ר' שמעון בן מנשייא, דתניא: "הרוי שהלך בנו למדינת הים ושמע שמת בנו, ועמד וכתב כל נכסיו לאחר, ואח'ב בא בנו – מתנתו מתנה. ר' שמעון בן מנשייא: אין מתנתו מתנה, שאלמלי היה יודע שבנו קיים – לא היה בותבן".

❖ רב ששת – ר' שמעון שורי, דתניא: "בראשונה היו אומרים: היוצא בקולר ואמר: כתבו גט לאשתי" – הרוי אלו יכתבו ויתנו. חورو לומר: אף המפרש והיוצא בשירה. ר' שמעון שורי – אף המשוכן".

רב נחמן לא אמר כרב ששת – דשאני התם, דאמר: "כתבו".

רב ששת לא אמר כרב נחמן – דאומדנא דMOVח שאני.

דף קמץ

•

מנין למיתה שב"מ שהיה מן התורה:

❖ רב: שנאמר "זה עבירותם את נחלתו לבטה" – יש לך העברה אחרת שהיה כזו ואייזו זו מיתה שב"מ.

❖ רב נחמן: "ונתתם את נחלתו לאחיו" – יש לך נתינה אחרת שהיה כזו, ואייזו זו – מיתה שב"מ.

❖ רב מנשיה בר ירמיה: "בימים ההם חלה חזקיהו למוות ויבא אליו ישעיהו בן אמוץ הنبيיא ויאמר אליו מה אמר ד' צו לבייחר כי מות אתה ולא תחיה" – בצוואה בעלמא.

❖ רמי בר יוחאי: "וזא חיטפֶל ראה כי לא נעשה עצתו ויחבש את החמור ויקם וילך אל ביתו אל עירו ויצו אל ביתו וחנק" – בצוואה בעלמא.

א. חיתופל ציווה את בניו:

א. אל תהיו במחלוקת.

ב. אל תמודדו במלכות בית דוד.

ג. יוט של עצרת, אם ברור – זרעו חיטים (מר זוטרא: בלול אitemor. ר' יעקב: לא ברור – ברור ממש, ולא בלול – בלול ממש; אלא, אפילו בלול ורוח עפונית מנשבת – זה הוא ברור).

• מוצאי יוט האחרון של חג, הכל צופין לעשן המערכה: נתה כלפי צפון – ענינים שמחים ובעל' בתים עצבים, מפני שגשמי שנה מרובין ופירוט מركיבין. נתה כלפי דרום – ענינים שעניים ובעל' בתים שמחין, מפני שגשמי שנה מועטין ופירוט מושתרין. נתה כלפי מזרח – הכל שמחין בא"י (ובבבל עצובין). נתה כלפי מערב – הכל עצビין בא"י (ובבבל שמחין).

- תניא: אבא שאל: יו"ט של עצרת ברור – סימן יפה לכל השנה כולה.
 רב זвид: האי יומא קמא דראש השנה, אי חמימים – כולה שתא חמימה. אי קרייר – כולה שתא קרייר; למאי נפקא מיניה? לתפילתו של בה"ג.
- רבא אמר רב נחמן: מהתנת שכ"מ מדרבנן בעלמא. והטעם – שמא תטרף דעתו עליו.
 שכיב מרע שאמר: "ידור פלוני בבית זה", "יאכל פלוני פירות דקל זה" – לא אמר כלום, עד שיאמר: "תנו בית זה לפלוני וידור בו", "תנו דקל זה לפלוני ויאכל פירותיו" – דסביר ר"נ: מילתא דאיתא בבריא – איתא בשכ"מ, ודליתא בבריא – ליתא בשכ"מ.

דף קמח

בעיה: דקל לאחד ופירות לאחר – מי שיר מקום פירי, או לא שייר? את"ל לאחר לא הוי שיור, "חווץ מפירותיו" מהו?
 אמר רב נחמן – את"ל דקל לאחד ופירותיו לאחר לא שייר מקום פירי, "חווץ מפירותיו" – שייר מקום פירי, ואילו זвид שהסביר את ר"ל, שאמרו ר"ל: "המכבר בית לחברו ואמר לו ע"מ שדיוטא העליונה שלו" – דיותא עלילונה שלו, ואמר רב זвид, שאם רצה להוציא בה זיזין מוציא – אלמא בין דדיוטא שייר איזי מקום זיזין נמי שייר, ה"ג בין דאמור "חווץ מפירותיו" – מקום פירותיו שייר (ובכן הסתפקנו בבריא שאמור "בית לאחד ודיוטא לאחד" מהו? ופשתנו הרבה זвид לעיל – מי הוי שייר או לאו, ואת"ל בית לאחד ודיוטא לאחר לא הוי שיור, "חווץ מדiotaa" מהו? ואמר רב נחמן – את"ל בית לאחד ודיוטא לאחר לא הוי שיור, "חווץ מדiotaa" הוי שייר).

רב נחמן – שב"מ שבtab כל נכסיו לאחרים, רואים:
 אם במלחך: מת – קנו בולן. עמד – חזר בבולן.

אם בנמלך: מת – קנו בולן. עמד – אינו חוות אלא באחרון (ושכ"מ מידק דיק והדר יהיב).
 רב אהא בר מנומי – שב"מ שבtab כל נכסיו לאחרים ועמד – אינו חוות, דחישין שמא יש לו נכדים במדינה אחת. ומה דמצינו במתניתין שאם לא שייר קרכע כל שהוא – אין מתנתו קיימת, משבחת לה:

א. דאמור כל נכסי.

ב. במוחזק לנו דלית ליה.

הלבתא: חוות במקצת, היה חוות בכולה.

בעיה: שב"מ שהקדיש כל נכסיו/הפקיר כל נכסיו לעניים, ועמד מהוליו – חוות או לא חוות? תיקון.

רב שת: "יטול" "זוכה" "יחזק" "יקנה" – בולן לשון מתנה. ובמתניתא תנא – אף "יחסין" "ירת" (בראי לירושו, ור' יוחנן בן ברוקא היה).

דף קמט

- שב"מ שאמר לאחר: "יהנה בהן" – דניהו כולה מתנה קאמר, או דילמא ליתהני מיניהם מיד קאמר. "יראה בהן", "יעמוד בהן", "ישען בהן" – מהו? תיקון.
 שב"מ שמכבר כל נכסיו ועמד:
 אם איתנהו לוזזי בענייהם – לא חוות.
 אם פרעינעהו בחובו – חוות.

בבא בתרא

פרק מי שמת

בצורה קלה

- שכ"מ שהודה מהו? ופשטנו מהמעשה עם איסור גיורא, שהודאותו הودאה.
- שיר קركע כל שהוא – מותנתו קיימת. ובמה כל שהוא?
  - ♦♦ רב – קركע כדין פרנסתו.
  - ♦♦ רב יומיה בר אבא – מטלטליין כדין פרנסתו.
- והוסיף ואמר ר' זידא – כמה מכובן שמעתאת דסבי, קركע טעם מאין دائקי סמייך עלייה – מטלטלי נמי, אי دائקי סמייך עלייה.
- וחילק ואמר רב יוסף – שלא מכובן שמעתאת, דמ"ד מטלטליין, "קרכע" תנן? ומ"ד קרכע כדין פרנסתו, הרי "כל שהוא" תנן?

דף קן

- אמר השב"מ:
"מטלטלי לפלניא" – כל מאני תשמשתיה קני, לבר מחייב ושער.
"כל מטלטלי לפלניא" – קני אפלו חיטי ושער, ואפלו ריחים העילונה – לבר מהתחרותנה.
"כל דמטלטל" – קני אפלו ריחים התחרותנה.
בעיה: עבדא – במקרכעי דמי, או במטלטלי דמי (לענין לשון בן"א, האם מיקרו מטלטלי וישן בכל מותנת מטלטלי או לאו)? וניסיון לפשט ("המודר את העיר", "הכותב כל נכסיו"), ונדרח ולא פשוט.
רב נהמן: חמישה עד שיכתבו כל נכסיהם, ואלו הן:
א. שב"מ (שביב מרע שכותב כל נכסיו לאחרים ושיר קרכע כל שהוא – מותנתו קיימת. לא שיר קרכע כל שהוא – אין מותנתו קיימת).
ב. עבדו (הכותב כל נכסיו לעבדו – יצא בן חורין. שיר קרכע כל שהוא – לא יצא בן חורין).
ג. אשתו (הכותב כל נכסיו לאשתו – לא עשה אלא אופטראוף).
ד. בניו (הכותב כל נכסיו לבניו, וכותב לאשתו קרכע כל שהוא – אברדה כתובתה).
ה. מברחת (مبرחת צריכה שתכתבו כל נכסיה).
ובכוללו מטלטלי הו שיר, לבר מכתובה – דאמקרקעי תקנו רבנן, אמטלטלי לא תקנו רבנן (והוסיף אמר: מטלטלי דכתיבי בכתבה ואיתנהו בעיניהו – הו שיר).
שכ"מ שאמר "נכסים" לפלניא – זה כולל: עבד, קרכע, גלימא, זוז, שטר, בהמה, עופות, תפילין – שנקרוים נכסים (לגביו ס"ת, בעיה: מצד אחד בין שלא נمبر סתם, דאסור למוכרו – איז לאו "נכסים הוא"; או דלא, הויל וນמבר לצורך למדוד תורה או לישא אשה, איז "נכסים הוא" – תייקו).

דף קנא

- אפלו למד מברחת קני – ה"מ היבא שלא גלייא דעתא, אבל היבא דגלייא דעתא – לא קני. שמואל: כל שאילו עמד – חוזר, או חוזר בו (אם רוצה) אף ממותנתו, בין לעצמו בין לאחר.
מותנת שב"מ במקצת, נחלקו האמוראים:
♦♦ רב נהמן: הרי מותנת שב"מ – שאם עמד אינו חוזר, ובמותנת בריא – שלא בעיא קני.

- ❖ רבא: הרי במחנה בריא, ובעיה קניין.
- ❖ נסיננות להקשות על שתי השיטות ("שיר קרקע כל שהוא", "לא שיר קרקע כל שהוא", "מעשה באמן של בני רוכבל", "האומר לנו גט לאשתוי") – אף הם נדחים;
- ❖ ולמסקנה – הלכתא: מנתנת שכ"מ במקצת בעיה קניין, ואע"ג דמתה. מצווה מחמתה – לא בעיה קניין והוא דמתה, עמד – חוזר, ואע"ג דקנו מיניה.

דף קנב

- מנתנת שכ"מ שכותוב בה קניין:
- ❖ רב – ארכבייה אתרי ריבשי: הרי היא במחנה בריא – שם עמד אינו חוזר. הרי במחנה שכ"מ – שם אמר "הלוואי לפלוני" – הלוואתו לפלוני.
- ❖ שמואל – לא ידענא מיי אדרון בה, דשמא לא גמר להקנותו אלא בשטר ואין שטר לאחר מיתה.
- ❖ לפי רב: אם לא היה קניין אז לא אמרין ארכבייה אתרי ריבשי. ולפי שמואל: אם יפה כוחו דהינו שכותב: "וקנייא מיניה מוסיף על מנתנתא דא" וודאי גמר להקנותו עבשו, והשטר רק לראייה אך לא תלוי בו הקניין. כתוב זה וכותב זהה: היינו דיתיקי מבטלת דיתיקי.
- ❖ כתוב וזיכה זהה וכותב וזיכה זהה:
- ❖ רב – ראשון קנה, הרי היא במחנה בריא.
- ❖ שמואל – שני קנה, הרי היא במחנה שכ"מ.
- בפומבדיתא שננו בר – שכ"מ שכותב כל נכסיו לאחרים וקנו מידו, מהו? אין אחר קניין כלום, בין לאחר בין לעצמו.

דף קנג

- ההיא מנתנה דהוה כתוב בה "בחיים ובמוות":
- ❖ רב – הרי במחנה שכ"מ, מדכתיב בה "במוות" – אחר מיתה קאמר ליה, והאי דכתיב "בחיים", סימן בעלמא דהוי.
- ❖ שמואל – הרי היא במחנה בריא, מדכתיב בה "בחיים" – מחייב קאמר, והאי דכתיב "ובמוות", כמ"ר מעתה ועד עולם. והלבטא כוותיה דבר.
- ❖ רבא: ואי כתיב בה "מחיים" – קנה. אמיימוד: לית הלכתא כרבא. משנה "לא כתוב בה... עליו הראייה".
- ההוא מנתנה דהוה כתוב בה "בד הוה קציר ורמי בערטיה", ולא כתוב "ומגו מרעה איפטר לבית עולמיה":
- ❖ רבא – הרי מת, והרי קברו מוכיח עליו (כרי' נתן – דאולין בת רחשתא).
- ❖ אבי – השתא, ומה טפינה שרובן לאבד – נורטני עלייתן חומרין חיים וחומרין מתים, חולין, שרוב חולין לחים – לא כל שכן (כרי' יעקב – דאולין בת רחוקה).

דף קנד

- "המושcia מוחבירו עליו הראיה". ראייה במאין?
- ❖ רב הונא – ראייה בעדים. וקמיפלגי בפלוגתא דר' יעקב ור' נתן, דר'ם סבר בר' נתן, ורבנן בר' יעקב.
- ❖ רב חדיא ורבה בר רב הונא – ראייה בקיים שטר. ובמודה בשטר שכתחבו ציריך לקיימו קמיפלגי, דר' מאיר סובר: מודה בשטר שכתחבו – אין ציריך לקיומו; ורבנן סברוי: מודה בשטר שכתחבו – ציריך לקיומו.
- מה טעם רבנן דמתניתין? מדוכלהו כתיב בהו: "כד הו מהלך על רגלוהי בשוקא", ובהא לא כתוב בה – שמע מינה שכ"מ; ומאיידך, בכלוחו כתיב: "כד קציר ורמי בערסיה", ובזה לא כתוב בה, שמע מינה בריא; ומספיקא, אוקי ממונא בחזקת מריה.
- מחלוקת:
- ❖ ר' יונתן – ראייה בעדים.
- ❖ ר"ל – ראייה בקיים שטר. וניסיונות להקשות ("מעשה בבני ברק", "משנת בר קפרא") – אך הם נרחבים.
- ❖ ר' יוחנן – דברי הכל (דהיינו רבנן לעומת ר' מאיר): מודה בשטר שכתחבו – אין ציריך לקיומו. ולפי ר' יוחנן, הופכים אנו את שיטת המשנה בין ר' מאיר לרбанן (וכן הופcin מראיה בעדים לראייה בקיים שטר).

דף קנה

- קטן, מאימתי מוכר בנכסי אביו גдол?
- ❖ רבא בשם ר"ג – בן שמונה עשרה שנה.
- ❖ רב הונא בר חיננא בשם ר"ג – בן עשרים שנה.
- אם לא נולדו לאדם טימני סריס, עד כמה נחוייקחו בקטן? עד רוב سنותוין.
- בעיה: תוך הזמן בפני הזמן או לאחר הזמן?
- ❖ רבא – בפני הזמן.
- ❖ רבא בר רב שילא – לאחר הזמן.
- רבא: תינוקת בת ארבע עשרה שנה ויום אחד שיעדעת בטיב משא ומתן – מקחה מכת, וממכרה מכר (זהה תינוק, ובת שתים עשרה שנה).
- רב הונא בריה דרב יהושע: פחota מבן עשרים שאינו יודע בטיב משא ומתן: עדות – עדות. ופירט מור זוטרא: עדות – דוקא למטלטלי, ולא למקרקי.
- אמרים: פחות מבן עשרים שאינו יודע בטיב משא ומתן – מתנתו מתנה, دائ לאו דהוה ליה הנאה מיניה, לא הוה יהיב ליה מתנה; אמר רבן: תיהוי מתנתו מתנה, דלעבידיו להו מילוי.

דף קנו

- שמואל – בודקין:
- 1. לקידושים.

2. לגורשין (לא נוצרكا אלא ליבום, דתנן: "בן תשע שנים ויום אחד שבא על יבמותו – קנאה, ואין נתן גט עד שיגדל").
3. לחיליצה (לאפוקי מדר' יוסי, דאמר: "איש" כתוב בפרשא, אבל אשה – בין גדולה ובין קטנה – קמ"ל דמקשין אשה לאיש, דלא כר' יוסי).
4. למיאונין (לאפוקי מדר' יהודה, דאמר: עד שירבה שחור – קמ"ל שלא כר' יהודה).
5. ולמכור בנכסי אבי, עד שיהא בן עשרים שנה (לאפוקי ממ"ד בן עשרים שנה).
- הולכתא: תוך החון בלבני החון. הולכתא בגידל בר מנשה (רבנן יג' היודיע בטיב משא ומtron, מוכר בנכסי אבי אפילו מקרקי). הולכתא במר זוטרא ובאמימור. הולכתא בשמואל בכולחו.
  - משנה "המחליק נב�יו על פיו... תקברם אמן".
  - נסיוון הבאת ראייה לר' אליעזר ("מעשה במורנו אחד") – ארך נדחה.
  - בני רובל תקברם אمم" – מ"ט ליט להוו? מקימי קווצים היו, ור"א לטעמו – דתנן: "המקימים קווצים בכרם – ר"א: קדר. וחכמים: לא קדר אלא דבר שכמווה מקיימים". ומה הטעם דר"א? שכן בערביא מקיימים קווצים בשודות למיליהן.
  - ר' לוי – קונוין קניין משכ"מ אפילו בשבת, ולא לחוש לדברי ר"א אלא שמא הטרף דעתו עליון.
  - משנה "ר"א אומר בשבת... כל וחומר לגודל".
  - משנתנו בדעת ר' יהודה שטובר אותו דבר.

דף ק נז

- משנה "נפל הבית עליו... נכסים בחזקתן".
- תנן התרם: "המלואה את חבירו בשטר – גובה מנכסים משועבדים. ע"י עדים – גובה מנכסים בני חורין".
- בעי שמואל: דאיكني וקנה ומוכר או הוריש, מהו? אליבא דר' מאיר – לא תבעי לך, דאמר: אדם מקנה דשלב"ל דודאי קנה ומשועבד; כי תבעי לך אליבא דרבנן?
- נסינוות לפשוט (וחכמים אומרים, "נפל הבית עליו ועל אבי", "שטרוי חוב המכדרמן", "לשכח קרקעות") – ארך לא נפשת.
- מצווה על החותמים לפרוע חותת אביהן.
- אם תמצא לומר דאיكني קנה ומוכר/הוריש משועבד – לוה ולוה וחזר וקנה מהו? ראשון משועבד, או לשני משועבד?
- ❖ שלחו מחתם – ראשון קנה.
  - ❖ רב הונא – יחלוקו.
  - ❖ והולכתא – יחלוקו.

דף ק נח

- משנה "נפל הבית עליו... יורשי האב".
- "נכסים בחזקתן" – בחזקת מי?
- ❖ ר' יוחנן – בחזקת יורשי הבעל.
  - ❖ ר' אליעזר – בחזקת יורשי האשה.

- * ♦ רשב"ל משום בר קפרא – יחולקו, הויל והללו בגין לירש ווהללו בגין לירש.
משנה "נפל הבית עליו... את השווין".
אמר ר"ע – "מודה אני בזו שהנכשים בחזקתן"; למסקנה: בחזקת יורשי האם, והטעם –
הואיל והוחזקה נחלה באוטו השבט.
ר' שמלאי – בן עזאי תלמיד חבר של ר' עקיבא.

דף קנט

- למסקנה: בן שמכר בנכסי אביו בחיי אביו וממת, בנו מוציא מיד הלקחות – וזה היה
שקשה בדיני ממונות, שהרי לבארה היה לטען ולימרו ליה: "אביך מובין ואתה מפיק",
ואין להקשות דכלמה מצינו אמר: מכח אבואה דאבא קאתינה, דכתיב: "תחת אבותך ייחיו
בניך תשיטמו לשרים בכל הארץ", שכן פסוק זה לא נאמר לדינה, אלא לברכה –
שהצדיקים יש להם בנים ובני בנים לירושם.
בעיה: בן מהו שירש את אמו בכרב, להנחיל לאחין מן האב? ופשטנו, שאין הבן יורש
את אמו בכרב להנחיל לאחין מן האב; והטעם – נאמר "סיבה" בגין ונאמר "סיבה"
בבעל, מה "סיבה" האמורה בבעל – אין בעל יורש את אשתו בכרב, אף סיבה
האמורה בגין – אין הבן יורש את אמו בכרב להנחיל לאחין מן האב.

סליק פרק מי שמת

פרק גט פשוט

דף כס

- משנה "גט פשוט עדיו מתוכו... שנייהם פסולין".
- נסיבות ללימוד שיש שני מיני שטרות חלוקין זה מזה בעדים ובקישור ("שדות בכף יקנו", "זאקה את ספר המקנה", "על פי שניים עדים") – אף נדחו. ולמסקנה: גט מקשר – תקנタא דרבנן, וקראי – אסמכתא בעלמא; ומה הטעם תיקנו רבנן? אתרא דכהני הו, והו קפדי טובא ומגרשי נשיהו, ועבדי רבנן תקנタא דאדרachi והכבי מיתבא דעתיהו (ולא פלוג רבנן בין גיטין לשטרות).
- היכן העדים חוותמים?
- ❖ רב הונא – בין קשר לקשר מבחוץ (לפי דעתו כוחבים בשטר שריר וקויים).
- ❖ רב ירמיה בר אבא – אחורי הכתב וכנגד הכתב מבחוץ.

דף כסא

- לפि רב ירמיה בר אבא – עדים לא בסדרן חתימי, אלא ממטה למעלה, ובתחב "ראובן בן" בחדר דרא ו"יעקב" (אם כתוב גם "עד" תלוי באבע"א) עילויה (ואין לחושש דבשם דאבא חתימי או שעשה את שם אביו כסימן).
- ולפי מר זוטרא אין צורך להציג העמדות שהעמדנו ברב ירמיה בר אבא, שכן כל קשר שאין עדיו עליון בשיטה אחת – פסול).
- ר' יוחנן – בכל המחוקין צריך שייכתו "ודין קיומיהון", וכך שיחזור מענינו של שטר בשיטה אחרתה. והטעם – לפי שאין למدين משיטה אחרתה.

דף כסב

- בעיה: שיטה ומהיצהמאי? כמו שתי سورות, או כמו שורה אחת? ופשטו שזה כמו שורה אחת, ואם הניח אותה – צריך להזכיר בה מענינו של שטר, ואין למدين ממנה.
- חזקיה – מלאחו בקרים – כשר. ואל תחתה, שהרי אויר סוכה פסול בשלושה, סכך פסול פסול באربעה.

דף כסג

- מה שאמרו שני שיטין – הכוונה שני שיטין ואוירן.
- חזקיה – שני שיטין שאמרו, בכתב ידי עדים ולא בכתב ידי סופר. והטעם – דכל המזידף

לאו לגבי ספרא איזיל ומזוייף.
וכמה?

❖ **רב יצחק בן אליעזר:** כגון "לך לך" זה על גבי זה – דהינו שתי שיטין וארבעה אוירין.

❖ **רב חייא ברAMI משמיה דעולא:** כגון אותן למד מלמעלה והאות ב"ף מלמטה – דהינו שתי שיטין ושלושה אוירין.

❖ **ר' אבהו:** כגון "ברוך בן לוי" בשיטה אחת – דהינו שיטה אחת ושני אוירין.
לגביה שתי שיטין שפסול:

❖ **רב – לא** שננו אלא בין עדים לכתב, אבל בין עדים לאשתטא – אפילו טובא נמיبشر. (ומדבר דמשיט ליה בין עדים לאשתטא) ואין חושים שהוא את הלוועלה ומחוק לטיטוא ויכתוב מאידעי ומוחטים סהדי וייחיה כשר מדין מה שאמר רב עצמה: "שטר הבא הוא וудיו על המחק – כשר", שכן בהאי גונא אין מקיימן אותו מן האשתטא שבו אלא מן העדים שבו).

❖ **ר' יוחנן – לא** שננו אלא בין עדים לכתב, אבל בין עדים לאשתטא, אפילו שיטה אחת – פסול (וקסבר: שטר הבא הוא וудיו בשיטה אחת – כשר, ואם עדיו בשיטה אחרת – פסול).

דף קסד

• **רב:** שטר הבא הוא וудיו על המחק – כשר. ואם תאמר: מוחק חזור ומוחק – אינו דומה
נוחק פעם אחת לנוחק שתי פעלמים (וקסבר: אין העדים חותמים על המחק, אלא אם כן נמחק).
הшиб רבי לדברי ר' הניגא בן גמליאל: והוא אינו דומהzman של מקשור לזמן של פשות –
זמן פשוט: מלך שנה – מונין לו שנה, שניםים – שניםים לו שניתיהם; אך מקשור: מלך
 שנה – מונים לו שניםים, שניםים – מונים שלוש, זמינים דיזוף מיניה זוזי במקשור
 ומיתרמי ליה זוזי ביןינו ופרע ליה, וא"ל: "הב לי שטראי", וא"ל: "אירבוס לי", ובכתב
 ליה תברא, וכי מטי זמןעה משוי ליה פשוט, וא"ל: "השתה הוא דיזופת מינאי". ואידך
 קסבר: אין בותחים שובר.

• **אם כתוב:** "בשנת פלוני ארבן" – יבדוק אםathi עמד ארבן בארכנותיה, שכןמנהגה של
 אומה זו: שנה ראשונה קורין לו – ארבן, שנה שנייה קורין לו – דיגון (גם עברו ערו והדר
 אוקמו – קורין לו ארבן דיגון ולא ארבן).

• **אמר:** "הריני נזיר", ואמיר אחת מלשונות הלהלה: "הינא" – מקיים נזירות אחת. "דיגון" –
 מקיים שתי נזירות. "טריגון" – מקיים שלוש נזירות. "טריגון" – מקיים ארבע
 נזירות. "פנטיגון" – מקיים חמיש נזירות. ת"ר: בית עגול, דיגון, טריגון, פנטיגון – אינו
 מטמא בnegaim. טריגון – מטמא בnegaim. והטעם: נאמר למעלה קיר קירות – שניים,
 ונאמר למטה קיר קירות – שניים, ביחיד ארבעה קירות.

• **לעולם אל יספר אדם בטובתו של חברו, שמתרום טובתו בא לידי רעתו.**

• **רב:** שלוש עבירות אין אדם ניצול מהם בכלל يوم: הרהור עבריה, עיון תפילה ובק לשון
 הרע. עוד אמר רב: הרוב חוטאים בגזל, ומיעוט בערויות, והכל באבק לשון הרע.

דף קסה

- גם לתק' יש את מנהג המדינה, וההבדל בין ל'בן רשב"ג (שסובר הכל כמנהג המדינה) זה במקרה שבו נוהגים באותו מקום בכתב פשוט ומקשור, וא"ל: "עובד לי פשוט", ואזל הסופר ועובד ליה מקשור:
- ❖ ת'ק – קפידא הווי והשטר פסול.
- ❖ רשב"ג – מראה מקום הוא לו, והשטר בשר.
- אבוי: רשב"ג ור"ש ור' אלעוז – قولחו סבירא להו: מראה מקום הוא לו.
- פשוט שכחוב בו עד אחד – פסול – פשיטא?
- ❖ אבוי – לא נזכרה, דאפסלו עד אחד בכתב ועד אחד בע"פ – פסול.
- ❖ אמיימר – מבשיר بعد אחד בכתב ועד אחד בע"פ. וחידוש המשנה הוא, דשניים במקרהبعد אחד פשוט – מה עד אחד פסול דאוריתא, אף שנים דמקשור פסולים דאוריתא.
- ארבע שיטות ("עד אחד בכתב ועד אחד בע"פ", "שנתיים שהעידו אחד בבית דין זה", "שנתיים שהעידו בב"ד זה וחورو והעידו בב"ד זה מהו שיבואו אחד מכל ב"ד ויצטרפו", "שלשה שישבו לקים את השטר ומות אחד מהן") מה שאל לו לר' ירמיה, והחויר להם תשובה שלדעתו יצטרפו (חוץ מרביביעי – שענה תשובה אחרת, שיכתבו), ובעקבות זאת החזירוו לביהם".
- משנה "כתב בו זוזין... לימוד מן העליון...".
- "בסף" – אין בסף פחות מדינר כסף (כתבו בו מטבע, ובאותרא דלא סגי – פריטי דכسطא).
- "בסף דינרין", "דינרין כסף" – אין פחות משני דינרין כסף.
- "בסף בדינרי" – אין פחות מבשני דינרין זהב כסף.
- "ذهب" – אין פחות מדינר דהוב (כתבו בו מטבע, פריטי דזהב לא עבדו אישי).
- "ذهب דינרין" "דינריןذهب" – אין פחות משני דינריןذهب.
- "ذهب בדינרין" – אין פחות מבשני דינרין כסףذهب.

דף קסו

- אבוי: יד בעל השטר על התחתונה. שאני בין "דינרי" ל"דינרין", ד"דינרי" – זה דינרי זהב, ו"דינרין" – זה דינרי כסף, כדמיינו בבריתא: "האשה שהיו עליה ספק חמיש לידות... בדינרי זהב, אמר רשב"ג: המעניין הזה אם אלין הלילה עד שייהו בדינרין...".
- למד תחתון מן העליון – באוט אחת אבל לא בשתי אותיות (כמו "חנן" מ"חנני"), ומאי שנאשתי אותיות דלא? דלמא מיתרמי שם בן שלוש אותיות, והוה ליה רובא דשםא.
- רב פפא: פשיטה לי: "ספל" מלמעלה (בשטר) ו"קפל" מלמטה – הכל הולך אחר התחתון. אך במקרה הפוך – האם חיישין לזובוב, או לא? תיקו.
- ההוא דהוה כתוב בהה "שית מהה זוזא" – מה הכוונה? ופשט אבוי שהכוונה, לשית מהה איסתاري שהם שווים כל אחד ואחד פלאג דזוזא – DID בעל השטר על התחתונה.

דף קסז

- אבוי – האי מאן דבעי למחווי חותימות ידיה בבני דין – לא לחוי בסוף מגילתא, דלמא משכח לה אחר וכתיב דמסיק ביה זוזי ותנן "הוציא עליו כתוב בסוף שיטה", דدلמא מזיעף וועוד אמר אבוי – מתלת ועד עשר (מספרים בשטר) לא לכתחוב בסוף שיטה, דدلמא מזיעף וכתיב. ואיל אייתרמי ליה – ניחדריה לדיבוריה תרין תלתא זימני دائ' אפשר דלא מיתרמי ליה באמצעות שיטה.
- משגה "כותבין גט לאיש... ולזה לעצמו".
- "ובלבד שיהא מכירן": רב – שייהיה מכיר שם האיש בגט וה"ה לשם האישה ושם האישה בשובר וה"ה לשם האיש בשובר (וain חוששן לשני יוסף בן שמעון הדברים בעיר אחת, דאמר רב – שני יוסף בן שמעון הדברים בעיר אחת אין מגרשין נשותיהם אלא זה הפנוי זה).
- החוא שובר שהיה חתום עליו רב ירמיה בר אבא, אתה لكمיה אשה ואמרה לו "לאו אנא הוואי" אמר לה "אנא נמי אמרתי לעודים שלאו איה היא" ואמרו לי העודים "שמיקש הוא דקשא לה וברג לה קלא ולבן זאת היא" אמר על זה אבוי – ע"ג דאמור רבנן בין שהגיד שוב אינו חזר ומנגיד, צורבא מרבען לאו אורחיה למידך.

דף קסח

- אותו מעשה, אלא שהפעם רב ירמיה בר אבא אמר לאישה שזה בן היא אמר על זה אבוי – ע"ג דצורבא מרבען לאו אורחיה למידך, בין דדק דק.
- ואמר אבוי – האי צורבא מרבען דזיל לקדושי איתתא נידבר עם הארץ דלמא חלפו לה מיניה.
- "והבעל נותן שכר" וחתעם – "וקتب" "ונתן". והאידנא דלא עבדין ה כי שדיוחו רבנן על האישה כי היכי דלא לשחהיה.
- "והלה נוותן שכר": מדבר אף בעיסקא. "והלוקח נוותן שכר": ואפילו בMOVED שדהו מפני רעתה. "והחתן נוותן שכר": ואפילו ת"ח דניחא ליה לחומה לקרובייה. "והמקבל נוותן שכר": ואפילו בברורה.
- "שטרוי ברוריין":
- ❖ הכא תרגימו – שטרוי טענתא.

- ❖ רב ירמיה בר אבא – זה בורר לו אחד וזה בורר לו אחד. "ריש בן גמליאל אומר לשניהם כותבין שנים, זהה בעצמו ולזה בעצמו" – כ"ע לא פלייגי שכופין על מידת סdom, ומחלוקתם דרש"ג – דאמר ליה "לא ניחא לי דתהי זכותך גבי זכותך דדמיה עליי כי אריא ארבא". ורבנן – לא יכול לומר לך.
- ❖ משגה "מי שפרע... לא יתן".
- ❖ במאקי קמיפלגי ר' יוסף ור' יהודה:
- ❖ ר' יוסף – אסמכתא קנייא.
- ❖ ר' יהודה – אסמכתא לא קנייא.
- ❖ רב – הלכה בר' יוסף. ולמסקנה אומרת הגمرا – אין הלכה בר' יוסף. משגה "מי שנמתק שטר חובבו... עדיו".

אייזהו קיומו? "במottoב תלתא הוינא אני פלוני ופלוני, הרעיא פלוני בן פלוני שטר מהוק לפנינו, ביום פלוני, ופלוני ופלוני עדיו". ואם כתוב בו "הוזקנו לעדותן של עדים" ונמצאת עדותן מכוונת – גובה ואינו צריך להביא ראה. ואם לאו – צריך להביא ראה.

- אם נקבע:

ע"י ב"ד – פסול (ה"ד קרע של ב"ד? ר"ז – מקום עדים/זמן/טורף. אבוי – שתי וערב). מעצמו –بشر.

- ואם לא נקבע אף: נמחק או נטשטו, אזי אם רישומו ניכר – כשר.

ת"ר הרי שבא ואמר אבד שטר חובי, אעפ' שאמרו עדים "אננו כתבנו וחומרנו לנו" – אין כתובין לו את השטר בד"א בשטר הלאה, אבל שטרי מחק וממכר – כתובין חוץ מן האחריות שבו. רשב"ג – אף שטרי מחק וממכר – אין כתובין. וכן הדיאלוג הנutan מתנה לחברו והחזר לו את השטר – חזרה מתנתו. וחכ"א – מתנתו קיימת.

דף קسط

"חוץ מאחריות שבו" – מ"ט? לפי שאין כתובין שני שטרות על שדה אחת, דלמא איזיל בע"ח טריף ליה להאי ואיזיל האי ומפיק חד וטריף לקוחות ואמר ליה לבע"ח "שיפך לי דיאיקום בה והדר תא טירפן ומפיק אחראינה והדר איזיל טריף לקוחות אחראני" (ומדבר שהראשון שבא על שדה הקונה הראשון הוא בא, מכח אבותה ולא טטר).

- ולכתוב להאי (לЛОוח הראשון) שטרא מעלייא ולכתוב תברא למוכר, "כל שטרו דיפקון על

ארעה דא פסולין לבר מן דיפק בזמנא דאי? בעמא כתובין שובר אבל הכא לא, לדילמא איזיל בע"ח טריף מיניה לדוקח ואיזיל איהו טריף לקוחות ושובר גבי לקוחות ליבא, ועד שיגיעו הלקוחות למוכר, כבר שמיט ואכיל פיר. אי נמי שמדובר בלוקח שלא באחריות.

-

"חוץ מן האחריות שבו" היכי כתובין? רב נחמן – "שטרא דנן דלא למיגבי ביה לא ממשעבדי ולא מבני חרי אלא כי היכי דתיקום ארעה בידיה דлокח" (לשיטו – אחריות טעות סופר).

-
-

רבashi – לא כתוב כלל. דרישתו אחריות לאו טעות סופר הוא. רשב"ג – הנutan מתנה לחברו והחזר לו את השטר – חזרה מתנתו. וחכ"א – מתנתו קיימת? קמייפליги באותיות נקנות במסירה. דרישב"ג – אותןיות נקנות במסירה. ולרבנן – לא נקנות במסירה.

-
-

דף קע

ת"ר: הבא לידין בשטר ובחזקה –

❖ רב – נדון בשטר.

❖ רשב"ג – בחזקה.

במאי קמייפליגי:

-
-

א. רב דימי – באותיות נקנות במסירה: דרבי: אותןיות נקנות במסירה. רשב"ג: אותןיות לא נקנות במסירה.

ב. אבוי: הכא במאי עסקין – נنمצא אחד מהן קרוב או פסול, ובפלווגתא דר"מ ור"א קמייפליגי: דרבי בר"א, דעת מסירה ברתוי; רשב"ג בר"מ, דעת חתימה ברתוי.

ג. ר' אבינה: הכא במאי עסקינן – בשטר שאין עליו עדים כלל: דרבי בר'א, דאמר: עדי מסירה ברתוי, ורש"ג בר"מ, דאמר: עדי חתימה ברתוי.
ד. במודה בשטר שכתו צריך לקיימו קמיילגי: דרבי מודה שכתו – אין צריך לקיימו; ורש"ג: צריך לקיימו.
ה. בעירך לבירך קמיילגי: דרבי: צריך לבירך, ואם אמר גם שטר וגם חוזה – צריך להביא את הראה היותר חוזה, דהינו שטר; ורש"ג: אין צריך לבירך, ולכון מספיק שמבייא ראה רק עם עדי החזקה.

משנה "מי שפרע מוקחת חובו... כחו של זה".

רב: אין הכלכה לא בר' יהודה ולא בר' יוסי, אלא ב"ד מקרעין השטר (ולא עדים) וכותבין לו שטר אחר מזמן ראשון, ולמרות שמצוינו ביריתא שאומרת שעדים מקרעין וכותבין שטר מזמן ראשון, לא הדר בה רבע משיתיה, דבשלמא בי דין אלימי לאפקועי ממונא, אלא עדים שעשו שליחותן – חזרין ועשהן שליחותן?

דף קעא

מאי ברייתא?

"הריה שהיו נושין בו אלף זו ופרע מהן חמש מאות זו. עדים מקרעין את השטר וכותבין לו שטר אחר מזמן ראשון – דברוי ר' יהודה. ר' יוסי אומר: שטר זה יהא מונח במקומו, ויכתבו שובר. ומפני שני דברים אמרו כותבין שובר:

א. כדי שיוכוף לפורעו.

ב. כדי שיגבה מזמן ראשון.

שטר שזמנו כתוב בשבת או בעשרה בתשרי – שטר מאוחר הוא, וכשר לכו"ע. אך בשטר מאוחר בעלמא, שמניג עונתו ביום חול, ולא יודע אם מאוחר או לאו:

❖ ר' יהודה – מבשיר, לדידיה לא כותבין שובר ולכון לא נפיק חורבא (חשש שמא יגבה גם מן התאריך המיוחר ונמצא יגבה פעמים).

❖ ר' יוסי – פוסל, לדידיה כותבין שובר, ונפיק מיניה חורבא.
למסקנה: כותבין שובר אפילו אכוליה, ושם אמר אבד שוברו של זה יאכל הלה (המלואה) וחדי – לא קשה, שכן "עבד לוה לאיש מלואה".

תנן התרם:

"שטרין חוב: המוקדמין – פסולין. והמאוחרין – כשרין".
לא שננו – אלא שטרין הלוואה; אבל שטרין מוקח וממכר – אפילו מאוחרין נמי פסולין.
וහעט: זימנין דמזבין ליה ארעה בניסן, וכותב ליה בתשרי, ומתרמי ליה זוזי ביןini וזובין ליה מיניה, וכי מתי תשרי מפיק ליה ואמר ליה "הדר זבנתה מינך", ובשטרין הלוואה אין לחוש לחורבא זו, שכן קסביר אין כותבין שובר.

דף קעב

רבא בר רב שילא אמר לנהגו כתבי שטרא אקניאתא: "כִּי כְּתַבְתָּו שֶׁתְּרִי אַקְנִיאתָא, אֵי יָדַעְתָּו יוֹמָא דְקִנְיָתָו בֵּיה – כְּתַבְתָּו; וְאֵי לֹא – כְּתַבְתָּו יוֹמָא דְקִנְיָתָו בֵּיה, כִּי הַיְכִי דְלֹא מַתְחֹזֵי בְשָׁקָרָא".

אמר רב לספריה: "כִּי קַיְמֵיתוּ בְשִׁילִי, וְאַעֲגָדְמֵיסִין לְכֹו מִילִי בְהִינִּי" (וכן הפור).

ר' בא: האי מאן דנקיט שטרא בר מאה זוזי, ואמר: "שוויה ניהלי תרי בני חמישין חמישין" – לא משווין להו, והטעם: עבדו רבנן מילתא דניחאה למלה, וניחא ללה, ניחא למלה – כדי שיבוף לפורעו; וניחא ללה – כי היכי דנוגם שטריה.

וכן האי מאן דנקיט תרי שטרי בני חמישין חמישין, ואמר: "שווינהו ניהלי חד בר מאה" – לא משווין להו, והטעם: עבדו רבנן מילתא דניחאה ליה למלה וללה, ניחא ללה – כדי שלא יוכוף לפורעו; וניחא למלה – כי היכי דלא נוגום שטרא.

רבashi: האי מאן דנקיט שטרא בר מאה זוזי, ואמר: "שווינהו ניהלי רק בר חמישין" – לא משווינה ליה, והטעם: אמרנן, האי מיפורע פרעה, ואמר ליה: "הוב לי שטראי", ואמר

ליה: "אירבס לי", וכתייב ליה תברא ומפיק ליה האי, ואמר לו: "זה אחרינא הו".

משנה "שני אחין אחד עני... יכתבו כהן".
זה הוא שטרא דנפק לבי דינא דבר הונא, דהוא כתיב ביה: "אני פלוני בר פלוני, לויתי מהנה ממך":

❖ **רב הונא** – אין ראייהשמי שמחזיק בשטר חייבים לו, דשםא מעא את זה, והשטר בכלל שייך למישחו אחר.

❖ **ר' בא** – אם נמצא בידו, סביר להניח שהוא שלו, ולא חיישין לנפילה (אבי חולק, וסביר דחיישין לנפילה). ומণין שלא חוששים לנפילה (ר' בא), דתנן: "שניםיהם שהיו בעיר אחת, שם אחד יוסף בן שמעון ושם אחר יוסף בן שמיעון – אין יכולין להוציא שטר חוב זה על זה, ולא אחר יכול להוציא עליו שטר חוב" – הא הם על אחרים – יכולין, ואמאי ליחס לנפילה? אלא לאו ש"מ לנפילה לא חיישין? ואבי סובר: לנפילה דחד (כמו יוסף בן שמיעון) לא חיישין, אך לנפילה דרבבים (כמו המקרה שלנו) בין חיישין, וא"ב אין ראייה מוחמhana.

דף קעג

הבריתא לקמן חולקת על משנתינו וסוברת, שכש שאין מוציאין שטר חוב זה על זה – בר אין מוציאין על אחרים; ואילו לפי משנתינו – הם מוציאין על אחרים. במאי קמייפלגי:

א. **תנא דידן:** אותן נקנות במסירה. **בריתא:** אותן נקנות לא נקנות במסירה.
ב. **לכ"ע** אותן נקנות במסירה, אך **תנא דידן:** אין צורך להביא ראייה, וב**בריתא:** צריך להביא ראייה.

וכדמינו מחלוקת, באזניות נקנות במסירה:

❖ **אבי** – צורך להביא ראייה.

❖ **ר' בא** – אין צורך להביא ראייה.

ומצעינו עוד ברייתא שחולקת על משנתינו וסוברת, שכש שמוסיאין הן שטר חוב על אחרים, בר מוציאים זה על זה, ולפי משנתינו אין מוציאין זה על זה. במאי קמייפלגי?

❖ תנא דידן – בותחים שטר ללווה ואע"פ שאין מלוה עמו, זמני דין לגבי ספרαι וסחדוי ואמר להו: "כתבו לי שטרא, דבעין למיזוף מישוף בן שמעון חברי", ובתר דכתבי וחתמי ליה, נקייטה ליה ואמור ליה: "הב לי מאה דיזופת מינאי".

❖ ברייתא – אין בותחים שטר ללווה, עד שהיא מלוה עמו.

• "נמצא לאחד בין שטרותיו שטרו של יוסף בן שמעון":

❖ ר' ירמיה – מדובר במשולשין בשטר ואין משולשין בשובר.

❖ אבי – ה"ק – נמצא ללוה בין שטרותיו: "שטרו של יוסף בן שמעון עלי פרוע" – שטרות שנייהם פרועים.

• משנה "האומר לבנו... אינו פרוע".

בכל בעל השטר על התחתונתו, ولكن "שטר לך בידי פרוע" – הגדל פרוע והקטן אינו פרוע; "חוב לך בידי פרוע" – שטרות כולם פרועין.

• משנה "המלוה את חברו... את אשתו".

למסקנה:מאי "לא יפרע מן הערב" – לא יתרע ערבית תחילתה.

• מנין לערב دمشقעד (באמירה?)

❖ רב הונא – "אנבי אערבענו מידי תבקשנו" (זהקינו על זה, שכן זה לא ערבות אלא קבלנות).

❖ ר' יצחק – "ליך בגדו כי ערב זר ובעד נבריה חבלחו".

• אמריו: ערב دمشقעד – מחולקת ר' יהודה ור' יוסי.

❖ ר' יוסי – אסמכתא קניה, וכן ערב משתחעד.

❖ ר' יהודה – אסמכתא לא קניה, וכן ערב לא משתחעד.

❖ רבashi – הוא מעשים בכל יום דאסמכתא לא קניה, וערב בכל זאת משתחעד – אלא בהחיה הנאה דכא מהימן ליה, גמר ומשתחעד נפשיה.

• חסורי מחסרא, והכי קתני:

"המלוה את חברו ע"י ערב, לא יפרע מן הערב. ואם אמרו: 'על מנת שאפרע מכפי שארצה' – יפרע מן הערב. בר"א – בשאין נכסים ללוה, אבל יש נכסים ללוה – לא יפרע מן הערב. וקבען, אע"פ שיש נכסים ללוה – יפרע מן הקבלן. רשב"ג – אם יש נכסים ללוה – אחד זה ואחד זה לא יפרע מהן" (ר' יוחנן: כל מקום ששנה רשב"ג במשנתינו הלהבה במוותו, חוץ מערב, צידן ורואה אחרונה).

דף קעד

❖ רב הונא: "הלווה ואני ערב", "הלווה ואני פורע", "הלווה ואני אתן" – כולם לשון ערבותה זו. "תן לו ואני פורע", "תן לו ואני חייב", "תן לו ואני אתן" – כולם לשון קבלנות זו.

• בעיה: "הלווה ואני קבלן", "תן לו ואני ערב" – מאי?

❖ ר' יצחק – לשון ערבות – ערבות. לשון קבלנות – קבלנות.

❖ רב חדא – כולם לשון קבלנות (כולל מה דאמר רב הונא) בר מ"הלווה ואני ערב".

❖ רבא – כולם לשון ערבותה זו (כולל מה דאמר רב הונא), בר מ"תן לו ואני נתן" (וכ"ש "תן לו ואני קבלן").

• לא מיפטר ללוה מיניה דמלוה – עד שישא ייתן ביד.

- ההוא ערבה דיתמי, דפרעה למלואה מקמי לדודעינו ליתמי:
- ❖ רב פפא – פריית בע"ח מצויה, ויתמי לאו בני מייבר מצויה נינהו.
- ❖ רב הונא בריה דרב יהושע – אמר צרכי אתפסיה.
מאי בינייה?
א. בשחיב מודה.
ב. דשנתויה ומות בשמתיה.
- הלכתא כרב הונא בריה דרב יהושע.
- משה בר עצי ערבא דכתובתא דכלתיה, הויה רב הונא בריה צורבא מרבנן ודוחיא ליה מלטה. אמר אביי: ליכא דעתיל דנסביה עזה לרבי הונא דנרגשיה לדביהו, ותיזול ותגבוי כתובתה מאביה והדר נחרדה (איילו כל דמגש בבי דינא מגש?). לסוף איגלאי מליטה דכחן הוא, אמר אביי: היינו דאמרי אינשי, בתר עניא אולא עניותא. ואין כאן בעיה של רשות ערום (לפי אביי) דבנו שאני, וצורבא מרבנן שאני (ולמ"ד קבלן כתובותה אי אית לה נכסיה משתעבר ואילא לא משתעבר – מדובר הכא דהוה לרבי הונא נכסיו ואיישתוף, ואיבע"א: אבא לגבי בריה שעבודי משעבור נפשיה).
- ערבי דכתובה – דברי הכל לא משתעבר. קבלן דבע"ח – דברי הכל משתעבר. קבלן דכתובה וערבי דבע"ח, פליגי בה:
 ❖ מר סבר: אי אית לה נכסיה – ללוה משתעבר, ואי לא – לא משתעבר.
 ❖ מר סבר: בין דאית ליה, ובין דלית ליה – משתעבר.
- וחלכתא: ערבי' בין אית ליה בין לית ליה – משתעבר, בר מעבר דכתובה; דاع"ג דאית ליה לבעל, לא משתעבר. והטעם: מצויה היא דעבך, ולא מיידי חסירה.
- שכיב מרע שהקדיש כל נכסיו, ואמר: "מנה לפלוני בידיך" – נאמן, חזקה אין אדם עשה קוגניה על החקדש. ושב"מ שאמור: "מנה לפלוני בידי" אמר "תנו" – נוטני, לא אמר "תנו" – אין נוטני. והסביר רב נחמן: אידי ואידי דנקיט שטרא, ולא קשיא – הוא (רתקדש) במקioms, הא דלא מקioms – אם אמר "תנו" קיימה לשטריה, ואם לא אמר "תנו" – לא קיימה לשטריה.

דף קעה

- רבה: שב"מ שאמור: "מנה לפלוני בידי", ואמרו יתומין: "חויר ואמר לנו אבא: 'פרעתית'" – נאמני, והטעם: אידכורי אידכבר. שב"מ שאמור: "תנו מנה לפלוני", ואמרו יתומין: "חויר ואמר אבא: 'פרעתית'" – אין נאמני, והטעם:adam איתא דפרעה – לא הויה אמר: "תנו".
- רבא – שב"מ שהודה, אין ציריך לומר "אתם עדי" – די אין אדם משטה בשעת מיתה; ואין ציריך לומר: "כתבו" – דברי שב"מ בכתבין ובמסורתין דמו.
- משנית "המחלקה את חברו... שמיעון בן ננס".
מחלוקה:
- ❖ **עלא** – ד"ת, אחד מלוחה בשטר ואחד בע"פ – גובה מנכיסים ממשועדים, והטעם: שיעבודיא דאוריתא. ומה טעם אמרו גובה מבני חורין במלואה על פה: משום פסידא דלקחות (ובמלואה בשטר לא אמרין זאת, שכן החתום – אינו אפסיד או אנפשיהו).
- ❖ רבה (טעמא דבני מערבא אמר, ולהיה לא סבירא ליה) – ד"ת, אחד מלוחה בשטר ואחד בע"פ – לא גובה ממשועדים, והטעם: שעבודיא לאו דאוריתא. ומה טעם אמרו גובה

משמעותם במלואה בשטרו: כדי שלא תנעל דלת בפני לוין (ובמלואה על פה לא שייר למיימר הבי, דחתם ליה קליא).

מצינו אותה מחלוקת בנפק"מ אחרת:

❖ **רב ושמואל:** מלואה על פה – אינה גבוהה, לא מן היורשין ולא מן הלקוחות (דשבודא לאו דאוריתא).

❖ **ר' יוחנן ורשבי:** מלואה על פה – גבוהה מן היורשין ומן הלקוחות (דשבודא דאוריתא).

ואמר רב פפא: הלכטה, מלואה על פה – גבוהה מן היורשין; והטעם: כדי שלא תנעל דלת בפני לוין. ומן הלקוחות אינו גבוהה, והטעם: דלית ליה קלא.

דף קען

חויזק כתוב ידו בבית דין – אינו גבוהה מנכסים בני חוריין.

"ערב היוצא לאחר חיותם שטרות":

קדום חיותם שטרות – גבוהה מנכסים משועבדים אם כתוב: "ופלוני ערבי", ואינו גבוהה אם כתוב: "פלוני ערבי".

לאחר חיותם שטרות – גבוהה מנכסים בני חוריין.

ר' יוחנן: הלכה כר' ישמעאל, וגם בחנוך הלכה במתו.

חלוקת:

❖ **שמעואל** – חנוך וקנו מידו – משתעבד, מכלל ערבות בעלמא לא בעי קניין.

❖ **רב נחמן** – ערב דבית הוא דלא בעי קניין, אבל ערב בעלמא בעי קניין.

הלכטה: ערב בשעת מתן מעות – לא בעי קניין. אחר מתן מעות – בעי קניין.

ערב דבר"ד – לא בעי קניין, דבזה היא הנאה דמהימן ליה – גמר ומישعبد ליה.

סליק פרק גט פשוט

נְסָפָחִים

א. אילן הנוטה לרשות הרבים

ב. בגדיר תקנת זכר לחורבון

ג. קונטראס "מאור התשובה"

אילן הנוטה לרשות הרבים

הערות בסוגיה (בז):

- הצגת המקור
- פשט ברש"י ד"ה אילן הנוטה על המשנה
- על מי מوطל לקצוץ האילן ומה הפשט "ולאו אדרעתיה"

הצגת המקור:

"מתני' אילן שהוא נוטה לrhs"ר קוצץ כדי שייהא גמל עובר ורוכבו רבijo יהודה אומר גמל טען פשתן או חביב זמורות רבijo שמעון אומר כל האילן בנגד המשkolot מפני הטומאה: גם' מאן תנא דבנזקין בתר אומדנא דהשתא אולין אמר ר'יל במחולקת שנייה ורבijo אליעזר היא דין אין עושין חלל תחת רשות הרבים בורות שיחין ומעירות רבijo אליעזר מתייר בכדי שתהא עגלה מהלהכת וטעונה אבני רבijo יוחנן אמר אפילו תימא רבנן התם זימנין דמחפהית ולאו אדרעתיה אבל הכא קמא קא קייז ליה"

פשט ברש"י ד"ה אילן הנוטה על המשנה:
"אילן הנוטה לרשות הרבים קוצץ – מן הענפים התחתונות כדי שייהא גמל עובר תחת העליונות"

לכואורה לא מובן למה רשי' ציריך להוסיף את המילים "עובר תחת העליונות" לכואורה הדבר מיותר, הרי ברור שאם קוצץ מן הענפים התחתונות, שייעבור תחת העליונות? ועוד קשה ברש"י למה השמייט רשי' את המילה "רוכבו" הכתובה במסנה והסתפק רק ב"גמל" ובאמת רשי' על הרוי"ף (דף יד. מדפי הרוי"ף) כתוב

"קוצץ מן הענפים – התחתונות כדי שייהא גמל עובר ורוכבו" והדבר ציריך ביאור. העורך השולחן (חו"מ סימן תיז) כתוב שבמקומות שהולכות עגלות עם משא בגובה רב, ציריך לקצוץ אפילו למעלה מגמל ורוכבו, עד שיעור שלא יעכ卜 את הילוך העגלות של אותו מקום, ויתכן שבא רשי' לאפוקי מהערוך השולחן, דלפי העורך השולחן, משמע אדם המשא בגובה רב עד כדי צורך לחזור את כל הענפים העליונים, יחוcorp שכך זה מפריע לעובר עם משאו, ואילו רשי' בא לבאר, שיש גבול עד כמה אפשר לחזור, דהיינו אי אפשר לקצוץ לעד גם אם זה מפריע למשא, וזה מה שכותב "תחת העליונות" שציריך עדין שיישאר מן העליונות.

ואולי זה הפשט למה רשי' גם השמייט את המילה רוכבו, אלא כתוב רק "גמל עובר...", דבא רשי' להציג את החידוש שלו, שבמקומות שהולכות העגלות עם משא בגובה רב, דהיינו גמל גרידא, ללא צורך ברוכבו אלא רק עם משאו, אפילו הци לא יקצוץ יתר על העליונות למרות שזה מפריע לו לעובר עם המשא.

בבא בתרא אילן הנוטה לרשות הרבנים בצורה קלה

ואם נסביר כך את רשיי, הרי שציריך לחתט טעם בדבר, ולענ"ד נראה לומר בדעתה ת"ק, מזה שמתיר רק לקצוץ כדי גמל ורכובו ולא הכל, הוא סובר שהאלין מזיק, אבל וודאי לא מזיק גםור שיהיה אפשר לקצוץו למגורי שכן הוא מזיק לא בקומן, ועשה אלה אלא במילא וזה יותר חלש, ואם כן במקרה שבו יצטרכו לקצוץ את כולם, עד כדי כך לא התירו לקצוץ, דאמנם הוא מזיק אבל לא מזיק גמור כמו מזיק בידים, אלא היזק אמילא ולכן לדעתה ת"ק לא נתיר לקצוץ למגורי.

על מי מוטל לקצוץ האילין ומה הפשטה "ולאו אדעתיה":

בגמרה מבואר שדין "אילן הנוטה" השני במשנתינו, דומה לדין ש"אין עושין חלול תחת רשות הרבנים בורות שיחין ומעורות רבוי אליעזר מתיר בכדי שתהא עגלת מהלכת וטעונה אבניים רבוי יוחנן אמר אפילו תימא רבנן התם זימניין דמפחית ולאו אדעתיה אבל הכא קמא קא קייז ליה".

דר' יוחנן מעמיד את משנתינו גם לדעת רבני ואומר שבדין של אין עושין חלול ברה"ר, לא אולין בתור אומדן הדשתה ונסמרק כדי שתהא עגלת מהלכת... כיון שפעמים שיתליעו ויפחת הקרך ולא ידע, אבל הכא יודו רבנן דבתור אומדן הדשתה אולין, והטעם "ד"קמא קמא קא קייז ליה" ומברא רשיי "כל ענף וענף שיקדים וישמייך יקצנעו" ומשמע שקא עלי בעל האילין, שהוא נמצוא תמיד בסמרק לאילין וידע על ענפים שגדלים ויקצטם ואז אין חשש שלא ידע הנזוק ויינזוק, וא"כ חיוב הקציצה מוטל על המזיק, וגם מבואר מזה דמה שהגמרה אומרת "ולאו אדעתיה" לפי רשיי קאי על המזיק.

כותב המאירי (ד"ה אמר המאירי – השני) שאם היה האילין נוטה לרה"ר ומעכב על העוברים, יכול העובר דהינו הנזוק לקצוץ מן הענפים עד שיעור שלא יעכ卜 האילין על רה"ר, עוד כתוב המאירי (ב"מ קז: ד"ה כל) بما שההיא אילינו נטווע על שפת הנהר ומעכב על מושבי הספינות, כופין את בעל האילין לקצוץ את אילינו, וא"כ לדעת המאירי כל אילין המעכ卜 על בני רה"ר חייב בעל האילין לקצוץ, ואם אין קווץ' יכולם העוברים לקצוץ מן הענפים אפילו נגד רצונו של בעל האילין עד שיעור שלא יעכ卜 את האילין על בני רה"ר.

ואולי לפי המאירי ההניל' אפשר להסביר פשט ברשב"ם שבפשטות חולק על הרשיי הניל', דהנה הרשב"ם (בדף ס. ד"ה ורבנן) כתוב "דאיסרי סברי לא אולין בתור השתא וחישינן משום דזימניין דמתליע מתוכו ויפחות ולאו אדעתיה דעובר ברה"ר ויעבור ויפול".

ומפרוש לשיטתו שלאו אדעתיה" קאי על הנזוק, ולפי שיטתו יתכן שאפשר להסביר אצלנו בסוגיא שהקווץ' קאי גם על הנזוק, והחידוש הוא דאפיילו אם לא מסכימים המזיק, כמו דעת המאירי, ולכן בחיל ברא"ר שלא ידע הנזוק, יש חשש שיפחת ואין לעשות בדעת ר' אליעזר, אך במקרה של האילין הוואיל ויידע לשים לב ולא יינזוק וכי יכול אף הוא לקצוץ לבלי ינזק (גם ללא הסכמת הבעלים) יודו רבנן לר' אליעזר (לפי ר' יוחנן) דאולין בתור אומדן הדשתה.

¹ ואילו לפי ר"ל זה רק לדעת ר' אליעזר.

זכר לחורבן

בגדר התקנה (דף ס):

תווכן

- א. מה הטעם שעושם זכר לחרובן
  - ב. הנפק"מ בין רשב"מ לרמב"ם
  - ג. ביאור מחלוקת היעב"ץ והאליה רבה לפיו הרשב"ם והרמב"ם
  - ד. ביאור מחלוקת האם בבית כניסה צריך לעשות שיור אמה על אמה על פי המחלוקת הנ"ל
  - ה. הערכה בדברת הרשב"ם

מה הטעם שעושים זכר לחורבן

בגמרא (ס): "ת"ר: כשהחרב הבית בשניה, רבו פרושין בישראל שלא לאכול
בשר ושלא לשותין יין...אלאvr קרבן חכמים: סד אדם את ביתו בסיד, ומשיר בו
דבר מועט. וכמה? אמר רב יוסף: אמה על אמה. אמר רב חסדא: בנגד הפתח.
עשה אדם כל צרכיו סעודה, ומשיר דבר מועט. מיי' היא? אמר רב פפא: כסא
דhrsנא. עשה אשה כל תכשיטיה, ומשיר דבר מועט. מיי' היא? אמר רב: בת
צדעה, שנאמר: 'אם אשכח ירושלים תשכח ימי ני לחשוי לחבי וגוי'. ויש
להתבונן מהו הטעם שעושים זכר לחורבן?

הרבוב"ם (**הלו^תות תעניות פ"ה הי"ב והי"ג**) "משחרב בית המקדש תקנו חכמים שהיו באותו הדור שאין בונין לעולם בנין מסוייד ומכויר כבניין המלכים, אלא טה ביתו בטיט וسد בסיד ומשייר מקום אמה על אמה נגנד הפתח ללא סיד... וכן התקינו שהעורך שלחן לעשות סעודה לאורחים מחסר ממנה מעט ומניח מקום פנוי בלבד קURAה מן הקערות הראויות تحت שם, וכשהאהשה עושה תכשיטי הכסף והזהב משירות מין ממיini התכשיט שנוהגת בהן כדי שלא יהיה תכשיטיהם... וכל אלו הדברים כדי לזכור ירושלים שנאמר 'אם אשכח ירושלים תשכח ימיini תדבר לשוני לחכי אם לא אזכיר אם לא עלה את ירושלים על ראש שמחתי', **הרוב"ם** לא מזכיר את עניין האבלות כמו שרשב"ם הוציא, ממשמע שאין הטעם משום אותן ואבל על החורבן וע"י כך נזכיר את ירושלים אלא הסיבה היא עצמית שהויל וחרב בבית, אל לנו לשכוח את החורבן, ויש לנו לעשות שיר כדי לזכור את החורבן.

זאת אומרת שלפי הרשב"ם, האבל והשior יש להם תפקיד עצמי, דהוail והיה חרובן יש לנו להציג על כך עיי' מעשי אבל ושior, וזאת מלבד שע"י זה נזכר את ירושלים. ואילו לפי הרמב"ם, תפקיד השior (שמסמל אבלות) אין בו מימד עצמי אלא הוא היכי תמצוי בשביב לזכור את ירושלים, ואולי זה ההסבר מדוע הרמב"ם לא נקט בהלכות את הדוגמאות שהגمرا נקטה, אלא כתוב שישיר דבר מעט, שבא הרמב"ם להראות שאין עניין דוקא בדברים אלו שהגمرا נקטה, אלא העיקר שע"י כך יזכיר את החורבן. וכן ראוי לומר בסבירו, שהוא לאו דוקא הדוגמאות שהגمرا נקטה "אלא כך אמרו חכמים סדר אדם את ביתו בסיד ומשיר בו דבר מעט והוא אמה על אלה וכנגד הפתח עשו אדם כל צרכי סעודה ומשיר דבר מעט מן הצורך לה עד שירגשו האוכלים בחסרון אותו דבר וכן עשו אשה תשכיתיה ומשירות דבר מעט".

התורת חיים (ד"ה אלא) כתוב הטעם למה דוקא אלו וח"ל "לפי שכל אדם מוכחה להנр תלת מיili דהינו לחם לאכול ובגד לבוש ובית לדoor בו, וכן אמר הנביא הלא פרוס לרעב לחם כי תראה ערום וכסתו וענינו מරודים תבייא בית' ואתה לאשמעין שחיב אדם לעשות זכר לירושלים בכל מיני צרכיו". והביא התורת חיים טעם נוסף "וועוד לפי שהעובדת צריכה ג' דברים בבית המקדש ובגד כי מהונה וגוף הקרבן הצריכו חכמים לעשות זכר לששתן כשבונה בית ועשה בגדי וכשעשה צרכי סעודה דגוף סעודת המזבח הוא" והעיר את עני חברותתי ר' יהודה וינగוט שאולי אפשר לומר, שהטעם הראשון של התורת חיים רומז לשיטת הרמב"ם, שהענין הוא לזכור את ירושלים ולכך תקנות חז"ל הם בדברים שימושיים זיכרון מהמיד, וזה מדויק מלשונו שכותב "ואת עניין שחיב אדם לעשות זכר לירושלים בכל מיני צרכיו", ואילו הטעם השני רומז לשיטת רש"ם, שענין התקנות הללו, הוא הנגagt אבלות על החורבן מלבד הענין שע"י נזקרים בחורבן ירושלים.

הנפק"ם בין רש"ם לרמב"ם

מצינו מחלוקת האחים במסמאות באדם שמשאייר אמה על אלה, אך צבע בשחוור את אותו חלל, האם מקיים בכך התקנה או לאו, וכן כתוב המשנן² (ס"י TASK סק"ג) "ואתו השior יהיה בלבד סייד ודלא כאוון העושין אמה שחוור דזהו ג' ב' ציר² (זהו דעת הלבוש) ויש מקומות שעושין שחור וכותבין ע"ז זכר לחורבן (זהו דעת האליה הרבה הובא פה בשער הצעון)" ואולי נקודת המחלוקת נouceה במה שכתבנו לבאר מחלוקת הרשב"ם והרמב"ם, דהיינו הרמב"ם הענין הוא הזכיר וכאן גם אם צבע יש כאן ציר לכואורה, עכ"פ בכך זכר את ירושלים ומקיים התקנה, ואילו לפי רש"ם שיש עניין גם בעצם האבלות, אז צריך שתהיה אמה על אלה ללא ציר ממש, שהציר פוגם באבלות.

² עיין אגרות משה או"ח ח"ג סימן פו, שכותב ללמד זכות על אותם שכן נהגים כן.

ביאור מחלוקת הייעב"ץ והאליה רבה לפि הרשב"ם והרמב"ם

כותב הייעב"ץ בתשובות (ח"א, קسط) "מייחו מ"מ באמה על אמה פעם אחת, סגי לכל חדרי הבית. ע"פ שיש לו חדרים רבים לא שנא ולא פלונג", ואילו האליה רבה (ס' תקס ס"ק א) כותב "ואפשר דהוא הדין הכא לכל חדר וחדר צריך להניח", ואפשר לבאר יסוד מחלוקתם לפי מה שביארנו ברשב"ם וברמב"ם, דלפי הייעב"ץ העניין הוא רק הזכירה, ואין עניין בעצם האבלות, ולכן מספיק שיש רק בחדר אחד, ע"י זה יזכיר האדם את חורבן ירושלים, וזה אזייל לשיטת הרמב"ם. ואילו לפי האליה רבה, יש גם מימד עצמי של תקנות אבלות ולכן יש לעשות בכל חדר וחדר, ולכן תקנות אבלות אלה תזוכר אך יש כאן פגם באבלות, וזה אזייל לשיטת הרשב"ם.

ביאור מחלוקת האם בבית הכנסת צריך לעשות שיור אמה על אמה על פי המחלוקת הנ"ל

המן אברהם כותב (ס' תקס ס"ק ב) "משמעות דביה"כ שיור בכל עניין וכן המנהג", ולפי דבריו אין צורך לעשות שיור בבית הכנסת, אך ראוי בתשובות המהר"ם מרוטנבורג (תשובה שלג, דפוס ברלין) ז"ל "הסדר סייד בבית הכנסת נראה שציריך להניח אמה על אמה, יותר ציריך היכרא בית שבנה"א גיגלים לבוא שם תדייר", ואולי גם מחלוקת זאת ניתן לבאר לפי הרמב"ם והרשב"ם. לפי המגן אברהם אין צורך לעשות בבית הכנסת כיון שהענין הוא עצם הזכירה, ובבית הכנסת האדם תמיד זכר חילופין למقدس, בית מקדש מעט. ולכן אין צורך להשאיר שם אמה על אמה זכר לחורבן, וזה כהרמב"ם, ואילו לפי המהר"ם מרוטנבורג, העניין הוא גם לעשות תקנות האבלות ומילא אין זה משנה אם זה בבית או שזה בבית הכנסת, תמיד יש לעשות תקנות אבלות וזה כרשב"ם, ומוסיף המהר"ם מרוטנבורג שבבית ציריך יותר היכרא, כיון שהאנשים נמצאים שם יותר מאשר בבית הכנסת.

הערה בדעת הרשב"ם

במסכת שבת (פ) מובאת הבריתא שהובא גם אצלנו בסוגיא זו"ל "לא יסוד אדם את ביתו בסיד אלא אם כן עירב בו תבן או חול. רבי יהודה אומר: תבן מותר, חול אסור, מפני שהוא טרכסיד" ופירש שם רשי" (ד"ה לא יסוד אדם את ביתו בסיד) "לאחר חורבן, משום אבילות של ירושלים", נקודה ראשונה שרואים בראש"י, שנראה שהוא חולך בשיטת הרשב"ם אצלנו שכן מוכיר את עניין האבלות בהדייא. נקודה שנייה שרואים, רששי' משנה מהרשב"ם, רששי' כותב "אבלות של ירושלים" ואילו אצלנו רשב"ם כותב "אבל בית המקדש". ואולי אפשר לבאר, ע"פ הגמרא בברכות (נח). שדורשת על הפסוק (דברי הימים א, בט, יא) "לך ד' הגוזלה והתפארת והנצח וההוד...". ז"ל "במתניתיא תנא ממשימה דרבי עקיבא: 'לך ד' הגדלה' זו קריעת ים סוף, 'והגבורה' זו מכת בכורות, 'והתפארת' זו מתן תורה, 'זהונצח' זו ירושלים, 'זההור' זו בית המקדש". נצח, זה מסמל את הניצחון, את

המלכות את הדבר הגשמי יותר, ואילו הוד מסמל את הרוממות, את הדבר שהו^א בדרגה מרוממת, את הרוחניות³, וזה מה שהגمرا אומרת "נצח" מסמל את ירושלים, את השלטון הגשמי והענין הגשמי של ירושלים ואילו "הוד" מסמל את המקדש, את הדבר הרוחני שיש בירושלים, את סמל הרוחניות. ולפי זה ניתן לומר, שבחרבן הבית היו שני עניינים גם החורבן הרוחני הגדל וגם חורבן גשמי, של השלטון והמלכה שהיתה בירושלים, וא"כ רשי' שכטב "ירושלים" מדבר מהצד הגשמי, החורבן הגשמי, ואילו הרשב"ם שכטב "מקדש" מדבר מהצד הרוחני, החורבן הרוחני שהוא, וכל הסבר משלים את השני.

---

³ עיין בפירוש דעת מקרא לפסוק זה.

מאור התשובה

הקדמה

אספתי כאן לקט חבורות ומאמרים בענייני תשובה ואלו שכתבתי ומסרתי לפני חברים מקשיבים, ומתוך הלימוד בצדות התלבנו הדברים וקיבלו צורה. ופשוט הוא הדבר שאילולי הלימוד בחבורה לא הינו מגיעים ליידי התוצאה המוגמרת. ומכאן תודתי השלווה לחבריי מהישל"צ שביחד, מתוך דיבוק ודקדוק החברים, הוצאנו חוברת זו.

קראתי לחוברת בשם "מָאוֹר התשובה", שכן יש כאן רק הארות קצרות על ענייני התשובה שארכיכים מנויים, וקונטרא זה יהווה כمراה מקומות ולעיוון קצר בעניינים המדוברים בחוברת, אך כמובן שאין לפסוק מכאן הלכה למעשה, ויש לשאול שאלת חכם. וכן ע"פ מש"כ קדמונינו לרמזו את שם המחבר בשמו של הספר (יעיין שם הגدولים ערך ספר הזיכרונות, הביאו היב"א בהקדמתו, עי"ש).

חוברת זו הוצאנו בשעהו, לפני שנה בתוור קונטרס קטן, וחשבתי לצרפו לקונטרס זה, ובס"ד שהיה לתועלת הרבים.

חובת האדם בעולם

כל האנשים בעולם מחפשים משמעותם לחייהם, אך ל猝רנו לא תמיד מוצאים, וגם במשמעותם – לא תמיד זהה דרכה של תורה.

הمسئילת ישרים פותח את ספרו⁴ זו"ל: "יסוד החסידות ושורש העבודה התמיימה הוא, שיתברר ויתאמת אצל האדם מה חובתו בעולם...", כלל זה הוא יסוד לבניין המעלות והדרגות באדם, וכבר הדגישו המפרשים, בעולם דיקא, שלו – דהינו האדם עצמו לפי מה שמתאים לו – צריך רצון ושאייפה לברר את חובתו בעולם. הברור העצמי הנוקב של חובת האדם בעולם וכמוון עשיית המעשים, היא פה בעולם זהה, בעולם הפרט – לכל אדם יש את האות שלו בתורה, את התג שלו, המשוג שציריך להיות אצל האדם הוא עושים את מה שהוא יכול, ומתרךvr מזיך את כל העולם כולו – או חיללה הפוך. שכידוע כבר אמרו חז"ל⁵, וזה: "עשה מצוה אחת – אשריו, שהכרייע את עצמו ואת כל העולם לבך זכות; עבר עבירה אחת – אוו לו, שהכרייע את עצמו ואת כל העולם לבך חובה...", מספרים שפעם אמר ר' זושא, שכשיגיע לשמיים לא ישאלו אותו למה לא היה משה רבנו, אלא למה לא היה זושא? האדם צריך להיות הוא עצמו, כי רק לו יש את התפקיד המיחדר שהוא יכול לעשות ואף אחר אין יכול במקומו – שלא אלא כן, אין צורך בשני זושא.

ל猝רנו, בתרבות הקלוקלת היום המגיעה מהמערב, הכל נבדק על פי התוצאות ועל פי מה שחוшибים עליו, וזה מתחילה בקרבונו. התפיסה העמלקית הזאת היא בדיק הפך התורה, התורה רוצה שתהיה מה שאתה עם כל הכוח שאתה יכול להגיע לזה, אחד המרבה ואחד הממעיט ובלבד שיכוננו לכם לשמיים, השכר לא נמדד על פי התוצאה, אלא אדרבה לפי העמל – וכבר אמרו חז"ל: "לפום צערא אגרא".

ולעצמ הבירור, ההתחלה של הכל היא התורה, כמו שהברייתאי מונה תחילת את התורה ולאחר כך את שאר המידות, הכל נובע מתוך התורה, וזה ההבנה הכוללת והאמונה הכלולת, זה היחיד. לפני הנינוט ישנה הדרכה: "חיללים, אתם רואים את ראש ההר? זה היחיד, הדרך אמונה קשה וארוכה אך סופה שהיא מגיעה אל יעדך", ולכן אין לקפוץ שלבים אלא יש ללכנת שלב אחר שלב וכך מגיעים

⁴ בפרק ראשון באור חובת האדם בעולם

⁵ קידושין מ:

⁶ פרק אבות פ"ה מכ"ג

⁷ ע"ז ב:

בבטחה ליעד, עשיית רצון ד' זה היעד שלנו בעולם, עוד לפני שאני יודע איך אני עושה זאת אני צריך לדעת את היעד וזה יודענו לעשות רצונו יתברך.

התורה שניתנה לנו, מדריכה אותנו כיצד לעבד את ד', כיצד למלא יעודה בהצלחה, כמו כן – ישנה בחירה חופשית – אך הבחירה היא לבחור בחיים. האדם צריך, ע"י התמלאות בלימוד תורה ומצוות לפי כוחותיו וכמו כן ע"י התיעצות עם תלמידי חכמים, לבירר מה תפקידו במערכות,இזה ברגע הוא צריך למלא בדרך לגאולה השלמה,இזה אבן הוא בונה בגאותן של ישראל ע"י מימוש רצון ד' ממנו, אין ספק שצורך האדם לעמול קשות במיוחד בדורנו עם כל הנסיות כדי להגיע למימוש עצמי על פי מה ש-ד' רוצה ממנו. כ skimim בבורק אנו אומרים: "מודה אני... רבה אמונהך" – הפשט הוא, שבזה שקמתי בבורק זה אומר ש-ד' מאמין כי אני יכול למלאות את תפקידי והוא לא התייחס ממני למרות כל מה שעשית, כמה הרבה היא האמונה של ד' באדם!

הנסיות בדורנו מאי מקשים על האדם את בירור ועשה תפקידו, האר"י הקדוש אמר לתלמידו המהרי⁸, שאם היה עכשו בדורות של הראשונים היה נחשב ליותר מהם, תמה וshall המהרי⁹ – היכיז? וענה לו האר"י, שהנסיות שבדורנו גדולים מאי ביחס לנסיות שלהם ולכך הזכות שלנו יותר גדולה, ואט האר"י אומר זאת על זמנו, אז ק"ז בן של ק"ז בדורנו אנו, אך למרות הכל עליינו לעבוד. הגענו לעולם הזה בשבייל לעמול, וצריך המון תפילה והמון לחזור שניים כדי שבסיעתא דשמייא נוכל לקיים ולברר את תפקידנו, ולאחר ההשתדרות ישנה סיעתא דשמייא, וכבר אמרו חז"ל: "הבא ליטהר מסיעין לי".

בגמריא ישנה מחלוקת בית שמאי ובית הלל אם טוב לאדם שנברא משלא נברא, ופסקה שם הגמרא – "נוח לאדם שלא נברא משנברא, ובעשו שנברא יטפש במשיו וא"ד ימשמש במשיו". על כורחנו אנו חיים, נכון, אבל אומרת הגמרא, שעבשו מה שאמור לעניין אותנו זה עבودת ד' במלא מובן המילה, מה ד' שואל מאיינו כי אם ליראה, אמן זה לא דבר קל¹⁰ – יראת ד', אך עבודתנו במשך שנותינו בעולם הזה, בעולם הנסיות היא להגיע ליראתו.

כמו כן – בל נשכח את כוח התפילה שישנו לייהודי. יש לנצלו ולהתפלל לד' שנזכה להגיע לשלהות ולעשיות תפקידנו, יש לדעת שהתפילה היא לא ממשו פסיכולוגי שעוזר להרגעה, חילתה לחשוב בר, אלא היא יצירתיות קשר עם ד' שע"י בר האדם משנה את המציאות למרות כל הסיכויים, יש לדעת שלא כל דבר שהוא מבקשים עמוקה דיליבא יתקבל כבקשתנו, אלא שפעמים אין לנו רואים כיצד זה עוזר לנו ישירות, אך יש לדעת שלא אלמן ישראל, שערם דמעה לא נגעלו¹¹ והתפילות פועלות בנסיבות בדרך הכי טובה שמניעה לנו, גם אם לנו זה לא נראה טוב, צריך המון אמונה וביתחון ועלינו להתחזק בזו, "קווה אל ד', חזק ויאמץ ליבך וקווה אל

⁸ יומא ל'ה:

⁹ ערובין יג:

¹⁰ בחינת הגمرا בברכות לד.

¹¹ בא מעיעא נט. וכן בברכות לב:

ד", לאחר שקיינו לד' והתפללו יש להתחזק שוב פעם ולהתפלל, ולא חיללה להתיASH, שהרי אין יאוש בעולם כלל, והיאוש הוא אבי אבות הטומאה והפתח לכל החטאיהם והיצר הרע הגadol ביותר, כמו שמאריך בזה ר' נחמן מברסלב בספרין.

לטיכום: עליינו לברר את תפקידנו בעולם על פי התורה, שהוא כלל היצרע להפעלת המכמה, וזה כמובן ע"י קיום התורה והמצוות והтиיעצות עם תלמידי חכמים, ישם המון קשיים בדרך וסיבוכים אך צרייך לדעת שזו תפקידינו בעולם ואדרבה הנפילות והנסיגות בוגנות את האדם, וגם שנופלים אין לפול חיללה ליושש שהרי אנו יודעים ששבע יפול צדיק וקם, צדיק אمنם נופל אך הוא קם לאחר מכן לעומת הרשות שנופל ולא קם, יש לנו את כוח התפילה שמשנה עולמות למרות בכל הסיבוכים ויחד עם זה את העמל שהאדם משקיע, ובסיועה דשמייא מן השמים יסיעו לו.

לקראת אלול

חשבתי לבתוב על שני עניינים מסוימים:

האחד הוא הדקדוק בדיין, שאין ד' מותר על כלום (כמובן כאשר לא עשה תשובה), ומדקדק על כל מעשה ועל כל דבר, וממילא כמה על האדם לדקדק בכל דבר שעשו, חשוב או אומר. כתוב בפרשת כי תצא (כד, טז): "לא יומתו אבות על בניים ובנים לא יומתו על אבות איש בחטאו יומתו", רשי"י כותב שם וז"ל "אבל מי שאינו איש מה בעון אביו והקטנים מתחם בעון אבותם בידי שמיים", ושאל על רשי"ז זה מה"ס "וזא יעללה", אם זה כך, הרי לכואורה כשהקטן מגיע למצאות גם הוא יצטרך לברך "ברוך שפטני מעונשו של זה" (אביו), שהרי עד עבשוו "ריהחף" על הבן עונש מוות בעטיו של אביו ועבשוו, כשהיה לאיש, אינו מה בעון אביו, וא"כ מדוע איינו מברכ הבן גם כן ברכת "ברוך שפטני"? על שאלה זו הוא מתרץ ואומר, שם יאמר ברכה זו ויכוון שנפטר מהעונש שאלוי היה ראוי לבוא עליו בಗל אביו, הרי מחייב אביו לרשות ח"ו ולכך לא תיקנו לו ברכה, מכאן אנו רואים עד כמה אדם צריך להזהר ולדקוק ועוד כמה ד' מקפיד על כל דבר, ועליינו לעובדו בלי שום יותר. ועל עניין הדקדוק כבר מזכיר בוגمرا (יבמות קבא): שהקב"ה

מדדק עם צדיקים כחוט השערה, ועוד אמרו בגמרא (ב"ק נ.) שכל האומר הקב"ה וותאן יותרו חייו, שכן אצל הקב"ה אין ויתורים בחינם, אם ד' מיותר ולא מקפיד זה רק כאשר האדם עושה תשובה אך אם לא, ממילא אין סברא שהקב"ה יסלח על דבר שהאדם בעצמו לא רואה צורך להתרחק ממנו. ועליינו להתחזק בענין זה שככל מעשינו נכתבים והdagש ש-ככל, כל המעשים כפשותו נמדדים, ומثور שזה יהיה בתודעה שלנו – האדם ירגיש את ד' בכל צעד ושלל, וממילא יזהר מן העבירות.

דבר שני – לגבי יציר הרע. ראשית כל אפתח בהידוש שהתחדש לי בס"ד: אנו אומרים בברכת השיבה: "...ומלוך עליינו מהרה אתה ד' לבדך...", ולכארורה יש לשאול, מה הפשט ב"לבדך"? וכי יש ח"ו רשות נספת? אדרבה, הנוסח הזה נותן פתח למיניהם? וא"כ מה הפשט?

וחשבתי לבאר לענ"ד על פי הגמרא¹² שאומרת ז"ל: "אמר רבי אבין: Mai קראה לא יהיה בר אל זר ולא תשתחוה לאל נבר", איזהו אל זר שיש בגופו של אדם? הו אומר זה יציר הרע, דהיינו שהיחס שההתורה מייחשת ליציר הרע זה ייחס של אלוהים אחרים, וא"כ כשהאנו מבקשים בתפילה "לבדך", הכוונה דווקא אתה המלך עליינו, ולא שניהה תחת שבעוד היוצר שהוא כביבול אלוהים אחרים. לגוףו של עניין – צריך לדעת שייצר הרע אוהב להכנס אותנו לכמה תסמים לפני שעושים תשובה: יאוש, עצבות, דיכאון, קשיים וכו', בנוסף לכך צריך לדעת שאסור לנו לחתת לו להיבנס בראש ולא לשום מחשבה וישר להוציא אותה, ועוד יש לדעת, שאחרי שעוברים את התחלה שהיא קשה, אז השאר מילא יותר קל. וכבר אמרו בעלי התוטפות בתענית¹³ "כל התחלות קשות", אך ברגע שמתגברים עליהם אדם בונה לעצמו אישיות יותר חסינה וחזקה מאשר היה מקודם, ואסור חילתה להתייחס אף פעם, שהרי אין יוש בעולם כלל, וכבר כתוב: "שבע יטול צדיק וקם"¹⁴ – צדיק נופל ואיפלו הרבה פעמים, ולא צריך להתייחס כי בסוף הוא קם, ואדרבה הקיימה אז היא מעלה אותנו לרמות הרבה יותר גבוהות ממה שהיה קודם, וכאשר קשה לאדם עליו לדעת שזה סימן שהוא בעלייה. ויהי רצון שנצליח להיות בבחינת מלך ד' עליינו לבדך!

¹² שבת קה.

¹³ י: ד"ה "אל תרגזו בדרכך"

¹⁴ משלי כ"ד ט"ז

עקיירת תשובה את החטא

אם למפרע, או גם מכאן להבא?)

בעל ה"משנת יעקב" חוקר, האם תשובה עוקרת לגמרי את החטא כמו התרת חכם, וממילא לא היה כלל חטא, או לפחות שהחטא לא נucker אלא רק מכאן ולהבא נחשב כאינו וכמו בבעל שמייפר לאשתו.

המשל¹⁵ כותב כמו הצד הראשון שהחטא נucker לגמרי, וזה: "ושההתשובה תנתן לחוטאים בחסיד גמור, שתחשב עיקרת הרצון בעקירת המעשה, דהיינו, שבஹות השב מכיר את חטא ומודה בו ומתבונן על רעתו ושב ומחרט עליו חרטה גמורה דמעיירה בחרטה הנדר ממש שהוא מתנהם לגמרי והוא חפש ומשתוקק שמעולם לא היה נעשה הדבר ההוא ומצטער בלבו צער חזק על שכבר נעשה הדבר ועובד אותו להבא ובורוח ממנו, הנה עקיירת הדבר מרצונו, יחשב לו בעקירת הנדר ומתקבר לו. והוא מה שאמר הכתוב: 'וסר עוןך וחטאך תכופר'¹⁶, שהעון סר ממש מהמיציאות ונucker במה שעבשו מצער ומתנהם על מה שהיא למפרע".

עיר ה"משנת יעקב", שכוארה יש להביא ראייה מהקצתה"ח בחקירה דידן.

כתב בשו"¹⁷ וזה: "וכל אלו, אם עכו"ם או עבר ראה אותם והעיר אחר שנתגיר ונשתחרר – איןנו נאמן", הקצתה¹⁸ במקומות הביא מחלוקת הראשונים והאחרונים אם ברשע¹⁹ ועשה תשובה דומה לקטן ושהגדיל או לגוין שנתגיר גבי הדין של תחילתו וסופו בנסיבות, והיינו אם נאמן במילוי דרבנן למה שראה בהיותו רשע וכמו קטן דנאמן להיעיד בשגדל על מה שראה בקטנותו או שמא דומה לגר שאין יכול להיעיד על מה שראה כאשר היה גוי, ומובואר בקצתה"ח דלא"ע למילוי דאוריתאת איןנו יכול להיעיד כשעשה תשובה, ולכוארה אם נוקטים אנו שתשובה עוקרת החטא מעיקרו, הרי זה כailו מועלם לא חטא ולא היה פסול מעולם, ויהיה כשר לכל העודויות! אלא לכוארה מוכחה מהקצתה"ח שנוקט כמו השיטה השנייה שהחטא נucker רק מכאן ולהבא ולא מעיקרא, אך בכל זאת מעלה ה"משנת יעקב" צד שני שאומר, שאולי יש לומר רק מכאן ולהבא הוא דעתשה למפרע צדיק גמור (וכמו ד"מ כן לגבי התרת חכם) ואשר על כן נחשב שפир לפסול בשעת ראיית העדות ואינו יכול להיעיד בעת על זה בשחזר בתשובה, ולפי צד זה אין ראייה

¹⁵ פ"ד.

¹⁶ ישעה ר' ז'

¹⁷ הו"מ סימן לה סעיף ז'

¹⁸ ס"ק ד

¹⁹ לגבי עצמו הפסול של רשע כותב ה"משנת יעקב" שמדובר הפסוקים נראה מפורש دائم פסול רשע רק משומ חSSH משקר, דא"כ אם כתע עשה תשובה, ודאי דעתשיו לא משקר, ולמה פסול, אלא דהוא גם פסול הגוף מצד רשע, וא"כ תרתי אית ביה גם משומ פסול הגוף דרשע פסלתו התורה ויש גם פסול משומ משקר.

לשיטתה השנייה שהחטא נucker רק מכאן ולהבא אלא זה מעין מצב ביןים, ונשאר בacz'ע.

בעצם החקירה אם התשובה עוקרת למורי או רק מכאן ולהבא, אומר ה"משנת יעקב" שאولي זה יסוד המחלוקת בין הרמ"א למן ההלכות נשיאת כפיהם²⁰ ו"ל כהן שהרג את הנפש אפיו בשוגג לא ישא את כליו אפיו עשה תשובה. הגה: ויא דאם עשה תשובה נושא כפיו...", שלדעת מן החטא לא נucker למפרע – ולכון הוא עדין בבחינת "ידיכם דמים מלאו" – ואילו לפי הרמ"א, הוואיל וחזר בתשובה נucker למפרע כל חטאו, ונחשב כאילו לא הרג את הנפש כלל.²¹

ונחזר לספק ה"משנת יעקב" אם יש להביא ראייה מהקצתה"ח או שזה לא מוכח, ולבאורה יש להביא ראייה לאפשרות שmbיא ה"משנת יעקב" שאין להביא ראייה מהקצתה"ח, שכן אם אנו תולמים את החקירה אם התשובה עוקרת מכאן ולהבא או מהקצתה"ח, אף לדעת הקצתה"ח לגבי עדות דהינו אם רשות שחזור בתשובה יכול להעיד על מה שראה ברשו, והעללה הקצתה"ח שכ"ע בדואריתא לא יכול, זה לבאורה סותר גمرا מפורשת ביוםא²² ו"ל ר' חמוא (בר) חנינא רמי כתיב שבו בנימ שובבים דמעיקרא שובבים אתם וכתיב ארפא משובבותיכם לא קשיא כאן מאהבה כאן מיראה" וכותב רשי' ו"ל "השב מאהבה נucker עונו מתחילהו", א"כ מפורש לבאורה שבתשובה מאהבה החטא נucker למורי למפרע וזה ההבדל בין תשובה מיראה לתשובה מאהבה²³, וא"כ נראה יותר כהצד השני ב"משנת יעקב" שאין להביא ראייה מהקצתה"ח לחקירה דידן, ובכלל ישנו מקום להבין כיצד יסביר הצד השני בחקירה שנucker רק מכאן ולהבא את פשט הגمرا.

לGBT העניין של תשובה מאהבה, "ספר התשובה"²⁴ רוצה לומר, שמה שכותב הרמב"ם בהלכות תשובה²⁵ שהתשובה מכפרת על כל העבירות ו"ל: "...התשובה מכפרת על כל העבירות, אפיו רשע כל ימיו ועשה תשובה באחרונה – אין מזcurין לו שום דבר מרשותו", כוונתו לתשובה מאהבה, שהיא מכפרת על כל העוננות (וזדונות נעשים לזכויות) – ואפיו על החמורות, כמו שמחדרש ה"מנחת חינוך" בסוף מצוה שסדר דהא דעתך לחדן מועיל בעבירה חמורה, הינו תשובה

²⁰ סימן קכח סעיף לה

²¹ וכן רוצה ה"משנת יעקב" לתלות את זה בחלוקת שם בסעיף לו לגבי מומר אם נושא כפיו לאחר שחזור בתשובה.

²² פו

²³ לפי חילוק זה מתרץ בעל ה"ק hiloth יעקב" בספריו שער תבונה, את קושית המהרש"א, שהגمرا אמרת ביוםא פו: שגדולה תשובה שזדונות נעשות לזכויות, והקשה מהרש"א, אם כך נמצאו חוטא נשכרי ומתרץ ה"ק hiloth יעקב" שבתשובה מיראה כיון שהחטא אינו נucker למפרע אלא מכאן ולהבא א"כ העבירה שעשה נחשב כאילו חטא בשוגג, והינו שהזדונות נעשות לו כשגנות, אולם בתשובה מהאהבה כיון שנucker החטא למפרע, והרי מבואר במשנה במכות (כג:) " כל היושב ולא עבר עבירה נתנים לו שכר כעושה מצואה" נמצא שעי' התשובה מהאהבה נחשב כאילו ישב ולא עבר עבירה א"כ هو כיילו עשה מצואה והינו שהזדונות נעשות לו זכויות.

²⁴ חיבורו הרב יוסף כהן צ"ל, חתנו של הרב פראנק.

²⁵ פ"א ה"ג

מאור על מצוות התשובה ודין תוספת יה"כ התשובה

miraya dein zot hashava gamora, abel hashava maaheba dzodonaot nesho lo zo'ot a'ab afilo ul hamorot meuil.

zeh shahamik rambam lo shom deror morshuo, dibashava maaheba neker ha'oun matchilto vohoi kala chata.

על מצוות התשובה ודין תומכת יה"כ

דעת הרמב"ם

כותב הרמב"ם²⁶, ז"ל:

"כל המצוות שבתורה, בין עשה בין לא עשה, אם עבר אדם על אחת מהן בין בזדון בין בשגגה כשיעשה תשובה וישוב מחתאו חייב להחטודות לפניו הא-ל ברוך הוא שנא': איש או אשה כי יעשו מכל חטא adam le'meul meul ba'ו, ואשמה הנפש הייתה והתודו את חטאיהם אשר עשו, זה וידוי דברים, וידוי זה מצוות עשה".

מדברי הרמב"ם לכואורה יש ללמדך, שאין עצם התשובה מצוות עשה, אלא שם בא לעשوت תשובה ולשוב מחתאו או חלה עליו מצוות עשה של וידוי, וכן כתוב ה"מנחת חינוך" במצויה שס, ז"ל: "مبואר מדבריו דאין התשובה מצוות עשה דלא כתוב מצוות עשה שיועשה רק אם בא לעשوت תשובה מצוות עשה שיתודה בפיו". ולכואורה קשה, שהרמב"ם כתוב במנין המצוות הקצר שבראש הל' תשובה ז"ל: "מצוות עשה אחת, והוא שישוב החוטא מחתאו לפני ה' ויתודה". ולכואורה להודיע ס"ל לרמב"ם דהתשובה מצוות עשה היא, ולא שם בא לעשوت תשובה יש חיוב של וידוי, אלא החיוב הוא עצם התשובה?

וז"ל שהרי מבואר בדברי הרמב"ם בספר המצוות²⁷ שכותב ז"ל: "מצוות עג, היא שציוונו להחטודות על העוננות והחטאים שחתנו לפניו הא-ל ולאמר אתם עם התשובה". וא"כ מוכרכ שפסק הרמב"ם הוא כמו שכותב ה"מנחת חינוך" ברישא, שהמצווה היא להחטודות ולא התשובה, אלא דכאשר יעשה תשובה, אז יתודה עם

²⁶ בפ"א מהל' תשובה ה"א

²⁷ עשה עג

התשובה. ומה שנקט הרמב"ם במנין המצוות הקצר, זה קאי על ה"זיהודה", שזוهي מצוות העשה.

והרב צ"ל ב"משפט כהן"²⁸ הגיה כך במנין המצוות הקצר: "מצוות עשה אחת, והיא שכישוב החוטא מחייב – יתודה", ולפי הגהה זו מובן יותר מה שכתב הרמב"ם במנין המצוות הקצר על פי ה"מנחת חינוך" שהבאו לעיל.

דעת הרמב"ן

כתוב בדברים²⁹: "כִּי הַמְצׁוֹה הָזֹאת אֲשֶׁר אֲנֵנוּ מְצׁוֹר הַיּוֹם, לֹא נִפְלָאת הִיא מִמֶּךָ וְלֹא רְחֻקָּה הִיא." כותב שם הרמב"ן זו"ל: "וּטוּעַם כִּי הַמְצׁוֹה הָזֹאת עַל כָּל הַתּוֹרָה כָּלָה, וְהַנְּכָזֵן כִּי עַל כָּל הַתּוֹרָה יִאָמֶר 'כָּל הַמְצׁוֹה אֲשֶׁר אֲנֵנוּ מְצׁוֹר הַיּוֹם', אֲבָל הַמְצׁוֹה הָזֹאת עַל הַתְּשׁוּבָה הַנּוֹכְרָת, כִּי הַשְׁבָות אֶל לְבָבֵךְ וְשְׁבָת עַד ה' אֱלֹקִיךְ, מְצׁוֹה שִׁיצּוֹה אַוְתָּנוּ לְעֹשֹׂת כֵּן". א"כ מבואר ברמב"ן שהתשובה עצמה היא המצווה. ויש להבין מהי נקודת המחלוקת.

הרמב"ם³⁰ כותב זו"ל: "כָּל הַנְּבִיאוֹם כָּלֵן צִיוּוּ עַל הַתְּשׁוּבָה וְאַיִן יִשְׂרָאֵל נְגָאֵל אֶלָּא בַּתְּשׁוּבָה וּכְבָר הַבְּטִיחָה תּוֹרָה שְׁסֻפּוֹת יִשְׂרָאֵל לְעֹשֹׂת תְּשׁוּבָה בְּסֻפּוֹת גָּלוּתֵנוּ וּמִיד הַנְּגָאֵלִין. שְׁנָא": יהיה כי יבואו עלייך כל הדברים האלה הברכה והקללה אשר נתתי לפניך, והשבות אל לבך בכל הגוים אשר הדוחך ה' אלקייך שמה, ושבת עד ה' אלקייך ושמעת ב��ולו בכל אשר אנכי וגוי' ושב ה' אלקייך את שובך ורוחמך, ושב וקbezך מכל העמים אשר הפיצך ה' אלקייך שמה"". מבואר בדברי הרמב"ם שהוא נוקט שהפסקוק בדברים שהביא הרמב"ן זה לא ציווי על תשובה, אלא זו הבטחה לעתיד לבוא. ואילו לפי הרמב"ן יש כאן גם חיוב של מצוות תשובה³¹.

בגמ' ביוםיא³²: "אמיר ר' יוחנן: גדרולה תשובה שדווחה את לא תעשה שבתורה, שנא": לאמור הן ישלח איש את אשתו ולהלכה מאיתו והיתה לאיש אחר היושב אליה עוד, הלא חנוף תחנק הארץ והוא זנית רעים רבים ושוב אליו נאום ה'".

²⁸ ס"י קכח

²⁹ ל' י"א

³⁰ פ"ז מהל', תשובה ה"ה

³¹ כדעת הרמב"ן דס"ל שהתשובה מצוות עשה היא, מצינו עוד שיטות ראשונות שסבירות כמוות: הספוריו כתב על הפסוק הנזכר בדברים, חז"ל: "כִּי הַמְצׁוֹה הָזֹאת וְהַטְעַם שָׁאמָרְתִּי וְהַשְׁבָות אֶל לְבָבֵךְ בְּכָל הַגּוּם שְׁצָרֵיךְ שַׁהְתְּשׁוּבָה תְּהִי בַּעֲוֹרֶךְ בְּגָלוֹת לְמַעַן תִּיוֹשְׁעֵו כִּי אִמְמָם וְאֶת הַמְצׁוֹה שֶׁל תְּשׁוּבָה", וכ"כ ר' יונה בריש שער תשובה זו"ל: "וְהַזְהִינוּ עַל הַתְּשׁוּבָה בְּכָמָה מִקְומָה בַּתּוֹרָה", וכ"כ בדרשות הר"ן בדורש השישי, זו"ל: "כִּי מִלְבָד שַׁהְתְּשׁוּבָה מִכְפְּרַת הַעוֹנוֹת הַקּוֹדְמִים הִיא מְצׁוֹה עַשְׂתָּה מִן הַתּוֹרָה...". וכ"כ בשווית מהרי"י וויל (ס"י קצא), זו"ל: ועיקר תשובה בפה דעתך והתודה, והיא מצוות עשה", וכ"כ בשווית בנימין זאב (ס"י שא), זו"ל: מצוות עשה להתודות ולשוב מחייב מיזאתה תשוב ושמעת ישראל, דפרשתם אתם ניצבים" (מדברי המהרי"י וויל ומשו"ת בנימין זאב משמע דתשובה וידי מצוות עשה אחת היא).

³² פ"ו

והקשה הכתות תמרים – מה החידוש, והלא בכל מקום עשה דוחה לא תשעה? ונראה לבאר, דלפי דעת הרמב"ם לא קשה, שהרי לשיטתו זו אינה מצוות עשה כ"א עצה של חיבת מאה אבינו שבשמיים שידו פשוטה לקבל שבים, וכן כותב הרוב וצל' במשפט זה (באותו סימן). ואילו לפי הרמב"ן, לבאורה קשיית הכתות תמרים בעינה עומדת. בעל ספר התשובה³³ כתוב לתרץ את הרמב"ן, שהרי בכל מצוות עשה צריך כוונה לשם שציוונו הבודא ית' שמו, דהיינו כאשר אדם בא לקיים מצויה הוא צריך לכוון בה, שעשוה את המצויה הזאת כיvr'h ציווה. אמן בתשובה צריך לכוון שבעצמו יתחרט, דלא יתכן שאם חטא נגד אביו שבשמיים שאח"כ פיס לאביו ויאמר שאביו ציווה לו לפיסו, והלא הוא צריך לפיס ולהתחרט מעצמו. א"כ שונה היא מצוות עשה של תשובה משאר מצוות העשה שבתורה, ועל כן הייתה חשוב שהוואיל והיא מצוות עשה שונה, היא לא תדרה לא-תשעה ככל מצוות העשה הרגילות, קמ"ל הגمرا ביוםא שהיא דוחה.

עוד עניין יש ללימוד מדברי הרמב"ם דס"לadam לא עשה תשובה לא עבר כלל עבירה על מה שלא עשה תשובה, אלא דגענש על העבירה שעשה, וכ"כ כתוב המנכ"ח³⁴ בדעת הרמב"ם וז"ל: "א"כ אם לא עשה תשובה אין לו עונש כלל על מה שלא עשה תשובה רק על שעבר", אולם הרמב"ן בדרשותיו לר"ה חלק על זה וכותב וז"ל: "וְהַשׁוֹבָה חֶסֶד גָדוֹל עַל הַבְּרוּת אֲבֵל עוֹנוֹשׁ גָדוֹל הוּא לְהָם, שִׁבְזָמָן שָׂאֵל חָוטָא לֹא עַבְרָע עַל רְצָוֹן בּוֹרָאוֹ אֶלָא שָׁעָה אֶחָת בְשַׁעַת הַחֲטָא, וְכַשְׁהָא עַוְמָד בְּמַרְדוֹן וְאַיִן שָׁב בְתְשׁוּבָה נִמְצָא כָל יָמִינוֹ מִכְעִיסָם לְשָׁם, וְאַיִן חָוָשׁ לְעַשְׂתָה רְצָוֹן בּוֹרָאוֹ כָל". וא"כ הרמב"ן אוזיל לשיטתייה שהתשובה היא מצווה וממילאגענש עליה אם לא מקיימה.

לבאורה יש סתירה בדעת הרמב"ם מפ"ב ה"ז שכותב וז"ל: "יום הכיפורים הוא זמן תשובה לכל, לייחיד ולרבנים, והוא קץ מחילה וסליחה לישראל. לפיכך חייבים הכל לעשות תשובה ולהתודות ביום הכהנירם". הרי דמלשון הרמב"ם שנתקט "חייבים הכל לעשות תשובה", משמע דתשובה היא מצווה חיובית, ודלא כמו שכותב המנחה חינוך? ומתרץ היד מהן דאין מכאן קושיא על המנחה חינוך, דיל' דבראמת הרמב"ם ס"ל דבשאך ימות השנה אין התשובה מצווה חיובית, אלא שאני يوم הכהנירם דאו איכא מצווה מיוחדת לעשות תשובה, ובמיש"כ הריטב"א³⁵ בר"ה וז"ל: "...שהרי יום הכהנירם מצווה מן התורה להתודות ולשוב בתשובה כדכתיב: 'מכל חטא אתכם לפני ה' הטהור', והנה אם עשו מצוות עשה זו זכו ונשחטו, ואם לא עשו כן הרי עברו וחרשינו ונחתיכבו". ומעתה אני שפיר דברי הרמב"ם שכותב: "לפייך חייבים הכל לעשות תשובה" וכו'.

מעניין לעניין באותו עניין. חשבתי לגעת קצת ביום הכהנירם הקרב ובא עליינו:

³³ פ"א ה"א

³⁴ שם

³⁵ טז:

הט"ז באו"ח³⁶ כתוב בדעת הטור שאין דין תוספת מחול על הקודש אלא ביום הכיפורים ולא בשבת ויו"ט. בהסביר דבריו כתוב בע"ס להורות נתן, שהרי יום הכיפורים הוא יום של תשובה וכפירה, ובנאמר באחרי מותג³⁷: "כִּי בַּיּוֹם הַזֶּה יִכְפֵּר עֲלֵיכֶם לְתָהָר אֲתֶכֶם מִכָּל חַטָּאתְכֶם לְפָנֵי ה' תְּהִרְאוּ". ועל כן רמזו חז"ל בדיון תוספת, שלא סגי אם יתחייב להרהר בתשובה ביום כיפור בלבד, אלא שצעריך לחשב מוחשבות בנפשו טרם הגיעו היום הקדוש (קרי: תוספת يوم הכיפורים) לפשפש במעשיו כדי שכאשר יגיע עיצומו של יום, כבר יזכה לתשובה שלמה, וכיperf עליו יום הכיפורים, ועל זה רומיות התוספת שלפניו. וכמו"כ אל יחשוב דכאשר עבר יום הכיפורים הוא יכול לחזור חלילה לראשונה וישכח תשובתו, אלא שצעריך להוטיף לאחריו מחול על קודש לרגע כי תשובת יום הכיפורים וקדושתו צריכה שתימשך כל השנה.

ועוד טעם נוסף כתוב הלhorot נתן, דהנה קי"ל אב שמחל על כבודו כבודו מחול, אבל מלך שמחל על כבודו אין כבודו מחול (עיין קידושין לב):, ומוצא דהא דמועיל תשובה היינו רק משומש ישיראל הם בבחינת בניהם למקום שהרי אם ה' הוא בבחינת מלך ואנחנו עבדים, הרי מלך שמחל על כבודו אין כבודו מחול. וא"כ הקב"ה שהוא אבינו מוחל על כבודו ומהני מחילתו.

ידוע ההבדל בין עבד לבן. העבד עושה מלאכת רבו רק כפי ההכרח ואינו מוסיף עליה. שהרי אינו עושה מהמות אהבת אדונו אלא מצד ההכרח, אבל הבן העושה מלאכת אביו עושה אף יותר ממה שנצטויה, מוסיף על מה שמחוויב, שהרי מה שהבן עושה הוא עושה מתוך אהבה, ובזה שמוסיף הוא מראה את אהבותו כלפי אבא, שמטריה עצמה עבור אביו מרצונו ומהפץ לבו. וע"כ ביום הכיפורים שאז זמן תשובה, צריכיםanno להראות שאנו בניהם למקום. וע"כ מוסיפים מן החול על הקודש, להראות שהעבדה שלנו היא בעבודת הבן העושה לפני פניהם מסורת הדין, יותר מחוק החינוך. ועל ידי זה מועילה התשובה. ולכך קשה הטעם הזה, שא"כ לא מובן מדוע תשובה מועלת ביום רגיל של ימות השנה, הרי אז לפי טעם זה אין anno דומים לבן ואב לא למול ועובד, וא"כ מלך שמחל על כבודו אין כבודו מחול, ומミלא לא מועילה תשובה לבארה, וזה ודאי לא יתרכן, וצ"ע.

ולענין עיצומו של יום הכיפורים מכפר, בטעם הדבר כתוב הפרקי דר' אלעזר³⁸ שהוא משומם ביום הכיפורים הוא יום מילתו של אברהם אבינו עליו השלום, ז"ל: "זֶלְאַ עֲוֹד, אֶלְאַ בְּעִשְׂרֵה לְחֻדְשָׁ בַּיּוֹם הַכְּיֻפּוֹרִים נִימְלָל... הָוַיְיָדָע כִּי בַּיּוֹם הַזֶּה יִכְפֵּר 'הַכְּיֻפּוֹרִים' נִימְלָל אֶבְרָהָם אָבִינוּ, וּבְכָל שָׁנָה וּשְׁנָה הַקְּבָ"ה רֹואָה דָם מִלְתָוָה שֶׁל אֶבְרָהָם אָבִינוּ וּמִכְפֵּר עַל עוֹנוֹתֵיהֶם שֶׁל יִשְׂרָאֵל, שְׁנָא": כִּי בַּיּוֹם הַזֶּה יִכְפֵּר עֲלֵיכֶם".

³⁶ סי' תרכז³⁷ ויקרא טז, ל³⁸ פ"ח

ובמדרשות תנכחות מוצאו טעם נוסף, בפרשת כי תשא³⁹ כתוב שהטעם הוא משום שביום הבכירורים אמר הקב"ה לישראל: "סלחתך בדברך", וזה: "וישכם משה בכור ויעל, עשה שם אלול כולם ועשרה מותשי, וירד בעשור (יוז"ב), והיו ישראל שרוים בתפילה ובתעניית, ובו ביום נא' לו למשה 'סלחתך בדברך', וקבעו הקב"ה יום סליחה ומוחילה לדורות, שנא': כי ביום הזה יכפר עליהם לטהר".⁴⁰

יהי רצון שנזכה כולנו להיכתב ולהיחתם בספרן של צדיקים גמורים לאלתר בעז"ה.

שני פוגי ווידויים

כותב הרמב"ם⁴¹:

"בizard מותודה: אומר 'אנא ד' חטאתי עויתני פשעתי לפני ועשיתי בר וכך והרי נחמתי ובושתי ממעשין ולעולם איני חוזר לדבר זה', וזה עיקרו של ווידי".⁴²

מסביר מרן רה"י ר' אברהם זצ"ל את ההלכה הזאת לפרטיה⁴³, "אנא ד'", זה עניין של תפילה, הכל בכלל עבודה ד', אדם בוידיeo הוא בבחינת מתפלל לד' ומבקש ממנו סליחה, דוד המלך אומר "ואני תפילה"⁴⁴, הכוונה שככל מהותו של דוד הייתה תפילה, לעומת זאת אצל עשו נאמר "איש יודע ציד איש שדה"⁴⁵, ואומר הרמב"ן על התורה זו⁴⁶: "כוי עשו ציד בפי אביו, יכנה האיש במעשה לתדיורתו", זאת הייתה מהותו של עשו שככל כלו זה הנסיבות והצדיק.

משמעות הרמב"ם וכותב: "חטאתי עויתני פשעתי", ולאחר מכן ממשיר הרמב"ם וכותב: "ועשיתי בר וכך", ולכארה ישנה כאן כפילות, מה הצורך ברישא או לחילופין בסיפא כשמפרט את מעשיהם?

ומתרץ מרן ר' אברהם זצ"ל שיש כאן בתחילה ווידי על עצם המזียאות של החטא, האדם מכיר שהוא נמצא בתחום מצב לא אידיאלי, מצב מוקולקל (ולא חושב חיללה את הטוב לרע ואת הרע לטוב – שזה הטעות הכח גדולה שיש – וכןו שכותב בעניין

³⁹ לא

⁴⁰ הלכות תשובה פ"א ה"א

⁴¹ בקונטרא שיצא בשעתו היושבת בגנים, על הלכות תשובה לרמב"ם.

⁴² תהילים קט ד

⁴³ בראשית כה כז

זה המסלל⁴⁴: "בן חומריות וגשמיות העולם הזה, הנה הוא חושך הלילה לעין השבל, וגורם לו שתי טעויות: האחת איננו מניח לו שיראה המכשולות שבדרך העולם, ונמצאים הפתאים הולכים לבטח ונופלים ואובדים מבלי שהגיים פחד תחלה... והטעות השנייה והוא קשה מן הראונה היא שמטעה ראייתם עד שראוים הרע באלו הוא ממש טוב, והטוב כאילו הוא רע, ומתווך בך מתחזקים ומהזיקים מעשייהם הרעים. כי אין די שחסירה מהם ראיית האמת לראות הרעה אשר נגר פניהם, אלא שנראה להם למצוא ראיות גדולות ונסינות מוכחים לסבירותיהם הרעות ולדעתיהם הבוזבות, וזאת היא הרעה הגדולה המלכפתם ומביאתם אלobar שחתת"), ולאחר מכן – ומתווך הוידיוי הראשון – יש את הוידיוי הפרטני על מעשיו. וחשבתי לענ"ד לומר אולי עוד טעם בדבר, שהרי קי"ל בברכות⁴⁵ זו"ל: אמר אביי: לעולם לישתק איניש נפשיה בהדי צבורה", ומסביר רשי' שמתווך בך תפילהו נשמעת, ואולי אפשר לומר הכא אותו עניין שה"חטאתי" הראשון אמרם כתוב בלשון יחיד, אך זה בנגד חטאות של הציבור, בבחינת "ליישתק איניש", ומתווך בך תפילהו נשמעת, ולכן אחר כך מפרט את חטאתו הפרטית והאישית. ועוד צ"ע בדבר.

בהמשך כותב הרמב"ם "זהו עיקרו של וידיוי", ומדליק מרן ר' אברום זצ"ל שি�ינו וידי עיקרי – וזה הוידיוי המוזכר הכא – ומשמע גם שיש וידיו שאינו עיקרי שיש לחזור ולאומרו בזמן אחר, ומאי אייכא בגיןיהו?

הרמב"ם בהלכות מעשה הקורבנות⁴⁶ כותב את נוסח הוידיוי על הקרבן זו"ל: "ביצד מתודה? אמר חטאתי עוית פשעתי בך וכך, וחזרתי בתשובה לפניך וזו בפרטתי". בודוי זה הרמב"ם לא מזכיר את הקבלה לעתיד, מה שאין כן בהלכות תשובה (שהבאנו לעיל) שכן מזכיר הרמב"ם וכותב "ולעלם אני חזר לדבר זה", אלא מכאן מוכיח מרן ר' אברום זצ"ל שיש חלק בין וידיוי שהוא חלק מטהlixir התשובה, שהוא מה שנאמר בהלכות תשובה, שם ינסה קבלה לעתיד – שכן אדם בתהlixir תשובתו צריך שייהיה שלם ויקבל על עצמו לעתיד לא לחזור לעבירה עוד – מה שאין כן בוידיוי שמופיע בהלכות מעשה הקורבנות, שהוא וידיוי של שעת כפירה, שהרי המביא קרבן ודאי עשה תשובה וחסר לו רק הconfession, הקרבן, כדי לא תימא hei לשם מה מביא קרבן, ובו אין צורך בקבלה לעתיד שכן זה לא חלק מטהlixir התשובה של האדם אלא זמן כפratio, שוצריך להראות כלפי שמייא שגם הוא עושה משהו מדיליה למען כפירה וזה עניין הוידיוי בשעת הconfession, וזה מה שمدגיש הרמב"ם בהלכות הקורבנות "זו בפרטתי".

⁴⁴ פרק ג

⁴⁵ דף ל

⁴⁶ פ"ג הט"ז

יום היכיפורים הוא גם זמן של שעת כפירה, על הפס' "כִּי בַּיּוֹם הַזֶּה יָכֹר עֲלֵיכֶם לְתַהֲר אֲתֶכֶם מִכָּל חַטָּאתֵיכֶם לְפָנֵי דָ' תְּطַהֲר" ⁴⁷ שקיים על יהוח'פ', מסביר הנתיבות שלום⁴⁸ שישנן שלוש בחינות טהורה בפסוק: "יְכֹר עֲלֵיכֶם", "לְתַהֲר אֲתֶכֶם", "לְפָנֵי דָ' תְּטַהֲר", דהנה איתא בנחל קדומים למן החיד"א, שבכל חטא ממשיך טומאה בחיצוניות ובפנימיות, ועל ידי שהודי מרבה בכויות וברחטה, הרי הוא מוחק את הפגם החיצוני, אבל לטהר את הפגם הפנימי צריכים לגילוי אור אלוקות. שאו – כאשר ניצוץ אור זה מאיר בנפשו פנימה – הרי הוא מגרש את כוחות הטומאה שנאחזו בו. אמנם יש עוד בחינת טהרה, בענייני קדש עצמן במותר לך, שנעצתוינו בתורתנו "קדושים תהיו", אלו עניינים שמצווד עצמן אינם חטאים ממש, אלא פגס מהמת "כִּי קָדוֹשׁ אַנְּיָה דָ' אֱלֹקִיכֶם" ויעודכם להיות לפני יתברך, مثل לאדם שאינו מלכלה, והיינו שלא עבר על ציווי המלך אבל ריח רע נודף ממנו, שאינו טהור בשלימות, ולכן אין אפשר להניחו לגשת אל המלך שכן זה כבוד למלך. והנה בחינת יום כיפור ממשיך על היהודי את כל ג' בחינות הטהרה והכפירה שהוכרנו, "יְכֹר עֲלֵיכֶם" על החיצוניות החטא, "לְתַהֲר אֲתֶכֶם" בפנימיות ועד "לְפָנֵי דָ' תְּטַהֲר" לטהר אפילו מכל ריח רע, כדי שיוכל להתייצב לפני ז'. וגם הוידי של יהוח'פ' הוא ווידי של שעת כפירה וכמ"ש הרמב"ם בפרק ב⁴⁹ ז"ל "הוידי שנהגו בו כל ישראל, אבל אנחנו חטאנו והוא עיקר הוידי", דהינו הוידי של שעת כפירה.

המן⁵⁰ מוכיח מרשי"י ביוםאי שאין צריך דיבורפה וזהו: "וְכֵן בַּיּוֹם אֲלֵה ע"ב במשנה חטא ושם המכפרין ופרש"י יומסתמא תשובה איכא שם לא היה מתחרט לא היה מביא קרבן ומברא שזה שמביא קרבן גלי דעתיה שמתחרט ומתכפרת לו אף שלא התוודה בפיו", ואומר מラン ר' אברום זצ"ל, שלכאורה לפי מה שחייבנו זה לא מוכח, דהרי רשי"י מيري למי שמביא קרבן ובוידי של שעת כפירה ולא בוידי שהוא חלק מענין התשובה, ויתהכן שבוידי של תהlixir האדם לעשות תשובה כן נוצר לומר בפיו. ונראה לי סברא בזה שכאשר חזר בתשובה ונמצא בתהlixir תשובה, יש לו לבטא את רצונו בזה שרוצה לחזור בתשובה, וזה ע"י ההוצאה לפועל בוידי שואמר בפיו ומציא את כוונתו הפנימית ולא רק ע"י הרהור הלב.

⁴⁷ ויקרא טז, ל.

⁴⁸ יום כיפור, מאמר שביעי.

⁴⁹ ה"ח.

⁵⁰ מצווה שס"ד